

MATAL-opas

**Maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilain
mukainen vakuutusturva**

27.12.2024

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
1.1	Työtapaturma- ja ammattitautivakuutusjärjestelmä	1
1.2	Lainsäädäntöuudistuksen keskeiset muutokset MATAL:iin	2
1.3	MATAL-opas	5
2	MATAL-lain soveltamisala	6
2.1	Yleistä lain soveltamisalasta	6
2.1.1	Pakollinen työtapaturma- ja ammattitautiturva	6
2.1.2	Vapaa-ajan tapaturmaturva	7
2.2	MATAL:n henkilöllinen soveltamisala.....	7
2.2.1	Maatalousyrittäjä	7
2.2.2	Vakuutettava maatalousyrittäjätyö.....	9
2.2.3	Apurahansaaja ja vakuutettava apurahatyö.....	10
2.3	Lain alueellinen soveltamisala	11
2.4	Korvausvelvollisuus ja vakuutus	12
2.5	Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisten työajan vapaaehtoisten vakuutusten ja vapaa-ajan vakuutusten muuttuminen MATAL:n mukaisiksi vakuutuksiksi	14
3	Korvattavat vahinkotapahtumat	16
3.1	Yleisiä säännöksiä ja käsitteitä	16
3.1.1	Vahinkotapahtuma ja vahinko.....	16
3.1.2	Tapaturma	18
3.1.3	Muut tapaturman aiheuttamana pidettävät vammat ja sairaudet.....	19
3.1.4	Tapaturman aiheuttama vamman tai sairauden olennainen paheneminen	20
3.1.5	Maatalousyrittäjän työtapaturma	21
3.1.6	Apurahansaajan työtapaturma.....	40
3.1.7	Apurahansaajan työssä sattunut tapaturma	40
3.1.8	Tapaturma apurahansaajan työntekopaikan alueella	43
3.1.9	Apurahansaajan tapaturma työntekopaikan alueen ulkopuolella	45
3.1.10	Apurahansaajan tapaturma erityisissä olosuhteissa	48
3.1.11	Apurahansaajan tapaturma muualla kuin työtehtävän edellyttämässä työntekopaikassa tehdyssä työssä	54
3.1.12	Ammattitauti	56
3.1.13	Maatalousyrittäjien tavallisimmat ammattitaudit	58
3.1.14	Ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus.....	60
3.1.15	Ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä	61
3.1.16	Työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden olennainen paheneminen	62
3.1.17	Ammattitaudin korvausvelvollisuuden määräytyminen	63
3.1.18	Työliikekipeytyminen.....	64
3.1.19	Pahoinpitely ja toisen henkilön muun tahallisen teon aiheuttama vahinko	65
3.1.20	Henkinen järkytysreaktio työtapaturman seurauksena	66
4	Etudet	70
4.1	Yleistä etuuksista	70
4.2	Sairaanhoidon korvaukset	71
4.2.1	Korvattava sairaanhoito	71
4.2.2	Korvattavat tutkimuskulut.....	73
4.2.3	Julkisessa terveydenhuollossa annetun sairaanhoidon korvaaminen	73

4.2.4	Yksityisessä terveydenhuollossa aiheutuneiden sairaanhoitokulujen korvaaminen	78
4.2.5	Ulkomailla annetun sairaanhoidon korvaaminen	79
4.2.6	Ansionmenetyksen korvaaminen tehtyjen tutkimusten johdosta	81
4.3	Muut kustannusten korvaukset.....	84
4.3.1	Matka- ja majoituskulut.....	84
4.3.2	Hoitotuki	85
4.3.3	Vaatelisä	86
4.3.4	Kodinhoidon lisäkustannukset.....	87
4.3.5	Vahinkotapahtumassa särkyneiden esineiden korvaaminen	88
4.4	Ansionmenetykskorvaukset	88
4.4.1	Päiväraha	88
4.4.2	Vuosityöansion määrittäminen	91
4.4.3	Päivärahan määrään vaikuttavat muut säännökset	105
4.4.4	Tapaturmaeläke	107
4.4.5	Opiskelijan ansionmenetykskorvaus opiskelun estyessä	111
4.4.6	Kuntoutusraha	111
4.5	Haittaraha.....	111
4.6	Kuntoutuskorvaukset	116
4.6.1	Kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittävät tutkimukset	118
4.6.2	Työ- tai koulutuskokeilu.....	118
4.6.3	Työhönvalmennus entisessä tai uudessa työssä	119
4.6.4	Koulutus soveltuvaan työhön tai ammattiin ja tällaisen koulutuksen suorittamiseksi välttämätön peruskoulutus.....	119
4.6.5	Elinkeinon tai ammatin harjoittamisen tukemiseksi avustus tai koroton laina työvälineiden ja työkalujen hankkimista ja oman yrityksen perustamista tai muuttamista varten (yritystuki)	120
4.6.6	Vahingoittuneen käyttöön tarkoitetut apuvälineet ja laitteet sekä niihin rinnastettavat rakenteet.....	121
4.6.7	Avustus tai koroton laina kulkuneuvon hankkimiseksi asunnon ja työpaikan välisiä matkoja varten, jos kulkuneuvon tarve johtuu vamman aiheuttamista rajoituksista käyttäen yleisiä kulkuneuvoja	121
4.6.8	Ammatillinen kuntoutus ulkomailla	121
4.6.9	Ammatillisessa kuntoutuksessa olevan työtapaturma- ja ammattitautiturva	122
4.6.10	Kuntoutusraha ammatillisen kuntoutuksen jälkeen.....	122
4.6.11	Palveluasuminen.....	122
4.6.12	Päivittäisissä toiminnoissa tarvittava apuväline	123
4.6.13	Asunnonmuutostyöt.....	123
4.6.14	Tulkkauspalvelut vahinkotapahtuman aiheuttaman näkö-, kuulo- tai puhevamman johdosta.....	124
4.6.15	Korvaus omaisen sopeutumisvalmennuksessa mukanaolosta.....	124
4.6.16	Kuntoutuksen matka- ja majoituskustannusten korvaaminen	124
4.7	Perhe-eläke.....	125
4.7.1	Lesken oikeus eläkkeeseen.....	126
4.7.2	Lapsen oikeus eläkkeeseen.....	126
4.7.3	Oikeus perhe-eläkkeeseen vahinkotapahtuman jälkeen alkaneen avioliiton tai avioliiton perusteella.....	127
4.7.4	Perhe-eläkeoikeuden alkaminen ja päättyminen.....	127
4.7.5	Perhe-eläkkeen määrä	129
4.7.6	Leskeneläkkeen lakkaaminen ja kertasuoritus	130

4.7.7	Leskeneläkkeen tulosovitus.....	130
4.7.8	Leskeneläkkeen tulosovituksen ajankohta.....	132
4.8	Hautausapu ja vainajan kuljetuskustannukset.....	133
4.9	Etuuksien siirto- ja ulosmittauskielto.....	133
5	Etuuksien toimeenpano.....	134
5.1	Yleistä toimeenpanosta ja siihen liittyvistä säännöksistä.....	134
5.2	Korvausasian ilmoittaminen ja vireilletulo.....	135
5.2.1	Vahinkotapahtumasta ilmoittaminen ja ilmoituksen määräaika.....	135
5.2.2	Vahinkoilmoitus.....	137
5.2.3	Viiden vuoden määräaika korvausasian vireille saattamiseksi.....	139
5.3	Asianosaiset ja puhevallan käyttö.....	140
5.4	Korvausasian käsittely ja päätöksen antaminen.....	141
5.4.1	Korvausasian selvittäminen.....	141
5.4.2	Päätös korvausasiassa.....	146
5.4.3	Korvauksen maksaminen.....	150
5.4.4	Melaa koskevia muita korvausasian käsittelyyn liittyviä menettelysääntöjä.....	161
5.5	Vahingoittunutta ja muuta korvauksenhakijaa koskevat menettelysäännökset korvausasiassa.....	163
5.5.1	Vahinkotapahtumasta ilmoittaminen ja vireilletulosta huolehtiminen määräajassa.....	163
5.5.2	Kulukorvausten hakeminen määräajassa.....	163
5.5.3	Leskeneläkkeen hakeminen.....	164
5.5.4	Velvollisuus edistää korvausasian selvittämistä.....	164
5.5.5	Velvollisuus edistää ammatillisen kuntoutuksen toteutumista.....	165
5.5.6	Velvollisuus mennä tutkimuksiin.....	165
5.5.7	Velvollisuus ottaa vastaan sairaanhoitoa.....	165
5.5.8	Velvollisuus ilmoittaa korvaukseen vaikuttavista muutoksista.....	166
5.6	Terveystenhuollon toimintayksikön tai palveluntarjoajan velvollisuus korvausasiassa.....	166
5.7	Velvoitteen laiminlyönnin vaikutus korvausasian käsittelyyn.....	167
5.7.1	Korvausasian käsittelyn ja maksamisen keskeyttäminen sekä asian ratkaiseminen.....	167
5.7.2	Takautuvan korvauksen maksaminen keskeyttämisen jälkeen.....	168
5.7.3	Ammatillisen kuntoutuksen keskeyttäminen.....	168
5.7.4	Sairaanhoitoa koskevan velvoitteen laiminlyönnin vaikutus korvaukseen.....	169
5.7.5	Viivästyskorotus.....	169
6	Vapaaehtoisten vakuutusten erityispiirteitä.....	171
6.1	Työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus.....	171
6.1.1	Vakuutus sopimus ja voimassaolo.....	171
6.1.2	Vuosityöansio.....	171
6.1.3	Etuudet ja etuuksia koskevat erityissäännökset.....	173
6.1.4	Työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus ja muut etuusjärjestelmät.....	176
6.2	Vapaa-ajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus.....	178
6.2.1	Vakuutus sopimus ja voimassaolo.....	178
6.2.2	Vahinkotapahtuman korvattavuus.....	178
6.2.3	Vuosityöansio.....	180
6.2.4	Etuudet ja etuuksia koskevat erityissäännökset.....	181
6.2.5	Vapaa-ajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus ja muut etuusjärjestelmät.....	183
7	Muutoksenhaku, oikaisumenettely ja takaisinperintä.....	186
7.1	Muutoksenhaku.....	186

7.2	Oikaisumenettely ja päätöksen poistaminen	190
7.2.1	Lainvoimaisen päätöksen oikaisu	190
7.2.2	Asia- ja kirjoitusvirheen korjaaminen	190
7.2.3	Lainvoimaisen päätöksen poistaminen	191
7.2.4	Muutoksenhaun maksullisuus	192
7.2.5	Takaisinperintä	193
8	Tietojen luovuttaminen ja asiakirjojen säilyttäminen	196
8.1	Julkisuuslain soveltaminen Melaan	196
8.2	Eri tahojen oikeus saada korvaus- tai vakuutusasiaa koskevia tietoja	197
8.2.1	Asianosaisen oikeus saada tietoja korvausasiasta	197
8.2.2	Melan ja muutoksenhakuelimen oikeus saada tietoja	198
8.3	Melan oikeus antaa tietoja muille tahoille	200
8.4	Luovutettujen tietojen oikeellisuus ja salassapito	201
8.5	Melassa olevien tietojen ristiinkäyttö	202
8.5.1	Tietojen maksullisuus Melan ja muutoksenhakuelimen pyytäessä tietoja	202
8.5.2	Asiakirjojen säilyttäminen	203

Versionhallinta

- 11.5.2016 Alkuperäinen opas hyväksytty ratkaisutoiminnan valvojilla 6.4.2016 ja 11.5.2016.
- 5.4.2017 Huomioitu 1.1.2017 voimaan tulleet lakimuutokset
- vahingosta ilmoittamisen määräaika
 - työeläkeuudistus
- 12.4.2018 Hakemukseen liitettävien kulutusitteiden alkuperäisyysvaatimuksesta luopumiseen liittyvä päivitys
- 6.2.2020 Päivitetty kirjaukset vakuutusmaksun maksuunpanosta ja maksuunpanopäivästä sekä maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maksettavien vakuutusmaksujen viivästyskoron väliaikaisesta alentamisesta annetusta laista. Lisäksi teknisiä muutoksia.
- 16.4.2021 Huomioitu 1.1.2021 voimaan tulleet lakimuutokset
- ansionmenetykskorvauksen maksamisesta työnantajalle
 - päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansio ja ansionmenetykskorvaus
 - takautuvasti maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen vaikutus vuosityöansioon
 - tarkennus lainvoimaisen päätöksen oikaisu ja poistaminen -pykälän sanamuotoon
 - takautuvasti maksettavan ansionmenetykskorvauksen vaikutus Mela-sairauspäivärahaan
- Lisäksi huomioitu vuoden 2020 alusta voimaan tulleet lakimuutokset vakuuttamisen laiminlyöntiin liittyvästä laiminlyöntimaksusta, maatalousyrittäjän vakuutusmaksulaskutuksen eräpäivämuutokset vuoden 2021 alusta, sekä tehty indeksitarkistuksia ja teknisiä muutoksia.
- 28.12.2021 Tehty indeksitarkistukset vuodelle 2022.
- 13.4.2022 Huomioitu 1.7.2021 voimaan tullut lainmuutos lääkärikäsittelyä koskien.
- 30.12.2022 Tehty indeksitarkistukset vuodelle 2023, ja teknisenä muutoksena teksteihin huomioitu 1.1.2023 toimintansa käynnistäneet hyvinvointialueet, joille sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyi.
- 5.9.2023 Päivitetty lain soveltamisalaa ja vakuuttamista koskevia osioita tiivistämällä tekstiä ja lisäämällä viittauksia vakuutusoppaaseen, apurahansaajan vakuutusoppaaseen sekä vakuutusmaksuoppaaseen.
- Lisäksi päivitetty muutoksenhakumenettelyyn liittyviä prosessiohjeita ajantasaisiksi. Teknisenä muutoksena oppaan lukujen numerointiviittausten tarkistus ja muutoksenhakuelinten perimien oikeudenkäyntimaksujen euromäärien päivitys.
- 26.2.2024 Tehty lukujen indeksitarkistukset vuodelle 2024.
- 27.12.2024 Päivitetty hengityksensuojaimen myöntämisen yhteyteen liittyvä vakuutetun informointi ja ohjeistus aiemmin toteutettujen kuntoutuskurssien sijaan. Tehty lukujen indeksitarkistukset vuodelle 2025.

27.12.2024

1 Johdanto

1.1 Työtapaturma- ja ammattitautivakuutusjärjestelmä

Osa lakisääteistä sosiaaliturvaa

Suomen työtapaturma- ja ammattitautivakuutusjärjestelmä on osa sosiaalivakuutusjärjestelmää, jonka tarkoituksena on lakisääteiseen vakuutukseen perustuen turvata henkilön toimeentulo vamman tai sairauden aiheuttaman työkyvyttömyyden johdosta sekä korvata niistä aiheutuvia kuluja. Suomessa työtapaturma- ja ammattitautivakuutusjärjestelmää toimeenpannaan Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen lisäksi yksityisten vakuutusyhtiöiden ja Valtiokonttorin toimesta, toisin kuin useimmissa muissa Euroopan maissa, joissa se kuuluu julkishallinnon hoitamiin tehtäviin.

Ensisijainen etuusjärjestelmä

Työtapaturma- ja ammattitautivakuutus ja maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautivakuutus ovat ensisijaisia vakuutuksia muuhun sosiaaliturvaan ja muihin vakuutuksiin nähden. Tämä tulee tarkasteltavaksi, kun saman vahinkotapahtuman johdosta haetaan korvausta esimerkiksi lakisääteisten sairausvakuutuksen, maatalousyrittäjien eläkevakuutuksen tai liikennevakuutuksen perusteella. Aina ensin selvitetään, oikeuttaako vahinkotapahtuma korvaukseen työtapaturma- ja ammattitautilakien perusteella työtapaturmana tai ammattitautina. Jos vahinkotapahtuman satumisolosuhteet eivät ole työtapaturma- ja ammattitautilainsäädännössä tarkoitettuja vaan kysymyksessä on muissa olosuhteissa aiheutunut vahinkotapahtuma, käsitellään asiaa muun lain, esim. sairausvakuutuslain perusteella.

Työtapaturma- ja ammattitautilakien perusteella maksettavien korvausten lisäksi voidaan muusta vakuutuksesta maksaa korvauksia työtapaturman tai ammattitaudin johdosta silloin, kun toissijaisesta järjestelmästä maksettavat korvaukset ovat ensisijaista järjestelmää laajemmat. Tällöinkin ensisijainen järjestelmä selvittää ensin vahinkotapahtuman korvattavuuden ja maksaa korvaukset vahingoittuneelle. Näin on esimerkiksi silloin, kun kyseessä on työssä sattunut liikennevahinko. Lakisääteisen liikennevakuutuksen perusteella voidaan maksaa täydentäviä korvauksia, kun ensin on tiedossa työtapaturma- ja ammattitautilain nojalla maksettavien korvausten määrät.

Työtapaturma tai ammattitauti saattaa oikeuttaa maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisten korvausten ohella myös maatalousyrittäjien eläkelain mukaiseen MYEL-työkyvyttömyyseläkkeeseen. Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautivakuutusjärjestelmästä maksettava korvaus on kuitenkin ensisijainen etuus, joka usein pienentää tai estää kokonaan MYEL-työkyvyttömyyseläkkeen tai muun työeläkejärjestelmän eläkkeen maksamisen.

Tapaturma voi aiheutua myös toisen henkilön aiheuttamasta tahallisesta tai tuottamuksellisesta teosta. Vahingoittuneella on tällöin oikeus vaatia vahingonkorvauslain

27.12.2024

perusteella korvauksia vahingon aiheuttajalta niiltä osin, joita ei korvattaisi työtapaturma- ja ammattitautilakien perusteella.

Maatalousyrittäjien ja apurahansaajien työtapaturma- ja ammattitautivakuutusjärjestelmä on osa lakisääteistä työtapaturma- ja ammattitautivakuutusjärjestelmää, joka rakentuu yhtenäisille säännöksille ja yhteisille periaatteille. MATA-järjestelmä koskee tämän oppaan toisessa luvussa tarkemmin kerrotuin edellytyksin maatalousyrittäjiä, kalastajia, poronhoitajia ja metsänomistajia sekä tieteen ja taiteen apurahansaajien vakuuttamista työtapaturman ja ammattitaudin varalta, siinä missä yleinen työtapaturma- ja ammattitautivakuutusjärjestelmä koskee työ- ja virkasuhteessa olevia työntekijöitä ja vakuutuksen ottaneita yrittäjän eläkelain mukaisia YEL-yrittäjiä.

Tapaturmavakuutuslainsäädännön kokonaisuudistus

Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaki (873/2015, lyhenne MATAL) valmisteltiin rinnakkain yleisen työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015, lyhenne TyTAL) kanssa. Lait tulivat voimaan 1.1.2016, ja ne koskevat vahinkotapahtumia, jotka sattuvat 1.1.2016 alkaen. Tätä ennen sattuneisiin vahinkotapahtumiin sovelletaan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslakia (MATA), tapaturmavakuutuslakia, ammattitautilakia ja tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettua lakia. Uuden lainsäädännön toimeenpanoa ja muutoksenhakua koskevat säännökset koskevat 1.1.2016 alkaen myös ennen lain voimaantuloa sattuneita vahinkotapahtumia.

Lainsäädännön kokonaisuudistus oli tarpeen, koska vanhat säännökset eivät hajanaisuutensa, väljien sanamuotojensa ja puutteiden johdosta enää vastanneet lainsäädöltä vaadittavaa tasoa. Myös työelämän muutokset vaativat lainsäädännöltä uudistumista.

MATAL valmisteltiin vastaamaan mahdollisimman pitkälle TyTAL:n säännöksiä, mutta kuitenkin niin, että tarpeellisilta osin huomioon on otettu MATA-vakuutettujen työskentelyn ja työolosuhteiden erityispiirteet. MATAL:n linjaukset ja tulkinnat on tarkoitettu yhtenäisinä TyTAL:n kanssa.

Edeltäjänsä MATA-lain tavoin MATAL:n perusteella myönnetään korvauksia maatalousyrittäjän ja apurahansaajan työssä taikka määrätyissä työhön liittyvissä olosuhteissa sattuneen tapaturman tai ilmenneen ammattitaudin aiheuttamasta henkilövahingosta. Korvausten pääryhmät ovat sairaanhoidon korvaukset, muut kustannusten korvaukset, ansionmenetykskorvaukset, pysyvän haitan korvaaminen, kuntoutuskorvaukset ja kuoleman johdosta maksettavat korvaukset.

1.2 Lainsäädäntöuudistuksen keskeiset muutokset MATAL:iin

Rakenne ja sisältö

Lain rakenne ja sisältö on selkiytetty, ja maatalousyrittäjien ja apurahansaajien työtapaturma- ja ammattitautiturvaa koskevat säännökset ovat nyt kahdessa laissa MATAL:ssa ja TyTAL:ssa. MATAL sisältää itsenäiset säännökset valtaosasta samoja

27.12.2024

asioita, joista säädetään TyTAL:ssa ja säännökset ovat keskenään mahdollisimman yhdenmukaisia. Etuuksiin ja niiden toimeenpanoon erityisesti liittyvät viittaussäännökset TyTAL:iin ovat tarkkarajaisia ja asiakohtaisesti yksittäisissä säännöksissä.

Lainsäädäntö on aiempaa avoimempaa ja tarkkarajaisempaa niin, että yksilön oikeudet ja velvollisuudet käyvät ilmi perustuslain edellyttämällä tavalla ja vakuutusturvan sisältö hahmottuu aiempaa helpommin. Lain keskeiset käsitteet on määritelty yksityiskohtaisesti, kuten esimerkiksi korvausoikeudellisesti keskeiset määritelmät tapaturmasta ja syy-yhteydestä, kun ne aiemmin ovat olleet oikeus- ja korvauskäytännön varassa.

Vahinkotapahtumat ja olosuhteet

Laissa säädetään aiempaan tapaan erikseen maatalousyrittäjän työtapaturman ja apurahansaajan työtapaturman korvattavista olosuhteista, koska vakuutettujen työn luonne poikkeaa toisistaan. Uudessa laissa säädetään kuitenkin aiempaa yksityiskohtaisemmin niistä työntekoon liittyvistä olosuhteista ja toiminnan luonteesta, joissa sattuneet tapaturmat ja tapahtuneet altistumiset kuuluvat korvaussuojan piiriin.

Korvattavia vahinkotapahtumia koskien on aiempaa yksityiskohtaisemmin säännelty korvausedellytyksistä ja muun muassa tapaturman aiheuttaman muun vamman tai sairauden olennaisen pahenemisen korvaamisesta ja työliikekipeytymisen perusteella maksettavan korvauksen enimmäisajasta. Laissa on laajennuksia ja rajoituksia olosuhteisiin, joissa korvattaisiin esimerkiksi pahoinpitelyn ja toisen henkilön muun tahallisen teon aiheuttamia vahinkoja, ja laissa on nyt säädetty myös eräiden henkisten järkytysreaktioiden korvaamisen edellytyksistä tapaturman seurauksena.

Etuudet

Korvausetuudet ja niiden tasot ovat keskeisiltä osilta ennallaan. Korvauksia koskevia säännöksiä on kuitenkin täsmennetty, ja tarkemmalla tasolla ne ovat kirjattuna TyTAL:ssa. Uutena korvauksena on ansionmenetyskorvaus tutkimusajalta ja tutkimuksen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajalta silloin, kun vahinko ei osoittaudu korvattavaksi.

Ansionmenetyskorvausten perusteena käytettävän vuosityöansion määrittäminen säännellään aiempaa tarkemmin, mikä lisää vakuutettujen oikeusturvaa. Maatalousyrittäjätyön ja apurahansaajatyön rinnalla työsuhteessa tehdyn työn osalta vuosityöansio perustuu nykyisin enemmän laskentaan aiemman arvioinnin sijaan. Vähimmäisvuosityöansion määrässä on 10 prosentin korotus ja se parantaa niiden pienituloisten maatalousyrittäjien ja apurahansaajien toimeentuloa, joiden ansionmenetyskorvauksen perusteena käytetään vähimmäisvuosityöansiota.

Kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien selvittämistä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa pysyvän työkyvyttömyyden uhkan välttämiseksi on korostettu ja näiden arviointi on edellytyksenä toistaiseksi myönnettävälle tapaturmaeläkkeelle. Toistaiseksi myönnettävän tapaturmaeläkkeen edellytykseksi on säädetty myös MATA-vakuutuksen työtulon määrän tarkistaminen vahinkotapahtuman sattumisajankohdasta alemmalle tasolle.

27.12.2024

Toimeenpano

Korvauskäsittelyä ja päätöksen antamista pyritään tehostamaan lakiin kirjatulla määräajoilla. Melan on muun muassa aloitettava korvausasian selvittely seitsemän arkipäivän sisällä vireilletulosta ja annettava korvauspäätös 30 päivän kuluessa, aiemman kolmen kuukauden sijaan, siitä, kun ratkaisun tekemiseksi tarvittavat selvitykset on saatu.

Terveydenhuollon toimijoille on säädetty aktiivinen ilmoitusvelvollisuus vahinkotapahtuman aiheuttaman vamman tai sairauden hoidosta, jonka tarkoituksena on osaltaan nopeuttaa päätöksen antamista asiassa sekä mahdollistaa paremmin vahingoittuneen hoitoon ohjauksen, kun se katsotaan tarkoituksenmukaiseksi.

Myös vahingoittuneelle on säädetty korvauskäsittelyn sujuvuutta lisäämään eräitä velvoitteita, jotka ovat välttämättömiä, jotta korvausasia voitaisiin ratkaista. Maatalousyrittäjän ja apurahansaajan on esimerkiksi ilmoitettava kaikista työssä sattuneista vahinkotapahtumista ja ilmoittamiselle on säädetty 60 päivän määräaika vahinkotapahtumasta. Viivästymisen johdosta korvaukset voidaan takautuvalta ajalta evätä kokonaan tai osittain. Kysymys on lakisääteisestä ensisijaisesta etuudesta, joka vaikuttaa muihin sosiaalivakuutusetuksiin. Näin ollen vakuutettu ei voi itse päättää sitä, hakeeko hän korvausta vamman tai sairauden aiheuttamasta työkyvyttömyydestä sairausvakuutuslain vain MATAL:n nojalla.

Päätöksenannon tehostamista edistetään myös sillä, että eräät kululuonteiset korvaukset, kuten matka- ja lääkekulut, ovat hakemuksenvaraisia ja korvausta on haettava vuoden kuluessa kustannuksen syntymisestä. Laista ilmenee myös aiempaa huomattavasti tarkemmin velvoitteiden laiminlyöntien vaikutukset korvausten käsittelyyn ja korvausten maksuun.

Korvauspäätökseltä edellytetään aiempaa yksityiskohtaisempia perusteluja. Erityisesti korvausoikeuden hylkäävissä päätöksissä lääketieteellistä syy-yhteyttä koskevien perustelujen sisältöön tulee kiinnittää huomiota.

Vakuuttaminen

Vakuutusmaksun määräytymisperusteita muutettiin siten, että maatalousyrittäjien työvahinkojen korvaamiseen kytketty vakuutusmaksualennusjärjestelmä poistettiin ja ainoastaan työterveyshuoltoon liittymisen ja säännöllisten työpaikkakäyntien toteuttamisen perusteella myönnettävä vakuutusmaksualennus työajanvakuutuksen vakuutusmaksusta säilytettiin. Vakuutettujen maksuosuus järjestelmän kokonaiskustannuksista jakautuu nyt tasaisemmin kaikkien vakuutettujen kesken.

Aiemmasta vakuutusmaksualennusjärjestelmästä luopuminen oli perusteltua, koska aiemmin ilmoittamatta jääneet pienet vahingot tulee nyt myös saada vakuutuslaitoksen tietoon korvausoikeuden arvioimiseksi. Sairaanhoidon kustannuksia koskeva täyskustannusvastaavuusperiaatteen tehokas toteutuminen edellyttää, että kaikki maatalousyrittäjätyössä sattuneet vahinkotapahtumat tai ilmenneet ammattitaudit ilmoitetaan, ja että vahingoittunut myötävaikuttaa vahinkotapahtumien selvittämiseen. Myös tapaturma- ja ammattitautivakuutusjärjestelmän ensisijaisuus vaatii ilmoittamista.

27.12.2024

Pakollisen työajan MATA-vakuutuksen lisäksi vakuutusturvaa voi saada edelleen vapaaehtoisilla työajan ja vapaa-ajan MATA-vakuutuksilla. Apurahansaajalla on oikeus pakollisen työajan MATA-vakuutuksen lisäksi vapaaehtoiseen vapaa-ajan vakuutukseen. Vapaa-ajan MATA-vakuutuksia on aiemman sijaan vain yhtä tyyppiä, ja se vastaa aiempaa laajemman turvan vakuutusta.

1.3 MATAL-opas

Opas on tarkoitettu yleiseksi oppaaksi Melan ja sen vakuutettujen käyttöön. Opas on Melan hallituksen asettaman ratkaisutoiminnan valvojen hyväksymä.

MATAL-oppaassa kuvataan maatalousyrittäjien, kalastajien, poronhoitajien ja metsänomistajien sekä tieteen ja taiteen apurahansaajien työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen ja vapaa-ajan tapaturmavakuutuksen turvan ulottuvuutta sekä vakuutuksen perusteella korvattavia vahinkotapahtumia ja maksettavia etuuksia samoin kuin etuuksien toimeenpanoa siten, kun niistä on säädetty maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaissa.

Oppaan rakenteessa on noudatettu MATAL:n rakennetta ja opas on jaettu lukuihin seuraavasti:

1. Johdanto
2. MATAL-lain soveltamisala
3. Korvattavat vahinkotapahtumat ja olosuhteet
4. Etuudet
5. Etuuksien toimeenpano
6. Vapaaehtoisten vakuutusten erityispiirteitä
7. Muutoksenhaku, oikaisumenettely ja takaisinperintä
8. Tietojen luovuttaminen ja asiakirjojen säilyttäminen

Vakuuttamista koskevat osiot on päivityksessä 2023 tiivistetty aiemmasta. Näiltä osin tekstikohdissa on viittauksia vakuutusoppaaseen, apurahansaajan vakuutusoppaaseen ja vakuutusmaksuoppaaseen, joissa oppaissa on huomioitu viimeisimmät tulkinnat ja ratkaisulinjaukset muun muassa vakuuttamisen edellytyksistä.

27.12.2024

2 MATAL-lain soveltamisala

2.1 Yleistä lain soveltamisalasta

Maatalousyrittäjän ja apurahansaajan oikeudesta korvaukseen työtapaturman ja ammattitaudin johdosta säädetään vuoden 2016 alusta voimaan tullessa maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaissa. Työtapaturman tai ammattitaudin korvaaminen MATAL:n nojalla edellyttää, että

- kyseessä on MATAL:ssa tarkoitettu maatalousyrittäjä tai apurahansaaja
- vahinkotapahtuma on sattunut MATAL:ssa tarkoitettussa maatalousyrittäjätyössä tai apurahansaajan työssä ja
- vahinkotapahtuma on sattunut työssä, joka myös MATAL:n alueellista soveltamisalaa koskevien säännösten mukaan kuuluu vakuuttaa Suomessa.

MATAL:n perusteella korvataan vahinkotapahtumat, jotka ovat sattuneet 1.1.2016 tai sen jälkeen. Tätä aikaisemmin sattuneet vahinkotapahtumat korvataan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain nojalla.

Pakollisen vakuutuksen osalta MYEL:n ja MATAL:n maatalousyrittäjä- ja apurahansaaja-käsitteet vastaavat toisiaan.

Vakuutusmaksujen laskuttamisesta, maksujen perimisestä ja vanhenemisestä lisätietoa Vakuutusmaksuoppaassa.

2.1.1 Pakollinen työtapaturma- ja ammattitautiturva

Pakollisen työtapaturma- ja ammattitautiturvan osalta uuden MATAL-lain soveltamisala on sama kuin maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa. Maatalousyrittäjä ja apurahansaaja, joka on velvollinen ottamaan pakollisen maatalousyrittäjän eläkelain mukaisen työeläkevakuutuksen (MYEL-vakuutus), kuuluu myös MATAL:n mukaisen pakollisen työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen (MATA-vakuutus) piiriin.

Pakollisen MYEL:n soveltamisala

MYEL-vakuutuksen piiriin kuuluu MYEL:ssä tarkoitettu maatalousyrittäjä ja apurahansaaja

- joka on iältään 18-vuotias, mutta ei ole täyttänyt MYEL-vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajaa (jäljempänä MYEL-vakuuttamisen yläikäraja). Vuonna 1957 ja sitä aikaisemmin syntyneillä MYEL-vakuuttamisen yläikäraja on 68 vuotta, vuosina 1958–1961 syntyneillä 69 vuotta ja vuonna 1962 ja sen jälkeen syntyneillä 70 vuotta.
- jonka työskentely maatalousyrittäjänä kestää vähintään neljä kuukautta tai jolle on myönnetty apuraha vähintään neljän kuukauden työskentelyajalle.
- jonka vuotuinen tulo maatalousyrittäjätyöstä tai apurahansaajan työstä on vähintään 4 604,21 euroa (vuonna 2025).

27.12.2024

- joka ei ole työeläkelakien mukaisella vanhuuseläkkeellä ja maatalousyrittäjän ollessa kyseessä ei saa luopumistukea.
- joka asuu ja toimii Suomessa. Tietyin edellytyksin myös ulkomailla asuminen ja toimiminen voidaan vakuuttaa. Näistä tarkemmin vakuutusoppaan luku 15 ja apurahansaajan vakuutusoppaan luku 6.

Vapaaehtoinen työtaturma- ja ammattitautiturva

MATAL:n mukainen työtaturma- ja ammattitautiturva voidaan ulottaa vapaaehtoisella vakuutuksella koskemaan myös muuta kuin sellaista maatalousyrittäjätyötä, jonka perusteella maatalousyrittäjä on velvollinen ottamaan pakollisen MYEL-vakuutuksen ja MATA-vakuutuksen (ks. tarkemmin Vapaaehtoisten vakuutusten erityispiirteitä kohta 6.1 Työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus).

2.1.2 Vapaa-ajan tapaturmaturva

Pakolliseen tai vapaaehtoiseen työajan työtaturma- ja ammattitautivakuutukseen voidaan liittää vapaaehtoisella vakuutuksella turva vapaa-ajalla sattuvan tapaturman varalta (ks. tarkemmin Vapaaehtoisten vakuutusten erityispiirteitä kohta 6.2 Vapaa-ajan vapaaehtoinen vakuutus).

2.2 MATAL:n henkilöllinen soveltamisala

MATAL:n henkilöllistä soveltamisalaa koskevat säännökset antavat vastauksen kysymykseen, kenellä on MATAL:n nojalla oikeus korvaukseen työtaturmasta ja ammattitaudista. Korvattavuutta ratkaistaessa on varmistettava, että vahingoittunut on MATAL:ssa tarkoitettu maatalousyrittäjä tai apurahansaaja ja että hän vahinkotahtuman sattuessa teki maatalousyrittäjätyötä tai apurahansaajan työtä eli työtä, joka kuuluu MATAL:n soveltamisalaan.

2.2.1 Maatalousyrittäjä

Maatalousyrittäjä

Pakollisen MATA-vakuutuksen osalta maatalousyrittäjällä tarkoitetaan

1. maatilatalouden harjoittajaa, joka omaan tai yhteiseen lukuun itse työhön osallistuen harjoittaa maatilataloutta vähintään viisi hehtaaria maatalousmaata käsitteväällä viljelmällä
2. kalastajaa, joka työsuhteessa olematta harjoittaa ammattimaista kalastusta
3. poronmistajaa, joka omaan, perheenjäsenensä tai paliskunnan lukuun tekee poronhoitotyötä
4. henkilöä, joka tekee 1–3 kohdissa tarkoitettua työtä maatalousyrittäjän perheenjäsenenä

27.12.2024

5. henkilöä, joka harjoittaa maatilataloutta, kalastusta tai poronhoitoa ja jatkuvasti elää maatalousyrittäjän kanssa yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa (avopuoliso)
6. henkilöä, joka harjoittaa maatilataloutta, kalastusta tai poronhoitoa osakeyhtiössä tai muussa yhteisössä siten kuin MYEL 5 §:ssä säädetään.

Vakuuttamisen edellytyksistä lisää maatalousyrittäjän, poronomistajan, kalastajan ja metsänomistajan osalta on lisää vakuutusoppaassa.

Viiden hehtaarin viljelmä Pakollinen MATA-vakuutus ei koske maatilaa, jonka viljelmän maatalousmaan pinta-ala on alle viisi hehtaaria. Maatalousmaan pinta-alaa laskettaessa otetaan huomioon pelto- ja puutarhamaa sellaisenaan. Viljelmän maatalousmaahan luetaan mukaan kasvullisen metsämaan osalta Etelä-Suomessa 1/10, Keski-Suomessa 1/15 ja Pohjois-Suomessa 1/20 metsämaan pinta-alasta.

Alle viiden hehtaarin viljelmältä maatalousyrittäjän on mahdollista saada vapaaehtoinen työajan työtaturma- ja ammattitautivakuutus. Häntä pidetään tällöin myös MATAL:ssa tarkoitettuna maatalousyrittäjänä, joka tekee laissa tarkoitettua maatalousyrittäjätyötä. Viljelmästä lisää vakuutusoppaan luvussa 7.

Toiminta omaan tai yhteiseen lukuun maatilataloudessa

Jos maatilatalouden harjoittaja omistaa tai on vuokrannut viljelmän ja viljelee sitä, hän toimii omaan lukuunsa. Aviopuoliso, avopuoliso ja kuolinpesän osakas työskentelevät yhteiseen lukuun. Näistä lisää vakuutusoppaan luvussa 7. Perheenjäsenen vakuuttamisesta vakuutusoppaan luvussa 10.

Kalastaja MYEL:n piiriin kuuluu kalastaja, joka olematta työsuhteessa harjoittaa ammattimaista kalastusta. Kalastus on ammattimaista silloin, kun se on jatkuvaa ja sitä harjoitetaan ansiotarkoituksessa. Osoituksena ammattimaisuudesta on, että saalista myydään ja kalastajaa verotetaan kalastuksesta. Kalastajan ja tämän perheenjäsenen vakuuttamisesta lisää vakuutusoppaan luvussa 13.

Poronhoitaja Poronomistaja, joka tekee poronhoitotyötä omaan, perheenjäsenensä tai paliskunnan lukuun, vakuutetaan MYEL:n mukaan. Poronomistajan ja tämän perheenjäsenen vakuuttamisesta lisää vakuutusoppaan luvussa 12.

Työhön on osallistuttava MYEL:in ja MATAL:in piiriin kuulumisen edellyttää aina osallistumista maatalousyrittäjätyöhön. Pakollisen vakuutuksen edellytyksenä on sellainen työnteon määrä, että henkilön MYEL-työtulo on vähintään 4 604,21 euroa (vuonna 2025). Vapaaehtoisen vakuuttamisen raja on puolet tästä eli 2 302,11 euroa (vuonna 2025). Edellä mainitut rajamäärät tarkistetaan vuosittain työntekijän eläkelain mukaisella palkkakertoimella.

27.12.2024

2.2.2 Vakuutettava maatalousyrittäjätyö

Oikeus MATAL:n mukaisiin korvauksiin syntyy vain, jos vahinkotapahtuma on sattunut maatalousyrittäjätyössä. Maatalousyrittäjätyönä pidetään maatalousyrittäjän eläkelain 3 §:ssä tarkoitettua työtä.

Maatalousyrittäjätyötä on siten maatilatalouden harjoittaminen, ammattimainen kalastus sekä poronhoitotyö. Maatalousyrittäjätyötä on se työ, joka voidaan ottaa huomioon vahvistettaessa MYEL- vakuutuksen vuotuista työtuloa. Työtulon määrittämisestä lisää vakuutusoppaassa.

Maatilatalous

Maatilatalouteen katsotaan kuuluvaksi:

- maatalous eli peltoviljely ja karjanhoito
- metsätalous
- peltoviljelyn, karjanhoidon tai metsätalouden yhteydessä harjoitettu maatilatalouden tuloverolain mukaan verotettu liitännäistoiminta (ks. kohta liitännäistoiminta).

Maatilatalouteen ei kuulu oman perheen hyväksi tehty kotitaloustyö. Jos työ (esimerkiksi ruoan laitto) käsittää viljelmällä työskentelevän vieraan työntekijän taloudenhoitoa, se kuuluu MYEL:n piiriin.

Maatilatalouteen ei kuulu ammattiin opiskelu, vaikka kyse olisi maatalouden ammatinopinnoista. Jos kyse on käytännön harjoittelusta viljelmällä ja työ tapahtuu omaan lukuun tai perheenjäsenenä, on kysymys MYEL-työstä.

Kalastus

Varsinaisen kalan pyynnin lisäksi kalastustoimintaan katsotaan kuuluvaksi:

- kalan käsittely, kuten perkaus, suolaus ja savustus
- pyyntivälineiden valmistus, korjaus ja kunnostus
- saaliin markkinointi
- kalastuksen liitännäistoiminta, jota ei ole pidettävä eri yrityksenä (ks. kohta liitännäistoiminta).

Poronhoito

Poronhoidosta vahvistetaan MYEL-työtuloa lukuporoista ja tehdyistä työpäivistä.

MYEL:n ja MATAL:n mukaan vakuutettavaa poronhoitoa on poronhoito, jota tehdään

- omaan lukuun. Tällaista työtä on omien porojen paimentaminen ja hoito itsenäisesti sekä tarhaus.
- paliskunnan lukuun. Näihin töihin kuuluvat työt, joissa paliskunta on työn teettäjänä. Työn voi tehdä
 - oman poronhoitomaksun korvaamiseksi
 - puolison tai perheenjäsenen poronhoitomaksun korvaamiseksi tai

27.12.2024

- paliskunnalta saatua palkkaa vastaan (jos poronhoitaja on paliskunnan jäsen tai työskentelee edellisessä kohdassa tarkoitettussa ominaisuudessa).
- perheenjäsenen lukuun. Tällöin poronhoitaja hoitaa samaan perheeseen kuuluvan henkilön poroja.

Poronhoitotyö

MYEL:n mukaan vakuutettavaa ja siten myös MATAL:n mukaista maatalousyrittäjätyötä on kaikki se työ paliskunnassa, josta merkitään työpäiviä paliskunnan työpäiväluetteloon. Poronhoitotyötä tehdään myös paliskunnan kirjanpidon ulkopuolella. Tällaista poronhoitotyötä voi olla muun muassa porojen tarhaus, heinän, jäkälän ja lehdesten keruu porojen talvirehuksi, rehun varastointi ja kuljetus, aitojen korjaus sekä petojen torjunta.

Liitännäistoiminta

Liitännäistoiminta otetaan huomioon vakuutusta tehtäessä. Jos käy ilmi, että liitännäinen ei ole mukana, vakuutus tulee tältä osin päivittää. Vaikka liitännäistoiminta olisi jäänyt vakuutuksessa huomioimatta, on vahinkotilanteessa ratkaisevaa se, tehdäänkö liitännäistoimintaa kyseisen yrityksen lukuun ja kuuluuko toiminta vakuutuksen piiriin.

Käytännössä edellä oleva tarkoittaa maatilatalouden rinnalla harjoitetun toiminnan osalta, että jos mainitusta toiminnasta saadut tulot verotetaan maatilatalouden tuloverolain perusteella, ei toimintaa pidetä eri yrityksessä harjoitettuna toimintana.

Kalastuksen yhteydessä harjoitetulla liitännäistoiminnalla on oltava toiminnallinen yhteys kalastukseen. Kalastusta verotetaan liiketoimintana ja varsinainen kalastus vakuutetaan aina MYEL:n ja MATAL:n mukaan. Samoin vakuutetaan myös kalastukseen liittyvä saaliin jatkojalostus sekä pyydysten kunnostus ja korjaus. Kalastusmatkailu voidaan vakuuttaa varsinaisen kalastuksen yhteydessä silloin, kun se on pienimuotoista ja sitä harjoitetaan samalla kalastusalueella. Kuitenkin kalastuksen yhteydessä harjoitettu mökkivuokraus tai pitopalvelu katsotaan erilliseksi toiminnaksi, eivätkä ne kuulu MYEL-vakuutettavaan toimintaan eivätkä myöskään MATAL:n piiriin.

Poronhoidon yhteydessä harjoitettu muu toiminta vakuutetaan MYEL:n ja MATAL:n mukaan silloin, kun sillä on suora yhteys poronhoitoon. Tällaista työtä on porotuotteiden jalostus, kun se on niin pienimuotoista, ettei sitä pidetä verotuksessa erillisenä yrityksenä. Poronhoitajan vakuutukseen kuuluu omaan lukuun tehtävän työn lisäksi myös paliskunnan lukuun tehtävä työ kuten erottelu, porojen merkintä, paliskunnan aitatyöt ja riista-aidan korjaus sekä poroisännän ja rahastonhoitajan työ.

2.2.3 Apurahansaaja ja vakuutettava apurahatyö

Apurahansaajalla tarkoitetaan MYEL 10 a §:n mukaan vakuuttamisvelvollista apurahansaajaa.

MYEL 8 a §:n mukaan apurahansaajalla tarkoitetaan Suomessa asuvaa henkilöä, joka olematta työsuhteessa apurahan myöntäjään tekee Suomessa tieteellistä tutkimusta

27.12.2024

tai harjoittaa taiteellista toimintaa hänelle Suomesta henkilökohtaisesti myönnetyn apurahan turvin.

Apurahansaajalla tarkoitetaan myös henkilöä, joka vastaavasti työsuhteessa olematta tekee tieteellistä tutkimusta tai harjoittaa taiteellista toimintaa tutkija- tai taiteilijaryhmässä, jolle apuraha on myönnetty.

Apurahansaajana pidetään myös henkilöä, joka työsuhteessa ollessaan tai yrittäjätoimintaa harjoittaessaan saa apurahan työsuhteesta tai yrittäjätoiminnasta erillään tehtävää tutkimusta tai taiteellista toimintaa varten.

Apurahansaajan edellytyksistä ja vakuutettavasta apurahansaajasta on tarkemmin apurahansaajan vakuutusoppaassa.

2.3 Lain alueellinen soveltamisala

Lain alueellista soveltamisalaa koskevat säännökset antavat vastauksen kysymykseen, missä tehtyä työtä MATAL koskee. MYEL- ja MATA-vakuuttamisen osalta lakien alueellinen soveltamisala on sama. MATAL-lakia sovelletaan sellaiseen maatalousyrittäjään ja apurahansaajaan, johon sovelletaan MYEL:n alueellista soveltamisalaa koskevien säännösten nojalla Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä. Suomessa tehtävän ja ulkomailla tehtävän maatalousyrittäjätyön ja apurahansaajan työn osalta on omat säännöksensä.

Suomessa tai ulkomailla tehtävä maatalousyrittäjätyö ja apurahatyö

Työeläke- sekä työtapaturma- ja ammattitautilainsäädännössä lähtökohtana on, että Suomessa tehtävä työ vakuutetaan Suomessa. Suomessa asuvan maatalousyrittäjän ja apurahansaajan on vakuutettava itsensä Melassa MYEL:n mukaisesti. Ulkomailla tehtävä työ voidaan myös vakuuttaa Suomessa. Kummassakin tilanteessa on vakuutusasiassa otettava kantaa vakuutuksen voimassaoloon. Vakuutusoppaassa on tarkemmin kerrottu luvussa 15, miten ulkomailta Suomeen tullessa voidaan henkilö vakuuttaa Suomessa. Vastaavasti apurahansaajan vakuutusoppaassa on tästä asiasta luvussa 6.

Vapaa-ajan vakuutuksen turva ulkomailla

Vapaa-ajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen voi saada vain henkilö, jolle on myönnetty pakollinen tai vapaaehtoinen työajan MATA-vakuutus. Jos henkilön Suomessa tai ulkomailla tekemä työ MATA-vakuutetaan, hän voi saada myös vapaa-ajan MATA-vakuutuksen. Vapaa-ajan vakuutuksen tapaturmaturva on tällöin voimassa maatalousyrittäjän tai apurahansaajan vapaa-ajalla oli hän sitten Suomessa tai ulkomailla.

27.12.2024

2.4 Korvausvelvollisuus ja vakuutus

Pakollinen MATA-vakuutus Lähtökohtaisesti vahinkotapahtumahetkellä voimassa oleva MYEL- ja MATA-vakuutus osoittavat, että henkilö kuuluu MATAL:n piiriin, eli että kyseessä on sellainen maatalousyrittäjä ja apurahansaaja, jolle korvaus voidaan myöntää.

Joskus vakuutetun tilanne voi kuitenkin muuttua siten, että alun alkaen oikein myönnetyn pakollisen MYEL-vakuutuksen ei kuuluisikaan enää olla voimassa vahinkotapahtumahetkellä. Jos MYEL-vakuutus on ollut ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin vuoksi voimassa virheellisin perustein esimerkiksi siksi, ettei maatalousyrittäjän perheenjäsenä koskevat laissa säädetyt edellytykset enää täyty vahinkotapahtumahetkellä, ei korvausta MATAL:n nojalla voida myöntää. MYEL- ja MATA-vakuutus päätetään tällöin takautuvasti siihen päivään, jolloin vakuuttamisen edellytykset ovat päättyneet.

Jos vahinkotapahtumahetkellä ei pakollinen MYEL- ja MATA-vakuutus ole voimassa, voidaan MYEL- ja MATA-vakuutus vahvistaa pakollisen turvan osalta myös takautuvasti. Vahinkotapahtuma voi joskus sattua jo siinä vaiheessa, kun MYEL-vakuutusta ei ole vielä ehditty vahvistaa.

Näitä tilanteita varten MATAL:ssa on säännökset siitä, että maatalousyrittäjä ja apurahansaaja ovat työtapaturma- ja ammattitautiturvan piirissä sinä aikana, jolle maatalousyrittäjän eläkelain 10 §:n ja 10 a §:n mukainen pakollinen vakuuttamisvelvollisuus kohdistuu ja jolle ajalle vakuutus voidaan maatalousyrittäjän eläkelain mukaan vahvistaa. Maatalousyrittäjälle MYEL-vakuutus voidaan vahvistaa takautuvasti enintään kulumassa olevalle ja sitä edeltävälle kolmelle vuodelle. Apurahansaajalle MYEL-vakuutus voidaan vahvistaa takautuvasti enintään kulumassa olevalle ja sitä edeltävälle yhdelle kalenterivuodelle.

Jotta maatalousyrittäjän ja apurahansaajan voidaan katsoa olevan velvollinen ottamaan MYEL-vakuutuksen, hänen on täytettävä edellä selostetut lain henkilöllistä ja alueellista soveltamisalaa koskevat edellytykset.

MATAL 12 §:ssä on tarkemmat säännökset vakuutuksesta ja korvausvelvollisuudesta. Vahinkotapahtuman korvaaminen edellyttää, että vahinkotapahtuma on sattunut

1. maatalousyrittäjän eläkelaisa tarkoitetulle maatalousyrittäjälle tai apurahansaajalle sellaisena aikana, jolle hän on velvollinen ottamaan pakollisen MYEL-vakuutuksen.
2. maatalousyrittäjän avopuolisolle sellaisena aikana, jolle hän on velvollinen ottamaan ja jolle hänellä on voimassa pakollinen MYEL-vakuutus tai vireillä hakemuksen saamiseksi.
3. edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitetulle henkilölle sellaisena aikana, jona maatalousyrittäjätyö tai apurahansaajan työ ei ole hänen 18 vuotta täytettyään ehtinyt

27.12.2024

jatkoa yhdenjaksoisesti vähintään neljää kuukautta.

4. edellä 1 tai 2 tarkoitetulle henkilölle, joka tulee MYEL-työkyvyttömyyseläkkeeseen tai muuhun työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien mukaiseen toistaiseksi myönnettyyn täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen, täyden tai osittaisen työkyvyttömyyden perusteella myönnettyyn kuntoutustukeen tai osittaisen työkyvyttömyyden perusteella toistaiseksi myönnettyyn osatyökyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi ja vahinkotapahtuma on sattunut ennen kuin 30 päivää on kulunut siitä, kun hän sai tiedon eläkelaitoksen tai muutoksenhakuelimen eläkkeen myöntämistä koskevasta päätöksestä.

Jollei muuta näytetä, vakuutetun katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen päivän jälkeen, jona päätös on postitettu hänen ilmoittamaansa osoitteeseen.

Ammattitaudit ja pakollinen MATA-vakuutus

Ammattitaudin korvausvelvollisuuden määrittäminen erityistilanteessa

Työtapaturma- ja ammattitautilaissa on säädetty siitä, minkä työn perusteella korvausvelvollisuus määräytyy, kun maatalousyrittäjä tai apurahansaaja ei ole enää siinä työssä, josta ammattitauti on voinut aiheutua. Maatalousyrittäjällä tai apurahansaajalla on voinut olla maatalousyrittäjätyön tai apurahansaajan työn rinnalla tai sen jälkeen esimerkiksi muuta yritystoimintaa tai työsuhdetyötä. Työtapaturma- ja ammattitautilain mukaan korvausvelvollisuus määräytyy sen työn perusteella, jossa altistuminen on pääasiallisesti tapahtunut. Jollei pääasiallista altistumista voida selvittää, korvausvelvollisuus määräytyy sen työn perusteella, jossa tapahtunut altistuminen on voinut viimeksi aiheuttaa ammattitaudin.

Jollei maatalousyrittäjä tai apurahansaaja ammattitaudin ilmenemisaikana enää ole työssä, josta ammattitauti on voinut aiheutua ja korvausvelvollisuus määräytyy maatalousyrittäjätyön tai apurahansaajan työn perusteella, vahinkotapahtuman korvaaminen edellyttää, että maatalousyrittäjälle tai apurahansaajalle

- on aikanaan vahvistettu MYEL- ja MATA-vakuutus kyseisestä korvausvelvollisuuden määräävästä työstä, tai
- että hän on kyseisestä työskentelystään MYEL-vakuuttamisvelvollinen ja että MYEL-vakuutus voidaan hänelle vielä MYEL-vakuutuksen takautuvaa vahvistamista koskevien säännösten mukaisesti vahvistaa.

Eläkkeellä oloaikana ilmennyt ammattitauti

Joskus ammattitauti voi ilmetä vasta eläkkeelle jäämisen jälkeen. Jos vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeellä, työuraeläkkeellä tai osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalla maatalousyrittäjällä tai apurahansaajalla ilmenee ammattitauti,

27.12.2024

jonka aiheuttama altistus on tapahtunut ennen eläkkeelle jäämistä MATAL:n mukaan vakuutetussa työssä, vuosityöansiota määrättäessä vahinkotapahtuman sattumisajankohtana pidetään eläkkeelle jäämisen ajankohtaa tai ajankohtaa, jona MATA-vakuutus oli voimassa.

Vahingon korvaaminen edellyttää tällöinkin, että vakuutetun työskennellessä altistumisen aiheuttaneessa maatalousyrittäjätyössä MATA-vakuutus on ennen eläkkeelle jäämistä ollut voimassa tai että hän on ollut kyseisestä työskentelystään MYEL-vakuuttamisvelvollinen ja että MYEL-vakuutus voidaan hänelle vielä pakollisen MYEL-vakuutuksen takautuvaa vahvistamista koskevien säännösten mukaan vahvistaa.

Vapaaehtoiset MATA-vakuutukset ja korvausvelvollisuus

Työajan ja vapaa-ajan vapaaehtoista MATA-vakuutusta ei voida myöntää takautuvasti. Työtapaturman tai vapaa-ajan tapaturman korvaaminen työajan tai vapaa-ajan vapaaehtoisesta vakuutuksesta edellyttää, että kyseinen vapaaehtoinen MATA-vakuutus on vahinkotapahtuman sattuessa voimassa tai että vahingoittuneella on vapaaehtoinen MATA-vakuutushakemus vireillä, joka sittemmin johtaa siihen, että hänellä on vapaaehtoinen MATA-vakuutus voimassa vahinkotapahtumahetkellä.

Vapaaehtoinen MATA-vakuutus myönnetään aikaisintaan hakemusta seuraavasta päivästä.

Ammattitaudin korvausvelvollisuuden määrittäminen ja työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus

Jos maatalousyrittäjä ei ole enää ammattitaudin ilmetessä työajan vapaaehtoisella MATA-vakuutuksella vakuutetussa työssä, mutta korvausvelvollisuus työtapaturma- ja ammattitautilain mukaan määräytyy kyseisessä työssä tapahtuneen altistumisen perusteella, vahinkotapahtuman korvaaminen edellyttää, että maatalousyrittäjällä oli hänen työskennellessään korvausvelvollisuuden määräävässä työssä vapaaehtoinen työajan MATA-vakuutus voimassa.

Työajan vapaaehtoiseen MATA-vakuutukseen sovelletaan myös MATAL 62 §:ää, jossa on säädetty vuosityöansion määrittämisestä eläkkeellä ilmenevän ammattitaudin osalta. Jos työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus ei ole ammattitaudin ilmeneishetkellä enää voimassa eläkkeellä oloaikana, vahinkotapahtuma voidaan edellytysten täytyessä korvata, kun altistuminen on tapahtunut ennen eläkkeelle jäämistä maatalousyrittäjätyössä aikana, jona työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus oli voimassa.

2.5 Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisten työajan vapaaehtoisten vakuutusten ja vapaa-ajan vakuutusten muuttuminen MATAL:n mukaisiksi vakuutuksiksi

Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain voimaantullessa 1.1.2016 vanhan MATA-lain mukaiset vakuutukset muutettiin uuden lain mukaisiksi vakuutuksiksi samasta ajankohdasta lukien.

27.12.2024

Uuden ja vanhan lain soveltaminen vahinkoihin ja vakuutuksiin

Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaki ja sen nojalla annetut uudet vakuutusehdot koskevat niitä vahinkotapahtumia, jotka sattuvat 1.1.2016 tai sen jälkeen. Jos vapaa-ajan vahinkotapahtuma on sattunut ennen 1.1.2016, korvataan se maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisesta työajan vapaaehtoisesta MATA-vakuutuksesta tai vapaa-ajan vakuutuksesta ja tällöin korvaus määräytyy kyseisen lain ja sen nojalla annettujen vakuutusehtojen perusteella.

Uuden MATAL:n voimaantulosäännösten mukaan sekä uuden että vanhan lain mukaisiin vahinkoihin sovelletaan MATAL:n IV osan toimeenpanoa koskevia säännöksiä (ks. tarkemmin luku 5) sekä MATAL:n VII osan muutoksenhakusäännöksiä (ks. luku 7).

27.12.2024

3 Korvattavat vahinkotapahtumat

3.1 Yleisiä säännöksiä ja käsitteitä

Yleistä

Korvattavia vahinkotapahtumia koskevassa MATAL:n 2:ssa luvussa määritellään lain keskeiset käsitteet, sekä ne olosuhteet, joissa sattuneet vahingot korvataan MATAL:n nojalla.

MATAL:ssa säädetyt lain keskeiset käsitteet vastaavat sisällöltään TyTAL:ssa säädetyt vastaavia käsitteitä. Olosuhteet, joissa sattuneet vahingot korvataan vastaavat pääosin TyTAL:n mukaan korvattavia olosuhteita. Monilta osin MATAL:n korvattavia vahinkotapahtumia koskevissa säännöksissä on suoraan viitattu TyTAL:n säännöksiin. Maatalousyrittäjien ja apurahansaajien työn erityispiirteet on kuitenkin MATAL:ssa otettu huomioon erityisesti maatalousyrittäjän ja apurahansaajan työtaturmaa koskevissa säännöksissä.

Soveltamiskäytännön on tarkoitus TyTAL:n ja MATAL:n osalta olla yhtenäistä aina silloin, kun asia on säännelty yhteneväisesti kummassakin laissa. TyTAL:n mukaisissa asioissa korvauskäytännön yhdenmukaisuutta ohjaa Tapaturma-asiain korvauslautakunta. Sen antamia ohjeita ja ratkaisukäytäntöä seurataan ja noudatetaan myös MATAL:n mukaisia asioita ratkaistaessa.

Melassa toimii myös MATA-korvauslautakunta, joka antaa lausuntoja MATAL:iin perustuvista sellaisista korvausasioista

- jotka sisältävät periaatteellista laatua olevan kysymyksen
- joissa asian käsittely lautakunnassa on tarpeen yhtenäisen käytännön saavuttamiseksi TyTAL:n mukaisen käytännön kanssa
- joissa maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusjärjestelmää varten joudutaan luomaan erityiskäytäntöä esimerkiksi sen vuoksi, että vastaavaa TyTAL:n mukaista käytäntöä ei ole.

3.1.1 Vahinkotapahtuma ja vahinko

Maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilain mukaisena vahinkotapahtumana korvataan työtaturma ja ammattitauti.

Vahinko on vahinkotapahtuman seuraus eli MATAL-lain tarkoittama vamma, sairaus tai kuolema.

Vahinkopäivä ja ammattitaudin ilmenemisaika

Vahinkopäivä on se päivä, jolloin työtaturma sattui tai jolloin ammattitauti ilmeni. Ammattitaudin ilmenemisaikana pidetään päivää, jolloin vahingoittunut ensimmäisen kerran hakeutui lääkärin tutkittavaksi sittemmin ammattitaudiksi todetun sairauden johdosta, jollei erityisestä syystä muuta johdu.

27.12.2024

Työtapaturman sattumispäivä ja ammattitaudin ilmenemispäivä ratkaisee sen, korvataanko vahinko MATAL:n nojalla vai maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain nojalla. Uuden MATAL- lain nojalla korvataan vain vahinkotapahtumat, jotka ovat sattuneet 1 päivänä tammikuuta 2016 tai sen jälkeen. Jos vahinkotapahtuma on sattunut ennen tätä, oikeus korvaukseen määräytyy maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain säännösten mukaan.

Vahinkopäivällä on merkitystä myös ansionmenetykskorvausten (päiväraha, tapaturmaeläke ja kuntoutusraha) suuruuden määrittämisessä. Ansionmenetykskorvauksen määrä määräytyy maatalousyrittäjätyön ja apurahansaajan työn osalta MATA-vakuutetuilla vahinkopäivän vuosityöansion perusteella.

Lääketieteellisen syy-yhteyden arviointi

MATAL 13 §

Syy-yhteys vahinkotapahtuman ja vamman välillä on ehdoton edellytys vahingon korvaamiselle. Korvaukseen oikeuttava syy-seuraussuhde sisältää todennäköisen lääketieteellisen syy-yhteyden vaatimuksen. Tällä tarkoitetaan, että vamman tai sairauden aiheutumista vahinkotapahtuman seurauksena voidaan pitää kaikki arviointiin vaikuttavat tekijät huomioon ottaen todennäköisempänä kuin sen aiheutumista muusta syystä. Syy-yhteyden puolesta puhuvien seikkojen tulee siten olla painavampia kuin syy-yhteyttä vastaan puhuvien seikkojen.

Pelkkä mahdollinen lääketieteellinen syy-seuraussuhde ei ole riittävä peruste korvaamiselle, vaikka muita selittäviä tekijöitä ei olisikaan osoitettavissa.

Syy-yhteyden arviointia varten Melan tulee saada käyttöönsä luotettava selvitys vahingosta ja sen sattumistavasta ja -ajasta sekä kaikki lääketieteelliset löydökset, jotka voivat vaikuttaa asian arviointiin. Syy-yhteyden arviointiin kuuluu myös mahdollisten muiden syytekijöiden poissulkeminen.

Lääketieteellistä syy-yhteyttä arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota tapahtumakuvaukseen hoitoon hakeutumisen yhteydessä ja sen yhdenmukaisuuteen eri asiakirjoissa. Tapahtumakuvaukseen kuuluvat tiedot vammamekanismista ja vammaenergian laadusta ja määrästä, vahinkotapahtuman sattumisajankohdasta, oireiden laadusta ja ajallisesta yhteydestä vahinkotapahtumaan. Syy-yhteyttä arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota sairauden tai vamman määrittelyyn vaikuttaviin löydöksiin lääketieteellisissä asiakirjoissa, kuten tapaturmaperäisyyttä puoltaviin ja sitä vastaan puhuviin merkintöihin.

Lääketieteellisen syy-yhteyden arvioinnissa kaikki vaikuttavat seikat on otettava huomioon, ja näitä seikkoja ovat muun muassa

- lääketieteelliset löydökset ja havainnot
- vahingon sattumistapa
- aikaisemmat vammat ja sairaudet
- oireiden laatu
- tiedot hoitoon hakeutumisesta

27.12.2024

- tiedot vamman ulkoisista merkeistä tai niiden puuttumisista
- tiedot tutkimuslöydösten sopivuudesta kuvattuun vammamekanismiin, oireisiin ja todettuun vammaan.

Lääketieteellisen syy-yhteyden arviointi on Melan asiantuntijalääkärin tehtävä ja kannanotto tulee perustella vahinkotapahtuman asiakirjoihin (ks. kohta 5.4.1.4). Eriyisesti jos korvaus evätään syy-yhteyden puuttumisen johdosta, tulee päätös perustella ratkaisuun johtaneiden lääketieteellisten seikkojen osalta.

3.1.2 Tapaturma

Tapaturmalla tarkoitetaan ulkoisesta tekijästä johtuvaa äkillistä ja odottamatonta tapahtumaa, joka aiheuttaa vamman tai sairauden.

Ulkoisella tekijällä tarkoitetaan vahingoittuneesta riippumatonta seikkaa, joka aiheuttaa vahinkotapahtuman. Ulkoisia tekijöitä ovat esimerkiksi kadun liukkaus, kuoppa tiessä tai päälle kaatuva esine.

Tapahtuman ulkoisuuden vaatimus merkitsee sitä, että kysymys ei voi olla niin sanotusta sisäsyntyisestä sairaudesta.

Äkillisyydellä tarkoitetaan lähtökohtaisesti hyvin lyhytkestoista tapahtumaa. Puhutaan myös yhtäkkiisestä ja nopeasta tapahtumasta. Äkillisyys on kuitenkin arvioitava aina tapauskohtaisesti, eikä mitään aikarajaa ole asetettu. Äkillinen tapahtuma on esimerkiksi katolta putoaminen. Rajanveto-ongelmien välttämiseksi on säädetty tarkemmin eräistä vammoista ja sairauksista, jotka voivat aiheutua enintään vuorokauden pituisena aikana tapahtuvasta altistumisesta ulkoiselle tekijälle.

Odottamattomuudella tarkoitetaan, että ulkoisen tekijän aiheuttaman tapahtuman tulee olla vakuutetulle ennalta arvaamaton. Kyseessä on vahingoittuneen tahdosta riippumaton tapahtuma.

Odottamattomasta tapahtumasta ei ole kyse, kun vakuutettu aiheuttaa itselleen vammautumisen vahingoittumistarkoituksessa. Ulkoisena tekijänä voi olla myös toisen henkilön tahallisesti suorittama teko.

Tapahtuma on esimerkiksi työkalun aiheuttama isku, kompastuminen epätasaisella pinnalla, työkoneen alle jääminen, käden osuminen terään, rakennustelineiltä horjahtaminen tai liukkaalla tiellä kaatuminen.

Vamma tai sairaus on edellä kerrotun tapahtuman seuraus. Työtapaturmana tai ammattitautina korvattavaa vammaa tai sairautta nimitetään vahingoksi. Vamma tai sairaus todetaan aina lääketieteellisissä tutkimuksissa ja se ilmaistaan diagnoosina. Vamma tai sairaus voi olla fyysinen tai psyykinen, ja siltä edellytetään aina lääketieteellistä todennäköistä syy-yhteyttä vahinkotapahtumaan.

27.12.2024

3.1.3 Muut tapaturman aiheuttamana pidettävät vammat ja sairaudet

Tapaturmalle on olennaista, että se syntyy ulkoisesta tapahtumasta, äkillisesti ja kertaluontoisesti. Tiettyjen vammojen ja sairauksien osalta sovelletaan tapaturmaa koskevia säännöksiä, vaikka niissä ei ole kyse tapaturman määritelmän mukaisesta vammutumisesta.

MATAL 15 §

MATAL 15 §:ssä on erikseen säädetty vammoista ja sairauksista, joiden aiheutuminen lyhytkestoisen, enintään vuorokauden pituisena ajanjaksona, katsotaan tapaturmaksi. Säännöksessä on viitattu työtapaturma- ja ammattitautilain 18 §:n mukaiseen luetteloon.

TyTaL 18 § Korvattavat vammat ja sairaudet

- hankauksen aiheuttaman ihon hiertymä
- vamma tai sairaus, jonka on aiheuttanut syövyttävän aineen kosketus
- vamma tai sairaus, jonka on aiheuttanut kaasun, höyryn tai huurun hengittäminen
- paleltuma, hypotermia, palovamma ja lämpösairaus, jonka on aiheuttanut tavanomaisesta poikkeava lämpöolosuhde
- säteilyn aiheuttama vamma tai sairaus
- vamma tai sairaus, jonka on aiheuttanut huomattava fyysikaalisen paineen vaihtelu

Korvaaminen edellyttää, että altistuminen edellä mainitulle tekijälle on tapahtunut vamman tai sairauden ilmaantumista edeltävänä enintään vuorokauden pituisena aikana, eikä kysymys ole ammattitaudista.

Luettelossa ei ole enää mainittu jatkuvasta tai tavan takaa toistuvasta tai poikkeuksellisesta puristuksesta aiheutunutta kyynärpään tai polvilumpion tulehdusta. Tällaisena sairautena korvataan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaan polvilumpion tai kyynärpussin tulehdus. Nämä sairaudet voidaan MATAL:n nojalla korvata ammattitauteina. Jos tällainen sairaus on kuitenkin syy-yhteydessä MATAL 14 §:ssä tarkoitettuun tapaturmaan, se voidaan korvata tapaturmana.

Edellytykset korvaamiselle

Jotta edellä luettelossa mainittu vamma tai sairaus korvattaisiin tapaturman aiheuttamana, tulee edellä luettelossa kuvatun altistumisen tapahtua sellaisissa olosuhteissa, joissa tapaturma korvataan MATAL:n mukaan työtapaturmana. Tämä tarkoittaa, että luettelossa kuvatun altistumisen tulee olla tapahtunut maatalousyrittäjän tai apurahansaajan työssä, työntekopaikan alueella, työntekopaikan alueen ulkopuolella, erityisissä olosuhteissa tai määrittelemättömässä paikassa tehdyssä työssä (ks. tarkemmin kohta 3.1.5 ja 3.1.6, maatalousyrittäjän ja apurahansaajan työtapaturma).

27.12.2024

3.1.4 Tapaturman aiheuttama vamman tai sairauden olennainen paheneminen

MATAL 16 § ja TyTAL 19 § Tapaturman seurauksena korvataan myös muun kuin MATAL:ssa tarkoitetun vamman tai sairauden olennainen paheneminen siltä osin kuin se vastaa tapaturman syyosuutta.

Syyosuuden arviointi Syyosuutta arvioitaessa otetaan huomioon

- tapaturman sattumismekanismi
- vammaenergian voimakkuus
- tapaturman ajallinen yhteys pahenemiseen
- aikaisemmasta vammasta, sairaudesta ja kudosvauriosta johtuva myötävaikutus

Säännös koskee tilannetta, jossa sekä työtapaturmalla että vahingoittuneella jo vahinkotapahtuman sattuessa olleella aikaisemmalla vammalla tai sairaudella on osuutta työtapaturman jälkeiseen terveydentilan muutokseen.

Olennaisen pahenemisen korvaus tulee määritellä siten, että se vastaa työtapaturman syyosuutta pahenemisessa. Syyosuuden arvioinnin tulee perustua yleiseen lääketieteelliseen kokemukseen ja vallitsevaan tutkimustietoon siitä, minkälainen syyosuus erityyppisillä ja eri voimakkuusasteen vammamekanismeilla voi olla kyseessä olevan kaltaisen vammautumisen aiheuttajana. Korvausta muun sairauden tai vamman pahenemisesta ei makseta, jos tapaturmalla oli siihen vain vähäinen syyosuus.

Olennainen paheneminen Muun vamman tai sairauden pahenemisen tulee olla olennaista. Korvausta ei suoriteta, jos tapaturman aiheuttaman ulkoisen vammaenergian merkitys on vamma- tai sairauskokonaisuudessa lääketieteellisesti arvioiden hyvin vähäinen suhteessa jo tapaturman sattuessa olleen vamman tai sairauden myötävaikuttavaan osuuteen. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi silloin, kun maatalousyrittäjällä tai apurahansaa-jalla todetaan jo tapaturman sattuessa pitkälle edennyt kudosvaurio ja työtapaturman aiheuttama ulkoinen vammaenergia on ollut vähäinen.

Jos tapaturma on vammaenergialtaan, vammamekanismiltaan ja kohdentumiseltaan sellainen, että se voi aiheuttaa todetun vamman tai sairauden yksinkin ilman muiden tekijöiden myötävaikutusta, kysymys on työtapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden korvaamisesta, eikä pahenemisen korvaamisesta. Jos kuitenkin toipuminen tällaisessa tapauksessa pitkittyy selvästi yli kysymyksessä olevan vamman tai sairauden tavanomaisen toipumisajan, on arvioitava, onko kysymys myös osin pahenemisesta ja mikä osuus aikaisemmalla vammalla, sairaudella tai kudosvauriolla tai muutoksella on siihen.

Korvauksen kesto Korvausta pahenemisesta maksetaan enintään kuuden kuukauden ajan tapaturman sattumisesta. Pahenemisen korvaamisessa on lähtökohtaisesti kysymys ohimenevän tilan korvaamisesta. Jos komplikaatioita ei synny, normaalin kudoksen tapaturmavamma paranee lääketieteellisen kokemuksen mukaan yleensä viimeistään kuudessa kuukaudessa. Korvauksen maksamista voidaan kuitenkin jatkaa kuuden kuukauden

27.12.2024

jälkeenkin, jos toipuminen on ilmeisesti viivästynyt pääasiallisesti sellaisten syiden vuoksi, jotka liittyvät valittuun hoitomuotoon tai hoidon odottamiseen.

Korvausta pahenemisesta maksetaan vain tapaturman seurauksena. Siksi sitä ei voida maksaa MATAL 33 §:ssä tarkoitetun ilman tapaturmaa tapahtuvan lihaksen tai jänteen äkillisen kipeytymisen perusteella (työliikekipeytyminen). Yksittäisen työliikkeen sisältämä vähäinen ulkoinen vammaenergia ei mahdollista eri tekijöiden syy-yhteyden ja syyosuuksien erittelemistä.

3.1.5 Maatalousyrittäjän työtapaturma

Työtapaturma sisältää käsitteenä kolme osaa, joista kokonaisuutena muodostuu työtapaturma:

1. tapaturma
2. seuraus eli vahinko, joka on syy-yhteydessä tapaturmaan
3. olosuhteet, joissa tapaturma on sattunut.

Maatalousyrittäjän työtapaturmalla tarkoitetaan tapaturmaa, joka on sattunut maatalousyrittäjälle maatalousyrittäjätyössä, maatalousyrittäjän työntekopaikan alueella tai maatalousyrittäjän työntekopaikan alueen ulkopuolella siten kuin MATAL 18–22 §:ssä säädetään. Näissä säännöksissä on määritelty tarkemmin olosuhteet ja sen toiminnan luonne, joissa sattunutta tapaturmaa on pidettävä työtapaturmana ja joissa aiheutuneet vahingot voivat kuulua korvaussuojan piiriin.

Työntekopaikan alue

Maatalousyrittäjätyöhön liittyvien työtehtävien suorittamisen kautta määritty työntekopaikan alue. Työntekopaikalla tarkoitetaan paikkaa, jossa työ kulloinkin tehdään. Työntekijöillä yleisin työntekopaikka on työpaikka, jolla tarkoitetaan niin sanottua vakituista työntekopaikkaa ja jota koskee asunnon ja työpaikan välistä matkaa koskeva säännös. Maatalousyrittäjillä vakituksena työpaikkana voidaan pitää hänen säännöllistä työntekopaikkaansa eli esimerkiksi maatilan tuotantorakennuksia tai muuta esimerkiksi maatilalla harjoitettuun liitännäistoimintaan liittyvää säännöllistä työntekopaikkaa. Maatalousyrittäjä voi kuitenkin tehdä maatalousyrittäjätyötään muuallakin kuin säännöllisessä työntekopaikassa ja tällöin työntekopaikan alue määrittyy kyseisen työtehtävän perusteella.

Se, mikä kuuluu työntekopaikan alueeseen, rajaa puolestaan sen, mistä alkaa työntekopaikan ulkopuolinen alue. Maatalousyrittäjätyöhön liittyvien työtehtävien suorittamisen kautta määritty samalla myös maatalousyrittäjän työntekopaikan alue. Koska maatalousyrittäjätyölle on ominaista, että maatalousyrittäjä usein asuu tilallaan, säännöksissä on otettu huomioon maatalousyrittäjän työntekopaikan alueen rajautumisen osalta se, että maatalousyrittäjällä asunto ja muut yksityiskäytössä olevat alueet eivät ole samalla tavalla erotettavissa työpaikasta tai työntekopaikasta kuin työntekijällä.

27.12.2024

3.1.5.1 Maatalousyrittäjän työssä sattunut tapaturma

MATAL 18 §

Maatalousyrittäjätyössä sattuneena pidetään tapaturmaa, joka on sattunut maatalousyrittäjälle työnteon yhteydessä. Yleisesti ottaen maatalousyrittäjätyöhön kuuluu se työ, joka vakuutetaan maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesti ja josta voidaan vahvistaa maatalousyrittäjän eläkelain mukainen työtulo. (ks. tarkemmin kohta 2.2.2).

Maatalousyrittäjän työtehtävät ja niiden tekemistavat määrittävät pykälän soveltamisalan. Tapaturmatilanteessa on kysymys yksittäisestä työsuorituksesta tai sen osasta. Maatalousyrittäjä voi tehdä muutakin kuin maatalousyrittäjätyötä. Korvattuuden kannalta on ratkaisevaa, kuuluiko juuri se työ tai työvaihe, jossa tapaturma sattui, maatalousyrittäjätyöhön.

Maatalousyrittäjälle työnteon yhteydessä sattuneina tapaturmina pidetään lähtökohtaisesti sellaisissa työtehtävissä sattuneita tapaturmia, jotka on myös ennen vuotta 2016 voimassa olleen maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaan korvattu maatalousyrittäjätyössä sattuneina.

Työhön valmistautumiseen ja työn lopettelemiseen liittyvät toimet

Työnteon yhteydessä sattuneina tapaturmina pidetään myös välittömästi maatalousyrittäjän työsuoritukseen liittyvien työhön valmistautumiseen ja työn lopettelemiseen liittyvien toimien yhteydessä sattuneita tapaturmia. Työhön valmistautuvia toimia ovat esimerkiksi välittömästi työsuoritukseen liittyvä työvaatteisiin pukeutuminen ja työvälineiden hakeminen. Työnteon lopettelemiseen liittyvinä toimia puolestaan ovat esimerkiksi välittömästi työsuoritukseen liittyvä peseytyminen, vaatteiden vaihto ja vaatteiden kuivumaan asettelu.

Asunnossa liikkuminen

Erityinen piirre maatalousyrittäjätoiminnalle on, että maatalousyrittäjä usein asuu siellä, missä hän myös harjoittaa yritystoimintaansa. Maatalousyrittäjän asunnossaan tekemä maatalousyrittäjätyö ja asunnossa tapahtuvat välittömästi työsuoritukseen liittyvät työhön valmistautumiseen ja lopettamiseen liittyvät toimet ovat korvaussuojan piirissä. Työtehtävien suorittamiseen liittyvä korvaussuoja maatalousyrittäjän asunnossa ei kata kuitenkaan maatalousyrittäjän asunnossa liikkumista työvaatteita haettaessa, työhön lähdetäessä tai sieltä palattaessa. Asunnossa liikkumisen yhteydessä sattuneet tapaturmat ovat kuitenkin korvaussuojan piirissä, jos asunnossa liikkuminen on johtunut maatalousyrittäjätyöhön liittyvän työtehtävän suorittamisesta kuten esimerkiksi tilanteessa, jossa maatalousyrittäjä on maatalousyrityksen kirjanpitoa koskevaa mappia hyllyyn laittaessaan kompastunut.

Yksityistalouden työt

Maatalousyrittäjä tekee työpäivänsä aikana sekä yritystoimintaansa liittyviä tehtäviä että yksityistalouteen liittyviä tehtäviä. Oikeuskäytännössä on vakiintunut periaatteet siitä, mitä on katsottu yksityistalouteen liittyviksi tehtäviksi, eikä näitä periaatteita ole tarkoitus muuttaa. Yksityistalouden töitä olisivat siten edelleen esimerkiksi polttopuiden teko yksityistalouden rakennusten lämmittämiseen, asuinpiiriin

27.12.2024

kunnostaminen sekä tilalla sijaitsevien yksityisrakennusten rakentaminen, korjaus ja kunnostus.

Maatalousyrittäjä tekee asunnossaan myös monenlaisia muita toimia, jotka kuuluvat yksityistalouden tai vapaa-ajan toimintojen piiriin. Maatalousyrittäjätyötä ei ole esimerkiksi asunnossa tehtävät tavanomaiset kotitaloustyöt (kuten esim. tavanomainen ruoanlaitto, yksityisen pyykin peseminen, asuintilojen siivous tai lastenhoito). Ruoanlaitto on kuitenkin maatalousyrittäjätyötä, jos työ tehdään vieraiden työntekijöiden hyväksi.

Matkustaminen

Työntekoon rinnastetaan myös maatalousyrittäjän työtehtävästä johtuva matkustaminen. Täten maatalousyrittäjätyössä sattuneena pidetään myös tapaturmaa, joka on sattunut maatalousyrittäjälle työtehtävästä johtuvan matkustamisen aikana. Matkustamista koskeva säännös kattaa työtehtävien edellyttämän liikkumisen maatalousyrittäjän eri työntekopaikkojen välillä. Liikkumista eri työntekopaikkojen välillä on esimerkiksi se, kun maatalousyrittäjä siirtyy navetasta pellolle tekemään peltotöitä. Kyse voi olla matkustamisesta työkohteesta toiseen samalla paikkakunnalla tai toiselle paikkakunnalle tai ulkomaille kohteeseen, jossa maatalousyrittäjän on tarkoitus tehdä työtään. Edellytyksenä on, että matka on välttämätön, jotta maatalousyrittäjä pystyy tekemään kyseisen työtehtävän.

Asunnon ja työpaikan välinen matka vai matkustaminen

Matkustaminen voi alkaa myös maatalousyrittäjän asunnolta. Jos maatalousyrittäjä menee asunnoltaan suorittamaan maatalousyrittäjätyötään säännölliseen työpaikkaansa kuten esimerkiksi navettaan, jossa hän työskentelee päivittäin, on kysymys asunnon ja työpaikan välisestä matkasta.

Jos maatalousyrittäjä aloittaa työpäivänsä menemällä suorittamaan työtehtävänsä muualle kuin säännölliseen työpaikkaansa, matka kyseiselle työntekopaikalle on säännöksessä tarkoitettua matkustamista. Vastaavasti matka kyseiseltä muulta kuin vakinaiselta työntekopaikalta takaisin asunnolle on säännöksessä tarkoitettua matkustamista.

Koska matkustaminen rinnastetaan työntekoon, on korvaussuoja matkustamissäännöksen nojalla laajempi kuin jos on kysymys asunnon ja säännöllisen työpaikan välisestä matkasta. Työliikekipeytymistä, ammattitautia ja muun sairauden pahentumisesta saman altisteen johdosta ei korvata olosuhteissa, joissa on kysymys asunnon ja säännöllisen työpaikan välisestä matkasta. Jos sen sijaan on kysymys matkustamisesta työliikekipeytyminen, ammattitauti ja muun sairauden pahentuminen voidaan korvata.

Esimerkki

Maatalousyrittäjä menee ensin aamulla navettatyöhön. Matka kotoa ulko-ovelta navetalle on asunnon ja työpaikan välinen matka. Navettatöiden jälkeen hän siirtyy kävellen konehallissa olevalle traktorille, jolloin kyseessä on liikkuminen eri työnte-

27.12.2024

kopaikkojen välillä eli työstä johtuva matkustaminen. Hän lähtee konehallilta traktorilla läheiselle pellolle kyntämään. Traktorilla liikkueensa hän on jo maatalousyrittäjätöissä.

Vähäiset poikkeamat matkareitiltä

Matkustamisessa on kysymys muusta kuin säännöllisen työpaikan ja asunnon välisestä matkasta. Jotta korvaussuoja matkan osalta olisi samanlainen kummallakin matkalla, on myös matkustamisen osalta säädetty tietyistä vähäisistä poikkeamista, joiden aikana korvaussuoja on voimassa.

Matkustamiseen liittyvä korvaussuoja ei katkea, jos matkareitiltä poiketaan lasten päivähoidon, ruokakaupassa käynnin tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi. Itse poikkeamaan kuuluva toiminta kuten ruokakaupassa asioiminen ei kuitenkaan ole turvan piirissä.

Korvattavan vahinkotapahtuman tulisi sattua matkustettaessa. Matkustamiseen kuuluu matkantekoon tavanomaisesti liittyvä toiminta esimerkiksi pysähdyksineen kulkuneuvon vaihtoa varten.

Matkustamiseen liittyvä yöpyminen

Matkustamisesta ei ole enää kyse, kun maatalousyrittäjä on saapunut työntekopaikkaan tai työkohteessa sijaitsevaan yöpymispaikkaan. Jos matka edellyttää hotelliyöpymistä, matkustamiseen ja työtehtävän suorittamiseen liittyvä korvaussuoja ei kata matkakohteessa yöpymiseen liittyvää vapaa-aikaa eikä muutakaan matkakohteessa oleskelemiseen liittyvää, työtehtävien suorittamiseen liittymätöntä vapaa-aikaa.

Maatalousyrittäjätoimintaan liittyvä asiointi

Maatalousyrittäjätyöhön liittyy myös yrityksen pankki- ja viranomaisasioiden sekä erilaisten kauppa-asioiden hoitamista. Itse asiointitehtävän suorittaminen on maatalousyrittäjätyötä ja tässä yhteydessä sattunut tapaturma korvataan työnteon yhteydessä sattuneena työtapaturmana.

Asiointiin liittyvät matkat

Matka asunnolta tai työntekopaikan alueelta asiointipaikalle on maatalousyrityksen työtehtävän vuoksi tapahtuvaa matkustamista edellyttäen, että matkan pääasiallinen tarkoitus on maatalousyrittäjätyöhön liittyvän asiointityötehtävän suorittaminen. Arvio matkan pääasiallisesta tarkoituksesta tehdään kyseessä olevan matkakuuden perusteella. Edellä selostetut vähäiset poikkeamat työtehtävän suorittamiseen liittyvältä reitiltä ovat turvan piirissä, mutta ei itse poikkeamaan liittyvä toiminta.

Jos maatalousyrittäjä lähtee asiointimatkalle muualta kuin työntekopaikaltaan tai asunnoltaan, kuten esimerkiksi vapaa-ajan toiminnoista tai muusta yksityiselämänsä liittyvästä lähtöpaikasta tai vähäiseen poikkeamaan liittyvästä paikasta, mat-

27.12.2024

kaosuus edellä mainitun lähtöpaikan ja asiointipaikan välissä on turvan piirissä edellyttäen, että maatalousyrittäjä on menossa välittömästi suorittamaan asiointiin liittyvää työtehtävää ja matka on välttämätön työtehtävän suorittamiseksi.

Maatalousyrittäjän suoritettua asiointitehtävänsä, hänen seuraavaksi aloittamansa matka on jälleen turvan piirissä, jos kyseisen matkaosuuden pääasiallinen tarkoitus liittyy myös maatalousyrittäjätyöhön tai on kysymys palaamisesta takaisin työntekopaikan alueelle tai maatalousyrittäjän asunnolle. Jos maatalousyrittäjä asiointitehtävän suoritettuaan lähtee muuhun kuin maatalousyrittäjätyöhön liittyvään kohteeseen, kyseinen matkaosuus ei ole turvan piirissä.

3.1.5.2 Maatalousyrittäjän tapaturma työntekopaikan alueella

MATAL 19 § ja alueperiaate Maatalousyrittäjälle työntekopaikan alueella muutoin kuin työnteon yhteydessä sattunutta tapaturmaa pidetään työtapaturmana, jos se on sattunut työntekopaikalla oloon tavanomaisesti liittyvässä toiminnassa (alueperiaate).

Työntekopaikan alueeseen kuuluu alue, jossa maatalousyrittäjä harjoittaa maatalousyrittäjätoimintaansa ja suorittaa työtehtäviään. Työntekopaikan alueeseen eivät kuulu maatalousyrittäjän asunto tai muut pääasiallisesti yksityiskäytössä olevat alueet.

Työntekopaikan alueella oleskeltaessa korvaussuoja on tietyin edellytyksin voimassa myös silloin, kun maatalousyrittäjä ei tee varsinaisia työtehtäviään. Maatalousyrittäjän työntekopaikan alueella tarkoitetaan aluetta, jolla maatalousyrittäjä kulloinkin harjoittaa maatalousyrittäjätoimintaansa ja suorittaa työtehtäviään. Työntekopaikan alue määrittyy maatalousyrittäjän yksilöllisten työtehtävien luonteen ja sisällön sekä yritystoiminnan ja työntekopaikan olosuhteiden mukaan. Työntekopaikalla ei siten tarkoiteta pelkästään kiinteää työtilaa, kuten navettaa ja kuivuria, vaan ylipäätään mitä tahansa työntekopaikkaa, jossa maatalousyrittäjä suorittaa työtehtäviään.

Maatalousyrittäjän tehdessä esimerkiksi peltotöitä, työntekopaikan alue on traktori ja kyseinen peltoala, jolla hän tekee peltotöitä. Maatalousyrittäjän tehdessä työtä navetassa, työntekopaikan alue on kyseinen navetta ja se alue, jossa maatalousyrittäjä tekee työtehtäviään. Jos työn suorittamisen paikka vaihtelee, työntekopaikan alue on aina siellä, missä maatalousyrittäjä kulloinkin työtehtäviään suorittaa. Jos maatalousyrittäjä tekee esimerkiksi lumenaurausta maatalouden liitännäistoimintana, työpaikan alue on itse lumenaustraktori sekä alue, jossa hänen on kuljetettava ajoneuvoaan.

Työntekopaikan alueeseen kuuluvat myös maatalousyrittäjän työntekopaikan alueella mahdollisesti sijaitsevat ruokailu-, kahvi- sekä peseytymis- ja WC-tilat. Eväiden syöminen pellon laidalla tai maatalousyrittäjän edellä kuvatussa työntekopaikan alueella sijaitsevassa taukotilassa on korvaussuojan piirissä alueperiaatteen nojalla.

Korvaussuojan piiriin kuuluvan toiminnan täytyy olla työnteosta johtuvaa työntekopaikalla olemiseen liittyvää tavanomaista toimintaa. Työntekopaikalla olemisen tulee

27.12.2024

liittyä työn tekemiseen. Alueella ollaan esimerkiksi siksi, että työtehtävät ovat alkaneet tai juuri päättyneet. Työntekijöillä työntekopaikalla olemiseen liittyvää tavanomaista toimintaa ovat muun muassa työntekopaikan alueella tapahtuvat virkistys-, kahvi- ja ruokailutauot.

Tavanomaisuutta arvioidaan yleisestä näkökulmasta, mitä on pidettävä yleensäkin tavanomaisena toimintana työntekopaikalla sekä myös kyseisen maatalousyrittäjätoimintaa harjoittavan yrityksen olosuhteet huomioon ottaen. Alueperiaatteen nojalla ei ole tarkoitus korvata tapaturmia, jotka ovat sattuneet sellaisen toiminnan yhteydessä, jossa on kysymys työntekopaikan alueella tapahtuvista maatalousyrittäjän yksityistalouden töiden suorittamisesta tai maatalousyrittäjän vapaa-aikaan liittyvistä toimista.

Rajaukset alueperiaatteeseen

Maatalousyrittäjätoiminnalle on ominaista, että maatalousyrittäjä asuu usein maatilallaan ja yritystoimintaa harjoitetaan asunnon ja sen pihapiirin läheisyydessä sekä myös itse asunnossa. Alueperiaate koskee muita kuin työnteon yhteydessä sattuneita tapaturmia. Työn ja vapaa-ajan toimintojen erotteluun liittyvien rajanveto-ongelmien vuoksi työntekopaikan aluetta on rajattu siten, että maatalousyrittäjillä työntekopaikan alueeseen eivät kuulu maatalousyrittäjän asunto tai pääasiallisesti yksityiskäytössä olevat alueet.

Maatalousyrittäjän asunto Asunnolla tarkoitetaan koko rakennusta tai huoneistoa, jossa maatalousyrittäjä asuu, vaikka siellä olisi yksittäisiä huoneita tai tiloja, joita käytetään myös työssä. Asunnolla tarkoitettaisiin paitsi maatalousyrittäjän vakinaista asuntoa, myös maatalousyrittäjän vapaa-ajan asuntoa tai tilapäistä asuntoa.

Asunnossa tehtävä maatalousyrittäjätyö on aina turvan piirissä, eikä työntekopaikan alueen rajaaminen säännöksessä ehdotetulla tavalla vaikuta työnteon yhteydessä sattuneiden vahinkotapahtumien korvaamiseen. Koska maatalousyrittäjätyötä on muun muassa työsuoritukseen välittömästi liittyvä työvaatteiden vaihto ja peseytyminen, ei asuntoa koskevan rajauksen johdosta korvaussuoja katkea välttämättä heti siihen, kun maatalousyrittäjä astuu ulko-ovensä sisäpuolelle, jos hän suorittaa sisälle tultuaan vielä edellä mainittuja välittömästi työsuoritukseen liittyviä toimia.

Pihapiiri ja yksityiskäytössä olevat alueet

Maatiloilla asuntoon liittyä usein myös maatalousyrittäjän yksityiskäytössä oleva pihapiiri sekä mahdollisesti muita alueita tai rakennuksia, jotka ovat pääasiallisesti yksityiskäytössä. Tällaisia alueita ovat esimerkiksi kesäkeittiö, grillikatos, uimapalju tai allas, rantasauna, harrastustoimintaan käytettävä rakennus tai vapaa-ajan liikuntaan käytettävä alue kuten esimerkiksi urheilukenttä tai trampoliini. Maatalousyrittäjän pääasiallisesti yksityiskäytössä olevilla alueilla sattuneita tapaturmia ei korvata alueperiaatteen nojalla, mutta näillä alueilla sattuneet tapaturmat korvataan, jos ne ovat sattuneet työnteon yhteydessä.

27.12.2024

Korvattavuuden rajaukset alueperiaatteessa

Alueperiaatetta ei sovelleta, kun on kysymys työstä, joka on tehty muualla kuin työtehtävän edellyttämässä työntekopaikassa (vapaavalintaisessa paikassa). Ks. tarkemmin kohta 3.1.5.5.

Työliikekipeytyminen ei ole korvattava olosuhteessa, jossa on kysymys alueperiaatteen soveltamisesta.

3.1.5.3 Maatalousyrittäjän tapaturma työntekopaikan alueen ulkopuolella

MATAL 20 §

Maatalousyrittäjän työtapaturmana pidetään tapaturmaa, joka on sattunut maatalousyrittäjälle työntekopaikan alueen ulkopuolella seuraaviin olosuhteisiin tavanomaisesti liittyvässä toiminnassa:

1. tavanomainen maatalousyrittäjätyöstä johtuva asunnon ja työpaikan välinen matka, johon katsotaan kuuluvan myös vähäinen poikkeaminen matkareitiltä lasten päivähoidon, ruokakaupassa käynnin tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi
2. työhön liittyvä tavanomainen ruokailu- tai virkistystauko työntekopaikan alueen läheisyydessä.

Asunnon ja työpaikan välinen matka

Asunnon ja työpaikan välisellä matkalla tarkoitetaan tavanomaista matkaa työpäivän alkaessa asunnolta työpaikalle ja työn päätyttyä takaisin. Työpaikalla tarkoitettaisiin tässä yhteydessä työntekopaikkaa, jossa maatalousyrittäjä työskentelee säännöllisesti eli niin sanottua vakituista maatalousyrittäjätyöhön liittyvää työntekopaikkaa kuten esimerkiksi navettaa tai maatalon tuotantorakennuksia. Jos maatalousyrittäjä ei ole matkalla edellä tarkoitettuun säännölliseen työntekopaikkaan, hänen liikkumisensa muuhun kuin säännölliseen työntekopaikkaan on työhön liittyvää matkustamista.

Turvan piiriin voi kuulua myös useampi vastaava matka työpäivän aikana. Kuten työntekijöilläkin, työssäkäynnistä johtuvalla matkalla ei tarkoiteta käyntiä kotona kesken työpäivän omien asioiden hoidon tai muun työhön liittymättömän syyn vuoksi. Maatalousyrittäjillä matka työntekopaikkaan saattaa olla hyvinkin lyhyt, jos maatalousyrittäjä asuu maatilallaan.

Aina maatalousyrittäjä ei asu tilallaan ja useimmiten ainakin kalastajat ja poronhoitajat asuvat kauempana työntekopaikastaan. Tavanmukaisella työssäkäynnistä johtuvalla matkalla tarkoitetaan sellaista asunnon ja työpaikan välistä matkaa, jonka käyttäminen on perusteltua ottaen huomioon muun muassa kulkuyhteydet, käytettävä kulkuväline, liikenneolosuhteet sekä matkan pituus ja siihen kuluva aika.

27.12.2024

Vähäiset poikkeamat reitiltä

Asunnon ja työpaikan väliseen matkaan luetaan myös vähäinen poikkeaminen tavanomaiselta matkareitiltä, kun poikkeaminen tapahtuu lasten päivähoitoon viennin tai sieltä noudon, ruokakaupassa käynnin tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi. Muu rinnastettava syy voi olla esimerkiksi lapsen vienti tai noutaminen koulusta, poikkeaminen tavanomaiselta matkareitiltä huoltoasemalle auton tankkaamiseksi tai auton vieminen työmatkareitin varrella olevaan korjaamoon. Lähtökohtana poikkeamien arvioinnissa on se tavanomainen reitti, jota maatalousyrittäjä käyttäisi matkalla maatalousyrittäjätyöhönsä ilman edellä tarkoitettua syytä.

Kuten työntekijöilläkin, vähäisenä ei pidetä poikkeamaa, jossa on pikemminkin kysymys erillisestä matkasta kuin poikkeamasta. Vähäinen poikkeama ei olisi kysymyksessä, kun poikkeaminen asunnon ja työpaikan väliseltä reitiltä on ajallisesti tai matkallisesti huomattava. Näin on yleensä silloin, jos maatalousyrittäjä asioi matkan varrella useissa eri kaupoissa tai käy matkalla syömässä ravintolassa.

Kun poikkeaminen on vähäistä, korvaussuoja koskee sitä aikaa, jonka maatalousyrittäjä suorittaa matkaa poikkeavaa matkareittiä pitkin. Siten turva ei ulotu itse sen tehtävän tai toiminnan suorittamiseen, jonka vuoksi poikkeaminen tavanmukaiselta reitiltä tapahtuu, kuten esimerkiksi asiointiin ruokakaupassa tai päiväkodissa. Jos poikkeama ei ole vähäinen, maatalousyrittäjä on suojan piirissä, kun hän palaa tavanmukaiselle asunnon ja työpaikan väliselle reitille. Näin ei kuitenkaan olisi silloin, kun kysymys on ajallisesti niin huomattavasta poikkeamasta, ettei matkaa enää voida pitää maatalousyrittäjätyöstä johtuvana asunnon ja työpaikan välisenä matkana.

Asunnolla tarkoitetaan paitsi maatalousyrittäjän vakinaista asuntoa, myös tilapäistä asuntoa tai työn edellyttämää majoitusta samoin kuin vapaa-ajan asuntoa, josta maatalousyrittäjä kulkee työn vuoksi maatalousyrittäjätyön suorittamispaikalle. Eriyisesti kasvinviljelytiloilla työskentelevät maatalousyrittäjät työskentelevät maatalousyrittäjätyön rinnalla usein myös työsuhdetyössä, jolloin he eivät välttämättä asu maatilalla. Tällöin maatilalla vakinaiseen asuntoon voi vaihdella puolen tunnin ajomatkasta hyvinkin pitkään ajomatkaan. Maatalousyrittäjä saattaa viettää kyseisellä maatilalla myös vapaa-aikaansa ja lomiaan.

Edellä kuvatussa tilanteessa maatalousyrittäjän matka vakinaisesta asunnostaan maatilalle olisi säännöksessä tarkoitettu työstä johtuva asunnon ja työpaikan välinen matka, jos matka pääasiallisesti johtuisi maatalousyrittäjätyöstä. Kuten työntekijöilläkin, jotta kysymyksessä voitaisiin katsoa olevan säännöksessä tarkoitettu työstä johtuva matka, sen tulisi tapahtua sellaiseen aikaan, että matkan voitaisiin katsoa olevan kiinteässä ja läheisessä ajallisessa yhteydessä maatalousyrittäjätyön päättymiseen tai alkamiseen. Jos maatalousyrittäjä esimerkiksi saapuisi vakinaisesta asuinpaikastaan kauempana sijaitsevalle tilalleen vasta myöhään illalla, matkaa voidaan pitää työstä johtuvana, jos maatalousyrittäjä aloittaa työnteon välittömästi seuraavana aamuna.

27.12.2024

Jos edellä tarkoitetun matkan ja työnteon aloittamisen tai päättymisen välillä on pitempi ajanjakso esimerkiksi vapaa-ajan viettoon johtuvista syistä, säännöksessä tarkoitettuna maatalousyrittäjätyöstä johtuvana matkana pidettäisiin vain matkaa maatilalla sijaitsevan asunnon ja työpaikan välillä. Vastaavasti kuin työntekijöillä, kotimatkaa maatilalta vakinaiselle asunnolle voitaisiin kuitenkin pitää pykälässä tarkoitettuna asunnon ja työpaikan välisenä matkana, jos olosuhteet huomioon ottaen ei voitaisi edellyttää, että matka olisi pitänyt tehdä heti työn päätyttyä. Tältä osin on tarkoitus noudattaa vastaavaa soveltamiskäytäntöä kuin työntekijöiden osalta noudatetaan TyTAL:ia sovellettaessa.

Asunnon ja työpaikan väliseen matkaan tavanomaisesti liittyvä toiminta

Korvaussuojan piiriin kuuluvan toiminnan tulee olla työmatkaolosuhteeseen tavanomaisesti liittyvää toimintaa. Tarkoituksena on, että tavanomaisuutta arvioidaan lähtökohtaisesti yleiseltä kannalta, mutta myös kyseisen maatalousyrittäjätoimintaa harjoittavan yrityksen yksilölliset olosuhteet huomioon ottaen. Asunnon ja työpaikan välisen matkan suorittamiselle ominaista toimintaa olisi esimerkiksi tiellä eteen juuttuneen auton työntäminen silloin, kun se on edellytyksenä sille, että pääsee jatkamaan matkaansa. Turvan piiriin ei kuuluisi toiminta, joka ei ole ominaista matkan suorittamiselle. Tarkoitus on, että matkan suorittamiselle ominaisen toiminnan osalta noudatettaisiin vastaavaa soveltamiskäytäntöä kuin työntekijöillä.

Korvattavuuden rajoitukset

Seuraavia vahinkoja ei korvata, jos ne ovat sattuneet olosuhteissa, joissa on kysymys asunnon ja työpaikan välisestä matkasta:

- työliikekipeytyminen (MATAL 33 §)
- ammattitauti (MATAL 29 §)
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §)

Työpaikan alueen läheisyydessä tapahtuvat tavanomaiset ruokailu- ja virkistystauot

Maatalousyrittäjän työtaturmana pidetään tapaturmaa, joka on sattunut maatalousyrittäjälle työntekopaikan alueen ulkopuolella työhön liittyvässä tavanomaisella ruokailu- tai virkistystauolla työntekopaikan alueen läheisyydessä. Tapaturman on tullut sattua ruokailu- ja virkistystaukoon tavanomaisesti liittyvässä toiminnassa.

Korvaussuoja koskee työntekoon liittyvää taukoa, jonka aikana maatalousyrittäjä poistuu työntekopaikaltaan sen läheisyyteen ruokailemaan tai virkistäytymään. Sillä tarkoitetaan esimerkiksi tilannetta, jossa maatalousyrittäjä käy peltotöissä ollessaan työpaikan alueen läheisyydessä olevalla huoltoasemalla ruokailemassa. Korvaussuojan piirissä on tällöin maatalousyrittäjän matka taukopaikalle, itse ruokailutapah-tuma sekä matka takaisin työpaikan alueelle.

27.12.2024

Arvioitaessa taukopaikan etäisyyttä suhteessa työntekopaikan alueeseen on otettava huomioon, että maaseudulla etäisyydet ovat pidempiä ja ruokailupaikkoja on harvemmassa.

Kotona tapahtuva ruokailu Maatalousyrittäjän työntekopaikan alueeseen ei kuulu maatalousyrittäjän asunto. Maatalousyrittäjätoiminnalle on hyvin tyypillistä, että ruokailu tapahtuu maatalousyrittäjän asunnolla. Maatalousyrittäjän kotona tapahtuva ruokailu, kahvittelu tai esimerkiksi wc-käynti on turvan piirissä, jos maatalousyrittäjä tulee esimerkiksi navetassa tekemänsä työntekojakson jälkeen välittömästi kotiinsa edellä tarkoitetulle tauolle ja palaa tauon jälkeen välittömästi takaisin maatalousyrittäjätyöhön.

Turvan piirissä on vain ruokailu- ja virkistystauolle ominainen tavanomainen toiminta. Koska maatalousyrittäjä pääsääntöisesti ruokailee kotonaan, säännöksessä tarkoitettuun työntekojaksojen välissä pidetyn tavanomaisen ruokailutauon osalta korvaussuojan piirissä on matka asunnolle, itse ruokailutapahtuma sekä matka asunnolta takaisin työpaikan alueelle. Maatalousyrittäjän saavuttua asunnolleen turvan piirissä on vielä tauon pitämiseksi tarpeelliset välittömästi työnteon lopettamiseen liittyvät toimet kuten työvaatteiden riisuminen ja peseytyminen. Turvan piirissä on myös asunnossa tapahtuva ruokailu sellaisella tauolla, jonka maatalousyrittäjä pitää asunnossa tekemänsä maatalousyrittäjätyön lomassa, jos työnteko jatkuu välittömästi ruokailutauon jälkeen.

Ruoan valmistus tai muut yksityistalouden kotitaloustyöt eivät ole turvan piirissä säännöksessä tarkoitettuna ruokailutauolle ominaisena toimintana, koska maatalousyrittäjä ruokailee kotonaan myös vapaa-aikaan liittyvissä olosuhteissa. Ruoan valmistus voi olla kuitenkin turvan piirissä maatalousyrittäjätyönä, jos kysymys on vieraiden työntekijöiden ruokahuollosta.

Koska maatalousyrittäjällä ei ole työaika, arvioitaessa sitä, onko kysymyksessä työstä johtuva ruokailutauko, arviossa on otettava huomioon pidetyn tauon ajallinen kesto ja ajankohta. Tauosta ei ole kysymys esimerkiksi silloin, kun kyseessä on päivän päätteeksi syöty iltapala, jonka jälkeen työnteko ei enää jatku. Tauosta ei ole myöskään kysymys, jos tauon ajallinen kesto on sellainen, että maatalousyrittäjän on katsottava siirtyneen jo vapaa-ajan toimintoihin.

Korvattavuuden rajaukset Seuraavia vahinkoja ei korvata, jos ne ovat sattuneet olosuhteissa, joissa on kysymys tavanomaisesta ruokailu- tai virkistystausta työntekopaikan alueen läheisyydessä:

- työliikekipeytyminen (MATAL 33 §)
- ammattitauti (MATAL 29 §)
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §)
- pahoinpitely tai muu toisen henkilön tahallinen teko (paitsi, jos syy on työtehtävä) (MATAL 34 §)
- henkinen järkytysreaktio (MATAL 35 §).

27.12.2024

3.1.5.4 Maatalousyrittäjän tapaturma erityisissä olosuhteissa

Vahinkotapahtuma, jota ei korvata maatalousyrittäjätöissä sattuneena tai alueperiaatteen nojalla, voi kuitenkin olla korvattava erityisiä olosuhteita koskevan säännöksen nojalla.

MATAL 21 §

Maatalousyrittäjän työtapaturmana pidetään myös tapaturmaa, joka on sattunut maatalousyrittäjälle

1. maatalousyrittäjätöihin liittyvään koulutustilaisuuteen kuuluvassa toiminnassa
2. maatalousyrittäjätöihin tai 1 kohdassa tarkoitettuun koulutustilaisuuteen liittyvään virkistystilaisuuteen kuuluvassa toiminnassa
3. hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaisessa työkykyä ylläpitävässä toiminnassa, joka on yhdessä työterveyshuollon kanssa järjestetty maatalousyrittäjälle työterveyshuoltolain (1383/2001) mukaisesti
4. terveydenhuollon vastaanotolla käyntiin kuuluvassa toiminnassa, kun käynnin syynä on ollut MATAL:ssa tarkoitettu vahinko tai sen epäily
5. terveydenhuollon vastaanotolla käyntiin kuuluvassa toiminnassa, kun käynnin syynä on äkillinen sairastuminen kesken työpäivän, työterveyshuoltolain 12 §:n mukainen työterveyshuolto tai maatalousyrittäjätöistä johtuva velvoite
6. matkalla asunnolta tai työntekopaikalta edellä 1–5 kohdassa tarkoitettuun tilaisuuteen tai toimintaan ja takaisin sen mukaisesti kuin MATAL 20 §:n 1 kohdassa säädetään, tai
7. maatalousyrittäjän ollessa majoittuneena työnsä vuoksi poikkeuksellista tapaturman vaaraa aiheuttavissa olosuhteissa, jos tapaturma on johtunut näihin olosuhteisiin liittyvästä syystä.

1. Maatalousyrittäjätöihin liittyvä koulutustilaisuus

Maatalousyrittäjätöihin liittyvällä koulutustilaisuudella tarkoitetaan maatalousyrittäjän työtehtäviin liittyvää koulutustilaisuutta. Työtehtäviin liittyvänä pidetään sellaista koulutusta, jota maatalousyrittäjän yritystoiminnassa vaadittava osaaminen edellyttää ja joka liittyy maatalousyrittäjätöihin.

Koulutustilaisuus

Koulutustilaisuudella tarkoitetaan tietyille kohderyhmälle suunnattua tilaisuutta, jossa on ulkopuolinen järjestävä organisaatio sekä tietty ohjelma, johon maatalousyrittäjä osallistuu. Koulutustilaisuus on esimerkiksi maataloustukiin, verotukseen tai viestintään liittyvä koulutustilaisuus. Tilaisuus voi olla kestoaltaan muutaman tunnin kestävä, koko päivän kestävä tilaisuus tai useamman päivänkin kestävä tilaisuus, jolla olisi päiväkohtainen ohjelma. Jos maatalousyrittäjä esimerkiksi harjoittamansa maatilamatkailutoiminnan johdosta tarvitsee työssään kielikoulutusta, osallistumista

27.12.2024

kielitunneille tai yksityisopettajan antamaa kieltenopetusta voidaan pitää koulutustilaisuutena.

Koulutustilaisuudelle ominainen toiminta

Koulutustilaisuuteen kuuluvaa toimintaa ovat myös tilaisuuden ohjelmaan kuuluvat ruokailu- ja virkistystauot. Kuten työntekijöilläkin turva ei kata toimintaa koulutustilaisuuteen liittyvän ruokailu- tai virkistystauon aikana, jos maatalousyrittäjä on poistunut tilaisuuden pitopaikalta tai sen välittömästä läheisyydestä omaehtoisen ruokailun tai yksityisasioiden takia.

Monipäiväinen koulutus

Useamman päivän kestävien tilaisuuksien osalta turvan piirissä on toiminta, joka kunkin päivänä kuuluu kyseisen koulutustilaisuuden asiaohjelmaan ja on kyseiselle tilaisuudelle ominaista toimintaa. Siten esimerkiksi hotellissa tai laivaristeilyllä järjestettävän koulutustilaisuuden ohjelman ulkopuolella oleva vapaa-aikaan kuuluva toiminta jää korvaussuojan ulkopuolelle.

Korvattavuuden rajoitukset

Työliikekipeytyminen ei ole korvattava olosuhteessa, jossa on kysymys maatalousyrittäjätyöhön liittyvästä koulutustilaisuudesta.

2. Maatalousyrittäjätyöhön tai maatalousyrittäjätyöhön liittyvään koulutustilaisuuteen liittyvä virkistystilaisuus
 - a) Maatalousyrittäjätyöhön liittyvä virkistystilaisuus

Virkistystilaisuudessa on lähtökohtaisesti kysymys muusta kuin työtehtävien tekemisestä. Tilaisuuteen liittyvän korvaussuojan kannalta on arvioitava tilaisuuden liittyminen työhön: onko tilaisuuteen osallistumisen syynä enemmän oman harrastuksen toteuttaminen tai muu yksityiselämään liittyvä syy kuin työtehtävistä johtuva syy. Työntekijöillä virkistystilaisuuden järjestävä taho voi olla työnantaja tai muu ulkopuolinen taho, jonka järjestämään tilaisuuteen osallistumisen työnantaja on hyväksynyt. Maatalousyrittäjillä työhön liittyvällä virkistystilaisuudella tarkoitetaan maatalousyrittäjän harjoittamaan yritystoimintaan liittyvää tilaisuutta, jossa tilaisuudella on jokin ulkopuolinen järjestävä organisaatio ja ohjelma. Lain esitöiden mukaan maatalousyrittäjien keskenään järjestämät vapaamuotoiset virkistystilaisuudet eivät ole MATAL:ssa tarkoitettuja virkistystilaisuuksia.

Maatalousyrittäjätyöhön liittyvien virkistystilaisuuksien järjestävinä tahoina voivat olla esimerkiksi maatalousyrittäjän yritystoimintaan liittyviä tuotantopanoksia, kuten esimerkiksi suurempia työkoneita myyvien tai maatalousyrittäjän yrityksen tuotteita ostavien tahojen, kuten esimerkiksi meijerien järjestämät ohjelmalliset tilaisuudet. Esimerkiksi maatalousyrittäjän työssään tarvitseman leikkuupuimurin hankintaan voi liittyä myyjän järjestämä asiakastilaisuus, jossa on asiaohjelma sekä ruokailu. Maatalousyrittäjätyöhön liittyviä virkistystilaisuuksia voisivat olla myös sadonkorjuujuhlat, joissa on järjestäjänä ulkopuolinen organisaatio ja tilaisuuteen liittyy myös ohjelma.

27.12.2024

b) Koulutustilaisuuteen liittyvä virkistystilaisuus

Maatalousyrittäjätoimintaan liittyvään koulutustilaisuuteen voi joskus liittyä myös vapaamuotoisempi ohjelmaosuus. Itse koulutustilaisuuden tulee täyttää maatalousyrittäjätyöhön liittyvän koulutustilaisuuden edellytykset, jotta kyseiseen koulutustilaisuuteen liittyvä virkistystilaisuus olisi korvaussuojan piirissä. Koulutustilaisuuksiin liittyvinä virkistystilaisuuksina voidaan pitää esimerkiksi Melan maatalousyrittäjille järjestämiä työhyvinvointitilaisuuksia, jotka sisältävät työhyvinvointiin liittyvää asiaohjelmaa ja ohjelmaan kuuluvaa virkistystoimintaa.

Virkistystilaisuudelle ominainen toiminta

Kuten työntekijöilläkin, virkistystilaisuuksiin liittyvä korvaussuoja koskee vain sitä toimintaa, joka kuuluu virkistystilaisuudelle ominaiseen toimintaan. Korvaussuojan piirissä olevan toiminnan tulee tapahtua virkistystilaisuudelle varatun ajan ja ohjelman puitteissa. Se, mikä on tällaiseen tilaisuuteen kuuluvaa toimintaa, arvioidaan ensisijaisesti tilaisuuden ohjelman ja tilaisuuden luonteen perusteella. Viime kädessä arvio tehdään sen mukaan, mitä yleisen käytännön mukaan voidaan katsoa kuuluvan tällaiseen tilaisuuteen. Maatalousyrittäjätyöhön liittyvissä virkistystilaisuuksissa korvaussuojan on tarkoitus olla vastaava kuin työntekijöillä. Suojan piiriin kuuluu tilaisuuden yhteyteen järjestettyyn ruokailuun tai virkistykseen tavanomaisesti liittyvä toiminta.

Kuten työntekijöilläkin turva koskee myös erilaisten liikunnan muotojen yhteydessä sattuneita vahinkoja, jos tällainen toiminta sisältyy virkistystilaisuuden ohjelmaan. Korvaamisen edellytyksenä on, että vahinkotapahtuma on syy-yhteydessä virkistystilaisuuteen kuuluvaan toimintaan. Sellaista ei ole esimerkiksi toiminta, jossa on kysymys erityistä tapaturman vaaraa aiheuttavasta, tilaisuuden ohjelmaan kuulumattomasta toiminnasta kuten omaehtoisesta kiipeilystä tai tempuillestä. Suojan piiriin toiminta voi kuitenkin kuulua, jos se sisältyy koulutus- tai virkistystilaisuuden ohjelmaan.

Yöpymistä edellyttävät virkistystilaisuudet

Korvaussuoja ei kata oleskelua kokonaisuudessaan yöpymistä tai majoittumista edellyttävässä virkistystilaisuudessa. Siten esimerkiksi hotellissa tai laivaristeilyllä virkistystilaisuuden ohjelman ulkopuolella oleva vapaa-aikaan kuuluva toiminta jää korvaussuojan ulkopuolelle.

Useamman päivän ulkomaanmatkat

Jos on kysymys useamman päivän kestävästä ulkomaanmatkasta, johon sisältyy osin maatalousyrittäjätyötä tai maatalousyrittäjätyöhön liittyvää koulutusta ja osin säännöksessä tarkoitettua virkistystoimintaa, korvaussuojan ulottuvuus määräytyy päiväkohtaisesti. Tällöin arvioidaan täyttääkö kyseisen matkapäivän ohjelma maatalousyrittäjätyön ja siihen liittyvän virkistystilaisuuden tai maatalousyrittäjätyöhön liittyvän koulutus- ja virkistystilaisuuden edellytykset.

27.12.2024

Korvattavuuden rajoitukset

Seuraavat vahingot eivät ole korvattavia olosuhteessa, jossa on kysymys maatalousyrittäjätyöhön liittyvästä tai maatalousyrittäjätyöhön liittyvään koulutustilaisuuteen liittyvästä virkistystilaisuudesta:

- työliikekipeytyminen (MATAL 33§)
- ammattitauti (MATAL 29 §)
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §)
- pahoinpitely (paitsi, jos syy on työtehtävään liittyvä) (MATAL 34 §)
- henkinen järkytysreaktio (MATAL 35 §).

Työntekopaikan alueella järjestettävä koulutus- tai virkistystilaisuus

Jos maatalousyrittäjätyöhön liittyvä koulutus- tai virkistystilaisuus tai maatalousyrittäjätyöhön liittyvään koulutustilaisuuteen liittyvä virkistystilaisuus järjestetään maatalousyrittäjän työntekopaikan alueella, korvaussuoja määräytyy alueperiaatetta koskevan MATAL 19 §:n nojalla (ks. kohta 3.1.5.2). Kun koulutus- tai virkistystilaisuus järjestetään työntekopaikan alueen ulkopuolella, korvaussuoja määräytyy erityisiä olosuhteita koskevan MATAL 20 §:n perusteella.

3. Työkykyä ylläpitävä toiminta

Maatalousyrittäjän työtaturmana pidetään myös tapaturmaa, joka on sattunut maatalousyrittäjälle hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaisessa työkykyä ylläpitävässä toiminnassa, joka on yhdessä työterveyshuollon kanssa järjestetty maatalousyrittäjälle työterveyshuoltolain mukaisesti.

Maatalousyrittäjillä korvaussuojan piirissä on vain sellainen työterveyshuoltolain mukainen työkykyä ylläpitävä toiminta, joka on järjestetty maatalousyrittäjälle työterveyshuollon palvelun tuottajan toimesta tai yhteistyössä työterveyshuollon palvelun tuottajan kanssa. Maatalousyrittäjillä työkykyä ylläpitävä toiminta on pitkälti maatalousyrittäjän omalla vastuulla olevaa toimintaa.

Työterveyshuollon tehtävänä on toimia asiantuntijana ja toteuttaa työterveyshuoltoissa määriteltyjen työterveyshuollon tehtävien kautta työkykyä ylläpitäviä ja edistäviä toimenpiteitä, joihin sisältyy tarvittaessa kuntoutustarpeen selvittäminen. Työkykyä ylläpitävä toiminta ei ole maatalousyrittäjillä yleensä erillistä toimintaa, vaan työterveyshuolto sisällyttää työkykyä ylläpitävän ja edistävän näkökulman omiin toimenpiteisiinsä ja selvityksiinsä. Hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaiseen toimintaan kuuluu tietojen antaminen, ohjaus ja neuvonta maatalousyrittäjän työkyvyn edistämiseksi. Tietojen antamista toteutetaan pääsääntöisesti työoloselvitysten ja terveystarkastusten yhteydessä.

27.12.2024

Lisäksi työterveyshuolto voi järjestää myös erikseen työterveyshuoltolain mukaista työkykyä ylläpitävää toimintaa maatalousyrittäjille.

Työkykyä ylläpitävää toimintaa toteutetaan usein osana paikallisia projekteja yhteistyössä työterveyshuoltoyksikön ja muun järjestävän tahon kanssa. Tällaiset yhteistyöhankkeet ovat korvaussuojan piirissä olevaa toimintaa, jos on kysymys työterveyshuoltolaissa tarkoitettua toiminnasta. Maatalousyrittäjille työterveyshuoltolain mukaisesti järjestetyn, työkykyä ylläpitävää toimintaa koskevan korvaussuojan olisi tarkoitus olla soveltamiskäytännössä yhteneväinen sen korvaussuojan kanssa, joka työtapaturma- ja ammattitautilain nojalla koskee työntekijöitä.

Työntekijöillä työnantajan tai työntekijöiden omaehtoisesti järjestämä toiminta työpaikalla tai työaikana ei täytä säännöksen edellytyksiä, vaikka toiminnalla olisi vastaava tarkoitus. Vastaavasti maatalousyrittäjän vapaa-ajallaan omaehtoisesti harjoittama liikunta kuten esimerkiksi hiihto, sauvakävely tai lenkkeily ei ole MATAL:ssa tarkoitettua järjestettyä toimintaa, vaikka työterveyshuoltoyksikön toimesta olisi maatalousyrittäjälle suositeltu liikuntaa työkyvyn ylläpitämiseen.

Korvattavuuden rajoitukset

Seuraavat vahingot eivät ole korvattavia, jos on kysymys työkykyä ylläpitävästä toiminnasta:

- työliikekipeytyminen (MATAL 33§)
- ammattitauti (MATAL 29 §)
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §)
- pahoinpitely (paitsi, jos syy on työtehtävään liittyvä) (MATAL 34 §)
- henkinen järkytysreaktio (MATAL 35 §).

4. Terveysthuoltokäynnit

Maatalousyrittäjän työtapaturmana pidetään myös tapaturmaa, joka on sattunut maatalousyrittäjälle

- terveydenhuollon vastaanotolla käyntiin kuuluvassa toiminnassa, kun käynnin syynä on ollut MATAL:ssa tarkoitettu vahinko tai sen epäily
- terveydenhuollon vastaanotolla käyntiin kuuluvassa toiminnassa, kun käynnin syynä on äkillinen sairastuminen kesken työpäivän, työterveyshuoltolain 12 §:n mukainen työterveyshuolto tai maatalousyrittäjätyöstä johtuva velvoite.

Turva rajautuu siihen aikaan, kun maatalousyrittäjä on vastaanottotiloissa ja siihen toimintaan, joka kuuluu vastaanottokäyntiin. Tämän lisäksi turvan piirissä on matka

27.12.2024

asunnolta tai työntekopaikalta terveydenhuoltokäynnille (ks. kohta 5 koskien matkoja 1–4 kohdissa tarkoitettuun toimintaan).

a) MATAL:ssa tarkoitettu vahinko tai sen epäily

Korvaussuoja on voimassa, jos maatalousyrittäjälle sattuu tapaturma hänen käydessään terveydenhuollon vastaanotolla sen vuoksi, että hänelle on sattunut MATAL:n mukainen vahinko tai on kyse vahingon epäilystä.

MATAL:n mukaiset vahingot ovat:

- työtapaturma
- muut tapaturman aiheuttamana vammaan pidettävät sairaudet
- muun vamman tai sairauden pahentuminen tapaturman johdosta
- ammattitauti
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen
- työliikekipeytyminen
- pahoinpitelyn ja toisen henkilön muun tahallisen teon aiheuttama vahinko
- henkinen järkytysreaktio työtapaturman seurauksena.

Korvaussuoja koskee vain maatalousyrittäjää, joka edelleen työskentelee MATA-vaikutettuna.

Kun on kysymys MATAL:n mukaisesta vahingosta tai sen epäilystä, vastaanotolla sattunut tapaturma on MATAL:n mukaan korvattava, vaikka se olisi samalla myös potilasvahinko.

b) Äkillinen sairastuminen kesken työpäivän

Vastaavasti kuten työntekijöillä, jos kysymyksessä on äkillinen sairastuminen muusta syystä kuin johtuen MATAL:n mukaisesta vahingosta tai sen epäilystä, terveydenhuoltokäynti kuuluu turvan piiriin vain, jos maatalousyrittäjä on lähtenyt äkillisen sairastumisen johdosta vastaanotolle kesken työpäivän välittömästi työntekopaikalta.

c) Työterveyshuollon ennaltaehkäisevä toiminta ja maatalousyrittäjätyöstä johtuva velvoite

Työterveyshuoltolain 12 §:n mukaisella työterveyshuollolla tarkoitetaan työterveyshuollon ennaltaehkäisevää toimintaa kuten esimerkiksi maatalousyrittäjälle järjestettävää terveystarkastusta tai työolosuhdeselvitystä. Jos terveydenhuoltokäynnin syynä on jokin muusta lainsäädännöstä johtuva maatalousyrittäjätyöstä johtuva velvoite, käynti on myös korvaussuojan piirissä.

27.12.2024

Kun vastaanotolla käynnin syynä on äkillinen sairastuminen kesken työpäivän, työterveyshuoltolain 12 §:n mukainen työterveyshuolto tai maatalousyrittäjätyöstä johtuva velvoite, MATAL:n mukaisena työtapaturmana ei pidetä potilasvahinkolain mukaista potilasvahinkoa, joka on sattunut kyseisellä vastaanottokäynnillä tehdyn tutkimuksen yhteydessä.

Korvattavuuden rajoitukset

Seuraavat vahingot eivät ole korvattavia, jos on kysymys olosuhteesta, jossa kysymys edellä selostetuista terveydenhuoltokäynneistä:

- työliikekipeytyminen (MATAL 33 §)
- ammattitauti (MATAL 29 §)
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §)
- pahoinpitely (paitsi, jos syy on työtehtävään liittyvä) (MATAL 34 §)
- henkinen järkytysreaktio (MATAL 35 §).

5. Kohdissa 1–4 mainittuun toimintaan liittyvät matkat

Maatalousyrittäjän työtapaturmana pidetään myös tapaturmaa, joka on sattunut maatalousyrittäjälle matkalla asunnolta tai työntekopaikalta edellä 1–4 kohdassa tarkoitettuun tilaisuuteen tai toimintaan.

Turvan piirissä on siten edestakainen matka asunnolta tai työntekopaikalta

- maatalousyrittäjätyöhön liittyvään koulutustilaisuuteen
- maatalousyrittäjätyöhön tai maatalousyrittäjätyöhön liittyvään koulutustilaisuuteen liittyvään virkistystilaisuuteen
- työterveyshuollon kanssa järjestettyyn työkykyä ylläpitävään toimintaan
- edellä kohdassa 4 tarkoitettulle terveydenhuoltokäynnille (MATAL:ssa tarkoitettu vahinko tai sen epäily, äkillinen sairastuminen kesken työpäivän, ennaltaehkäisevä työterveyshuolto, maatalousyrittäjätyöstä johtuva velvoite).

Korvaussuojan piirissä oleva matka määräytyy samoin edellytyksin kuin asunnon ja työpaikan välinen tavanomainen matka. Kun kysymys on äkillisestä sairastumisesta, matkaa koskeva korvaussuoja koskee vain matkaa työntekopaikalta terveydenhuollon vastaanottoaikaan ja sieltä asunnolle tai takaisin työntekopaikalle. Suojan piiriin kuuluvat sellaiset vahingot, jotka sattuvat tällaiselle matkalle ominaisessa toiminnassa.

Asunnolla tarkoitetaan maatalousyrittäjän vakinaista asuntoa, vapaa-ajan asuntoa, tilapäistä asuntoa sekä työn edellyttämää majoitusta.

27.12.2024

Tulkinnan kohteena voi olla muun muassa, onko kysymyksessä tavanomaisena pidettävä reitti ottaen huomioon sen ajallisen ja matkallisen pituuden ja matkalta mahdollisesti tehtävien poikkeaminen syy ja vähäisyys.

Korvattavuuden rajoitukset

Seuraavat vahingot eivät ole korvattavia, jos on kysymys olosuhteesta, jossa kysymys edellä selostetuista matkoista:

- työliikekipeytyminen (MATAL 33 §)
- ammattitauti (MATAL 29 §)
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §)
- pahoinpitely (paitsi, jos syy on työtehtävään liittyvä) (MATAL 34 §)
- henkinen järkytysreaktio (MATAL 35 §).

6. Poikkeukselliset majoitusolosuhteet

Jos maatalousyrittäjä joutuu työtehtäviensä vuoksi majoittumaan muualla kuin asunnossaan poikkeuksellista tapaturman vaaraa aiheuttavissa majoitusolosuhteissa, häntä koskee erityinen majoittumisolosuhteisiin liittyvä korvaussuoja.

Turva koskee kuitenkin vain sellaisia majoittumisen aikana sattuneita vahinkoja, jotka johtuvat majoittumisolosuhteisiin liittyvistä syistä, kuten huonosta paloturvallisuudesta. Poikkeuksellinen tapaturman vaara voi aiheutua myös siitä, että majoitus-tila sijaitsee sotatoimialueella. Turva on voimassa, vaikka majoittumisolosuhteisiin liittyvä tapaturma sattuisi vapaa-ajalla työpäivän jälkeen.

Korvattavuuden rajoitukset Seuraavat vahingot eivät ole korvattavia, jos on kysymys edellä selostetuista majoittumisolosuhteista:

- työliikekipeytyminen (MATAL 33 §)
- ammattitauti (MATAL 29 §)
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §)
- pahoinpitely (paitsi, jos syy on työtehtävään liittyvä) (MATAL 34 §).

3.1.5.5 Maatalousyrittäjän tapaturma muualla kuin työtehtävän edellyttämässä työntekopaikassa tehdyssä työssä

MATAL 22 §

Kun maatalousyrittäjä tekee työtään muualla kuin työtehtävän edellyttämässä työntekopaikassa, korvaussuoja on rajatumpi. Tällöin turvan piirissä ei ole

27.12.2024

- asunnon ja työntekopaikan välinen matka
- työntekopaikan läheisyydessä pidetyt tavanomaiset ruokailu- ja virkistystauot
- alueperiaatteen nojalla korvattavat tilanteet (työntekopaikallaoloon liittyvä tavanomainen toiminta).

Maatalousyrittäjällä työtehtävät hyvin usein määräävät työntekopaikan (esim. pelto-työt, metsätyöt, navettatyöt). Vapaavalintaisessa paikassa tehtävälle työlle on ominaista, että työn suorittamisen paikka ei määräydy työtehtävien, työn sisällön tai työn luonteen mukaan, vaan se on maatalousyrittäjän vapaasti itse päätettävissä. Kysymys voi olla esimerkiksi työstä, jota maatalousyrittäjä tekee kannettavan tietokoneen avulla. Jos työntekopaikka määräytyy työtehtävän luonteen mukaisesti kuten esimerkiksi peltotyössä, metsätyössä, eläintenhoidossa tai lumenaurauksessa, ei ole kysymys vapaavalintaisesta työntekopaikasta tehdystä työstä, jossa korvaussuoja on rajatumpi.

Rajoituksesta seuraa, että maatalousyrittäjällä, joka tekee töitä kannettavalla tietokoneella paikallisessa kahvilassa, ei ole korvaussuojaa matkalla kyseessä olevaan työntekopaikkaan. Hänellä ei myöskään tällöin ole työntekopaikan aluetta koskevaa korvaussuojaa, eikä häneen sovelleta ruokailu- ja virkistystaukoa koskevaa säännöstä. Korvaussuojan rajaamisen taustalla on ajatus, että tilanteissa, joissa on kysymys vapaavalintaisesta paikassa työskentelystä, voi olla vaikeuksia objektiivisesti todeta, onko tapaturma sattunut työntekoon liittyvissä olosuhteissa.

Työntekoon rinnastettavan matkustamista koskevan säännöksen soveltamisen edellytyksenä on, että matka johtuu työtehtävästä ja on välttämätön, jotta maatalousyrittäjä pystyy tekemään työtään. Matkaa asunnolta vapaavalintaiselle työpaikalle ei voida pitää säännöksessä tarkoitettuna matkustamisena, koska matka ei ole työn tekemiseksi välttämätön. Jos maatalousyrittäjä kuitenkin lähtee vapaavalintaisesta työntekopaikasta seuraavaan työntekopaikkaan, joka määräytyy työtehtävän luonteen perusteella, on matkaa jälkimmäiseen työntekopaikkaan pidettävä työtehtävän vuoksi tapahtuvana liikkumisena eli säännöksessä tarkoitettuna matkustamisena.

Muut korvattavuuden rajoitukset

Mikäli maatalousyrittäjä työskentelee asunnossaan tai edellä selostetussa vapaavalintaisessa työntekopaikassa, ammattitautin korvaaminen edellyttää, että altistus johtuu maatalousyrittäjän työtehtävistä. Sama edellytys koskee myös seuraavia vahinkoja:

- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §).

27.12.2024

3.1.6 Apurahansaajan työtaturma

Apurahansaajan työtaturmalla tarkoitetaan tapaturmaa, joka sattuu apurahansaa-jalle apurahansaajan työssä, apurahansaajan työntekopaikan alueella tai apurahan-saajan työntekopaikan alueen ulkopuolella siten kuin MATAL 24–28 §:ssä säädetään. Näissä säännöksissä on määritelty tarkemmin olosuhteet ja sen toiminnan luonne, joissa sattunutta tapaturmaa on pidettävä työtaturmana ja joissa aiheutuneet va-hingot voivat kuulua korvaussuojan piiriin.

Työntekopaikan alue

Apurahansaajan työhön liittyvien työtehtävien suorittamisen kautta määritty työntekopaikan alue. Työntekopaikalla tarkoitetaan paikkaa, jossa työ kulloinkin tehdään. Työntekijöillä yleisin työntekopaikka on työpaikka, jolla tarkoitetaan niin sanottua vakituista työntekopaikkaa ja jota koskee asunnon ja työpaikan välistä matkaa koskeva säännös. Apurahansaajan vakituksena työpaikkana voidaan pitää hänen säännöllistä työntekopaikkaansa eli esimerkiksi taiteilijan ateljeeta. Apurahansaaja voi kuitenkin tehdä apurahansaajan työtään muuallakin kuin säännöllisessä työntekopai-kassa ja tällöin työntekopaikan alue määräytyy kyseisen työtehtävän perusteella.

Se, mikä kuuluu työntekopaikan alueeseen, rajaa puolestaan sen, mistä alkaa työntekopaikan ulkopuolinen alue. Apurahansaajan työhön liittyvien työtehtävien suorittamisen kautta määrittyy samalla myös apurahansaajan työntekopaikan alue. Apurahaalla työskentelylle on ominaista, että osalla apurahansaajista työnteko tapahtuu erillisessä apurahatyöhön osoitetussa työpaikassa tai apurahansaajan erikseen hankkimassa työtilassa, mutta työskentely voi yhtä lailla tapahtua apurahansaajan asunnossa tai muussa yksityiskäytössä olevalla alueella. Tämän vuoksi säännöksissä on otettu huomioon apurahansaajan työntekopaikan alueen rajautumisen osalta se, että apurahansaajalla asunto ja muut yksityiskäytössä olevat alueet eivät ole samalla tavalla erotettavissa työpaikasta tai työntekopaikasta kuin työntekijällä.

3.1.7 Apurahansaajan työssä sattunut tapaturma

MATAL 24 §

Apurahansaajan työssä sattuneena pidetään tapaturmaa, joka on sattunut apurahaansaaajalle työntöon yhteydessä. Yleisesti ottaen apurahansaajan työhön kuuluu se työ, joka vakuutetaan maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesti eli tieteellisen tutkimuksen tekeminen ja taiteellisen toiminnan harjoittaminen apurahan turvin.

Työntekoon rinnastetaan myös työtehtävästä johtuva matkustaminen. Matkustamiseen katsotaan kuuluvan myös MATAL 26 §:n 1 kohdassa tarkoitettu vähäinen poikkeaminen matkareitiltä.

Apurahansaajan työtehtävät ja niiden tekemistavat määrittävät pykälän soveltamisalan. Apurahansaajalle myönnetyissä apurahassa on useimmiten apurahan myöntäjän taholta määritetty käyttötarkoitus, johon apuraha on myönnetty. Apurahansaajan työhön liittyvät tehtävät määräytyvät yksityiskohtaisemmin edellä mainitun apurahansaajan työn määritelmän kautta sekä myös sen apurahan käyttötarkoituksen

27.12.2024

pohjalta, jolla apurahansaaja työskenteli vahingon sattuessa. Lähtökohtaisesti apurahansaajan työnteon yhteydessä sattuneina tapaturmina pidetään sellaisia työtehtäviä, jotka nykyisinkin on katsottu apurahansaajan työhön kuuluviksi.

Työhön valmistautumiseen ja työn lopettelemiseen liittyvät toimet

Apurahansaajan työ voi olla hyvin erilaista riippuen esimerkiksi siitä, onko kysymys tieteellisestä tutkimustyöstä tai taiteellisen toiminnan harjoittamisesta. Osa apurahansaajista työskentelee kotonaan ja osalla saattaa olla käytössään erillinen työtila kuten esimerkiksi tutkijalla yliopiston tarjoaman työtila tai taiteilijalla ateljee. Kuten maatalousyrittäjilläkin, työnteon yhteydessä sattuneina korvaussuojan piirissä ovat apurahansaajan työnteon aloittamiseen ja lopettamiseen välittömästi liittyvät toimet. Tällaisia toimia ovat esimerkiksi työn edellyttämä suojaaviin työvaatteisiin pukeutuminen, työvälineiden hakeminen sekä välittömästi työsuoritukseen liittyvä työn edellyttämä peseytyminen.

Asunnossa liikkuminen

Apurahansaajan asunnossaan tekemä apurahansaajan työ ja asunnossa tapahtuvat välittömästi työsuoritukseen liittyvät työhön valmistautumiseen ja lopettamiseen liittyvät toimet ovat korvaussuojan piirissä. Työtehtävien suorittamiseen liittyvä korvaussuoja apurahansaajan asunnossa ei kata kuitenkaan apurahansaajan asunnossa liikkumista työvaatteita haettaessa, työhön lähdeettäessä tai sieltä palattaessa. Asunnossa liikkumisen yhteydessä sattuneet tapaturmat ovat kuitenkin korvaussuojan piirissä, jos asunnossa liikkuminen on johtunut apurahansaajan työhön liittyvän työtehtävän suorittamisesta kuten esimerkiksi tilanteessa, jossa tieteellistä tutkimusta apurahan turvin tekevä apurahansaaja on väitöskirjaansa liittyvää mappia hyllyyn laittaessaan kompastunut.

Matkustaminen

Apurahansaajan työssä sattuneena pidetään myös tapaturmaa, joka on sattunut apurahansaajalle työtehtävästä johtuvan matkustamisen aikana. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi työtehtävien edellyttämää liikkumista apurahansaajan eri työntekopaikojen välillä. Matkustaminen voi alkaa myös apurahansaajan asunnolta.

Jos apurahansaaja aloittaa työpäivänsä menemällä suorittamaan työtehtäväänsä muualle kuin vakinaiseen työpaikkaansa, matka kyseiselle työntekopaikalle on säännöksessä tarkoitettua työtehtävän vuoksi matkustamista. Paluu asunnolle edellä mainitulta työskentelypaikasta matkan päätyttyä on niin ikään säännöksessä tarkoitettua matkustamista, ellei olisi kysymys paluumatkasta kohdassa 3.1.11 tarkoitettua vapaavalintaisesta työntekopaikasta.

Matkustamisessa voi olla kysymys matkasta asunnolta työkohteeseen tai työkohteesta toiseen samalla paikkakunnalla tai toiselle paikkakunnalle tai ulkomaille kohteeseen, jossa apurahansaajan on tarkoitus tehdä työtään. Edellytyksenä on, että matka on välttämätön, jotta apurahansaaja pystyy tekemään kyseisen työtehtävän. Tällainen matka voi olla esimerkiksi tieteelliseen tutkimukseen tai taiteellisen toiminnan harjoittamiseen liittyvä kongressimatka.

27.12.2024

Asunnon ja työpaikan välinen matka vai matkustaminen

Matkustaminen voi alkaa myös apurahansaajan asunnolta. Jos apurahansaaja menee asunnoltaan suorittamaan apurahansaajan työtään säännölliseen työpaikkaansa, on kysymys asunnon ja työpaikan välisestä matkasta.

Jos apurahansaaja aloittaa työpäivänsä menemällä suorittamaan työtehtäväänsä muualle kuin säännölliseen työpaikkaansa, matka kyseiselle työtekopaikalle on säännöksessä tarkoitettua matkustamista. Vastaavasti matka kyseiseltä muulta kuin vakinaiselta työtekopaikalta takaisin asunnolle on säännöksessä tarkoitettua matkustamista.

Koska matkustaminen rinnastetaan työnteekoon, on korvaussuoja matkustamissäännöksen nojalla laajempi kuin jos on kysymys asunnon ja säännöllisen työpaikan välisestä matkasta. Työliikekipeytymistä, ammattitautia ja muun sairauden pahentumisesta saman altisteen johdosta ei korvata olosuhteissa, joissa on kysymys asunnon ja säännöllisen työpaikan välisestä matkasta. Jos sen sijaan on kysymys matkustamisesta työliikekipeytyminen, ammattitauti ja muun sairauden pahentuminen voidaan korvata.

Vähäiset poikkeamat matkareitiltä

Matkustamisessa on kysymys muusta kuin säännöllisen työpaikan ja asunnon välisestä matkasta. Jotta korvaussuoja matkan osalta olisi samanlainen apurahansaajan matkustaessa asunnoltaan työtekopaikalle kuin se olisi hänen mennessään asunnoltaan niin sanottuun vakituiseen työpaikkaan, on myös matkustamisen osalta säädetty tietyistä vähäisistä poikkeamista, joiden aikana korvaussuoja on voimassa.

Matkustamiseen liittyvä korvaussuoja ei katkea, jos matkareitiltä poiketaan lasten päivähoidon, ruokakaupassa käynnin tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi. Itse poikkeamaan kuuluva toiminta kuten ruokakaupassa asioiminen ei kuitenkaan ole turvan piirissä.

Korvattavan vahinkotapahtuman tulisi sattua matkustamisen yhteydessä. Matkustamiseen kuuluu matkantekoon tavanomaisesti liittyvä toiminta esimerkiksi pysähdyksiin kulkuneuvon vaihtoa varten.

Matkustamiseen liittyvä yöpyminen

Matkustamisesta ei ole enää kyse, kun apurahansaaja on saapunut työtekopaikkaan tai työkohteessa sijaitsevaan yöpymispaikkaan. Jos matka edellyttää hotelliyöpymistä, matkustamiseen ja työtehtävän suorittamiseen liittyvä korvaussuoja ei kata matkakohteessa yöpymiseen liittyvää vapaa-aikaa eikä muutakaan matkakohteessa oleskelemiseen liittyvää, työtehtävien suorittamiseen liittymätöntä vapaa-aikaa.

27.12.2024

Apurahansaajan työhön liittyvä asiointi

Apurahansaajan työhön liittyy myös erilaisia asiointimatkoja, kuten esimerkiksi tieteellisen toiminnan harjoittamiseen liittyvien tarvikkeiden tai tieteellisen tutkimuksen tekemiseen liittyvän ammattikirjallisuuden hankintamatkoja. Itse asiointitehtävän suorittamisen katsottaisiin olevan työtehtävän suorittamista ja tässä yhteydessä sattunut vahinkotapahtuma korvattaisiin työnteon yhteydessä sattuneena. Matkaa asunnolta tai työntekopaikan alueelta asiointipaikalle pidettäisiin apurahansaajan työtehtävän vuoksi tapahtuvana liikkumisena edellyttäen, että matkan pääasiallinen tarkoitus olisi apurahansaajan työhön liittyvän työtehtävän suorittaminen. Kuten maatalousyrittäjienkin osalta, arvio matkan pääasiallisesta tarkoituksesta tehtäisiin kyseessä olevan matkaosuuden perusteella.

Matkustamisen osalta edellä selostetut sallitut poikkeamat työtehtävän suorittamiseen liittyvältä reitiltä olisivat turvan piirissä, mutta ei itse poikkeamaan liittyvä toiminta.

Apurahansaajan suoritettua asiointitehtävänsä, hänen seuraavaksi aloittamansa matka on jälleen turvan piirissä, jos kyseisen matkaosuuden pääasiallinen tarkoitus liittyy myös apurahansaajan työhön tai on kysymys palaamisesta takaisin työntekopaikan alueelle tai apurahansaajan asunnolle. Jos apurahansaaja asiointitehtävän suoritettuaan lähtee muuhun kuin maatalousyrittäjätyöhön liittyvään kohteeseen, kyseinen matkaosuus ei ole turvan piirissä.

Jos apurahansaaja lähtee asiointimatkalle muualta kuin työntekopaikaltaan tai asunnoltaan, kuten esimerkiksi vapaa-ajan toiminnoista tai muusta yksityiselämäänsä liittyvästä lähtöpaikasta tai vähäiseen poikkeamaan liittyvältä lähtöpaikalta, matkaosuus mainitun lähtöpaikan ja asiointipaikan välillä on turvan piirissä, jos apurahansaaja on menossa välittömästi suorittamaan asiointiin liittyvää työtehtäväänsä. Apurahansaajan suorittaman työtehtävän jälkeen hänen seuraavaksi aloittamansa matka on jälleen turvan piirissä, jos kyseisen matkaosuuden pääasiallinen tarkoitus liittyy myös apurahansaajan työhön tai on palaamista takaisin työntekopaikan alueelle tai apurahansaajan asunnolle. Jos apurahansaaja lähtee työtehtävän suorittamisen jälkeen muuhun kuin apurahansaajan työhön liittyvään kohteeseen, ei kyseinen matkaosuus ole turvan piirissä.

3.1.8 Tapaturma apurahansaajan työntekopaikan alueella

MATAL 25 §

Apurahansaajalle työntekopaikan alueella muutoin kuin työnteon yhteydessä sattunutta tapaturmaa pidetään työtapaturmana, jos se on sattunut työntekopaikalla oloon tavanomaisesti liittyvässä toiminnassa.

Työntekopaikan alueeseen kuuluu alue, jossa apurahansaaja työskentelee apurahansaajan työssään ja suorittaa työtehtäviään. Työntekopaikan alueeseen eivät kuulu apurahansaajan asunto tai muut pääasiallisesti yksityiskäytössä oleva alueet.

27.12.2024

Työntekopaikan alue

Työntekopaikan alueeseen kuuluu alue, jossa apurahansaaja työskentelee apurahansaajan työssään ja kulloinkin suorittaa työtehtäviään. Apurahansaajan työn tekemisaikka määrittyy apurahansaajan yksilöllisten työtehtävien luonteen ja sisällön sekä apurahansaajan työntekopaikan olosuhteiden mukaan.

Työntekopaikalla ei siten tarkoitettaisi pelkästään kiinteää työtilaa, vaan ylipäätään mitä tahansa työntekopaikkaa, jossa apurahansaaja suorittaa työtehtäviään. Monilla apurahansaajilla on käytössään selkeästi asunnosta erillinen työntekopaikka, kuten esimerkiksi taiteilijalla ateljee tai tutkijalla yliopiston tarjoama työtila. Jos apurahansaajalla olisi käytössä erillinen työntekopaikka, työntekopaikan alueeseen kuuluisivat myös apurahansaajan työntekopaikan alueella mahdollisesti sijaitsevat ruokailu-, kahvi- sekä peseytymis- ja WC-tilat. Esiintyvillä taiteilijoilla työntekopaikan alue olisi siellä, missä apurahatyöskentelyyn liittyvää taiteellista toimintaa harjoitetaan ja työntekopaikan alueeseen kuuluisivat myös tällöin apurahansaajan käytettävissä olevat edellä mainitut tilat.

Korvaussuojan piiriin kuuluvan toiminnan tulee olla työnteosta johtuvaa työntekopaikalla olemiseen liittyvää tavanomaista toimintaa. Työntekopaikalla olemisen tulee liittyä työn tekemiseen. Alueella ollaan esimerkiksi siksi, että työtehtävät ovat alkaneet tai juuri päättyneet. Tavanomaisuutta arvioidaan yleisestä näkökulmasta, mitä on pidettävä yleensäkin tavanomaisena toimintana apurahansaajan työntekopaikalla sekä myös apurahansaajan työskentelyolosuhteet huomioon ottaen.

Alueperiaatteen nojalla ei ole tarkoitus korvata tapaturmia, jotka ovat sattuneet sellaisen toiminnan yhteydessä, jossa on kysymys enemmänkin työntekopaikan alueella tapahtuvista apurahansaajan vapaa-aikaan liittyvistä toiminnoista.

Työntekijöillä työntekopaikalla olemiseen liittyvää tavanomaista toimintaa on mm. työntekopaikan alueella tapahtuvat virkistys-, kahvi- ja ruokailutauot. Jos apurahansaaja on työntekopaikan alueella, korvaussuoja edellä tarkoitettulla tauolla määräytyy pykälässä säädettävän alueperiaatteen mukaisesti. Jos ruokailu- tai kahvitauko tapahtuu työntekopaikan alueen läheisyydessä, taukoon liittyvä korvaussuoja määräytyy työntekopaikan alueen läheisyydessä pidettävää virkistys- ja ruokailutaukoa koskevan säännöksen perusteella (ks. kohta 3.1.9).

Työntekopaikan alueeseen ei kuulu asunto

Monet apurahansaajat työskentelevät apurahatyötä varten varatussa erillisessä työtilassa tai apurahatyön luonteesta johtuvassa muussa työn suorittamispaikassa. Apurahansaaja voi kuitenkin myös tehdä apurahansaajan työtään kokonaan tai osittain myös asunnossaan. Alueperiaate koskee muita kuin työnteon yhteydessä sattuneita tapaturmia. Työn ja vapaa-ajan toimintojen erotteluun liittyvien rajanveto-ongelmien vuoksi työntekopaikan aluetta on rajattu laissa siten, että työntekopaikan alueeseen ei kuulu apurahansaajan asunto eivätkä muut pääasiallisesti yksityiskäytössä olevat alueet. Täten sellainen tila, joka kuuluu apurahansaajan asuntoon, ei kuulu työntekopaikan alueeseen.

27.12.2024

Apurahansaajan asunto

Asunnolla tarkoitetaan koko huoneistoa tai rakennusta, jossa apurahansaaja asuu, vaikka siellä olisi yksittäisiä huoneita tai tiloja, joita käytetään myös työssä. Asunnolla tarkoitettaisiin paitsi apurahansaajan vakinaista asuntoa, myös apurahansaajan vapaa-ajan asuntoa tai tilapäistä asuntoa.

Apurahansaajan työskentely asunnossa on aina turvan piirissä, eikä työntekopaikan alueen rajaaminen säännöksessä ehdotetulla tavalla vaikuta työnteon yhteydessä sattuneiden vahinkotapahtumien korvaamiseen. Koska apurahansaajan työtä on muun muassa työsuoritukseen välittömästi liittyvä työvaatteiden vaihto ja peseytyminen, ei asuntoa koskevan rajauksen johdosta korvaussuoja katkea välttämättä heti siihen, kun apurahansaaja astuu ulko-ovensa sisäpuolelle, jos hän suorittaa sisälle tultuaan vielä edellä mainittuja välittömästi työsuoritukseen liittyviä toimia.

Pihapiiri ja yksityiskäytössä olevat alueet

Omakotitalossa asuvilla apurahansaajilla asuntoon liittyy usein myös muita alueita, jotka ovat pääasiallisesti yksityiskäytössä, kuten esimerkiksi talon pihapiiri ja muut vastaavat yksityiskäytössä olevat alueet, jotka on mainittu edellä kohdassa (3.1.5.2 maatalousyrittäjän pääasiallisesti yksityiskäytössä olevat alueet). Pääasiallisesti yksityiskäytössä olevilla alueilla sattuneita tapaturmia ei korvata alueperiaatteen nojalla. Näillä alueilla sattuneet tapaturmat ovat korvattavia, jos tapaturma on sattunut työnteon yhteydessä.

Korvattavuuden rajaukset alueperiaatteessa

Alueperiaatetta ei sovelleta, kun on kysymys työstä, joka on tehty muualla kuin työtehtävän edellyttämässä työntekopaikassa (vapaavalintaisessa paikassa). Ks. tarkemmin kohta 3.1.11.

Työliikkekipeytyminen ei ole korvattava olosuhteessa, jossa on kysymys alueperiaatteen soveltamisesta.

3.1.9 Apurahansaajan tapaturma työntekopaikan alueen ulkopuolella**MATAL 26 §**

Apurahansaajan työtapaturmana pidetään tapaturmaa, joka on sattunut apurahansaajalle työntekopaikan alueen ulkopuolella seuraaviin olosuhteisiin tavanomaisesti liittyvässä toiminnassa:

1. tavanomainen apurahansaajan työstä johtuva asunnon ja työpaikan välinen matka, johon katsotaan kuuluvan myös vähäinen poikkeaminen matkareitiltä lasten päivähoidon, ruokakaupassa käynnin tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi
2. työhön liittyvä tavanomainen ruokailu- tai virkistystauko työntekopaikan alueen läheisyydessä.

27.12.2024

Asunnon ja työpaikan välinen matka

Asunnon ja työpaikan välisellä matkalla tarkoitetaan tavanomaista matkaa työpäivän alkaessa asunnolta työpaikalle ja työn päätyttyä takaisin. Työpaikalla tarkoitetaan tässä yhteydessä työntekopaikkaa, jossa apurahansaaja työskentelee säännöllisesti eli niin sanottua vakituista apurahansaajan työhön liittyvää työntekopaikkaa kuten esimerkiksi työtilaa yliopistolla tai apurahansaajan käytössä olevaa erillistä apurahansaajan työhön tarkoitettua työpaikkaa. Jos apurahansaaja ei ole matkalla edellä tarkoitettuun työntekopaikkaan, hänen liikkumistaan muuhun kuin säännölliseen työntekopaikkaan pidetään työhön liittyvänä matkustamisena.

Turvan piiriin voi kuulua myös useampi vastaava matka työpäivän aikana. Kuten työntekijöilläkin, työssäkäynnistä johtuvalla matkalla ei tarkoiteta käyntiä kotona kesken työpäivän omien asioiden hoidon tai muun työhön liittymättömän syyn vuoksi.

Tavanmukaisella työssäkäynnistä johtuvalla matkalla tarkoitetaan sellaista asunnon ja työpaikan välistä matkaa, jonka käyttäminen on perusteltua ottaen huomioon muun muassa kulkuyhteydet, käytettävä kulkuväline, liikenneolosuhteet sekä matkan pituus ja siihen kuluva aika.

Vähäiset poikkeamat reitiltä

Asunnon ja työpaikan väliseen matkaan luetaan myös vähäinen poikkeaminen tavanomaiselta matkareitiltä, kun poikkeaminen tapahtuu lasten päivähoitoon viennin tai sieltä noudon, ruokakaupassa käynnin tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi. Muu rinnastettava syy voi olla esimerkiksi lapsen vieni tai noutaminen koulusta, poikkeaminen tavanomaiselta matkareitiltä huoltoasemalle auton tankkaamiseksi tai auton vieminen työmatkareitin varrella olevaan korjaamoon. Lähtökohtana poikkeamien arvioinnissa olisi se tavanomainen reitti, jota apurahansaaja käyttäisi matkalla apurahansaajan työhönsä ilman edellä tarkoitettua syytä.

Kuten työntekijöilläkin, vähäisenä ei pidetä poikkeamaa, jossa on pikemminkin kysymys erillisestä matkasta kuin poikkeamasta. Vähäinen poikkeama ei ole kysymyksessä, kun poikkeaminen asunnon ja työpaikan väliseltä reitiltä on ajallisesti tai matkallisesti huomattava. Näin on yleensä silloin, jos apurahansaaja asioi matkan varrella useissa eri kaupoissa tai käy matkalla syömässä ravintolassa.

Kun poikkeaminen on vähäistä, korvaussuoja koskee sitä aikaa, jona apurahansaaja suorittaa matkaa poikkeavaa matkareittiä pitkin. Turva ei kata itse sen tehtävän tai toiminnan suorittamista, jonka vuoksi poikkeaminen tavanomaiselta reitiltä tapahtuu, kuten asiointia ruokakaupassa tai päiväkodissa. Jos poikkeama ei ole vähäinen, apurahansaaja on suojan piirissä, kun hän palaa tavanmukaiselle asunnon ja työpaikan väliselle reitille. Näin ei kuitenkaan ole silloin, kun kysymys on ajallisesti niin huomattavasta poikkeamasta, ettei matkaa enää voida pitää apurahansaajan työstä johtuvana asunnon ja työpaikan välisenä matkana.

27.12.2024

Asunto

Asunnolla tarkoitetaan paitsi apurahansaajan vakinaista asuntoa, myös tilapäistä asuntoa tai työn edellyttämää majoitusta samoin kuin vapaa-ajan asuntoa, josta apurahansaaja kulkee työn vuoksi apurahansaajan työn suorittamispaikalle.

Kuten työntekijöillä korvaussuoja edellyttää lisäksi, että tapaturma on sattunut asunnon ja työpaikan väliselle matkalle ominaisessa toiminnassa. Asunnon ja työpaikan välisen matkan suorittamiselle ominaista toimintaa on esimerkiksi tiellä eteen juuttuneen auton työntäminen silloin, kun se on edellytyksenä sille, että pääsee jatkaamaan matkaansa. Turvan piiriin ei kuulu toiminta, joka ei ole ominaista matkan suorittamiselle. Tarkoitus on, että matkan suorittamiselle ominaisen toiminnan osalta noudatetaan vastaavaa soveltamiskäytäntöä kuin TyTAL:n osalta noudatetaan.

Korvattavuuden rajoitukset

Seuraavia vahinkoja ei korvata, jos ne ovat sattuneet olosuhteissa, joissa on kysymys asunnon ja työpaikan välisestä matkasta:

- työliikekipeytyminen (MATAL 33 §)
- ammattitauti (MATAL 29 §)
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §).

Työhön liittyvä tavanomainen ruokailu- tai virkistystauko työntekopaikan alueen läheisyydessä

Säännöksessä tarkoitetaan sellaista apurahansaajan työhön liittyvää tavanomaista taukoa, jonka aikana apurahansaaja poistuu työntekopaikkansa alueen ulkopuolelle, mutta sen läheisyyteen ruokailemaan tai virkistystauolle ja jatkaa tauon jälkeen välittömästi työntekoa palaten työpaikkansa alueelle.

Jos apurahansaajalla olisi käytössään erillinen työtila kuten ateljee tai toimitila esimerkiksi kirjallisen työn tekemistä varten, hänen työntekopaikkansa läheisyydessä sijaitsevassa kahvilassa tai ravintolassa pitämänsä kahvi- tai lounastauko matkoineen edestakaisin on turvan piirissä. Vastaavasti esiintyvien taiteilijoiden osalta apurahatyöhön liittyvän kulloisenkin esiintymispaikan läheisyydessä pidetyt kahvi- ja ruokatauot ovat turvan piirissä.

Säännös koskee ruokailu- ja virkistystaukoja työntekopaikan alueen läheisyydessä. Työntekopaikan alueella tapahtuva ruokailu- tai virkistystauko on turvan piirissä edellä selostetun alueperiaatteen nojalla (MATAL 25 §).

Jos apurahansaaja työskentelee asunnossaan, ei säännöstä tavanomaisista ruokailu- ja virkistystauoista työntekopaikan läheisyydessä sovelleta.

27.12.2024

Korvattavuuden rajoitukset

Seuraavia vahinkoja ei korvata, jos ne ovat sattuneet olosuhteissa, joissa on kysymys tavanomaisesta ruokailu- ja virkistystauosta työtekopaikan alueen läheisyydessä:

- työliikekipeytyminen (MATAL 33 §)
- ammattitauti (MATAL 29 §)
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §)
- pahoinpitely (paitsi, jos syy on työtehtävään liittyvä) (MATAL 34 §)
- henkinen järkytysreaktio (MATAL 35 §).

3.1.10 Apurahansaajan tapaturma erityisissä olosuhteissa

Vahinkotapahtuma, jota ei korvata apurahansaajan työssä sattuneena tai alueperiaatteen nojalla, voi kuitenkin olla korvattava erityisiä olosuhteita koskevan säännöksen nojalla.

MATAL 27 §

Apurahansaajan työtapaturmana pidetään myös tapaturmaa, joka on sattunut apurahansaajalle

1. apurahansaajan työhön liittyvään koulutustilaisuuteen kuuluvassa toiminnassa
2. apurahansaajan työhön tai 1 kohdassa tarkoitettuun koulutustilaisuuteen liittyvään virkistystilaisuuteen kuuluvassa toiminnassa
3. terveydenhuollon vastaanotolla käyntiin kuuluvassa toiminnassa, kun käynnin syynä on ollut tässä laissa tarkoitettu vahinko tai sen epäily
4. terveydenhuollon vastaanotolla käyntiin kuuluvassa toiminnassa, kun käynnin syynä on äkillinen sairastuminen kesken työpäivän tai apurahansaajan työstä johtuva velvoite
5. matkalla asunnolta tai työtekopaikalta 1–4 kohdassa tarkoitettuun tilaisuuteen tai toimintaan ja takaisin sen mukaisesti kuin MATAL 26 §:n 1 kohdassa säädetään, tai
6. apurahansaajan ollessa majoittuneena työnsä vuoksi poikkeuksellista tapaturman vaaraa aiheuttavissa olosuhteissa, jos tapaturma on johtunut näihin olosuhteisiin liittyvästä syystä.

Työtapaturmana ei kuitenkaan pidetä potilasvahinkolaissa tarkoitettua potilasvahinkoa, joka sattuu 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun tutkimuksen tai hoidon yhteydessä.

27.12.2024

1. Apurahansaajan työhön liittyvä koulutustilaisuus

Apurahansaajan työhön liittyvällä koulutustilaisuudella tarkoitetaan apurahansaajan työtehtäviin liittyvää koulutustilaisuutta. Työtehtäviin liittyvänä pidetään sellaista koulutusta, jota apurahansaajan työssä vaadittava osaaminen edellyttää ja joka liittyy apurahalla tehtävään työhön.

Koulutustilaisuus

Koulutustilaisuudella tarkoitetaan tietyille kohderyhmälle suunnattua tilaisuutta, jossa on ulkopuolinen järjestävä organisaatio sekä tietyt ohjelma, johon apurahansaaja osallistuu. Tilaisuus voi olla kestoaltaan muutaman tunnin kestävä, koko päivän kestävä tilaisuus tai useamman päivänkin kestävä tilaisuus, jolla olisi päiväkohtainen ohjelma. Jos apurahansaajan työ edellyttäisi kielikoulutusta, myös osallistumista kielitunneille tai yksityisopettajan antamia kielitunteja voidaan pitää koulutustilaisuutena.

Koulutustilaisuudelle ominainen toiminta

Koulutustilaisuuteen kuuluvaa toimintaa ovat myös tilaisuuden ohjelmaan kuuluvat ruokailu- ja virkistystauot. Kuten työntekijöilläkin, turva ei kata toimintaa koulutustilaisuuteen liittyvän ruokailu- tai virkistystauon aikana, jos apurahansaaja on poistunut tilaisuuden pitopaikalta tai sen välittömästä läheisyydestä omaehtoisen ruokailun tai yksityisasioiden takia.

Monipäiväinen koulutus

Useamman päivän kestävien tilaisuuksien osalta turvan piirissä on toiminta, joka kunakin päivänä kuuluu kyseisen koulutustilaisuuden asiaohjelmaan ja on kyseiselle tilaisuudelle ominaista toimintaa. Siten esimerkiksi hotellissa tai laivaristeilyllä järjestettävän koulutustilaisuuden ohjelman ulkopuolella oleva vapaa-aikaan kuuluva toiminta jää korvaussuojan ulkopuolelle.

Korvattavuuden rajoitukset

Työliikekipeytyminen ei ole korvattava olosuhteessa, jossa on kysymys apurahansaajan työhön liittyvästä koulutustilaisuudesta.

2. Apurahansaajan työhön tai apurahansaajan työhön liittyvään koulutustilaisuuteen liittyvä virkistystilaisuus

a) Apurahansaajan työhön liittyvä virkistystilaisuus

Virkistystilaisuudessa on lähtökohtaisesti kysymys muusta kuin työtehtävien tekemisestä. Tilaisuuteen liittyvän korvaussuojan kannalta on arvioitava tilaisuuden liittymisen työhön; onko tilaisuuteen osallistumisen syynä enemmän oman harrastuksen toteuttaminen tai muu yksityiselämään liittyvä syy kuin työtehtävistä johtuva syy.

Työntekijöillä virkistystilaisuuden järjestävä taho voi olla työnantaja tai muu ulkopuolinen taho, jonka järjestämään tilaisuuteen osallistumisen työnantaja on hyväksynyt. Apurahansaajan työhön liittyvällä virkistystilaisuudella tarkoitetaan apurahansaajan työhön liittyvää tilaisuutta, jossa tilaisuudella on jokin ulkopuolinen järjestävä

27.12.2024

organisaatio ja ohjelma. Apurahansaajan työhön liittyvä virkistystilaisuus on esimerkiksi tieteellisen kongressin jälkeen alkava ohjelmallinen virkistystilaisuus kaikille osallistujille. Lakiesityksen perustelujen mukaan esimerkiksi apurahatyötä tekevien työryhmän jäsenten keskenään järjestämä virkistystilaisuus ei sen sijaan ole MATAL:ssa tarkoitettu virkistystilaisuus.

b) Koulutustilaisuuteen liittyvä virkistystilaisuus

Apurahansaajan työhön liittyvään koulutustilaisuuteen voi joskus liittyä myös vapaa-muotoisempi ohjelmaisuus. Itse koulutustilaisuuden tulee täyttää apurahansaajan työhön liittyvän koulutustilaisuuden edellytykset, jotta kyseiseen koulutustilaisuuteen liittyvä virkistystilaisuus olisi korvaussuojan piirissä.

Virkistystilaisuudelle ominainen toiminta

Kuten työntekijöilläkin, virkistystilaisuuksiin liittyvä korvaussuoja koskee vain sitä toimintaa, joka kuuluu virkistystilaisuudelle ominaiseen toimintaan. Korvaussuojan piirissä olevan toiminnan tulee tapahtua virkistystilaisuudelle varatun ajan ja ohjelman puitteissa. Se, mikä on tällaiseen tilaisuuteen kuuluvaa toimintaa, arvioidaan ensisijaisesti tilaisuuden ohjelman ja tilaisuuden luonteen perusteella. Viime kädessä arvio tehdään sen mukaan, mitä yleisen käytännön mukaan voidaan katsoa kuuluvan tällaiseen tilaisuuteen. Apurahansaajan työhön liittyvissä virkistystilaisuuksissa korvaussuojan on tarkoitus olla vastaava kuin työntekijöillä. Suojan piiriin kuuluu tilaisuuden yhteyteen järjestettyyn ruokailuun tai virkistykseen tavanomaisesti liittyvä toiminta.

Kuten työntekijöilläkin turva koskisi myös erilaisten liikunnan muotojen yhteydessä sattuneita vahinkoja, jos tällainen toiminta sisältyy virkistystilaisuuden ohjelmaan. Korvaamisen edellytyksenä on, että vahinkotapahtuma on syy-yhteydessä virkistystilaisuuteen kuuluvaan toimintaan. Sellaista ei ole toiminta, jossa on kysymys erityistä tapaturman vaaraa aiheuttavasta, tilaisuuden ohjelmaan kuulumattomasta toiminnasta kuten omaehtoisesta kiipeilystä tai temppuilusta. Suojan piiriin toiminta voi kuitenkin kuulua, jos se sisältyy koulutus- tai virkistystilaisuuden ohjelmaan.

Yöpymistä edellyttävät virkistystilaisuudet

Korvaussuoja ei kata oleskelua kokonaisuudessaan yöpymistä tai majoittumista edellyttävässä virkistystilaisuudessa. Siten esimerkiksi hotellissa tai laivaristeilyllä virkistystilaisuuden ohjelman ulkopuolella oleva vapaa-aikaan kuuluva toiminta jää korvaussuojan ulkopuolelle.

Useamman päivän ulkomaanmatkat

Jos on kysymys useamman päivän kestävästä ulkomaanmatkasta, johon sisältyy osin apurahansaajan työtä tai apurahansaajan työhön liittyvää koulutusta ja osin säännöksessä tarkoitettua virkistystoimintaa, korvaussuojan ulottuvuus määräytyy päivä-

27.12.2024

kohtaisesti. Tällöin arvioidaan täyttääkö kyseisen matkapäivän ohjelma apurahansaajan työn ja siihen liittyvän virkistystilaisuuden tai apurahansaajan työhön liittyvän koulutus- ja virkistystilaisuuden edellytykset.

Korvattavuuden rajoitukset

Seuraavat vahingot eivät ole korvattavia olosuhteessa, jossa on kysymys apurahansaajan työhön liittyvästä tai apurahansaajan työhön liittyvään koulutustilaisuuteen liittyvästä virkistystilaisuudesta:

- työliikekipeytyminen (MATAL 33 §)
- ammattitauti (MATAL 29 §)
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §)
- pahoinpitely (paitsi, jos syy on työtehtävään liittyvä) (MATAL 34 §)
- henkinen järkytysreaktio (MATAL 35 §).

Työntekopaikan alueella järjestettävä koulutus- tai virkistystilaisuus

Jos apurahansaajan työhön liittyvä koulutus- tai virkistystilaisuus tai apurahansaajan työhön liittyvään koulutustilaisuuteen liittyvä virkistystilaisuus järjestetään apurahansaajan työntekopaikan alueella, korvaussuoja määräytyy alueperiaatetta koskevan MATAL 25 §:n nojalla (ks. kohta 3.1.8). Kun koulutus- tai virkistystilaisuus järjestetään työntekopaikan alueen ulkopuolella, korvaussuoja määräytyy edellä selostetun erityisiä olosuhteita koskevan säännöksen perusteella.

3. Terveystarkastukset

Apurahansaajan työtapaturmana pidetään myös tapaturmaa, joka on sattunut apurahansaajalle

- terveydenhuollon vastaanotolla käyntiin kuuluvassa toiminnassa, kun käynnin syynä on ollut MATAL:ssa tarkoitettu vahinko tai sen epäily
- terveydenhuollon vastaanotolla käyntiin kuuluvassa toiminnassa, kun käynnin syynä on äkillinen sairastuminen kesken työpäivän tai apurahansaajan työstä johtuva velvoite.

Turva rajautuu siihen aikaan, kun apurahansaaja on vastaanottotiloissa ja siihen toimintaan, joka kuuluu vastaanottokäyntiin. Turvan piirissä on lisäksi matka asunnolta tai työntekopaikalta vastaanottokäynnille ja takaisin (ks. kohta 4 matkat liittyen 1–3 kohdissa mainittuun toimintaan).

27.12.2024

a) MATAL:ssa tarkoitettu vahinko tai sen epäily

Korvaussuoja on voimassa, jos apurahansaajalle sattuu tapaturma hänen käydessään terveydenhuollon vastaanotolla sen vuoksi, että hänelle on sattunut MATAL:n mukainen vahinko tai on kyse vahingon epäilystä.

MATAL:n mukaiset vahingot ovat:

- työtapaturma
- muut tapaturman aiheuttamana vammaana pidettävät sairaudet
- muun vamman tai sairauden pahentuminen tapaturman johdosta
- ammattitauti
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen
- työliikekipeytyminen
- pahoinpitelyn ja toisen henkilön muun tahallisen teon aiheuttama vahinko
- henkinen järkytysreaktio työtapaturman seurauksena

Korvaussuoja koskee vain apurahansaajaa, joka edelleen työskentelee MATA-vakuutettuna apurahansaajana.

Kun vastaanottokäynnin syynä on MATAL:n mukaan korvattava vahinko tai sen epäily, vastaanotolla sattunut tapaturma on MATAL:n mukaan korvattava, vaikka se olisi samalla myös potilasvahinko.

b) Äkillinen sairastuminen kesken työpäivän

Vastaavasti kuten työntekijöillä, jos kysymyksessä on äkillinen sairastuminen muusta syystä kuin MATAL:n mukaisen vahingon tai sen epäilyn johdosta, terveydenhuoltokäynti kuuluu lain esitöiden mukaan turvan piiriin vain, jos apurahansaajan on lähtenyt äkillisen sairastumisen johdosta vastaanotolle kesken työpäivän välittömästi työntekopaikalta.

c) Apurahansaajan työstä johtuva velvoite

Jos terveydenhuoltokäynnin syynä on jokin muusta lainsäädännöstä johtuva apurahansaajan työstä johtuva velvoite, kyseinen terveydenhuoltokäynti on myös korvaussuojan piirissä.

Kun vastaanotolla käynnin syynä on äkillinen sairastuminen kesken työpäivän, tai apurahansaajan työstä johtuva velvoite, MATAL:n mukaisena työtapaturmana ei pidetä potilasvahinkolain mukaista potilasvahinkoa, joka on sattunut kyseisellä vastaanottokäynnillä tehdyn tutkimuksen yhteydessä.

27.12.2024

Korvattavuuden rajoitukset

Seuraavat vahingot eivät ole korvattavia olosuhteessa, jossa on kysymys edellä selostetuista terveydenhuoltokäynneistä:

- työliikekipeytyminen (MATAL 33 §)
- ammattitauti (MATAL 29 §)
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §)
- pahoinpitely (paitsi, jos syy on työtehtävään liittyvä) (MATAL 34 §)
- henkinen järkytysreaktio (MATAL 35 §).

4. Kohdissa 1–3 mainittuun toimintaan liittyvät matkat

Apurahansaajan työtapaturmana pidetään myös tapaturmaa, joka on sattunut apurahansaajalle matkalla asunnolta tai työntekopaikalta edellä 1–3 kohdassa tarkoitettuun tilaisuuteen tai toimintaan.

Turvan piirissä on siten edestakainen matka asunnolta tai työntekopaikalta

- apurahansaajan työhön liittyvään koulutustilaisuuteen
- apurahansaajan työhön tai apurahansaajan työhön liittyvään koulutustilaisuuteen liittyvään virkistystilaisuuteen
- terveydenhuoltokäynnille (MATAL:ssa tarkoitettu vahinko tai sen epäily, äkillinen sairastuminen kesken työpäivän, apurahansaajan työstä johtuva velvoite).

Korvaussuojan piirissä oleva matka määräytyy samoin edellytyksin kuin asunnon ja työpaikan välinen tavanomainen matka. Kun kysymys on äkillisestä sairastumisesta kesken työpäivän, matkaa koskeva korvaussuoja koskee vain matkaa työntekopaikalta terveydenhuollon vastaanottopaikkaan ja sieltä asunnolle tai takaisin työntekopaikalle. Suojan piiriin kuuluvat sellaiset vahingot, jotka sattuvat tällaiselle matkalle ominaiseen toimintaan.

Asunnolla tarkoitetaan apurahansaajan vakinaista asuntoa, vapaa-ajan asuntoa, tilapäistä asuntoa sekä työn edellyttämää majoitusta.

Tulkinnan kohteena voi olla muun muassa, onko kysymyksessä tavanomaisena pidettävä reitti ottaen huomioon sen ajallisen ja matkallisen pituuden ja matkalta mahdollisesti tehtävien poikkeaminen syy ja vähäisyys.

Korvattavuuden rajoitukset

Seuraavat vahingot eivät ole korvattavia olosuhteessa, jossa on kysymys edellä selostetuista matkoista:

27.12.2024

- työliikekipeytyminen (MATAL 33 §)
- ammattitauti (MATAL 29 §)
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §)
- pahoinpitely (paitsi, jos syy on työtehtävään liittyvä) (MATAL 34 §)
- henkinen järkytysreaktio (MATAL 35 §).

5. Poikkeuksellista tapaturman vaaraa aiheuttavat majoittumisolosuhteet

Jos apurahansaaja joutuu työnsä vuoksi majoittumaan muualla kuin asunnossaan poikkeuksellista tapaturmavaaraa aiheuttavissa olosuhteissa häntä koskee erityinen korvaussuoja. Säännös koskee tällöin kuitenkin vain sellaisia majoittumisen aikana sattuneita vahinkoja, jotka johtuvat majoitusolosuhteiden liittyvistä syistä kuten esimerkiksi paloturvallisuudesta. Poikkeuksellista tapaturman vaaraa voi aiheuttaa myös se, jos majoitus sijaitsee sotatoimialueella.

Turva on voimassa, vaikka majoittumisolosuhteisiin liittyvä tapaturma sattuisi vapaaajalla työpäivän jälkeen.

Korvattavuuden rajoitukset

Seuraavat vahingot eivät ole korvattavia olosuhteessa, jossa on kysymys poikkeuksellista tapaturmavaaraa aiheuttavista majoittumisolosuhteista:

- työliikekipeytyminen (MATAL 33 §)
- ammattitauti (MATAL 29 §)
- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §)
- pahoinpitely (paitsi, jos syy on työtehtävään liittyvä) (MATAL 34 §).

3.1.11 Apurahansaajan tapaturma muualla kuin työtehtävän edellyttämässä työntekopaikassa tehdyssä työssä

MATAL 28 §

Kun apurahansaaja tekee työtään asunnossaan tai muualla kuin työtehtävän edellyttämässä työntekopaikassa, korvaussuoja on rajatumpi. Tällöin turvan piirissä ei ole

- asunnon ja säännöllisen työntekopaikan välinen matka
- työntekopaikan läheisyydessä pidetyt tavanomaiset ruokailu- ja virkistystauot
- alueperiaatteen nojalla korvattavat tilanteet (työntekopaikallaoloon liittyvä tavanomainen toiminta).

Vapaavalintaisessa paikassa tehtävälle työlle on ominaista, että työn suorittamisen paikka ei määräydy työtehtävien, työn sisällön tai työn luonteen mukaan, vaan se on

27.12.2024

apurahansaajan vapaasti itse päätettävissä. Kysymys voi olla esimerkiksi työstä, jota apurahansaaja tekee kannettavan tietokoneen avulla. Jos apurahansaaja työskentelee muualla kuin hänelle mahdollisesti apurahatyöhön osoitetussa työtilassa tai asunnosta erillisessä itse järjestetyssä työtilassa kuten ateljeessa tai kirjoitustilassa, voi olla kysymys vapaavalintaisessa paikassa tehdystä työstä.

Työntekopaikka määräytyy työtehtävän luoneen mukaisesti, esimerkiksi jos on kyseessä tieteelliseen tutkimukseen liittyvä haastattelutapaaminen, taiteelliseen työhön liittyvä esiintyminen tai omien töiden esittelytilaisuus taikka näyttelytiloissa näyttelyyn liittyvä taiteellisten töiden ripustus.

Rajoituksesta seuraa, että apurahansaajalla, joka tekee omasta valinnastaan töitä kannettavalla tietokoneella paikallisessa kahvilassa, ei ole korvaussuojaa matkalla kyseessä olevaan työntekopaikkaan. Hänellä ei myöskään tällöin ole työntekopaikan aluetta koskevaa korvaussuojaa, eikä häneen sovelleta ruokailu- ja virkistystaukoa koskevaa säännöstä. Korvaussuojan rajaamisen taustalla on ajatus, että tilanteissa, joissa on kysymys vapaavalintaisessa paikassa työskentelystä, voi olla vaikeuksia objektiivisesti todeta, onko tapaturma sattunut työntekoon liittyvissä olosuhteissa. Vastaava rajaus on myös TyTAL:ssa koskien etätöissä tai muussa kuin työnantajan osoittamassa tilassa työtä tekeviä työntekijöitä.

Jos apurahansaajalla on apurahansaajantyöhön liittyvä tapaaminen kahvilassa (esim. haastattelu tai projektityöhön liittyvä kokous), apurahansaaja ei ole säännöksessä tarkoitettussa työssä vaan kohdassa 3.1.7 tarkoitettussa apurahansaajan työssä, johon liittyy laajempi korvaussuoja.

Työntekoon rinnastettavan matkustamista koskevan säännöksen soveltamisen edellytyksenä on, että matka johtuu työtehtävästä ja on välttämätön, jotta apurahansaaja pystyy tekemään työtään. Matkaa asunnolta vapaavalintaiselle työpaikalle ei voida pitää säännöksessä tarkoitettuna matkustamisena, koska matka ei ole työn tekemiseksi välttämätön. Jos apurahansaaja kuitenkin lähtee vapaavalintaisesta työntekopaikasta seuraavaan työntekopaikkaan, joka määräytyy työtehtävän luonteen perusteella, on matkaa jälkimmäiseen työntekopaikkaan pidettävä työtehtävän vuoksi tapahtuvana liikkumisena eli säännöksessä tarkoitettuna matkustamisena.

Korvattavuuden rajoitukset

Mikäli apurahansaaja työskentelee asunnossaan tai edellä selostetussa vapaavalintaisessa työntekopaikassa, ammattitautin korvaaminen edellyttää, että altistus johtuu apurahansaajan työtehtävistä. Sama edellytys koskee myös seuraavia vahinkoja:

- ammattitautina korvattava yläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus (MATAL 30 §)
- ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä (MATAL 31 §)
- työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden paheneminen (MATAL 32 §).

27.12.2024

3.1.12 Ammattitauti

Ammattitaudilla tarkoitetaan sairautta, joka on todennäköisesti aiheutunut altistumisesta fysikaaliselle, kemialliselle tai biologiselle tekijälle MATAL:ssa erikseen säädetyissä korvattavissa olosuhteissa.

Ammattitauti on korvattava, jos altistuminen fysikaaliselle, kemialliselle tai biologiselle tekijälle on tapahtunut

- työssä tai työhön liittyvän matkustamisen yhteydessä
- työntekopaikan alueella ollessa
- työhön liittyvässä koulutustilaisuudessa.

Jos kysymyksessä on maatalousyrittäjän tai apurahansaajan asunnossaan tekemä työ tai työ, jossa työn suorittamispaikka ei määräydy työn luonteen perusteella, edellytetään, että altistus johtuu maatalousyrittäjän tai apurahansaajan työtehtävistä.

Ammattitautia ei korvata, jos altistuminen on tapahtunut seuraavissa olosuhteissa:

- asunnon ja säännöllisen työpaikan välisellä matkalla
- ruokailu- tai virkistystauolla työntekopaikan läheisyydessä
- koulutustilaisuuteen liittyvässä virkistystilaisuudessa tai sille tehtävällä matkalla
- työkykyä ylläpitävässä toiminnassa tai siihen liittyvällä matkalla
- terveydenhuollon käynnillä tai siihen liittyvällä matkalla, tai
- maatalousyrittäjän tai apurahansaajan ollessa majoittuneena poikkeuksellista tapaturmanvaaraa aiheuttavissa olosuhteissa.

Todennäköinen syy-yhteys Todennäköisellä aiheutumisella tarkoitetaan yleistä syy-yhteyttä tietyn sairauden ja tietyn altistustekijän välillä. Se tarkoittaa, että yleisesti hyväksytyin lääketieteellisin tutkimusmenetelmin on saatu tieteellinen osoitus siitä, että tietyn tasoinen altistuminen määrätyleiselle altistustekijälle voi aiheuttaa tietyn yksilöidyn sairauden. Todennäköisyyden vaatimus edellyttää myös riittävää selvitystä ajallisesta ja määrällisestä altistumisesta mainitulle altistustekijälle laissa säädetyissä työhön liittyvissä olosuhteissa. Pääasiallisella aiheutumisella tarkoitetaan, että sairaus on aiheutunut pääasiallisesti työssä eikä sen ulkopuolella tapahtuneesta altistumisesta, jos altistumista on ollut sekä työssä että sen ulkopuolella.

Maatalousyrittäjän tai apurahansaajan asunnossaan tai vapaavalintaisessa paikassa tekemän työn osalta edellytyksenä on, että altistuminen liittyy itse varsinaiseen työn tekemiseen. Lain tarkoittamasta altistuksesta on siten kysymys esimerkiksi silloin, kun edellä mainitussa paikassa tehtävään työskentelyyn sisältyy tavan takaa toistuvia ja yksipuolisia työliikkeitä. Sen sijaan lain tarkoittamasta altistuksesta ei ole kysymys, jos maatalousyrittäjä tai apurahansaaja asunnossaan työtä tehdessään altistuu asunnossaan oleville kosteusvauriomikrobeille.

Ammattitautiluettelo

MATAL:n mukaan korvattaviin ammattitauteihin sovelletaan työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista ammattitautiluetteloa. Ammattitautiluettelossa on

27.12.2024

yksilöity laissa tarkoitetut fysikaaliset, kemialliset ja biologiset tekijät sekä luetellaan sairaudet, joilla katsotaan olevan syy-yhteys mainittuihin tekijöihin.

Ammattitautiluettelossa olevien sairauksien osalta ei ole tarpeen enää osoittaa niin sanottua yleisen tason todennäköisyyttä sairauden ja tietyn tasoisen altistumisen välillä. Sairauden korvaaminen vaatii ainoastaan, että maatalousyrittäjän tai apurahansaajan osoitetaan altistuneen korvaukseen oikeuttavissa olosuhteissa siinä määrin asetuksessa mainittavalle altistelle, että se voi lääketieteellisen tutkimustiedon perusteella aiheuttaa luettelossa mainitun altisteen kohdalla mainittavan sairauden.

Ammattitautiluettelossa mainitun sairauden korvaaminen sairauden kohdalla mainitun altisteen perusteella edellyttää lisäksi, ettei sairauden syynä ole työhön liittyvien olosuhteiden ulkopuolinen altistuminen tälle altistustekijälle tai muu, esimerkiksi sisäsyntyinen syy.

Ammattitautiluettelo ei ole tyhjentävä. Myös muu kuin luettelossa mainittu sairaus voidaan todeta ammattitaudiksi, jos se on pääasiallisesti aiheutunut altistumisesta fysikaaliselle, kemialliselle tai biologiselle tekijälle. Altistumisen on tällöin tullut tapahtua työssä, työtekopaikan alueella tai työhön liittyvässä koulutustilaisuudessa. Jos altistuminen on tapahtunut asunnossa, altistumisen on tullut liittyä työtehtäviin.

Syy-yhteyden toteaminen Jokaisessa korvattavassa ammattitaudissa on taudin aiheuttajan ja taudin välisen syy-yhteyden täytyttävä myös yksilötasolla.

Ammattitaudin korvaamiseksi on osoitettava

- altistuminen fysikaaliselle, kemialliselle tai biologiselle tekijälle työssä tai muissa työhön liittyvissä korvattavissa olosuhteissa
- altistumiseen sopivat tyypilliset oireet ja löydökset, ja
- suljettava pois sairauden muut mahdolliset syyt
- jos kysymyksessä asunnossa tehty työ tai vapaavalintaisessa paikassa tehty työ, on osoitettava, että altistuminen liittyy työtehtäviin.

Täyttä varmuutta syy-yhteydestä ei edellytetä, mutta altistumisen ja ammattitaudin välillä on oltava todennäköinen syy-yhteys. Pelkkä mahdollinen yhteys ei riitä.

Ammattitaudin toteaminen

Ammattitaudilla tarkoitetaan sairautta, joka todennäköisesti on aiheutunut fysikaalisista, kemiallisista tai biologisista tekijöistä työssä tai muissa työhön liittyvissä korvattavissa olosuhteissa. Ammattitauti käsitteenä on siten juridinen määritelmä, eikä lääketieteellinen diagnoosi.

Tietyn sairauden toteaminen ammattitaudiksi edellyttää sellaista lääketieteellistä tutkimusta, jossa on käytettävissä riittävä tieto maatalousyrittäjän tai apurahansaajan työolosuhteista sekä työssä olevasta altistuksesta.

27.12.2024

Ammattitaudin ilmenemisaika

Ammattitaudin ilmenemisaika on se päivä, jona vahingoittunut ensimmäisen kerran hakeutui lääkärin tutkittavaksi sairauden takia, joka sittemmin todetaan vakuutuslaitoksen päätöksellä ammattitaudiksi.

Erityisestä syystä johtuen ilmenemisaika voidaan myös määritellä muulla perusteella. Erityisenä syynä on pidetty sitä, että käytännössä on ongelmallista selvittää, milloin lääkärisikäynti on tapahtunut juuri ammattitaudiksi sittemmin katsotun sairauden johdosta.

Ilmenemisajan määräytyminen eräissä ammattitauoissa

Ilmenemisajan määrittelemisessä on muodostunut tietty käytäntö esimerkiksi meluvammoissa. Kuulomittauksia tehdään tietyissä ammateissa työsuhteen alussa ja määräajoin työterveyshuoltoon kuuluvien lääkärisikäyntien yhteydessä. Meluvamman ilmenemisajankohta on korvauskäytännössä määräytynyt yleensä sen kuulontutkimuksen perusteella, jossa ensimmäistä kertaa todetaan meluvammaan sopiva löydös.

Ihottumien kohdalla vahingoittuneella on saattanut esiintyä jo vuosia ennen ammattitaudiksi katsottua ihottumaa muuta ihottumaa, jonka vuoksi hän on voinut olla lääkärin hoidossa ja tutkimuksissa. Korvauskäytännössä ilmenemisajankohtana on pidetty yleensä sitä lääkärisikäyntiä, jonka perusteella jatkotutkimukset allergian toteutukseksi on käynnistetty ja lähete tutkimuksiin tehty. Vastaavan tyyppisiä tilanteita voi esiintyä myös hengityselinsairauksissa. Näissä tilanteissa ilmenemisaika on yleensä kytketty siihen kuvantamistutkimukseen, jossa voidaan ensimmäisen kerran todeta ammattitautiin viittaava löydös.

3.1.13 Maatalousyrittäjien tavallisimmat ammattitaudit

3.1.13.1 Astma

Ammattiastmalla tarkoitetaan astmaa, jonka todennäköinen ja pääasiallinen aiheuttaja on työympäristössä esiintyvä sisään hengitettävä aine eli altiste. Näitä ovat muun muassa

- lehmän, sian tai muun karjan epiteeli
- varastopunkki
- ohra-, kaura- tai vehnäpöly.

Sen sijaan lemmikkieläinten epiteelit ja huonepölypunkit eivät voi olla ammattiastman aiheuttajia, muun astman kylläkin.

Perustutkimukset voidaan tehdä työterveyshuollossa tai terveyskeskuksessa. Mikäli näiden perusteella syntyy epäily ammattitaudista, tehdään jatkotutkimukset yleensä erikoissairaanhoidossa.

27.12.2024

Ammattitaudin diagnoosin varmentaminen saattaa kestää joskus jopa kuukausia. Diagnoosin varmistamiseen voidaan tarvita useiden viikkojen työpaikkaseurantaa, jolloin maatalousyrittäjä työpaikallaan suorittaa PEF-seuranta eli kirjaa keuhkojen puhallusarvoja ennen ja jälkeen tietyn altistumisen.

3.1.13.2 Allerginen nuha

Myös allerginen nuha voidaan korvata ammattitautina, mikäli sen aiheuttajaksi osoittautuu työperäinen altiste.

Allergisen nuhan varmentaminen ammattitaudiksi edellyttää erikoislääkärin tutkimuksia, limakalvoaltistuskokeita, ihotestejä ja veren vasta-ainemäärityksiä.

3.1.13.3 Ihottumat

Ärsytysihottuma

Märkä ja likainen työ maataloudessa on hyvin yleinen ihoa ärsyttävä tekijä. Pesussa ja puhdistuksessa käytettävät aineet ärsyttävät ihoa etenkin väkevinä liuoksina käytettynä, ellei suojakäsineitä käytetä oikealla tavalla. Myös tuotantorakennuksessa esiintyvät pölyt voivat ärsyttää ihoa varsinkin hikoilun tai ihon kastumisen yhteydessä.

Ammattitautina korvattava ärsytysihottuma paranee pääsääntöisesti muutaman viikon sairausloman aikana.

Allerginen ihottuma

Maatalousyrittäjän yleisin allergisen ihottuman aiheuttaja on lehmän epiteeli. Myös muun karjan epiteeli voi aiheuttaa allergista ihottumaa. Muita yleisiä aiheuttajia ovat jauhot, viljat, rehut ja kumi.

Lemmikkieläinten aiheuttamat allergiset ihottumat eivät ole ammattitauteja.

3.1.13.4 Homepölykeuhko

Ammattitautina korvattava homepölykeuhko (allerginen alveoliitti) on biologisen tekijän aiheuttama keuhkosairaus (biologisena tekijänä on homeiden vapauttamat itiöt). Homepölykeuhkon alkusyynä on useimmiten varastoiduissa heinissä tai oljissa kasvavat sädesienien itiöt. Näitä itiöitä voi olla myös hakkeen, viljan, sipulin, tomaatin tms. varastoissa, mikäli homehtumista pääsee tapahtumaan varastoinnin aikana. Itiöitä saattaa olla myös sienimöissä.

Homepölykeuhkodiagnoosin varmistaminen vaatii yleensä sairaalatasoista tutkimusta.

3.1.13.5 Meluvamma

Maatalousyrittäjälle korvataan meluvamma ammattitautina, jos altistuminen melulle on tapahtunut maatalousyrittäjätyössä ja altistus on ollut riittävä aiheuttamaan kuulon aleneman.

27.12.2024

Yleisesti melua aiheuttaviksi maatalousyrittäjätöiksi on katsottu esim. traktorityöt (varsinkin hytittömät traktorit ja työskentely ilman kuulosuojaimia, altistuminen lähinnä 1970–80-luvuilla), moottorisahaus, sirkkelisahaus, puumurityöt ja sikojen ruokinta.

Kuulonsuojaamismahdollisuudet maatalousyrittäjätöissä ovat parantuneet ja suojainten käyttö on yleistynyt.

Kuulo alenee myös iän myötä. Tutkimuksilla pyritään selvittämään, onko kysymyksessä tavallinen iän mukainen kuulonalenema vai onko kysymyksessä melun aiheuttama kuulonalenema.

Lääketieteellisesti meluvamma osoitetaan kuulokäyrällä, jossa meluvammaan viittaa yli 20 dB kuulonalenema molemmissa korvissa 4000–6000 Hz kohdalla. Jos kuulon heikentyminen on kuulokäyrässä tasaisesti laskeva, on kysymyksessä useimmiten iän aiheuttama kuulonalenema. Kuulon alenemassa voi olla mukana sekä meluvamma että ikähuonokuuloisuus.

Meluvamma voi syntyä myös harrastuksen parissa, esim. ammunta tai metsästys, jolloin ei ole kysymys ammattitaudista.

Meluvamman korvaaminen ammattitautina edellyttää melulle altistavaa maatalousyrittäjätöitä ja lääketieteellisesti osoitettua meluvammaa. Arvio tehdään korvalätkärin tekemän tutkimuksen perusteella.

3.1.13.6 Myyräkuume

Myyräkuumetta voidaan pitää biologisen tekijän aiheuttamana ammattitautina silloin, kun lääkärintutkimuksen yhteydessä on selvitetty todennäköinen tartuntareitti ja kirjattu sellainen työtilanne, jossa tartunta on lääketieteellisen tietämyksen mukaan todennäköisesti tapahtunut. Todennäköisyys edellyttää tällöin, että altistumahdollisuus on osoitettu tapauskohtaisesti.

3.1.14 Ammattitautina korvattava ylläraajan jännetulehdus ja olkaluun sivunastan tulehdus

MATAL 30 §

Sormien, ranteen ja kyynärvarren jännetulehdus sekä olkaluun sivunastan tulehdus korvataan fysikaalisen tekijän aiheuttamana ammattitautina, jos maatalousyrittäjä tai apurahansaaja on työssään tehnyt ennen oireiden ilmaantumista ylläraajaa kuormittavia, tavan takaa toistuvia työliikkeitä, jotka ovat yksipuolisia tai maatalousyrittäjälle tai apurahansaajalle outoja. Korvausta ei kuitenkaan makseta, jos tulehduksen syynä ovat työstä riippumattomat tekijät.

Edellä mainitut sairaudet on erikseen säädetty ammattitautina korvattaviksi, vaikka lääketieteellinen tutkimustieto syy-seuraussuhteesta on osin puutteellista. Näiden sairauksien korvaamista tietynlaiseen työssä tapahtuvaan altistumiseen liittyen on kuitenkin pidetty perusteltuna.

27.12.2024

Jännetulehduksella tarkoitetaan janteen tulehdusta ja janteen ympärystulehdusta. Korvattavuus on rajattu koskemaan sormien, ranteen ja kyynärvarren jännetulehduksia. Säännöksen nojalla korvattavuus ei koske olkapään ja olkavarren jännerakenteita. Olkavarren ja olkapään jännerakenteiden tulehduksen korvaamista fyysikaalisen tekijän aiheuttamana ammattitautina voidaan kuitenkin arvioida ammattitautia koskevan yleissäännöksen perusteella, mikäli riittävää näyttöä tulehduksen todennäköisistä, pääasiallisesta aiheutumisesta tietyn työssä suoritetun työliikkeen seurauksena yksittäisessä tapauksessa saadaan.

Työliikkeen tulee olla yläraajaa kuormittava. Tavan takaa toistuvien työliikkeiden tulisi lisäksi olla samalla yksipuolisia tai maatalousyrittäjälle tai apurahansaajalle outoja. Säännöksessä mainituille jännetulehduksille on tyypillistä, että ne useimmiten syntyvät suhteellisen pian suoritetuissa työliikkeissä tapahtuneen muutoksen jälkeen.

Korvausta ei kuitenkaan makseta, vaikka työ olisi sinänsä sisältänyt kuvattun altistuksen, jos sairauden syynä kuitenkin ovat työstä riippumattomat tekijät, esimerkiksi sisäsyntyinen sairaus tai muualla kuin työssä tapahtunut altistus.

Ammattitautina korvattavan yläraajan jännetulehduksen, olkaluun sivunastan tulehduksen ja rannekanavaoireyhtymän korvaaminen edellyttää, että altistuminen on tapahtunut

- maatalousyrittäjätöissä tai apurahansaajan työssä
- työhön liittyvän matkustamisen yhteydessä
- työntekopaikan alueella ollessa
- työhön liittyvässä koulutustilaisuudessa
- jos kysymyksessä on asunnossa tehty työ tai vapaavalintaisessa paikassa tehty työ, edellytetään, että altistuminen liittyy maatalousyrittäjän tai apurahansaajan työtehtäviin.

3.1.15 Ammattitautina korvattava rannekanavaoireyhtymä

Rannekanavaoireyhtymä korvataan fyysikaalisen tekijän aiheuttamana ammattitautina, jos maatalousyrittäjä tai apurahansaaja on työssään tehnyt ennen oireiden ilmaantumista pitkäaikaisesti toistuvia, merkittävää puristusvoimaa vaativia, rannekanavaa ahtauttavia työliikkeitä. Rannekanavaa ahtauttavilla työliikkeillä tarkoitetaan ranteen taipuneita asentoja yhdistyneenä puristusliikkeeseen. Korvausta ei kuitenkaan makseta, jos rannekanavaoireyhtymän syynä ovat työstä riippumattomat tekijät.

Merkittävää puristusvoimaa vaativilla ja rannekanavaa ahtauttavilla työliikkeillä tarkoitetaan ranteen taipuneita asentoja yhdistyneenä puristusliikkeeseen. Riittävällä toistuvuudella tarkoitetaan sitä, että rannetta ahtauttavien liikkeiden osuus työssä on keskeinen, vaikka työ sisältäisi lisäksi muita työliikkeitä. Syy-yhteyttä puoltaa se, että työhön on liittynyt pitkäaikaisesti ja toistuvasti käsiin tärinää aiheuttavien työkalujen käyttöä ja että rannekanavaoireyhtymä esiintyy vain kuormittuneessa

27.12.2024

ranteessa. Korvattavaksi voi tulla myös molempien ranteiden rannekanavaoireyhtymä, mikäli altistus täyttää molempien yläraajojen kohdalla vaadittavat edellytykset.

Korvausta ei makseta silloin, kun rannekanavaoireyhtymän syynä ovat todennäköisesti työstä riippumattomat tekijät. Tällaisia tekijöitä ovat muun muassa rannekanavaoireyhtymälle altistavat sairaudet, kuten maatalousyrittäjän tai apurahansaajan sairastama diabetes, nivelreuma, munuaissairaudet, kilpirauhasen vajaatoiminta sekä ylipaino ja raskaus. Korvausta ei makseta myöskään silloin, kun syynä on todennäköisemmin työn ulkopuolinen altistus.

Ammattitautina korvattavan rannekanavaoireyhtymän korvaaminen edellyttää, että altistuminen on tapahtunut

- maatalousyrittäjätyössä tai apurahansaajan työssä
- työhön liittyvän matkustamisen yhteydessä
- työntekopaikan alueella ollessa
- työhön liittyvässä koulutustilaisuudessa
- jos kysymyksessä on asunnossa tehty työ tai vapaavalintaisessa paikassa tehty työ, edellytetään, että altistuminen liittyy maatalousyrittäjän tai apurahansaajan työtehtäviin.

3.1.16 Työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden olennainen paheneminen

Ammattitautina korvataan myös muun kuin MATAL:ssa tarkoitetun vamman tai sairauden paheneminen, joka on todennäköisesti aiheutunut maatalousyrittäjän altistumisesta fyysikaaliselle, kemialliselle tai biologiselle tekijälle siten kuin ammattitaidista on säädetty MATAL 29–31 §:ssä.

Pahenemisen korvattavuus edellyttää, että altistuminen on tapahtunut

- maatalousyrittäjätyössä tai apurahansaajan työssä
- työhön liittyvän matkustamisen yhteydessä
- työntekopaikan alueella ollessa
- työhön liittyvässä koulutustilaisuudessa
- jos on kysymyksessä asunnossa tehty työ tai vapaavalintaisessa paikassa tehty työ, edellytetään, että altistuminen liittyy maatalousyrittäjän tai apurahansaajan työtehtäviin.

Muun vamman tai sairauden pahenemista koskevalla säännöksellä on tarkoitettu korvata esimerkiksi työn ulkopuolisesta altistuksesta aiheutuneen nikkeli-allergian paheneminen sen seurauksena, että vahingoittunut on altistunut työssään nikkelille tai jauhoallergiaa sairastavan allergian paheneminen työssä tapahtuneen jauhoaltistuksen seurauksena. Tällaisessa tilanteessa jo olemassa olevan sairauden olennaisen pahenemisen korvaaminen on perusteltua, koska sama altiste voisi aiheuttaa kyseisen sairauden terveellekin ihmiselle, jolloin kyseessä olisi korvattava ammattitauti.

27.12.2024

Lain esitöiden mukaan epäspesifisten tekijöiden aiheuttamia pahenemistapauksia ei ole tarkoitettu kuuluviksi pahenemiskäsitteen piiriin. Korvattavaksi ei siten katsota astman tilan pahenemista astmaatikon joutuessa pölyiseen työhön. Sairautena yleisen astman normaaliin taudinkuvaan kuuluvat sairauden tilan muutokset usein ilman selittävää ulkoista tekijää.

Pahenemisen korvaaminen ammattitautina edellyttää, että sairaus on täsmällisesti määritelty ja että maatalousyrittäjä tai apurahansaaja altistuu työssään samalle aiheuttajalle, josta olemassa oleva sairaus johtuu. Säännöksessä edellytetty saman altisteen vaatimus käytännössä rajoittaa esimerkiksi nivelrikkosairauden pahenemisen korvaamisen pykälän perusteella.

Syy-yhteyden osoittamiseksi edellytetään, että paheneminen johtuu maatalousyrittäjän tai apurahansaajan altistumisesta työssään samalle altistustekijälle, josta pahentunut vamma tai sairaus on aikoinaan syntynyt. Korvausta maksetaan ainoastaan aikaisemman vamman tai sairauden olennaisen pahenemisen ajalta. Lähtökohtana on, että työssä tapahtuvan altistuksen päätyttyä muun vamman tai sairauden tila paranee ennalleen. Säännöksen sanamuoto kuitenkin mahdollistaa myös pysyvän korvauksen, jos voidaan lääketieteellisesti osoittaa, että mainituissa työolosuhteissa tapahtunut altistus on todennäköisesti pääasiallisesti aiheuttanut työstä riippumattoman vamman tai sairauden tilan pysyvän heikentymisen.

3.1.17 Ammattitaudin korvausvelvollisuuden määräytyminen

Ammattitaudin yhteyttä tiettyyn työhön joudutaan erityisesti selvittämään, jos vakuutettu on vaihtanut työpaikkaa ja yritystoimintaa usein tai ollut palkkatyössä ja yrittäjänä samanaikaisesti.

Jollei vahingoittunut ole ammattitaudin ilmenemisaikana enää työssä, josta ammattitauti on voinut aiheutua, korvausvelvollisuus määräytyy sen työn perusteella, jossa altistuminen on pääasiallisesti tapahtunut. Jollei pääasiallista altistumista voida selvittää, korvausvelvollisuus määräytyy sen työn perusteella, jossa tapahtunut altistus on voinut viimeksi aiheuttaa ammattitaudin.

Korvausvelvollisuuden määräytyminen ennen vuotta 2016 ilmenneissä ammattitaudeissa

Myös ennen 1.1.2016 ilmenneissä ammattitaudeissa, joiden osalta joudutaan pohtimaan, missä työssä altistuminen on tapahtunut, korvausvelvollisuus määräytyy sen työn perusteella, jossa altistuminen on pääasiallisesti tapahtunut. Jollei pääasiallista altistumista voida selvittää, korvausvelvollisuus määräytyy sen työn perusteella, jossa tapahtunut altistus on voinut viimeksi aiheuttaa ammattitaudin.

Ennen 1.1.2016 ilmennyt ammattitauti korvataan kuitenkin ennen 1.1.2016 voimassa olleen maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain ja ammattitautilain säännösten mukaisesti, jos korvausvelvollisuus määräytyy maatalousyrittäjätöön tai apurahansaajan työn perusteella.

27.12.2024

3.1.18 Työliikekipeytyminen

Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaissa on erikseen säädetty korvattavaksi yksittäisen kuormittavan työliikkeen yhteydessä syntynyt lihaksen ja jänteen kipeytyminen, kun se on aiheutunut työnteon yhteydessä tai työstä johtuvan matkustamisen yhteydessä. Tällainen on esimerkiksi yksittäisen työhön liittyvän nostoliikkeen yhteydessä aiheutunut selän lihaskudosten ohimenevä venähdys- tai revähdystyypinen kipeytyminen.

Työliikkeen ja kipeytymisen välillä tulee olla syy-seuraussuhde. Kipeytymisen tulee sopia ajallisesti ja syntymekanismiltaan kipeytyneeseen lihakseen tai jänteeseen kuormitusta aiheuttaneeseen yksittäiseen liikkeeseen. Tätä osoittaa mm. nopea hoitoon hakeutuminen kipeytymisen jälkeen. Vähitellen syntynyt kipeytyminen ei tule korvattavaksi työliikekipeytymisenä.

Työliikkeen kuormittavuutta ei arvioida pelkästään esimerkiksi käsiteltävän taakan painon perusteella, vaan arviointi tulee tehdä kokonaisuutena. Kuormituksen syntymiseen vaikuttaa myös työliikkeen mekanismi. Paino yhdistyneenä hankalaan työasentoon, kuten kierto- ja taivutusliikkeeseen, kurkotukseen tai painon siirtymiseen voi aiheuttaa kuormituksen sellaisen taakan käsittelyn yhteydessä, jonka painon ei yksinään voitaisi katsoa aiheuttavan kuormitusta. Työliikekipeytymisenä korvataan yleensä työnteolle tyypillisiä yksittäisiä nosto-, taivutus-, kierto-, vääntö- ja ojennusliikkeitä suoritettaessa tapahtuneet lihas- ja jännekudosten ohimenevät venähdys- ja revähdystyypiset kipeytymiset, joissa ulkoinen vammaenergia on korkeintaan vähäinen tai joissa sellaista ei voida selkeästi osoittaa.

Korvauksen maksaminen ei säännöksen luonteesta johtuen edellytä lihas- tai jännekudoksen vaurion osoittamista objektiivisin tutkimusmenetelmin. Riittävää on kliinisesti todettu lihaksen tai jänteen kiputila yksittäisen työliikkeen yhteydessä.

Korvausta maksetaan kipeytymisen ajalta, enintään kuitenkin kuuden viikon ajalta kipeytymisestä lukien. Jos kipeytyminen johtuu aikaisemmasta vammasta, muusta esiin tulleesta tai oireilevasta sairaudesta työliikkeen yhteydessä tai sellaisesta kudosvauriosta, joka voi syntyä vain tapaturman tai ulkoisen väkivallan aiheuttamana, ei kipeytymistä korvata työliikekipeytymisenä.

Työliikekipeytymistä koskeva säännös on tarkoitettu sovellettavaksi lähinnä lihas- ja jännekudoksen venähdys- ja revähdystyypisiin vammoihin. Koska lääketieteellisen kokemuksen mukaan tällainen vamma paranee yksilölliset tekijätkin huomioon ottaen viimeistään kuudessa viikossa, korvausaika on rajoitettu enintään kuuteen viikkoon kipeytymisestä lukien. Jos toipuminen jatkuu tätä pitempään, kysymys on todennäköisemmin kudosvauriosta, jonka syntyy vähäisen ulkoisen tekijän muodostavalla työliikkeellä ei voida katsoa olevan enää merkittävää osuutta.

27.12.2024

Korvattavat olosuhteet ja korvattavuuden rajaukset

Työliikekipeytyminen korvataan vain työnteon yhteydessä ja työhön liittyvän matkustamisen yhteydessä sattuneena.

Työliikekipeytyminen ei ole korvattava seuraavissa olosuhteissa:

- työntekopaikan alueella oleskeltaessa
- matkalla asunnolta työpaikalle
- tavanomaisella virkistys- ja ruokailutauolla työpaikan alueen läheisyydessä
- työhön liittyvässä koulutustilaisuudessa
- työhön tai koulutustilaisuuteen liittyvässä virkistystilaisuudessa
- työkykyä ylläpitävässä toiminnassa
- terveydenhuoltokäynnillä (MATAL:n mukainen vahinko tai sen epäily, jne.)
- matkoilla koulutus- tai virkistystilaisuuteen tai terveydenhuoltokäyntiin
- poikkeuksellista tapaturmavaaraa aiheuttavissa majoittumisolosuhteissa.

Tapaturma

Työliikkeessä voi olla kysymys myös kuormitusta aiheuttavasta nosto- tai kannatusliikkeestä taakkaa nostettaessa. Jos tällöin on kysymys pikemmin ylivoimaisesta ponnistuksesta, kuten tilanteessa, jossa kahden maatalousyrittäjän yhdessä kannattama painava taakka jää äkillisesti ja ennalta arvaamatta pelkästään toisen maatalousyrittäjän varaan aiheuttaen kudosten kestokyvyn ylittävän ponnistuksen, korvattavuutta tulee arvioida ensisijaisesti tapaturmana.

Ammattitauti

Kipeytymistä koskevaan säännökseen ei ole enää otettu vuorokauden aikarajoitusta, koska korvattavuus säännöksessä on sidottu selkeästi yksilöityyn yksittäiseen työliikkeeseen. Jos kipeytyminen liittyy toistuviin työliikkeisiin, korvattavuutta arvioidaan ammattitautia koskevien säännösten perusteella.

3.1.19 Pahoinpitely ja toisen henkilön muun tahallisen teon aiheuttama vahinko

MATAL 34 §

Pahoinpitelyn ja toisen henkilön muun tahallisen teon aiheuttama vahinko korvataan tapaturmana. Vahingoittuneen kannalta pahoinpitely on usein odottamaton ja äkillinen tapahtuma, joka ei eroa tapaturmasta seurauksineen. Teon luonteen vuoksi on kuitenkin perusteltua toisaalta rajoittaa ja toisaalta laventaa korvausturvan piiriin kuuluvia olosuhteita korvattaviin työtapaturmiin nähden.

Jos pahoinpitelyn tai muun tahallisen teon syynä on vahingoittuneen työtehtävä, on kysymys korvattavasta työtapaturmasta kaikissa MATAL 20 - 28 §:ssä tarkoitetuissa työtapaturmaolosuhteissa. Myös maatalousyrittäjän ja apurahansaajan vapaa-ajalla tapahtuva pahoinpitelyn tai muun tahallisen teon aiheuttama vahinko tulee korvattavaksi työtapaturmana, jos teon syynä on vahingoittuneen työtehtävä. Kyse on tällöinkin työtapaturmasta.

27.12.2024

Pahoinpitelyn ja työtehtävän välinen syy-yhteys tulee voida osoittaa esimerkiksi esitutkintapöytäkirjalla tai muulla luotettavalla tavalla. Korvattavuuteen ei riitä pelkästään esimerkiksi se, että maatalousyrittäjä tai apurahansaaja edustaa tekijälle jonkin tietyn elinkeinon harjoittamista.

Edellytykset korvaamiselle:

- teon **syynä** on vahingoittuneen **työtehtävä**, tai
- teon syy ei ole selvillä, mutta se on sattunut vahingoittuneen
 - työssä tai työhön liittyvään matkustamiseen liittyen
 - työtekopaikan alueella oleskeltaessa
 - asunnon ja työpaikan välisellä matkalla tai
 - työhön liittyvän koulutustilaisuuden yhteydessä.

Ei oikeutta korvaukseen pahoinpitelystä tai muusta tahallisesta teosta

Korvaukseen ei ole oikeutta, kun

- teon pääasiallisena syynä ovat vahingoittuneen perhesuhteisiin tai muuhun yksityiselämään liittyvä seikka. Vahinkoa ei tällöin korvata, vaikka teko sattuisi työssä tai muissa olosuhteissa, joissa pahoinpitely tai muu toisen henkilön tahallinen teko tulee korvattavaksi, tai
- teon syy ei ole selvillä, ja se on sattunut
 - ruokailu- tai virkistystauolla työtekopaikan läheisyydessä
 - koulutustilaisuuteen liittyvässä virkistystilaisuudessa tai sille tehtävällä matkalla
 - työkykyä ylläpitävässä toiminnassa tai siihen liittyvällä matkalla
 - terveydenhuollon käynnillä tai siihen liittyvällä matkalla tai
 - maatalousyrittäjän tai apurahansaajan ollessa majoittuneena poikkeuksellista tapaturmanvaaraa aiheuttavissa olosuhteissa.

3.1.20 Henkinen järkytysreaktio työtapaturman seurauksena

MATAL 35 §

Työtapaturman seurauksena korvataan henkinen järkytysreaktio rajatuin edellytyksin seuraavasti:

Henkisenä järkytysreaktiona korvataan

1. **akuutti stressireaktio**, joka seuraa reaktiona sellaiseen poikkeuksellista fyysistä tai henkistä rasitusta aiheuttavaan tapahtumaan, johon liittyy vakava turvallisuuden tai fyysisen koskemattomuuden menetys tai menettämisen uhka
2. **traumaperäinen stressihäiriö**, joka seuraa reaktiona sellaiseen rasittavaan, poikkeuksellisen uhkaavaan tai tuhoisaan tapahtumaan, joka todennäköisesti aiheuttaisi voimakasta ahdistuneisuutta melkein kenessä tahansa, ja

27.12.2024

3. **tuhoisaa kokemusta seuraava persoonallisuuden muutos**, joka seuraa pitkäaikaisena tai pysyvänä reaktiona äärimmäisen voimakasta henkistä räsitystä synnyttävään tapahtumaan.

Korvausratkaisun tekeminen edellyttää riittävän tarkkaa kuvausta tapahtuman luonteesta ja olosuhteista sekä sellaisia hoitavan lääkärin potilasasiakirjoihin tekemiä havaintoja ja löydöksiä potilaan oireistosta, joiden perusteella lääketieteellisten diagnostisten edellytysten voidaan arvioida täyttyvän.

1. Akuutti stressireaktio

Akuutti stressireaktio seuraa reaktiona sellaiseen poikkeuksellista fyysistä tai psyykkistä räsitystä aiheuttavaan tapahtumaan, johon liittyy vakava turvallisuuden tai fyysisen koskemattomuuden menetys tai menettämisen uhka. Akuutti stressireaktio on tautiluokituksen mukaan ohimenevä, mutta vaikea-asteinen häiriö, joka kehittyy oireettomalle henkilölle reaktiona poikkeukselliseen fyysiseen tai psyykkiseen stressiin ja joka tavallisesti häviää muutaman tunnin tai päivän kuluessa.

Oireet laukaisevana tapahtumana kuvataan muun muassa luonnon katastrofi, onnettomuus tai rikoksen uhriksi joutuminen. Oireet alkavat yleensä minuuttien kuluessa traumaattisesta tapahtumasta ja kestävät 2–3 päivää. Usein tila kestää vain muutamia tunteja. Tautiluokituksen mukaan ohimenevään henkiseen räsitystekijään liittyvän äkillisen stressireaktio oireet vaimenevat enintään kahdeksan tunnin kuluessa.

2. Traumaperäinen stressihäiriö

Traumaperäinen stressihäiriö seuraa reaktiona sellaiseen rasittavaan, poikkeuksellisen uhkaavaan tai tuhoisaan tapahtumaan, joka todennäköisesti aiheuttaisi voimakasta ahdistuneisuutta melkein kenessä tahansa.

Traumaperäinen stressihäiriö kehittyy tautiluokituksen mukaan viivästyneenä tai pitkittyneenä vasteena rasittavaan, lyhyt- tai pitkäkestoiseen poikkeuksellisen uhkaavaan tai tuhoisaan tapahtumaan tai tilanteeseen, joka todennäköisesti aiheuttaisi voimakasta ahdistuneisuutta melkein kenessä tahansa. Esimerkkeinä mainitaan ihmisen aiheuttamat tuhot tai luonnonkatastrofit, sotatila, vakava onnettomuus, väkivaltaisen kuoleman näkeminen, kidutuksen, terrorismin, raiskauksen tai muun rikoksen uhriksi joutuminen.

3. Tuhoisaa kokemusta seuraava persoonallisuuden muutos

Tuhoisaa kokemusta seuraava persoonallisuuden muutos seuraa pitkäaikaisena tai pysyvänä reaktiona äärimmäisen voimakasta henkistä räsitystä synnyttävään tapahtumaan. Tuhoisaa kokemusta seuraavalla persoonallisuuden muutoksella tarkoitetaan ainakin kaksi vuotta kestävää persoonallisuuden muutosta, joka seuraa altistumisesta tuhoisalle räsitykselle.

27.12.2024

Rasituksen täytyy olla niin äärimmäistä, että sen syvällistä vaikutusta persoonallisuuteen ei ole tarpeen selittää yksilöllisellä haavoittuvuudella. Esimerkkinä tällaisesta rasituksesta mainitaan keskitysleirikokemukset, kidutus, suuronnettomuudet tai pitkäaikainen altistuminen hengenvaaralle, kuten panttivankitilanteissa ja pitkäaikaisessa vankeudessa, johon liittyy välitön tapetuksi tulemisen uhka. Traumaperäinen stressireaktio voi edeltää mainittua persoonallisuuden muutosta. Tuhoisaa kokemusta seuraava persoonallisuuden muutos ei sen sijaan liity tautiluokituksen mukaan lyhytaikaiseen henkeä uhkaavaan tilanteeseen, kuten auto-onnettomuuteen.

Oireiston toteaminen

Traumaperäisen stressihäiriön ja tuhoisaa kokemusta seuraavan persoonallisuuden muutoksen korvaaminen edellyttää lakiesityksen perustelujen mukaan, että vahingoittuneella on todettu traumaperäiseen stressihäiriöön sopiva oireisto kuuden kuukauden kuluessa tapahtumasta.

Välitön osallisuus ja asiallinen yhteys korvattaviin olosuhteisiin

Henkisen järkytysreaktion korvaaminen edellyttää, että vahingoittunut on ollut välittömästi osallisena edellä 1–3 kohdissa tarkoitettussa tapahtumassa. Lisäksi edellytetään, että tapahtuma on kiinteässä asiallisessa ja ajallisessa yhteydessä maatalousyrittäjän tai apurahansaajan

- työn tekemiseen tai työhön liittyvään matkustamiseen
- työtekopaikan alueella oloon
- asunnon ja työpaikan väliseen matkaan
- työhön liittyvään koulutustilaisuuteen tai
- majoittumiseen poikkeuksellista tapaturman vaaraa aiheuttaviin olosuhteisiin ja järkytysreaktio johtuu olosuhteisiin liittyvästä syystä.

Välittömällä osallisuudella tapahtumaan tarkoitetaan henkilökohtaiseen vaaraan joutumista, esimerkiksi konkreettista hengen tai vakavan vammautumisen uhkaa. Osallisuudella tarkoitetaan myös silminnäkijänä olemista silloin, kun tapahtuma täyttää välittömyyden edellytyksen lisäksi edellä 1–3 kohdissa kuvatut kuormittavuuden edellytykset. Välittömyydellä tarkoitetaan sellaista omakohtaista kokemista tapahtuman välittömässä läheisyydessä, mikä mahdollistaa omakohtaisen havainnoinnin.

Asiallinen yhteys korvattaviin olosuhteisiin (MATAL 18 -28 §) olisi olemassa esimerkiksi silloin, kun maatalousyrittäjä tai apurahansaaja näkee työtä tehdessään lähellä työskentelevän toverinsa kuolevan tapaturmaisesti. Kiinteää ja asiallista yhteyttä korvattaviin olosuhteisiin ei sen sijaan olisi esimerkiksi silloin, kun maatalousyrittäjä tai apurahansaaja ollessaan työssä tai työtekopaikan alueella järkyttyy saatuaan tiedon lähiomaisen äkillisestä kuolemasta.

Henkistä järkytysreaktiota ei korvata

Henkistä järkytysreaktiota ei korvata, jos tapahtuma on kohdannut maatalousyrittäjää tai apurahansaajaa seuraavissa olosuhteissa:

27.12.2024

- ruokailu- tai virkistystauolla työtekopaikan läheisyydessä
- koulutustilaisuuteen liittyvässä virkistystilaisuudessa tai sille tehtävällä matkalla
- työkykyä ylläpitävässä toiminnassa tai siihen liittyvällä matkalla
- terveydenhuollon käynnillä tai siihen liittyvällä matkalla.

Henkinen järkytysreaktio tahallisen teon seurauksena, joka on tehty henkilön työtehtävän vuoksi

Myös vapaa-aikana tahallaan aiheutettu järkytysreaktio korvataan, jos sen syynä on maatalousyrittäjän tai apurahansaajan työtehtävä. Siten korvattavaksi tulee tilanne, jossa maatalousyrittäjä tai apurahansaaja saa henkisen järkytysreaktion häneen kohdistuneen rikollisen teon tai uhkauksen vuoksi (esim. työtehtävän vuoksi tehty pahoinpitely).

Vastaavasti henkistä järkytysreaktiota ei korvata, jos se johtuu perhesuhteisiin tai muuhun yksityiselämään liittyvän syyn vuoksi tehdystä pahoinpitelystä tai muusta tahallisesta vahingoittamisesta.

27.12.2024

4 Etuudet

4.1 Yleistä etuuksista

MATAL:n etuuksia koskevassa osassa on säädetty niistä korvauksista, joihin maatalousyrittäjällä ja apurahansaajalla voi tapaturman ja ammattitaudin johdosta olla oikeus. Muita kuin laissa säädettyjä menetyksiä ei korvata.

Kustannukset

MATAL:n nojalla voidaan korvata seuraavat tapaturman ja ammattitaudin aiheuttamat kustannukset:

- sairaanhoidon kustannukset
- ansionmenetyksen korvaaminen tutkimusajalta
- matka- ja majoituskulut
- kodinhoidon lisäkustannukset vuoden ajalta
- vahinkotapahtuman yhteydessä särkyneet henkilökohtaisessa käytössä olleet silmälasit, kuulokojeet ja muut laissa luetellut vastaavat esineet

Työtapaturman ja ammattitaudin aiheuttamia kustannuksia korvataan myös hoitotuella ja vaatelisällä, jotka perustuvat kaavamaiseen korvausmäärään.

Sairanhoidon korvaukset ja muut kustannusten korvaukset ovat verovapaita, lukuun ottamatta tutkimusajalta maksettavaa ansionmenetykskorvausta.

Ansionmenetykskorvaukset

Ansionmenetykskorvauksilla pyritään takaamaan vahingoittuneen toimeentulo vastaavan tasoisena kuin mitä se olisi ilman työtapaturmaa tai ammattitautia. Ansionmenetykskorvauksen suuruus perustuu vahinkotapahtumahetken ansiotasoon, jota mitataan vuosityöansioilla. Ansionmenetykskorvauksia ovat päiväraha, tapaturmaeläke ja kuntoutusraha.

Haittaraha

Haittarahaa maksetaan työtapaturman tai ammattitaudin aiheuttamasta pysyvästä yleisestä haitasta. Haittarahan suuruus määräytyy haittaluokkien perusteella. Haittaluokkia on 20.

Kuntoutus

Kuntoutuskorvauksilla edistetään ja tuetaan työhön paluuta ja parannetaan itsenäistä suoriutumiskykyä. Itsenäistä suoriutumiskykyä parannetaan muun muassa korvaamalla päivittäisissä toiminnoissa tarvittavia apuvälineitä ja asunnonmuutostöistä aiheutuvia kustannuksia.

Perhe-eläke ja hautausapu

Jos vahingoittunut kuolee vahinkotapahtuman seurauksena, maksetaan hänen jälkeensä perhe-eläkettä ja hautausapua. Kuolema voi seurata tapaturmasta tai ammattitaudista vasta vuosien kuluttua.

27.12.2024

4.2 Sairaanhoidon korvaukset

Sairaanhoidon kustannusten korvaaminen

Sairaanhoidon korvaamisen yleisenä edellytyksenä on, että sairaanhoitoa on annettu korvattavan vamman tai sairauden vuoksi ja että kyseessä on ollut tarpeellinen sairaanhoito.

Sairaanhoitoa annetaan Suomessa sekä julkisen terveydenhuollon palveluna että yksityisen terveydenhuollon palveluna. Korvattavaa on vahingon vuoksi tarpeellinen sairaanhoito, jota annetaan kansanterveyslain (66/1972), erikoissairaanhoitolain (1062/1989) tai terveydenhuoltolain (1326/2010) perusteella julkisena terveydenhuoltona tai yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) tarkoitettuna palveluna taikka terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitettuna itsenäisenä ammatinharjoittajana. Lähtökohtana edellä mainittujen lakien nojalla annettavassa sairaanhoidossa on, että suomalaisen terveydenhuollon toiminnan on perustuttava arvioituun lääketieteelliseen näyttöön ja hyviin hoito- ja toimintakäytäntöihin.

Mela korvaa sairaanhoitoa, mutta ei järjestä sitä. Sairaanhoidon järjestämisen vastuu on edelleen julkisen sektorin terveydenhuollolla.

4.2.1 Korvattava sairaanhoito

MATAL 36 §, TyTAL 36–37 §

Korvattavaan sairaanhoitoon kuuluu

1. ensihoito, vamman tai sairauden tutkimus, määrittäminen ja hoito, jonka on
 - antanut tai määrännyt lääkäri tai hammaslääkäri
 - antanut toimivaltaansa perustuen muu laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö tai henkilö, jolla on oikeus hoitaa laillistetun ammattihenkilön tehtävää.

Vamman tai sairauden aiheuttamat kohtuulliset kulut korvataan niin kauan kuin niitä aiheutuu. Sairaanhoitokulujen korvaamiselle ei ole euromääräisiä rajoja tai aikarajoja. Sairaanhoitokulut korvataan siitä riippumatta, onko vahingoittuneelle aiheutunut työkyvyttömyyttä.

Vahinkotapahtuman ja sen seurauksena saadun sairauden tai vamman syy-yhteys annettuun sairaanhoitoon on edellytyksenä sen korvaamiselle. Jokaisen sairaanhoitoon kuuluvan toimenpiteen kohdalla arvioidaan, onko kyseessä ollut korvattavan vahingon vuoksi tarpeellinen hoito. Sairaanhoitokulut korvataan, kun hoito on tarpeellista korvattavan vamman tai sairauden vuoksi. Sairaanhoitokuluja ei korvata siltä osin, kun on kysymys muun sairauden hoitamisesta.

27.12.2024

2. lääkkeet ja hoitotarvikkeet

Lääkekustannusten tarpeellisuutta arvioitaessa otetaan huomioon viitehintajärjestelmän mukainen lääkevaihto reseptillä määrättyä halvempaan niin sanottuun rinnakkaislääkkeeseen. Jos vahingoittunut kieltäytyy ottamasta apteekin tarjoamaa lääkettä, korvaus maksetaan viitehinnan mukaan ja vahingoittuneen itsensä maksettavaksi jää viitehinnan ylittävä osuus. Jos apteekilla ei ollut halvempaa lääkettä tarjolla, lääkemääräyksen mukainen kalliimpi lääke voidaan korvata.

3. sairaanhoitona annettava lääkinnällinen kuntoutus

Sairaanhoitona annettava lääkinnällinen kuntoutus sisältyy terveydenhuoltolaissa tarkoitettuun sairaanhoitoon.

Sairaanhoitona annettavaan lääkinnälliseen kuntoutukseen kuuluu:

- 1) kuntoutusneuvonta ja kuntoutusohjaus
- 2) toiminta- ja työkyvyn ja kuntoutustarpeen arviointi
- 3) kuntoutustutkimus, jonka avulla selvitetään potilaan kuntoutusmahdollisuudet
- 4) toimintakyvyn parantamiseen ja ylläpitämiseen tähtäävät terapiat sekä muut tarvittavat kuntoutumista edistävät toimenpiteet
- 5) lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineet mukaan lukien apuvälineiden sovitukset, muutostyöt, kokeilu, käytön opetus ja seuranta, perustellusta syystä apuvälineen kuljetus, apuvälineen huolto ja korjaus
- 6) sopeutumisvalmennus
- 7) 1–6 kohdissa tarkoitetuista toimenpiteistä koostuvat kuntoutusjaksot laitostai avohoidossa.

Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineellä tarkoitetaan tavanomaisen tasoista välinettä, laitetta, tarviketta, ohjelmaa tai vastaavaa muuta ratkaisua, joka tukee, ylläpitää tai parantaa vahingoittuneen työkykyä tai toimintakykyä päivittäisissä toiminnoissa tai ehkäisee työ- tai toimintakyvyn heikentymistä. Tavanomaista tasoa paremmasta apuvälineestä aiheutuneet kustannukset voidaan kuitenkin korvata, jos sen käyttäminen mahdollistaa työkyvyn palautumisen tai henkilökohtaisen avun tarpeen olennaisen vähentymisen.

Tavanomaista tasoa arvioitaessa otetaan huomioon lääketieteen ja apuvälinetekniikan kehittyminen. Lääkinnällisen kuntoutuksen korvattavia apuvälineitä ovat esimer-

27.12.2024

kiksi kyynärsauvat, pyörätuolit, ortoosit ja proteesit, suihkutuoli, ruuanlaitossa tarvittavat leikkuu- ja pilkkomisvälineet, ruokailemiseen tarvittavat apuvälineet ja opaskoira.

Opaskoiran ylläpidosta aiheutuvia kustannuksia ei korvata vahingoittuneelle MATAL:n nojalla. Sairaanhoidopiirit ostavat opaskoirapalvelut Näkövammaisten Keskusliitto ry:ltä tai muilta opaskoiria kouluttavilta organisaatioilta. Nämä tuottavat palvelut sopimuksen perusteella. Opaskoiran hankinnasta, kouluttamisesta, ruokinnasta ja eläinlääkinnästä aiheutuvat kulut korvataan kuten muistakin apuvälineistä aiheutuvat kulut täyskustannusmaksuna hyvinvointialueelle (31.12.2022 saakka kunnalle tai kuntayhtymälle), joka vastaa opaskoirapalvelusta.

4.2.2 Korvattavat tutkimuskulut

MATAL 37 §

Melan tulee hankkia ammattitautiepäilyissä ja tapaturmissa tarpeellinen selvitys korvausasian ratkaisemista varten. Jotta kustannukset eivät jäisi maatalousyrittäjän tai apurahansaajan maksettaviksi niissä tilanteissa, joissa kysymyksessä ei olekaan MATAL:n mukaan korvattava vahinko, on erikseen säädetty, että tietyt kustannukset korvataan. Asiasta on säännös MATAL 37 §:ssä.

Kustannukset, jotka ovat aiheutuneet vahingon selvittämiseksi tarpeellisesta lääkerissäkäynnistä sekä lääkärin tekemästä ja määräämästä tutkimuksesta, korvataan, vaikka kyseessä ei ole MATAL:n mukaan korvattava vahinko. Lisäksi korvataan tarpeelliset kulut, jotka ovat aiheutuneet työntekijän sairauden työperäisyyden selvittämiseen tarvittavien työolosuhdetietojen hankkimisesta. Tutkimusten edellytetään olevan perusteltuja vamman tai sairauden työperäisyyden selvittämiseksi.

Tutkimuskulut korvataan julkiselle sektorille täyskustannusperiaatteella vastaavasti kuin sairaanhoito (ks. kohta 4.2.1). Tutkimuskuluissa on kysymys lääkerissäkäynnin ja tutkimuksen korvaamisesta. Tutkimuskulujen lisäksi korvataan matkakulut ja mahdolliset majoituskulut. Lisäksi edellytysten täytyessä korvataan tutkimusajalta aiheutunut ansionmenetys (ks. kohta 4.2.6).

4.2.3 Julkisessa terveydenhuollossa annetun sairaanhoidon korvaaminen

Korvaus vahingoittuneelle sairaanhoidosta aiheutuneista kustannuksista

MATAL 38 §, TyTAL 39 §

Vahingoittuneelle korvataan julkisessa terveydenhuollossa annetusta sairaanhoidosta asiakasmaksu, joka on määrätty sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (jäljempänä asiakasmaksulaki) nojalla.

Jos vahingoittuneelle on annettu palveluseteli hoitoa varten, häneltä ei peritä asiakasmaksua. Sen sijaan hänelle voi jäädä maksettavaksi palvelusetelilain mukainen omavastuu eli se osuus yksityisen palvelujen tuottajan palvelun hinnasta, jota hyvinvointialueen (aiemmin kunnan) myöntämän palvelusetelin arvo ei kata. Tämä omavastuuosuus korvataan MATAL:n nojalla vahingoittuneelle.

27.12.2024

Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineet ja palveluseteli

Palvelusetelilain 7 §:n 2 momentin mukaan lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineen hankkimiseksi annettavan palvelusetelin arvon tulee olla sellainen, että sillä voi hankkia asiakkaan yksilöllistä tarvetta vastaavan tavanomaisen apuvälineen. Koko kustannus sisältyy tällöin kuntalaskutuskustannukseen, eikä asiakkaalle synny omavastuuosuutta, jota pitäisi korvata vahingoittuneelle itselleen.

Vahingoittunut saa kuitenkin halutessaan hankkia palvelusetelin arvoa kalliimman apuvälineen, jolloin hänen tulee itse maksaa valitseman apuvälineen hinnan ja palvelusetelin arvon välinen hinnanero. Tällöin kyseessä ei ole palvelusetelilain 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu omavastuu osuus vaan hinnanero, joka syntyy, kun vahingoittunut haluaa hankkia perustasoa paremman apuvälineen maksamalla itse erotuksen. Tätä erotusta ei korvata MATAL:n nojalla.

Hyvinvointialueen (kunnan tai kuntayhtymän) oikeus täyskustannusmaksuun

MATAL 38 §, TyTAL 40 - 41 §

Jos vahingoittuneella on oikeus korvaukseen sairaanhoidosta, vakuutuslaitoksen on maksettava sairaanhoidon järjestäneelle hyvinvointialueelle (31.12.2022 saakka kunnalle tai kuntayhtymälle) sairaanhoidon kustannuksista täyskustannusmaksu. Edellä tarkoitettulla täyskustannusmaksulla katetaan julkiselle terveydenhuollolle työtapa- turma- ja ammattitautipotilaiden hoidosta aiheutuvat kustannukset. Edellytyksenä sille, että Mela maksaa täyskustannusmaksun on se, että vahingoittuneella on oikeus korvaukseen saamastaan hoidosta ja että sairaanhoidon järjestänyt julkisen terveydenhuollon toimintayksikkö on täyttänyt TyTAL 41 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuutensa.

Melan velvollisuus maksaa täyskustannusmaksu seuraa siitä, että Melan toimeenpanemalle tapaturma- ja ammattitautivakuutusjärjestelmälle on MATAL:n mukaisen vahingon perusteella syntynyt lakiin perustuva velvollisuus korvata kysymyksessä oleva hoito vahingoittuneelle. Vakuutuslaitos voi antaa päätöksen täyskustannusmaksun maksamisesta vasta sen jälkeen, kun vahingoittuneen oikeus korvaukseen sairaanhoidosta on ratkaistu.

Täyskustannusmaksuvastuun rajaukset

Tapaturmavakuutuslaitoksella ei ole täyskustannusmaksuvastuuta työvahingoista, jotka sattuvat ennen 1.1.2005 tai ammattitaudeista, jotka ilmenevät ennen edellä mainittua ajankohtaa. Täyskustannusmaksuvastuu ei koske myöskään vapaa-ajan vahinkoja.

Täyskustannusmaksua ei makseta vahingon vuoksi annetusta pitkäaikaisesta laitoshoidosta. Pitkäaikaisella laitoshoidolla tarkoitetaan hoitoa ja hoivaa, jota annetaan sen jälkeen, kun vamman tai sairauden hoidollinen lopputulos on saavutettu, kuitenkin viimeistään, kun pysyvä haitta voidaan määritellä. Laitoshoitoa ei voida katsoa

27.12.2024

pitkäaikaiseksi ennen kuin hoito on jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään kolmen kuukauden ajan.

Täyskustannusmaksun määräytyminen

Täyskustannusmaksu on samansuuruinen kuin määrä, jonka hoidon järjestämisestä vastuussa oleva hyvinvointialue on velvollinen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 57 §:n (vuoden 2022 loppuun saakka kunta tai kuntayhtymä terveydenhuoltolain 58 §:n) nojalla korvaamaan sellaisen potilaan hoidosta, joka ei ole hoitoa antavaa toimintayksikköä ylläpitävän hyvinvointialueen (aiemmin kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymää) ylläpitävän kunnan asukas, vähennettynä vahingoittuneelta hoidosta asiakasmaksulain perusteella perityllä asiakasmaksulla.

Täyskustannusmaksu on siten samansuuruinen kuin terveydenhuoltolain 58 §:n määräytyvä potilaan kotikunnan vastuu hoidon kustannuksista. Esimerkiksi tuotteistukseen perustuva hinta voi sisältää kustannuksia, jotka aiheutuvat hoidosta, jota ei korvata tapaturmavamman hoitona tai jota ei ole annettu. Siten täyskustannusmaksun laskutuksessa olisi pystyttävä tarvittaessa erittelemään kustannusten muodostuminen. Laskuun ei saa sisällyttää esimerkiksi laskutuslisää, koska laskutusmenettely sisältyy jo kuntalaskutukseen.

Jos hyvinvointialue (aiemmin kunta tai kuntayhtymä) on vahingon hoitoa varten antanut palvelusetelin, täyskustannusmaksu on palvelusetelin arvon suuruinen.

Sairaanhoito, josta julkisen terveydenhuollon toimintayksikön ei tarvitse etukäteen ilmoittaa Melalle

Kiireellisestä sairaanhoidosta ei tarvitse ilmoittaa vakuutuslaitokselle etukäteen. Kiireellisellä sairaanhoidolla tarkoitetaan välittömän hoidon tarpeen arviointia ja hoitoa, jota ei voida siirtää ilman vamman tai sairauden olennaista pahenemista.

Ilmoitusta ei tarvitse tehdä myöskään julkisen terveydenhuollon vastaanottokäynistä ja sen yhteydessä tehtävästä röntgentutkimuksesta, ultraäänitutkimuksesta tai muusta niihin rinnastettavasta vähäisestä tutkimus- tai hoitotoimenpiteestä.

Julkisen terveydenhuollon toimintayksikön ilmoitusvelvollisuus

Vakuutuslaitos tarvitsee vahingoittuneen hoitokäyntiä koskevat tiedot, jotta se voi ratkaista, onko kyseessä korvattavan vamman tai sairauden vuoksi annettu hoito. Hyvinvointialueen (ennen vuotta 2023 kunnan tai kuntayhtymän) oikeus täyskustannusmaksuun edellyttää, että vahingoittuneella on oikeus korvaukseen saamastaan hoidosta.

Vakuutuslaitos voi maksaa hoitoa koskevan täyskustannusmaksun vasta sen jälkeen, kun on selvillä, onko kyse korvattavan vahinkotapahtuman vuoksi annetusta hoidosta ja onko kyse korvattavasta sairaanhoidosta. Vakuutuslaitos ei voi tehdä hoidon osalta korvattavuusratkaisua, ellei sillä ole käytettävissään vahingoittuneen hoito-

27.12.2024

käyntiä koskevia merkintöjä. Terveystieteiden tutkimuskeskus tekee potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) mukaiset merkinnät potilasasiakirjoihin.

Julkisen terveydenhuollon toimintayksikön on täyskustannusmaksun saamiseksi annettava Melalle MATAL:n mukaisen korvausvastuun selvittämistä ja täyskustannusmaksun maksamista varten potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 12 §:ssä tarkoitettuja välttämättömät tiedot hoitokäynneistä.

Tiedot on annettava viipymättä vahingoittuneen hakeuduttua vahinkotapahtuman vuoksi hoitoon. Jos hoidosta tehdään suunnitelma, johon liittyy täyskustannusmaksuun liittyvä määräaikaan sidottu ilmoitusvelvollisuus, edellä tarkoitettuja tiedot hoitokäynnistä voidaan antaa kyseisen suunnitelman mukana. Hoitolaitoksen ei siten tarvitse tehdä kahta erillistä ilmoitusta.

Jos on kyseessä kiireellinen hoito tai julkisen terveydenhuollon vastaanottokäynti ja siihen liittyvä vähäinen toimenpide, hyvinvointialue (aiemmin kunta tai kuntayhtymä) saa täyskustannusmaksun, kun se on toimittanut Melalle hoitokäyntiä koskevat tiedot, jos Mela katsoo vahingoittuneella olevan oikeus MATAL:n mukaiseen korvaukseen.

Täyskustannusmaksu ja määräaikaan sidottu ilmoittamisvelvollisuus

Jos hoitoon hakeutumisen tai myöhemmän hoitokäynnin yhteydessä päätetään, että tarvitaan muutakin kuin edellä selostettuja vähäisiä toimenpiteitä, kuten esimerkiksi magneettikuvausta tai täyhystysleikkausta, täyskustannusmaksun saamisen edellytyksenä on vakuutuslaitokselle määräajassa tehty ilmoitus toimenpiteen tarpeesta. Hoitolaitos laatii tutkimusta, hoitoa tai lääkinällistä kuntoutusta koskevan suunnitelman ja lähettää sen vakuutuslaitokselle. Jos suunnitelmaa ei ole tehty, se voi olla myös lääkärinlausunto tai potilaskertomus.

Jos hyvinvointialue (aiemmin kunta tai kuntayhtymä) aikoo järjestää hoidon ostopalveluna tai palveluseteliä käyttäen, tästä on samalla ilmoitettava vakuutuslaitokselle.

Määräaikaisen ilmoitusvelvollisuuden taustalla on ajatus, että tällaisissa jatkohoidon toimenpiteissä vakuutuslaitoksella on mahdollisuus antaa TyTAL 42 §:n mukainen maksusitoumus vakuutuslaitoksen valitsemaan hoitopaikkaan.

Jos ilmoitus on tullut määräajassa Melalle, hyvinvointialueella (aiemmin kunnalla tai kuntayhtymällä) on oikeus täyskustannusmaksuun edellyttäen, että vahingoittuneella todetaan olevan oikeus MATAL:n mukaiseen korvaukseen.

Hoitolaitoksella on viisi päivää aikaa hoitokäyntipäivä mukaan lukien tehdä potilasasiakirjamerkinnät ja sen jälkeen neljä arkipäivää aikaa lähettää suunnitelma vakuutuslaitokselle. Jos ilmoitusta ei ole mahdollista tehdä edellä sanotussa ajassa suuronttomuuden, sairausepidemian tai muun niihin rinnastettavan ylivoimaisen esteen vuoksi, ilmoitus on tehtävä heti, kun mainittu este on lakannut. Ylivoimainen este

27.12.2024

voisi olla esimerkiksi rajusta infektioepidemiasta tai työtaistelutoimenpiteestä aiheutunut terveydenhuollon resurssien ennakoimaton ja hetkellinen riittämättömyys.

Jos ilmoitusta ei ole tehty määräajassa, julkisessa terveydenhuollossa annetusta jatkohoidosta maksetaan vain vahingoittuneen maksettavaksi määrättävä asiakasmaksu.

Jos suunnitelmaan, joka koskee tutkimusta, hoitoa tai lääkinnällistä kuntoutusta, sisältyy erilaisia toimenpiteitä, ilmoitusvelvollisuuden täyttämistä arvioidaan toimenpidekohtaisesti. Ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöminen alkuvaiheen toimenpiteiden osalta ei estä täyskustannusmaksun maksamista niistä suunnitelmaan sisältyvistä toimenpiteistä, jotka annetaan vasta myöhemmin niin, että vakuutuslaitoksella on vielä niiden osalta mahdollisuus antaa maksusitoumus.

Vakuutuslaitoksen oikeus ohjata vahingoittunut hoitopaikkaan

MATAL 38 §, TyTAL 42 §

Vakuutuslaitoksella on oikeus maksusitoumuksella ohjata vahingoittunut valitsemaansa hoitopaikkaan silloin, kun on kyse edellä selostetusta julkisella sektorilla annettavasta jatkohoidon toimenpiteestä. Vakuutuslaitoksen ohjausoikeuden tarkoituksena on nopeuttaa hoitoon pääsyä ja työhön paluuta sekä vähentää korvauskustannuksia. Ohjausoikeus koskee ainoastaan niitä toimenpiteitä, joista julkisen terveydenhuollon toimintayksiköillä on määräaikaan sidottu ilmoitusvelvollisuus.

Hoitopaikan on oltava sellainen, jossa vahingoittunut saa korvattavan vahingon edellyttämän hoidon. Tämä tarkoittaa, että hoidon on täytettävä kaikelle korvattavalle sairaanhoidolle asetetut kriteerit eli sen on perustuttava arvioituun lääketieteelliseen näyttöön ja hyviin hoito- ja toimintakäytäntöihin. Hoitopaikan valinnassa vakuutuslaitos voi ottaa huomioon esimerkiksi myös hoitopaikan etäisyyden asuinpaikkaan, kun potilas on perheellinen. Vahingoittunut on korvauksen saamiseksi velvollinen ottamaan vastaan tarpeellisen hoidon, joka todennäköisesti parantaisi hänen työ- tai toimintakykyään. Vakuutuslaitoksen ohjausoikeus ei kuitenkaan rajoita potilaan itsemääräämisoikeutta hoidon ja hoitopaikan valinnassa.

Vakuutuslaitoksen oikeus tarjota muuta hoitoa ei vaikuta julkisen sektorin velvollisuuteen järjestää työtaturmapotilaan hoito samoin perustein kuin muille potilaille. Julkisen terveydenhuollon toimintayksikkö ei voi jäädä odottamaan antaako vakuutuslaitos maksusitoumuksen, vaan hoito on annettava sen kiireellisyyden edellyttämässä ajassa.

Maksusitoumuksesta on viipymättä annettava päätös vahingoittuneelle sekä ilmoitettava julkisen terveydenhuollon toimintayksikölle, joka on tehnyt hoitoa koskevan ilmoituksen vakuutuslaitokselle, ja julkisen terveydenhuollon toimintayksikölle, jonne vahingoittunut on edellä mainitun ilmoituksen mukaan siirretty tai tarkoitus siirtää hoidettavaksi. Jos kunta on järjestänyt hoitopalvelun ostamalla sen yksityiseltä terveystalvelujen tuottajalta, ilmoitus tehdään aina julkisen terveydenhuollon yksikölle, joka on tehnyt hoitosuunnitelmaa koskevan ilmoituksen. Ainoastaan, jos

27.12.2024

julkisen terveydenhuollon toimintayksikkö on ilmoittanut muun vastaanottajan, tehdään ilmoitus muulle taholle.

Jos hoito on annettu julkisessa terveydenhuollon toimintayksikössä, vaikka vakuutuslaitos on ohjannut vahingoittuneen maksusitoumuksella yksityisen terveydenhuollon toimintayksikköön, vakuutuslaitos on velvollinen korvaamaan hoidosta vain asiakasmaksun.

Täyskustannusmaksu ja ennen 1.1.2016 sattuneet vahinkotapahtumat

Täyskustannusmaksua koskevat MATAL:n menettelysäännökset koskevat myös ennen 1.1.2016 sattuneita vahinkoja.

4.2.4 Yksityisessä terveydenhuollossa aiheutuneiden sairaanhoitokulujen korvaaminen

Korvaus yksityisessä terveydenhuollossa annetun sairaanhoidon kustannuksista

Vahingoittuneelle korvataan kustannukset sairaanhoidosta, jotka on annettu tarpeettomia kustannuksia välttämällä yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain mukaisena palveluna tai terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettuna itsenäisen ammatinharjoittajan palveluna (yksityinen terveydenhuolto), siten kuin TyTAL 44 ja 45 §:issä säädetään. Mainituissa pykälissä on säädetty siitä, milloin sairaanhoidon kustannusten korvaaminen edellyttää vakuutuslaitoksen antamaa maksusitoumusta.

Ilman maksusitoumusta annetun sairaanhoidon kustannusten korvaaminen

Ilman maksusitoumusta yksityisessä terveydenhuollossa annetusta hoidosta vahingoittuneelle aiheutuneet kustannukset korvataan, kun kyse on

1. kiireellisestä sairaanhoidosta, jolla tarkoitetaan välittömän hoidon tarpeen arviointia ja hoitoa, jota ei voida siirtää ilman vamman tai sairauden olennaista pahentumista
2. vastaanottokäynnistä ja sen yhteydessä tehdystä röntgentutkimuksesta, ultraäänitutkimuksesta tai muusta niihin rinnastettavasta vähäisestä tutkimus- ja hoitotoimenpiteestä, jonka kustannus on enintään 370 euroa (vuonna 2025).

Edellä 2. kohdassa mainittua euromääräistä rajaa korotetaan vuosittain palkkakertomella. Tarkistettu rahamäärä pyöristetään lähimmäksi kymmeneksi euroksi.

Yksityisen terveydenhuollon palvelun antajan on annettava maksutta vakuutuslaitokselle tiedot edellä tarkoitetusta hoitokäynnistä. Nämä tiedot ovat välttämättömiä asian ratkaisemiseksi.

27.12.2024

Maksusitoumusta edellyttävän sairaanhoidon kustannusten korvaaminen

Yksityisessä terveydenhuollossa annetusta muusta kuin edellä tarkoitetusta hoidosta vahingoittuneelle aiheutuneet kustannukset korvataan edellyttäen, että vakuutuslaitos on antanut vahingoittuneelle hoitoon maksusitoumuksen. Vakuutuslaitoksella on oikeus maksusitoumuksella ohjata vahingoittunut valitsemaansa hoitopaikkaan. Hoitopaikan on oltava sellainen, jossa vahingoittunut saa korvattavan vahingon edellyttämän hoidon.

Jos hoito annetaan muualla kuin maksusitoumuksen osoittamassa hoitopaikassa tai vakuutuslaitos ei ole antanut laissa edellytettyä maksusitoumusta, hoidosta korvataan vahingoittuneelle enintään asiakasmaksu, jonka vahingoittunut olisi joutunut asiakasmaksulain mukaan itse maksamaan vastaavasta hoidosta julkisessa terveydenhuollossa.

Hoitoa yksityisenä terveydenhuoltona antavan on ilmoitettava hoitoon hakeutuvalla vahingoittuneelle ennen hoidon alkamista maksusitoumuksen tarpeellisuudesta sekä toimitettava vakuutuslaitokselle maksusitoumuspyynnön mukana potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 4 a §:n mukainen suunnitelma.

Ennen vuotta 2016 sattuneet vahinkotapahtumat

Jos vahinkotapahtuma on sattunut ennen 1.1.2016, yksityisessä terveydenhuollossa annetun sairaanhoidon kustannusten korvaamiseen noudatetaan tapaturmavakuutuslain ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain säännöksiä.

4.2.5 Ulkomailla annetun sairaanhoidon korvaaminen

Euroopan unionin alueella annetun sairaanhoidon kustannusten korvaaminen

Toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa annetun sairaanhoidon kustannusten korvaamiseen sovelletaan, mitä EU:n sosiaaliturva-asetuksissa säädetään.

EU-asetuksissa sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta (883/2004 ja 987/2009) säädetään sairaanhoidon osalta erityisestä toimintamallista työtapaturmissa ja ammattitaudeissa, kun hoitoa on annettu toisessa jäsenvaltiossa kuin missä toimivaltainen laitos sijaitsee. EU-asetukset ovat Suomessa suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä henkilöiden liikkeessa EU-alueella.

Sairaanhoito korvataan asuin- ja oleskelupaikan laitoksen lainsäädännön mukaisesti ja toimivaltainen laitos korvaa kustannukset täysimääräisesti asuin- ja oleskelupaikan laitokselle. Korvaamisen edellytyksenä on, että asuin- ja oleskelupaikan laitos on saanut toimivaltaiselta laitokselta maksuluvan eli todistuksen, jossa mainitaan työtapaturmana tai ammattitautina korvattava vamma tai sairaus. Vahingoittunut voi pyytää todistuksen etukäteen lähtiessään toiseen jäsenvaltioon tai asuin- ja oleskelupaikan laitos voi pyytää todistuksen saatuaan laskun hoitolaitokselta. Jos vahingoittunut on maksanut kustannukset itse hoitolaitoksessa ja perii niitä suoraan toimivaltaiselta

27.12.2024

laitokselta, toimivaltainen laitos tiedustelee asuin- ja oleskelupaikan laitokselta, miten hoito olisi siellä korvattu ja korvaa hoidon sen mukaisesti.

Toimintamalli koskee kaikkea vamman tai sairauden vuoksi annettua sairaanhoitoa siitä riippumatta, onko henkilö tilapäisesti kyseisessä maassa vai asuuko hän siellä. Tältä osin työtapaturmia ja ammattitauteja koskevat EU-asetuksien säännökset eroavat muun sairaanhoidon säännöksistä, joiden mukaan vain välttämätön hoito korvataan, jos henkilö tilapäisesti oleskelee toisessa jäsenvaltiossa.

Potilaan oikeuksien soveltamisesta rajat ylittävässä terveydenhuollossa annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/24/EU (potilasdirektiivi) lähtökohdiana on, että potilas saa hakea vapaasti terveystalveluja toisesta EU-valtiosta. Potilasdirektiiviä sovelletaan myös, jos potilas hakeutuu toiseen jäsenvaltioon hoitoon työtapaturman tai ammattitaudin vuoksi. Potilasdirektiivin mukaisessa toimintamallissa vahingoittuneen tulisi ensin itse maksaa hoidon kustannukset kokonaisuudessaan hoitolaitoksessa ja periä jälkikäteen toimivaltaiselta laitokselta. Tällöin vahingoittuneella on direktiivin mukaan oikeus kustannusten korvaukseen samoin perustein kuin, jos kustannus olisi aiheutunut vahingoittuneen kotimaassa.

Potilasdirektiiviä sovelletaan rinnakkain EU-asetusten kanssa ja vahingoittuneen kannalta edullisempi säännöstö on ensisijainen, jos molempia olisi mahdollista tilanteessa soveltaa. Käytännössä direktiivin tarkoittaman hoitoon hakeutumistilanteen erottaminen EU-asetuksen mukaisesta tilapäisestä oleskelusta on vaikeaa, kun kumpikaan säännöstö ei edellytä asian ilmoittamista etukäteen. Työtapaturmien ja ammattitautien osalta EU-asetusten soveltaminen on vahingoittuneelle edullisempää.

Kolmannessa valtiossa annetun sairaanhoidon kustannusten korvaaminen

Kolmannella valtiolla tarkoitetaan valtiota, joka on EU/ETA-alueen ulkopuolella. Lähtökohtaisesti EU/ETA-alueen ulkopuolella annettu sairaanhoito korvataan samojen periaatteiden mukaan kuin Suomessa yksityisessä terveydenhuollossa annettu hoito.

Vahingoittuneelle korvataan kustannukset kolmannessa valtiossa annetusta sairaanhoidosta, joka on annettu tarpeettomia kustannuksia välttäten. Kustannusten korvaaminen edellyttää, että vakuutuslaitos on antanut vahingoittuneelle hoitoon maksusitoumuksen.

Ilman maksusitoumusta annetun sairaanhoidon kustannukset korvataan vahingoittuneelle, kun kyse on

1. kiireellisestä sairaanhoidosta, jolla tarkoitetaan välittömän hoidon tarpeen arviointia ja hoitoa, jota ei voida siirtää ilman vamman tai sairauden olennaista pahentumista
2. vastaanottokäynnistä ja sen yhteydessä tehdystä röntgentutkimuksesta, ultraäänitutkimuksesta tai muusta niihin rinnastettavasta vähäisestä tutkimus- ja hoitotoimenpiteestä.

27.12.2024

Jos vakuutuslaitos ei ole antanut maksusitoumusta eikä kyseessä ole kiireellinen sairaanhoito tai vastaanottokäynti ja siihen liittyvä vähäinen tutkimus ja hoitotoimenpide, hoidosta korvataan vahingoittuneelle enintään asiakasmaksu, joka asiakasmak-sulain mukaan määräytyisi Suomessa vastaavasta hoidosta julkisessa terveydenhuol-lossa.

4.2.6 Ansionmenetyksen korvaaminen tehtyjen tutkimusten johdosta

Ansionmenetyksen korvaaminen tutkimusajalta

MATAL 41 §

Maatalousyrittäjälle ja apurahansaajalle maksetaan MATAL 37 §:ssä tarkoitetun tutkimuksen ja sen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajalta ansionmenetykskorvausta. Kysymyksessä on uusi etuus, joka voidaan myöntää vain 1 päivänä tammikuuta 2016 tai sen jälkeen sattuneen vahinkotapahtuman johdosta tehtävän tutkimuksen perusteella.

MATAL 37 §:n nojalla korvataan kustannukset, jotka ovat aiheutuneet vahingon selvittämiseksi tarpeellisesta lääkäri- ja sairaalahoitokäynnistä sekä lääkärin tekemästä ja määräämästä tutkimuksesta, vaikka kyseessä ei ole MATAL:n mukaan korvattava vahinko.

Korvausta maksetaan yhteensä enintään seitsemältä päivältä. Nämä seitsemän päivää voivat muodostua useasta eri ajankohtana tehdystä tutkimuksesta.

Tutkimusajalta maksettavan ansionmenetykskorvauksen tarkoituksena on korvata ansionmenetyksen tutkimuksesta ja sen aiheuttamasta työkyvyttömyydestä sekä tutkimuksen suorittamiseksi välttämättömistä matkoista johtuvan poissaolon ajalta.

Ansionmenetykskorvauksen määrä

Pakollisesti MATA-vakuutetulla ansionmenetykskorvauksena maksetaan kultakin päivältä määrä, joka on 1/360 maatalousyrittäjätyöstä ja apurahansaajan työstä määräytyvästä vuosityöansiosta, jos tutkimuksen ja sen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajallinen kesto edestakaisine matkoineen on yli kymmenen tuntia.

Jos tutkimuksen ja sen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajallinen kesto edestakaisine matkoineen ei ylitä kymmentä tuntia, mutta on kuitenkin yli kuusi tuntia, ansionmenetykskorvauksena maksetaan määrä, joka on 1/720 maatalousyrittäjätyöstä ja apurahansaajan työstä määräytyvästä vuosityöansiosta.

Ansionmenetykskorvausta ei makseta, jos tutkimuksen ja sen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajallinen kesto edestakaisine matkoineen ei ylitä kuutta tuntia.

Tutkimuksen ja sen aiheuttaman työkyvyttömyyden kesto edestakaisine matkoineen arvioidaan päiväkohtaisesti. Korvausta maksetaan enintään seitsemältä päivältä/vahinkotapahtuma ja kunkin korvauksen piiriin kuuluvan päivän on täytettävä edellä selostettu ajallinen kesto.

27.12.2024

Edestakaiset matkat ja majoittuminen tutkimuksen suorittamiseksi

Edestakaisella matkalla tarkoitetaan matkaa maatalousyrittäjän tai apurahansaajan kotoa tai työntekopaikalta lähimmälle tai maksusitoumuksen mukaiselle tutkimuksen suorittamispaikalle ja takaisin. Tutkimuksen johdosta aiheutuneet matka- ja majoituskustannukset korvataan niitä koskevan oman säännöksen perusteella (MATAL 42 §). Tutkimusajalta korvattavaa ansionmenetystä korvattaessa hyväksytään vastaava matka, josta voidaan korvata välttämättömät matkakustannukset (ks. kohta 4.3.1).

Matkan ajalliseen kestoon voidaan lukea mukaan matkantekoon tavanomaisesti liittyvä toiminta kuten esimerkiksi

- pysähdykset kulkuneuvon vaihtoa varten
- matkustamiseen liittyvät tavanomaiset ruokailutuot
- matkantekoon liittyvät vähäiset poikkeamat kuten auton tankkaaminen.

Matkan kestoon voidaan lukea myös majoittumiseen liittyvä aika, jos vahingoittunut on tutkimuksen vuoksi tai liikenneolosuhteista johtuvista syistä joutunut yöpymään tutkimuksen tekemiseen liittyvistä syistä. Majoittumisen osalta noudatetaan samoja periaatteita kuin majoittumiskulujen korvaamisen osalta (ks. kohta 4.3.1).

Korvausta määrättäessä huomioon otettava vuosityöansio

Ansionmenetykskorvauksessa otetaan huomioon vain maatalousyrittäjätyöstä tai apurahansaajan työstä aiheutunut ansionmenetys. Vuosityöansiossa otetaan huomioon vain pakollisesti MATA-vakuutettu maatalousyrittäjätoiminta tai apurahansaajan työ sekä mahdollinen maatalousyrittäjän työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansio vahinkopäivänä. Muusta yrittäjätoiminnasta tai työsuhtedetyöstä saatuja ansioita ei oteta huomioon.

Vahinkopäivä

Tutkimusajan ansionmenetykskorvausta määrättäessä vahinkopäivänä pidetään päivää, jona MATAL 37 §:ssä tarkoitettu tutkimus on alkanut. Ansionmenetykskorvaus määräytyy täten sen MYEL-työtulon tai työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansion perusteella, joka on voimassa tutkimuksen alkamispäivänä.

Vapaaehtoiset vakuutukset

Jos maatalousyrittäjällä on vain työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus, tai kysymys on vapaa-ajalla sattuneesta vahingosta, vuosityöansio määräytyy tällöin vapaaehtoisten vakuutusten vuosityöansiota koskevien säännösten mukaisesti.

Työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus

Ansionmenetykskorvauksena maksetaan kultakin päivästä määrä, joka on 1/360 vapaaehtoisella työajan MATA-vakuutuksella vakuutetun maatalousyrittäjätyön MATAL 117 §:n mukaisesti määräytyvästä vuosityöansiosta, jos tutkimuksen ja sen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajallinen kesto edestakaisine matkoineen on yli kymmenen tuntia.

27.12.2024

Jos tutkimuksen ja sen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajallinen kesto edestakaisine matkoineen ei ylitä kymmentä tuntia, mutta on kuitenkin yli kuusi tuntia, ansionmenetyskorvauksena maksetaan määrä, joka on 1/720 vapaaehtoisella työajan MATA-vakuutuksella vakuutetun maatalousyrittäjätyön MATAL 117 §:n mukaisesti määräytyvästä vuosityöansiosta (työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansio ks. kohta 6.1.2).

Vapaa-ajan vakuutus

Ansionmenetyskorvauksena maksetaan kultakin päivältä määrä, joka on 1/360 vapaa-ajan MATA-vakuutuksella vakuutetun maatalousyrittäjätyön MATAL 126 §:n mukaisesti määräytyvästä vuosityöansiosta, jos tutkimuksen ja sen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajallinen kesto edestakaisine matkoineen on yli kymmenen tuntia. MATAL 126 §:n mukaisesti huomioon otetaan vain maatalousyrittäjätyön tai apurahan-saajan työn vuosityöansiot.

Jos tutkimuksen ja sen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajallinen kesto edestakaisine matkoineen ei ylitä kymmentä tuntia, mutta on kuitenkin yli kuusi tuntia, ansionmenetyskorvauksena maksetaan määrä, joka on 1/720 vapaa-ajan MATA-vakuutuksella vakuutetusta MATAL 126 §:n mukaisesti määräytyvästä vuosityöansiosta (vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansio ks. kohta 6.2.3).

Vuosityöansiosäännökset, joita ei sovelleta tutkimusajan ansionmenetyskorvauksissa

Seuraavia vuosityöansiosäännöksiä ei sovelleta ansionmenetyksen korvaamisen tutkimusajalta, oli sitten kysymys pakollisesta tai vapaaehtoisesta MATA-vakuutuksesta myönnettävästä korvauksesta:

- vuosityöansio ammattitaudin ilmetessä eläkeaikana (MATAL 62 §)
- muusta toiminnasta saatujen ansioiden huomioon ottaminen vuosityöansiossa (MATAL 63 §)
- päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansio (MATAL 64 §)
- koululaisen vuosityöansio (MATAL 65 §)
- vähimmäisvuosityöansio (MATAL 66 §)

Ansionmenetyskorvauksen hakeminen

MATAL 86 §

Ansionmenetyskorvausta tutkimusajalta on itse haettava vuoden kuluessa kustannusten syntymisestä. Jos Mela on evännyt oikeuden korvaukseen, määräaika lasketaan siitä, kun muutoksenhakuelimen päätös, jonka perusteella hoidon kustannukset tulevat korvattaviksi, tuli lainvoimaiseksi. Jos korvausasia ei ole vireillä Melassa kustannusten syntymisajankohtana, määräaika lasketaan kuitenkin aikaisintaan korvausasian vireilletulosta.

Tutkimusajan ansionmenetyskorvaus on luonteeltaan kustannusten korvaus, eikä sitä pidetä MATAL:n mukaisena varsinaisena ansionmenetyskorvauksena (päiväraha, kuntoutusraha, tapaturmaeläke).

27.12.2024

Tutkimusajan ansionmenetykskorvaus on veronalaista tuloa. Tutkimusajan ansionmenetykskorvauksesta ei voida kuitata maksamattomia vakuutusmaksuja eikä sitä voida ulosmitata.

Tutkimusajan ansionmenetykskorvauksen vähentäminen päivärahasta, kuntoutusrahasta tai tapaturmaeläkkeestä

Jos vahinko sittemmin osoittautuu korvattavaksi ja vahingoittuneelle maksetaan samalta ajalta MATAL:n 10 luvun mukaista ansionmenetykskorvausta (päiväraha, kuntoutusraha, ansionmenetykskorvaus), vähennetään tästä ansionmenetykskorvauksesta MATAL 41 §:n mukainen tutkimusajalta suoritettava ansionmenetykskorvaus.

4.3 Muut kustannusten korvaukset

4.3.1 Matka- ja majoituskulut

MATAL 42 §, TyTAL 50 § Vahingoittuneelle korvataan sairaanhoidosta aiheutuvia matka- ja majoituskuluja. Mitä kuuluu sairaanhoitoon, on selostettu edellä kohdassa 4.2.1. Korvattavia ovat välttämättömät matka- ja majoituskulut.

Välttämättömät matkakulut Vahingoittuneelle korvataan TyTAL 37 §:n mukaisesta sairaanhoidosta aiheutuvat välttämättömät matkakulut. Välttämättömillä matkakuluilla tarkoitetaan kustannuksia, jotka aiheutuvat edestakaisesta matkasta julkisella liikennevälineellä lähimpään tai maksusitoumuksen mukaiseen hoitopaikkaan. Lähimmällä hoitopaikalla tarkoitetaan sitä lähimpänä olevaa hoitopaikkaa, jossa vahingoittunut voi saada MATAL:ssa tarkoitetun tarpeellisen hoidon.

Jos vahingoittunut omatoimisesti hakeutuu kauemmaksi hoitoon, matka korvataan niiden kustannusten mukaan, jotka olisivat syntyneet matkasta lähimpään tarpeellisenä pidettävään hoitopaikkaan. Tämä koskee myös tilanteita, joissa vahingoittunut käyttää valinnanvapauttaan ja hakeutuu lähintä hoitopaikkaa kauemmaksi hoitoon.

Oman auton käyttö

Koska käytännössä sairaanhoidon matkat useimmiten tehdään omalla autolla, yksityisen auton käyttö on MATAL:ssa rinnastettu julkisen liikennevälineen käyttöön. Jos matka on tehty yksityisellä autolla, matkakuluina korvataan vahingoittuneelle puolet Verohallinnon vuosittain vahvistamasta verovapaasta kilometrikorvauksesta. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain nojalla korvattavissa vahingoissa oman auton käytön välttämättömyys on harkittu tapauskohtaisesti. MATAL:n mukaisissa vahingoissa oman auton käytön välttämättömyyttä ei tarvitse enää osoittaa, mutta korvauksen määrä on säädetty laissa tarkkarajaisesti puoleen täyden kilometrikorvauksen määrästä (0,30 euroa vuonna 2025).

Laissa säädetyn kilometrikorvauksen katsotaan lain esitöiden mukaan kattavan myös pysäköinnistä aiheutuvat kulut, eikä niitä korvata erikseen.

27.12.2024

Muu ajoneuvo kuin julkinen liikenneväline tai yksityinen auto

Muun kuin edellä tarkoitetun ajoneuvon käytöstä vahingoittuneelle aiheutuneet kustannukset korvataan, jos vahingoittuneen vamma, sairaus tai liikenneolosuhteet edellyttävät kyseisen ajoneuvon käyttöä. Muulla ajoneuvolla tarkoitetaan esimerkiksi taksia tai sairaankuljetusajoneuvoa.

Taksi

Taksin käyttö voi olla välttämätöntä esimerkiksi tapaturman sattumisen jälkeen vaman tilan vuoksi tai muutenkin, jos lääketieteellisen arvion mukaan vahingoittunut ei voi käyttää julkisia liikennevälineitä. Kulut korvataan myös, jos julkisen liikenteen huonon saatavuuden vuoksi esimerkiksi taksin käyttö on välttämätöntä. Matkakuluina voidaan korvata nykyisen korvauskäytännön mukaisesti myös taksin kohtuullinen odotusaika, jonka taksi joutuu odottamaan potilasta esimerkiksi edestakaisella matkalla tai nouto-osoitteessa.

Sairaankuljetusajoneuvo

Sairaankuljetusajoneuvolla tehdystä sairaankuljetuksesta korvataan vahingoittuneelle maksu, joka häneltä on peritty asiakasmaksuasetuksen perusteella.

Majoituskulut

Vahingoittuneelle aiheutuneet välttämättömät majoituskulut korvataan, jos vahingoittunut on tutkimuksen tai hoidon vuoksi taikka liikenneolosuhteista johtuvista syistä joutunut yöpymään MATAL:n nojalla korvattavalla matkalla. Korvattavia ovat majoituskustannukset, jotka aiheutuvat siitä, että pitkän matkan vuoksi on jouduttu saapumaan edellisenä iltana, kun hoito alkaa sairaalassa seuraavana aamuna.

Saattajan matka- ja majoituskulut

Saattajan matka- ja majoituskulut korvataan vahingoittuneen matkakuluina, jos saattaja on ollut matkan aikana välttämätön. Kulut korvataan vastaavia periaatteita noudattaen kuin vahingoittuneelle korvataan matka- ja majoituskulut. Saattajalle aiheutunutta ansionmenetystä ei korvata.

Matka- ja majoituskulujen korvaamisen hakeminen

MATAL 86 §

Vahingoittuneen on haettava korvausta matka- ja majoituskuluista vuoden kuluessa kustannusten syntymisestä. Jos Mela on evännyt oikeuden korvaukseen, määräaika lasketaan siitä, kun muutoksenhakuelimen päätös, jonka perusteella hoidon kustannukset tulevat korvattaviksi, tuli lainvoimaiseksi. Jos korvausasia ei ole vireillä Melassa kustannusten syntymisajankohtana, määräaika lasketaan kuitenkin aikaisintaan korvausasian vireille tulosta.

4.3.2 Hoitotuki

MATAL 43 §, TyTAL 51 §

Vahingoittuneelle maksetaan hoitotukea, jos hän on vammansa tai sairautensa vuoksi hoidon, avun, valvonnan tai ohjauksen tarpeessa. Hoitotukea maksetaan laissa olevan luokituksen mukaan määrältään vakiokorvauksena vaman tai sairauden tilakuvauksen perusteella.

27.12.2024

Perushoitotuki	Jos tarve on säännöllistä tai lähes säännöllistä joissakin jokapäiväisissä toiminnoissa, maksetaan perushoitotukea 10,67 euroa päivältä (vuonna 2025). Perushoitotukea maksetaan esimerkiksi vaikeiden raajamurtumien jälkitiloissa.
Korotettu hoitotuki	Jos tarve on säännöllistä ja jokapäiväistä, maksetaan korotettua hoitotukea 23,98 euroa päivältä (vuonna 2025). Korotettua hoitotukea maksetaan muun muassa erässä selkäydinvammoissa ja aivovammoissa.
Ylin hoitotuki	<p>Jos tarve on yhtämittaista, aikaa vievää ja jokapäiväistä, maksetaan ylintä hoitotukea 35,52 euroa päivältä (vuonna 2025). Ylintä hoitotukea maksetaan neliraajahalvaustapauksissa ja vaikeissa aivovammoissa.</p> <p>Sokealle maksetaan sokeutumisen jälkeiseltä kahdelta vuodelta ylintä hoitotukea sekä sen jälkeen puolet tästä määrästä.</p> <p>Hoitotukea maksetaan jatkuvana pysyvissä vammoissa kuten esimerkiksi neliraajahalvauksissa. Määräaikaisena hoitotuki myönnetään esimerkiksi murtumisvammojen toipumisvaiheen ajaksi.</p> <p>Hoitotukea ei kuitenkaan makseta siltä ajalta, jona vahingoittuneelle annetaan hoitoa sairaalassa tai muussa laitoksessa. Kunnan järjestämän palveluasumisen ajalta vahingoittuneella on oikeus hoitotukeen.</p> <p>Työtapaturmasta ja ammattitaudista maksetaan vain MATAL:ssa lueteltuja etuuksia. Henkilökohtaisen avun tarve korvataan hoitotuen muodossa. Vahingoittunut voi käyttää saamaansa hoitotukea esimerkiksi henkilökohtaisen avustajan palkkaamiseen.</p> <p>Yllä mainitut rahamäärät korotetaan vuosittain työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitettulla työeläkeindeksillä. Tarkistettu hoitotuen määrä pyöristetään lähimmäksi sentiksi.</p> <p>Hoitotuki on kustannuskorvausta ja sen johdosta verovapaata. Sitä ei voida myöskään ulosmitata.</p>

4.3.3 Vaatelisä

MATAL 44 §, TyTAL 52 §	<p>Vaatelisää maksetaan vaatteiden erityisestä kulumisesta proteesin, tukisidosten tai vastaavan käyttäjille. Korvaus on määrältään vakiokorvaus käytetyn apuvälineen mukaan. Maksamisen edellytyksenä on, että apuvälinettä käytetään yhdenjaksoisesti vähintään kolme kuukautta.</p> <p>Vahingoittuneelle maksetaan vaatelisää, jos hän vahingon seurauksena käyttää vähintään kolmen kuukauden yhdenjaksoisen ajan</p> <ul style="list-style-type: none">– pehmeistä materiaaleista valmistettua apuvälinettä– vartalossa pienellä alueella käytettävää tukea tai sidettä taikka
------------------------	--

27.12.2024

- sellaista muuta apuvälinettä tai apuneuvoa, joka on omiaan aiheuttamaan vaatteiden kulumista.

Vaatelisän määrä on 0,71 euroa päivältä (vuonna 2025).

Korotettu vaatelisä

Vahingoittuneelle maksetaan korotettua vaatelisää, jos

- hänellä on vahingon seurauksena kaksoisamputointi tai
- hän käyttää reisi- tai sääriproteesia, alaraajan pitkää tukisidosta, kovasta materiaalista valmistettua vartalon tukiliiviä tai korsettia taikka
- sellaista muuta apuvälinettä tai apuneuvoa, joka rakenteensa, käyttötarkoituksensa tai suuren käyttötarpeen vuoksi on omiaan aiheuttamaan ensin mainittuihin verrattavissa olevaa vaatteiden erityistä kulumista.

Korotetun vaatelisän määrä on 2,83 euroa päivältä (vuonna 2025). Korotettua vaatelisää maksetaan esimerkiksi reisi- ja sääriproteesista.

Vaatelisän määrä tarkistetaan vuosittain työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitetulla työeläkeindeksillä. Tarkistettu vaatelisän määrä pyöristetään lähimmäksi sentiksi.

Vaatelisä on kulukorvauksena verovapaata tuloa. Sitä ei MATAL:n mukaan voi myöskään ulosmitata.

4.3.4 Kodinhoidon lisäkustannukset

Vahingoittuneelle, joka vahingon johdosta ei kykene hoitamaan kotiaan, maksetaan kohtuullinen korvaus tästä aiheutuneista välttämättömistä lisäkustannuksista. Korvausta maksetaan enintään vuoden ajalta työtaturman sattumisesta tai ammattitaudin ilmenemisestä.

Lisäkustannusten välttämättömyyttä arvioitaessa lähtökohtana pidetään sitä, että ensiksi selvitetään perheen mahdollisuudet hoitaa kotia.

Kohtuullisuutta arvioitaessa lähtökohtana pidetään asiakasmaksulain nojalla annettujen säännösten mukaan vastaavasta palvelusta perittävää maksua. Myös yksityisestä avusta aiheutuneet kustannukset voidaan korvata, vaikka ne olisivat suurempiakin kuin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettun asetuksen (912/1992) mukaiset kotona annettavasta palvelusta perittävät asiakasmaksut, jos kustannuksia on sinänsä pidettävä välttämättöminä ja kohtuullisina.

Kodinhoidolla tarkoitetaan siivousta, pyykinpesua, kaupassakäyntiä, lasten hoitoa ja muita näihin rinnastettavia kodin tavanomaisia ylläpitotoimintoja. Tällaisia muita kodin tavanomaisia ylläpitotoimintoja voisivat olla esimerkiksi ruohonleikkuu, lumenluonti tai asunnon lämmittäminen. Sen sijaan seuraeläimen ulkoiluttamista ei pidetä kodinhoitona.

27.12.2024

Vahingoittuneen on haettava korvausta kodinhoidon lisäkustannuksista vuoden kuluessa kustannusten syntymisestä. Jos Mela on evännyt oikeuden korvaukseen, määräaika lasketaan siitä, kun muutoksenhakuelimen päätös, jonka perusteella hoidon kustannukset tulevat korvattaviksi, tuli lainvoimaiseksi. Jos korvausasia ei ole vireillä Melassa kustannusten syntymisajankohtana, määräaika lasketaan kuitenkin aikaisintaan korvausasian vireilletulosta.

4.3.5 Vahinkotapahtumassa särkyneiden esineiden korvaaminen

MATAL 46 §, TyTAL 54 § Vahingoittuneelle korvataan hänen käytössään olleet vahinkotapahtuman yhteydessä särkyneet silmälasit, kuulokojeet, hammasproteesit, tukisidokset ja -liivit sekä tekojäsenet, -nivelet ja -elimet. Lisäksi vahingoittuneelle korvataan sairaanhoidon antamisen yhteydessä rikutut vaatteet ja rikutun sormuksen korjaus. Myös vahinkotapahtuman yhteydessä särkyneet piilolinssit voidaan korvata.

Esinevahingon korvaaminen edellyttää korvattavan työtapaturman sattumista eli myös vammaa tai sairautta sen seurauksena.

MATAL 86 § Vahingoittuneen on haettava korvausta vahinkotapahtumassa särkyneistä esineistä vuoden kuluessa kustannusten syntymisestä. Jos Mela on evännyt oikeuden korvaukseen, määräaika lasketaan siitä, kun muutoksenhakuelimen päätös, jonka perusteella hoidon kustannukset tulevat korvattaviksi, tuli lainvoimaiseksi. Jos korvausasia ei ole vireillä Melassa kustannusten syntymisajankohtana, määräaika lasketaan kuitenkin aikaisintaan korvausasian vireilletulosta.

4.4 Ansionmenetykskorvaukset

4.4.1 Päiväraha

4.4.1.1 Oikeus päivärahaan

MATAL 48 § Päivärahaa maksetaan työkyvyttömyysajalta, jos työkyvyttömyys kestää vähintään kolme peräkkäistä päivää vahinkopäivää lukuun ottamatta. Vahingoittuneella on oikeus päivärahaan yhden vuoden ajan vahinkopäivästä lukien, jos hän on vahingon johdosta kykenemätön tekemään työtään kokonaan tai osittain.

Työllä tarkoitetaan vahingoittuneen tavanomaisia työtehtäviä vahinkotapahtuman sattuessa. Kun päivärahassa on kyse lyhytaikaisen työkyvyttömyyden ajalta maksettavasta korvauksesta, vahingoittuneen ei katsota olevan velvollinen opettelemaan uutta työtä tai vastaanottamaan sellaista työtä, johon ei ole koulutusta.

Ammatillisen kuntoutuksen tarve arvioidaan viimeistään kolmen kuukauden kuluttua työkyvyttömyyden alkamisesta.

Päivärahaa maksetaan jokaiselta kalenteripäivältä vahinkopäivää lukuun ottamatta. Lisäksi maksamisen edellytyksenä on, että vahingoittunut on ollut työkyvytön vähintään kolmena peräkkäisenä päivänä vahinkopäivää lukuun ottamatta. Esimerkiksi,

27.12.2024

jos vahinkopäivä on maanantai ja vahingoittunut on työkyvytön maanantain, tiistain ja keskiviikon, päivärahaa ei makseta. Jos vahingoittunut myöhemmin on saman vahinkotapahtuman johdosta työkyvytön kolme peräkkäistä päivää, esimerkiksi seuraavan viikon maanantain, tiistain ja keskiviikon, maksetaan päivärahaa näiden kolmen päivän lisäksi edellisen viikon tiistailta ja keskiviikolta.

Työkyvyn heikentymä vähintään 10 prosenttia

Päivärahaan ei kuitenkaan ole oikeutta, jos vahingoittuneen kyky tehdä työtään on heikentynyt vähemmän kuin 10 prosenttia. MATAL:n nojalla myönnettävän päivärahan osalta ei enää edellytetä, että työansio olisi vähentynyt vähintään vähimmäisvuosityöansion kahdeskymmenesosalla.

Työskentelyrajoitteet ratkaisevat

Maatalousyrittäjällä ja apurahansaajalla oikeus päivärahaan arvioidaan sairauden tai vamman maatalousyrittäjän tai apurahansaajan työskentelylle aiheuttamien rajoitusten mukaan, kun on kysymys maatalousyrittäjätyöstä, apurahansaajan työstä sekä niiden rinnalla tehdystä TyTAL:n mukaan vakuutetusta muusta yrittäjätyöstä.

Jos vahingoittunut ei kykene sairauden tai vamman johdosta lainkaan työskentelemään, päiväraha maksetaan täysimääräisenä. Työkyvyn heikentymä maatalousyrittäjätyön tai apurahansaajan työn rinnalla työsuhhteessa tehdyn työn osalta määritetään selvittämällä vahingoittuneen työstään saamien ansiotulojen vähenemisen syy-yhteys vahinkotapahtumaan. Työsuhdeansioiden osalta, jos maatalousyrittäjä kykenee vahinkotapahtuman jälkeen osittain työsuhdetyöhönsä, otetaan työkyvyn arvioinnissa huomioon työsuhdetyöskentelyn määrä ja siitä saatavat ansiot.

Maatalousyrittäjän tai apurahansaajan ei tarvitse erityisesti osoittaa, ettei hän lainkaan kykene työhönsä silloin, kun vahingon aiheuttamien rajoitusten voidaan arvioida aiheuttavan hänelle täyden työkyvyttömyyden.

Päiväraha osittaisen työkyvyttömyyden perusteella

MATAL 49 §

Jos työkyvyn rajoitusten arvioidaan aiheuttavan vain osittaisen työkyvyttömyyden, päivärahan määrä suhteutetaan osittaisen työkyvyn aleneman mukaan. Päivärahan määrä on tällöin työkyvyn heikentymistä vastaava suhteellinen osa päivärahan täydestä määrästä. Työkyvyn heikentymän suhteellinen osuus pyöristetään lähimpään viiteen prosenttiin.

Työkyvyn heikentymä arvioidaan vamman tai sairauden maatalousyrittäjän tai apurahansaajan työskentelylle aiheuttamien rajoitusten perusteella. Työkyvyn heikentymää on kuitenkin arvioitava kokonaisuutena ottaen huomioon kaikki ansiotyöt, mitä maatalousyrittäjä tai apurahansaaja on tehnyt ennen vahinkotapahtumaa ja verrattava tilannetta siihen, miten työskentely jatkuu vahinkotapahtuman jälkeen.

27.12.2024

Jos maatalousyrittäjällä tai apurahansaajalla on maatalousyrittäjän ja apurahansaajan työn rinnalla muuta ansiotoimintaa kuten esimerkiksi työsuhdetyötä, työkyvyn heikentymää on arvioitava kokonaisuutena ottaen huomioon kyseessä olevien töiden suhteellinen osuus vuosityöansiossa ennen vahinkotapahtumaa. Toisin kuin maatalousyrittäjätöön, apurahansaajan työn ja yrittäjän eläkelain mukaisesti vakuutetun työn osalta, työsuhteesta tehdyn työn osalta on tarkasteltava ansioiden vähentymistä vahinkotapahtuman jälkeen.

Esimerkki

Maatalousyrittäjällä on MATA-toiminnasta vuosityöansio (VTA) 30 000 euroa. Työsuhdeansioita hänellä on 50 000 euroa vuodessa. Maatalousyrittäjä tulee ensin täysin työkyvyttömäksi kaikkeen työhön kahden kuukauden ajalle. Tämän jälkeen hän pystyy jatkamaan toimistotyypisessä työsuhdetyössään täysipäiväisesti, mutta ei maatalousyrittäjätöössään.

Laskukaava

Laskukaava osittaisen työkyvyn aleneman määrittämiseen on seuraava:

$$\frac{MATA\ VTA \times \text{työkyvyttömyysprosentti} + \text{työsuhdeansioiden VTA} \times \text{työkyvyttömyysprosentti}}{MATA\ VTA + \text{työsuhdeansioiden VTA}}$$

Edellä mainitusta laskukaavasta saatu prosenttiluku pyöristetään lähimpään viiteen prosenttiin.

Esimerkki

Työkyvyttömyys MATA-työhön 100 %, VTA 30 000 €
Työkyvyttömyys toimistotyöhön 0 %, VTA 50 000 €

Osittainen työkyvyn alenema on:

$$\frac{30\,000 \times 100\% + 50\,000 \times 0\%}{30\,000 + 50\,000} = 37,5\%$$

Maatalousyrittäjällä on oikeus päivärahaan 40 %:n työkyvyn alentuman perusteella.

4.4.1.2 Päivärahan määrä

MATAL 50 §

Päivärahan määräytymisestä on säädetty MATAL 50 §:ssä.

Pakollinen MATA-vakuutus

Päiväraha perustuu vuosityöansioon. Päiväraha on 1/360 vahingoittuneen vuosityöansiosta, joka määräytyy MATAL 61–66 §:n mukaisesti. Päivärahan vuosityöansiossa otetaan huomioon MATA-vakuutettu toiminta sekä vahinkotapahtumahetkellä voimassa olleista työsuhteista saadut ansiot siten kuin työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään. Lisäksi otetaan huomioon vahinkotapahtumahetkellä työtapaturma- ja ammattitautilain mukaan vakuutettu yrittäjätö, jonka osalta päivärahan perusteena on työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen vakuutuksen vuosityöansio. Myös TyTAL 82 §:ssä tarkoitetut ansiot otetaan huomioon siten kuin mainitussa pykälässä säädetään.

27.12.2024

Jos vakuutetulla on työsuhdeansioita, niiden osalta päiväraha määräytyy kuitenkin työnantajan työkyvyttömyysajalta maksaman sairausajan palkan tai vahinkotapahtumaa edeltävien neljän viikon ansioiden perusteella 28 päivän ajalta vahinkotapahtumapäivää lukuun ottamatta.

4.4.2 Vuosityöansion määrittäminen

Vuosityöansiota käytetään ansionmenetykskorvauksen perusteena sekä päivärhassa, kuntoutusrahassa että tapaturmaeläkkeessä.

Pakollisen MATA-vakuutuksen perusteella myönnettävässä ansionmenetykskorvauksessa otetaan vuosityöansiossa työansioina huomioon

- MATA-toiminnan vuosityöansio
- työsuhdeansiot
- TyTAL:n mukaisesti vakuutetun yritystoiminnan vuosityöansio
- TyTAL 82 §:n mukaiset ansiot (esim. luottamushenkilötoiminta)

Kunkin työansion osalta määritetään ensin sitä koskeva vuosityöansio, jonka jälkeen kaikkien työansioiden vuosityöansiot lasketaan yhteen.

Vuosityöansiota määrättäessä on lisäksi otettava huomioon erityissäännökset, jotka koskevat koululaisen ja päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansiota sekä vähimmäisvuosityöansiota. Lisäksi laissa on erityissäännös vuosityöansion määrittämisestä koskien tilannetta, jossa ammattitauti ilmenee vasta eläkkeellä oloaikana. Työsuhdeansioiden osalta on otettava huomioon myös TyTAL:n säännökset nuoren henkilön sekä vanhuuseläkkeellä olevan vuosityöansiosta.

Seuraavassa selostetaan vuosityöansion määräytyminen eri tilanteissa.

4.4.2.1 Vuosityöansio MATA-työstä pakollisesta MATA-vakuutuksesta myönnettävässä korvauksessa

MATAL 61 §

Maatalousyrittäjän vuosityöansiona pidetään hänelle maatalousyrittäjätyöstä MYEL:n mukaan vahvistettua vuotuista tötuloa tai vuotuisten tötulojen yhteismäärää vahinkotapahtuman sattuessa. Apurahansaajan vuosityöansiona pidetään hänelle apurahansaajan työstä MYEL:n mukaan vahvistettua vuotuista tötuloa tai vuotuisten tötulojen yhteismäärää vahinkotapahtuman sattuessa.

MYEL 10 d §:n mukaan apurahansaaja voi yhdistää jo vahvistettuun MYEL-vakuutukseen sellaisen apurahalla työskentelyn, joka ei yksinään täytä MYEL-vakuuttamisen ehtoja. Tällöin jo annettu MYEL-vakuutus päätös tarkistetaan yhdistämisen johdosta ja joissain tilanteissa MYEL-tötulo tarkistetaan takautuvasti. Tämä tarkoittaa, että myös MATA-vakuutetun työn vuosityöansiossa käytettävä MYEL-tötulo voi muuttua yhdistämisen johdosta takautuvasti.

27.12.2024

Jos vakuutus ei vielä voimassa vahinkotapahtumahetkellä

Jos MYEL-vakuuttamisvelvollisella maatalousyrittäjällä tai apurahansaajalla ei vahinkotapahtumahetkellä ole vielä vakuutus voimassa, hänen vuosityöansionaan pidetään sitä MYEL-työtuloa tai MYEL-työtulojen yhteismäärää, joka hänelle vahvistetaan vahinkotapahtumahetkelle MYEL:n mukaisesti.

Samoin menetellään, jos maatalousyrittäjällä on vahinkotapahtuman sattumishetkellä vireillä työtulon tarkistamishakemus tai apurahansaajalla MYEL 10 d §:n mukainen yhdistämishakemus, joka johtaa työtulon tarkistamiseen.

Jos toiminta ei ole ehtinyt kestää neljää kuukautta

Joskus vahinkotapahtuma voi sattua aikana, jona maatalousyrittäjän tai apurahansaajan työ ei ole hänen 18 vuotta täytettyään ehtinyt vielä jatkua MYEL-vakuuttamisen ehtona olevaa neljää yhdenjaksoista kuukautta. Kysymyksessä on tilanne, jossa vahinkotapahtuma on niin vakava, ettei MYEL-vakuutusta voida vahvistaa vahingoittuneelle vahinkotapahtuman sattumisen jälkeen. Tällöin maatalousyrittäjän tai apurahansaajan vuosityöansio vahinkotapahtumapäivälle määrätään jälkikäteen MYEL:n mukaisesti työtulon vahvistamiselle säädettyjä perusteita noudattaen.

Jos maatalousyrittäjä tai apurahansaaja on tullut työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeutetuksi

MYEL:n mukaisella työkyvyttömyyseläkkeellä olevalla voi olla työkyvyttömyyseläkkeen rinnalla pakollinen MYEL-vakuutus. Osatyökyvyttömyyseläkkeellä olevalla MYEL-vakuutetulla on usein eläkkeen rinnalla pakollinen MYEL-vakuutus. Täydellä MYEL-työkyvyttömyyseläkkeellä olevalla ei yleensä ole eläkkeen rinnalla pakollista MYEL-vakuutusta.

Kun MYEL:in mukainen työkyvyttömyyseläke myönnetään, vakuutetun MYEL-työtulo tarkistetaan takautuvasti työkyvyttömyyden alkamisesta lukien vastaaman työpanosta eläkkeen rinnalla tapahtuvasta työskentelystä. Jos työkyvyttömyyseläkkeen rinnalle vahvistetaan MYEL-vakuutus eläketapahtumasta lukien ja MATAL:n mukainen vahinkotapahtuma on sattunut työkyvyttömäksi tulon jälkeen, vuosityöansio määräytyy vahinkotapahtumapäivälle vahvistetun MYEL-työtulon mukaan.

Eläkepääätös johtaa usein siihen, että MYEL-vakuutus päättyy takautuvasti. Tämän vuoksi MATAL:ssa on erityissäännös, jonka mukaan vahinkotapahtuma voidaan tietyn ajan korvata, vaikka MYEL-vakuuttamisvelvollinen maatalousyrittäjä ei työkyvyttömäksi tulonsa jälkeen ole enää ollut MYEL-vakuuttamisvelvollinen.

Vahinkotapahtuman korvaaminen edellyttää, että henkilö

1. on tullut MYEL:n mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen tai muuhun työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien mukaiseen toistaiseksi myönnettyyn täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen, täyden tai osittaisen työkyvyttömyyden perusteella

27.12.2024

myönnettyyn kuntoutustukeen tai osittaisen työkyvyttömyyden perusteella toistaiseksi myönnettyyn osatyökyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi oikeutetuksi, ja

2. vahinkotapahtuma on sattunut ennen kuin 30 päivää on kulunut siitä, kun hän sai tiedon Melan tai muutoksenhakuelimen antamasta eläkkeen myöntämistä koskevasta päätöksestä. Jollei muuta näytetä, vahingoittuneen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, jona päätös on postitettu hänen ilmoittamaansa osoitteeseen.

Mikäli **vahinkotapahtuma on sattunut 1.1.2021 tai sen jälkeen**, ei takautuvasti myönnetty työkyvyttömyyseläke vaikuta MATAL:n mukaiseen ansionmenetykskorvaukseen tilanteessa, jossa vahinkotapahtuma on sattunut työkyvyttömyyseläketapahtuman jälkeen. Maatalousyrittäjän tai apurahansaajan vuosityöansio on tässä tapauksessa vahinkotapahtuman sattumishetkellä MATAL-säännösten mukaan määritellyn suuruinen.

Se, että MYEL- tai YEL-vakuutuksen työtulo on tarkistettu takautuvasti myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen johdosta pienemmäksi eläketapahtumasta lukien tai että MYEL- tai YEL-vakuutus on kokonaan päätetty, ei vaikuta vahinkotapahtuman johdosta MATAL:n mukaan määriteltyyn vuosityöansioon ja ansionmenetykskorvauksiin. Ja jos esimerkiksi MATAL:n mukainen ansionmenetykskorvaus on myönnetty vähimmäisvuosityöansion mukaisena, ei takautuvasti myönnetty toistaiseksi voimassa oleva täysi työkyvyttömyyseläke vaikuta jälkikäteen enää siihen, voidaanko vähimmäisvuosityöansiosäännöstä soveltaa.

Esimerkki

Tapaturma on sattunut 10.2.2021, jonka johdosta vahingoittuneelle maksetaan päivärahaa mainitun ajankohdan mukaisen 30 000 €:n vuosityöansion perusteella. Vahingoittuneelle myönnetään sittemmin maaliskuussa 2022 täysi työkyvyttömyyseläke 1.1.2021 alkaneen työkyvyttömyyden johdosta, ja hänen MYEL-työtulonsa tarkistetaan eläketapahtumasta 1.1.2021 alkaen 12 000 €:ksi. Työkyvyttömyyseläkkeen myöntäminen ja siitä johtuva työtulon muutos eivät vaikuta hänelle 10.2.2021 sattuneen tapaturman perusteella jo maksettuun tai myöhemmin maksettavaan ansionmenetykskorvaukseen.

Mikäli **vahinkotapahtuma on sattunut ennen vuotta 2021**, maatalousyrittäjän ja apurahansaajan vuosityöansio määrätään jälkikäteen MYEL:n mukaisesti työtulon vahvistamiselle tai tarkistamiselle säädettyjä perusteita noudattaen tilanteissa, joissa MYEL-vakuutus on takautuvasti päätetty eläketapahtumaan ja vahinkotapahtuma on sattunut eläketapahtuman jälkeen. Mikäli vahingoittuneelle vahvistetaan eläketapahtumasta lukien pienempi MYEL-työtulo ja vahinkotapahtuma on sattunut eläketapahtuman jälkeen, MATAL:n mukaiset ansionmenetykskorvaukset määräytyvät eläketapahtumasta lukien vahvistetun MYEL-työtulon mukaan. Mikäli MATA-korvauspäätökset ovat lainvoimaisia, Melan on, mikäli vahingoittunut ei anna suostumustaan päätösten korjaamiseen, haettava jo annettujen päätösten poistamista, ja ansionmenetykskorvaukset määrätään uudestaan pienemmän työtulon mukaisina.

27.12.2024

Edellä mainittu soveltamiskäytäntö on vahvistettu muutoksenhakuasteiden päätöksillä. Mainitun kaltaisessa tilanteessa Mela on arvioitava myös jo maksettujen ansiomenetysten liikamaksun takaisinperintä.

Esimerkki

Tapaturma on sattunut 10.12.2020, jonka johdosta vahingoittuneelle on maksettu päivärahaa vahinkotapahtumahetken mukaisen 30 000 €:n vuosityöansion perusteella. Vahingoittuneelle myönnetään sittemmin lokakuussa 2021 täysi työkyvyttömyyseläke 1.9.2020 alkaneen työkyvyttömyyden johdosta, ja hänen MYEL-työtulonsa tarkistetaan eläketapahtumasta 1.9.2020 alkaen 12 000 €:n tasolle. Myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen ja sen johdosta tehdyn työtulotarkistuksen perusteella vahingoittuneella on vahinkotapahtuman perusteella oikeus ansiomenetykskorvaukseen 30 000 €:n sijaan 12 000 €:n työtulon mukaisena. Mela joutuu tarkistamaan korvauspäätökset, joissa ansiomenetykskorvaus on myönnetty 30 000 €:n työtulon perusteella ja arvioimaan liikaa maksetun korvauksen takaisinperintää.

Korotettu vuosityöansio neljän kuukauden jälkeen vahinkotapahtuman sattumisesta

Jos maatalousyrittäjä ja hänen omaisensa osoittavat, että viimeisen vuoden aikana ennen vahinkotapahtuman sattumista maatalousyrittäjän eläkelain 16 tai 17 §:ssä tarkoitetuissa viljelmän työtuloon vaikuttavissa tekijöissä on tapahtunut muutos, joka korottaisi maatalousyrittäjän työtuloa sanotun lain säännösten mukaisesti, ja maatalousyrittäjä, mikäli hänet edelleen on vakuutettava, on tehnyt hakemuksensa työtulonsa tarkistamiseksi, otetaan edellä mainittu muutos huomioon vuosityöansiota määrättäessä.

Korotusta varten on esitettävä selvitys maatalousyrittäjätoiminnan laadussa, laajuudessa tai muodossa taikka maatalousyrittäjän työpanoksessa tapahtuneista muutoksista. Selvityksinä voidaan myös esittää työansioita koskevat tiedot maatalousyrittäjän kirjanpidosta tai verotusta varten pidettävistä muistiinpanoista.

Jos muutos perustuu viljelmän tuottavuuteen, voidaan aikaisemminkin tapahtunut muutos ottaa huomioon, mikäli se olosuhteisiin nähden on kohtuullista. Edellä mainitulla tavalla korotettua vuosityöansiota käytetään päivärahaa määrättäessä kuitenkin vain siltä osin kuin päiväraha myönnetään neljän kuukauden jälkeiselle ajalle vahinkotapahtuman sattumisesta.

Vapaaehtoisesti vakuutetun MATA-toiminnan vuosityöansio

Jos maatalousyrittäjällä tai apurahansaajalla oli vahinkotapahtuman sattuessa pakollisen MATA-vakuutuksen rinnalla myös työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus, vuosityöansiossa otetaan huomioon myös tämän vakuutuksen vuosityöansio vahinkotapahtuman sattumishetkellä.

Koko MATA-vakuutettu toiminta muodostaa vuosityöansion pakollisessa MATA-vakuutuksessa

Maatalousyrittäjätoimintaa harjoittavan apurahansaajan vuosityöansiona pidetään maatalousyrittäjätyöstä MATAL 61 §:n mukaisesti määräytyvän vuosityöansion ja

27.12.2024

apurahansaajan työstä määräytyvän vuosityöansion yhteismäärää. Vuosityöansiossa lasketaan siten yhteen pakollisen MATA-vakuutuksen MYEL-työtulot maatalousyrittäjän ja apurahansaajan työstä sekä maatalousyrittäjän työajan vapaaehtoisten MATA-vakuutusten vuosityöansiot.

4.4.2.2 Muusta toiminnasta saatujen ansioiden huomioiminen vuosityöansiossa

Muusta toiminnasta saadut ansiot otetaan huomioon vain pakollisen työajan MATA-vakuutuksesta myönnettävässä ansionmenetykskorvauksessa.

a) Muun yritystoiminnan vuosityöansio

Vuosityöansioon voidaan ottaa mukaan vain sellainen muun yritystoiminnan vuosityöansio, joka on vakuutettu TyTAL:n mukaisella yrittäjän työajan vapaaehtoisella työtaturma- ja ammattitautivakuutuksella. Tällaisen vakuutuksen voi saada yrittäjän eläkelain (YEL) mukaisella vakuutuksella vakuutettu henkilö. Lisäksi TyTAL:n mukaisen vakuutuksen voi saada alle 18-vuotias yrittäjä sekä yrittäjä, joka hakemuksesta haluaa jatkaa TyTAL:n mukaista vakuutustaan YEL-vakuuttamisen yläikärajan täyttämisen jälkeen. Viimeksi mainitut eivät voi ikänsä puolesta saada YEL:n mukaista työeläkevakuutusta. YEL-vakuuttamisen yläikäraja määräytyy kuten MYEL-vakuuttamisen yläikäraja, ks. kohta 2.1.1.

TyTAL:n mukaan vakuutetun yritystoiminnan osalta vuosityöansiona pidetään YEL:n mukaista työtuloa vahinkotapahtumahetkellä. Jos YEL-työtulo on vahvistettu YEL:n mukaisen enimmäismäärän mukaiseksi, TyTAL:n mukainen vuosityöansio on mahdollista hakemuksesta vahvistaa tätä suuremmaksi, kuitenkin enintään yrittäjän työpanosta vastaavan vuotuisen työtulon suuruiseksi.

Alle 18-vuotiaalla ja YEL-vakuuttamisen yläikärajan ylittäneellä vakuutetulla vuosityöansio vahvistetaan yrittäjän työpanosta vastaavan vuotuisen työtulon suuruiseksi noudattaen YEL 112 §:n 1 momentissa mainittuja periaatteita noudattaen.

Jos muusta yritystoiminnasta ei ole otettu vapaaehtoista TyTAL:n mukaista vakuutusta, ei YEL-työtuloa tai yritystoiminnasta saatuja tuloja voida huomioida MATAL:n mukaista ansionmenetykskorvausta määrittäessä.

b) Työsuhdeansiot

Päiväraha 28 päivän ajalta Päiväraha määräytyy työsuhdeansioiden osalta eri tavalla 28 päivän ajalta vahinkopäivästä lukien sitä lukuun ottamatta. Edellä mainitulta ajalta työsuhdeansioiden osalta päiväraha on pääsääntöisesti työnantajan maksaman sairausajan palkan suuruinen. Ajanjakso ei ole sidottu siihen, miltä ajalta työnantaja maksaa palkkaa vai maksaako ollenkaan. Vahinkopäivää edeltävän neljän viikon ansiot ovat päivärahan perusteena silloin, jos sairausajan palkkaa ei ole maksettu lainkaan tai kun sitä on maksettu vain osalta työkyvyttömyysaikaa.

27.12.2024

Jos työkyvyttömyys alkaa vasta 28 päivän ajanjakson jälkeen (esimerkiksi kuukauden kuluttua vahinkotapahtumasta), päiväraha lasketaan tällöin työkyvyttömyyden alusta lukien vuosityöansion perusteella.

Päiväraha myönnetään vahingoittuneelle. Jos työnantaja on maksanut vastaavalla ajalla sairausajan palkkaa, työnantajalle maksetaan päivärahasta enintään maksetun sairausajan palkan määrä.

Työnantaja maksanut sairausajan palkkaa sairausloma ajalta

Vahinkotapahtuma on sattunut 1.1.2021 ja työkyvyttömyyden on arvioitu kestävän 20.1.2021 saakka. Vahingoittunut on saanut sairausajan palkkaa 2.1.–20.1.2021 2 000,00 euroa. Tämän lisäksi hänellä on MATA-vakuutus 10 000 euron työtulolla ja YEL-toiminnasta TyTAL:n mukainen vakuutus 10 000 euron YEL-työtulolla.

Päiväraha määräytyy 19 päivän ajalta seuraavasti:

Työsuhdeansioiden osalta 28 päivän päiväraha on työnantajan maksama sairausajan palkka. Päiväkohtaisena korvauksena päiväraha on $2\,000,00 / 19 = 105,26$ €/pvä.

MATA ja YEL-ansioiden osalta $(10\,000,00 + 10\,000,00) / 360 = 20\,000,00 / 360 = 55,56$ €/pvä.

Päiväkohtainen korvaus $105,26 + 55,56 = 160,82$ €.

Korvaus ajalta 2.1.–20.1.2021: $55,56 \times 19 + 2\,000,00 = 1\,055,64 + 2\,000,00 = 3\,055,64$ €, josta työnantaja saa 2 000,00 € ja vahingoittunut 1 055,64 €.

Päivärahasta ei tehdä 4,34 %:n (2021) palkansaajavähennystä, koska työnantaja on pidättänyt lakisääteiset maksut sairausajan palkasta.

Työnantaja ei ole maksanut sairausajan palkkaa sairausloma ajalta

Vahinkotapahtuma on sattunut 1.1.2021 ja työkyvyttömyyden arvioitu kestävän 20.1.2021 saakka. Vahingoittunut on saanut palkkaa neljä viikkoa (4.12.–31.12.2020) ennen tapaturmaa 4 000,00 €. Tämän lisäksi hänellä on MATA-vakuutus 10 000,00 € työtulolla ja YEL-toiminnasta TyTAL:n mukainen vakuutus 10 000,00 € YEL-työtulolla.

Päivärahaa määräytyy 19 päivän ajalta seuraavasti:

Työsuhteen osuus: $4\,000,00 / 28 = 142,86$ €/pvä. Tästä lasketusta päivärahakorvauksesta vähennetään 4,34 % (2021) palkansaajavähennystä.

MATA- ja YEL-ansioiden osalta $(10\,000,00 + 10\,000,00) / 360 = 20\,000,00 / 360 = 55,56$ €/pvä.

Päiväkohtainen korvaus on $142,86 + 55,56 = 192,42$ €/pvä

27.12.2024

Korvaus ajalta 2.1.–20.1.2021 eli 19 päivältä:

$55,56 \times 19 + (142,86 \times 19 - \text{päivärahavähennys } 4,34 \%) = 1\,055,64 + (2\,714,34 - 4,34 \%) = 1\,055,64 + (2\,714,34 - 117,80) = 1\,055,64 + 2\,596,54 = 3\,652,18 \text{ €}$, jonka summan vahingoittunut saa kokonaan.

Päivärahan määräytyminen, kun on useita ansiotöitä

Jos MATA-vakuutetulla on työsuhdeansioita, MATA-toimintaa ja TyTAL:n mukaista toimintaa, 28 päivän ajalta päivärahan päiväkohtaista määrää MATAL:n mukaan määrättäessä otetaan huomioon sairausajan palkka tai vahinkotapahtumaa edeltävät neljän viikon ansiot muunnettuna päiväkohtaiseksi korvaukseksi sekä 1/360 MATA-toiminnan vuosityöansioista ja TyTAL:n mukaisesta vuosityöansioista.

Työsuhdeansiot ja vuosityöansion määrittäminen

Jos työkyvyttömyys jatkuu 28 päivän jälkeen, myös työsuhdeansioiden osalta määritetään vuosityöansio, jonka mukaan ansionmenetykskorvaus työsuhdeansioiden osalta määräytyy 28 päivän jälkeen maksettavassa päivärahasssa, kuntoutusrahassa ja tapaturmaeläkkeessä.

Vahinkotapahtuman sattumista edeltävät ansiot

Vuosityöansiona pidetään vahingoittuneen työansioita vuositasolla vahinkotapahtuman sattuessa. Työansiot lasketaan vahingoittuneen vahinkotapahtuman aikaisista työsuhteista vahinkotapahtumaa edeltävän vuoden ajalta saatujen työansioiden perusteella. Vuosityöansion laskentatavasta on säädetty tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Jos työansioita on alle vuoden ajalta, ne korotetaan vuositasolle. Myös kesken vuotta tapahtuneet palkankorotukset otetaan huomioon koko vuoden tasolla. Lomautukset ja muut työstä poissaolot eivät yleensä vaikuta vähentävästi ansiotasoon.

Vertailulaskelma

Jos edellä mainituin tavoin laskettu työansio poikkeaa vähintään 20 prosenttia vahinkotapahtumaa edeltävän kolmen kalenterivuoden (vertailuaika) työansioiden keskiarvosta, vuosityöansiona pidetään vertailuajan työansioiden ja edellisen kappaleen mukaisesti lasketun työansion keskiarvoa. Jos ensimmäisen kappaleen mukaisesti laskettu työansio poikkeaisi vähemmän kuin 20 % vertailuajan työansioiden keskiarvosta, vuosityöansiona pidettäisiin vahinkotapahtumavuotta edeltävän kalenterivuoden työansioita.

Työsuhdeansioiden osalta vuosityöansion laskeminen edellyttää aina vertailulaskelman tekemistä. Jos henkilön työansiot kehittyvät suhteellisen tasaisesti, vuosityöansio määräytyy vahinkotapahtumaa edeltävän vuoden ansioiden perusteella.

Vertailuaika on vahinkotapahtumaa edeltävät kolme kalenterivuotta. Näiden vuosien työansiot huomioidaan vuositasolla kunkin vuoden osalta sen suuruisina kuin ne

27.12.2024

ovat ilman niiden määrään vaikuttavia poikkeuksellisia syitä ja ne korotetaan vahinkotapahtumavuoden tasolle palkkakertoimella. Tällä tavoin voidaan laskelmassa ottaa huomioon palkkakehitys. Poikkeuksellisella syyllä tarkoitetaan

- perhevapaata
- vuorotteluvapaata
- varusmies- tai siviilipalvelusta
- osa-aikaeläkkeellä oloa
- sairauspoissaoloa
- tilapäistä työttömyyttä sekä
- muuta näihin rinnastettavaa ansioihin ohimenevästi vaikuttavaa syytä.

Työttömyyttä ei pidetä tilapäisenä sen työttömyyden määrän osalta, joka vahingoittuneella on vähintään ollut jokaisena vahinkotapahtumaa edeltävänä kolmena kalenterivuonna. Jos työttömyyttä on esimerkiksi ollut vertailuikaan sisältyvinä vuosina 37, 105 ja 68 työttömyysetuuden suorituspäivää, jokaisen vertailuikaan sisältyvän vuoden osalta laskelmassa otettaisiin huomioon 37 palkattoman päivän vaikutus. Jos taas työttömyyttä olisi ollut vain kahtena kyseisistä kolmesta vuodesta, laskelmassa ei työttömyydestä johtuvia palkattomia päiviä lainkaan huomioitaisi vuosiansiota vähentävänä.

Pysyvän muutoksen perusteella määräytyvä vuosityöansio

Vuosityöansioon perustuvalla ansionmenetykskorvauksella pyritään siihen, että korvaus vastaa mahdollisimman hyvin vahingoittuneen työtapahtuman tai ammattitautiin vuoksi kärsimää ansionmenetystä. Koska vuosityöansion laskenta ei kaikissa niissä tilanteissa, joissa poikkeama on vähintään 20 %, johda oikeaan tulokseen, on lakiin otettu säännös pysyvän muutoksen perusteella määräytyvästä vuosityöansiosta.

Jos yli 20 %:n poikkeama vahinkotapahtumaa edeltävän vuoden ajalta saatujen työansioiden ja vahinkotapahtumaa edeltävän kolmen kalenterivuoden ansioiden keskiarvosta johtuu pysyväksi arvioitavasta muutoksesta, vuosityöansio määritellään vahinkotapahtumaa edeltävän vuoden ajalta saatujen työansioiden perusteella. Kysymys on tällöin tilanteesta, jossa vahingoittuneen ansiotaso on vahinkotapahtumaa edeltävän vuoden aikana muuttunut sillä tavoin pysyväksi arvioitavalla tavalla, ettei ole enää kohtuullista laskea vuosityöansiota lainkaan edeltävien vuosien ansiotason perusteella.

Pysyvää muutosta arvioitaessa on pyrittävä arvioimaan vahingoittuneen vahinkotapahtuman sattuessa tekemän työn ja siitä saadun ansiotason todennäköistä jatkumista, jos vahinkoa ei olisi sattunut. Huomioon otettavia seikkoja ovat vahinkotapahtuman sattuessa tehdyn työn kesto ja sen todennäköinen jatkuminen sekä muut työansioiden jatkuvuuteen vaikuttavat seikat. Toistaiseksi voimassa olevan työsuhteen saaminen, jossa koeaika on ohi, on yleensä merkki pysyvästä muutoksesta. Työn ja ansiotason todennäköisen jatkumisen arvioimista varten tarvitaan esimerkiksi työnantajan selvitys siitä, millainen työsuhte on ja miten työtä olisi jatkossa riittänyt.

27.12.2024

Myös edeltävien vuosien työhistoria saattaa joissakin tapauksissa antaa viitteitä siitä, onko kyseessä tilanteen muutos vai aikaisempia vuosia vastaava vaihtelu työnteossa ja ansioissa.

Pääsäännön mukaan vuosityöansio lasketaan vahinkotapahtumaa edeltävän vuoden ajalta saatujen työansioiden perusteella. Jos vahinkotapahtumaa edeltävän vuoden ajalta saadut työansiot perustuvat merkittävässä määrin palkkiopalkkaukseen, arvioidaan vuosityöansio kuitenkin vastaavaa työtä tekevän henkilön keskimääräistä työansiotasoa vastaavaksi. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi palkkiopalkkausta tai muuta työntekijän suoritukseen tai työn tulokseen perustuvaa palkkausta, jossa työansiot tyypillisesti vaihtelevat. Tällöin enintään vuoden ajan työansiot eivät useinkaan anna riittävän oikeaa kuvaa ansiotasosta. Ansioiden voidaan katsoa perustuvan merkittävässä määrin työntekijän suoritukseen, jos suoritusperusteisen palkkauksen osuus on yli puolet kokonaisansioista.

Vuosityöansio arvioidaan näissä tilanteissa vastaavaa työtä tekevän henkilön keskimääräistä ansiotasoa vastaavaksi. Keskimääräinen ansiotaso selvitetään pyytämällä työnantajalta selvitys vastaavaa työtä tekevien työntekijöiden keskimääräisestä ansiotasosta. Tällöin tulee ottaa huomioon myös vahingoittuneen työntekijän kokemus alalta. Jos työnantajalta ei voida saada riittävän luotettavaa selvitystä keskimääräisestä ansiotasosta kyseisessä työssä, ansiotaso määritetään palkkatilastojen perusteella. Palkkatilastoja käytetään nykyisen korvauskäytännön mukaisesti vastaavasti kuin opiskelijan ja nuoren henkilön vuosityöansion määrittämisessä.

Ansiomenetykskorvauksen perusteena oleva työansio työsuhdeansioissa

Ansiomenetykskorvauksen perusteena olevaa työansiota määrättäessä otetaan huomioon palkka, tulospalkkio tai muu vastike, joka on maksettu tai sovittu maksettavaksi korvauksena työstä. Keskeistä on sen ratkaiseminen, onko tuloerän osalta kysymys vastikkeesta, joka on maksettu tai sovittu maksettavaksi korvauksena työstä. Luontoisetuja ei oteta huomioon päivärahassa 28 päivän aikana vahinkopäivästä lukiensitä lukuun ottamatta. Luontoisedut huomioidaan kuitenkin työsuhdeansioiden osalta määritettävässä vuosityöansiossa.

TyTAL 81 §:ssä on yksityiskohtainen luettelo siitä, mitä ei pidetä vastikkeena työstä.

Vuosityöansio 28 päivän jälkeen, kun MATA:työtä, työsuhdeansioita ja muuta yritystoimintaa

Vuosityöansio määrätään siten, että ensin määritetään kunkin ansiotoiminnon vuosityöansio (MATA-työn vuosityöansio, työsuhdeansiot ja TyTAL:n mukaan vakuutetun yritystoiminnan vuosityöansio). Päivärahan määrä on 1/360 kaikkine toimintojen vuosityöansioiden yhteismäärästä. Vastaavalla tavalla määräytyy kuntoutusrahan tai tapaturmaeläkkeen perusteena oleva vuosityöansio.

27.12.2024

Vuosityöansio työsuhdeansioiden osalta vanhuuseläkkeellä sattuneen vahinkotapahtuman perusteella

Jos vanhuuseläke on alkanut vahingoittuneen täytettyä 63 vuotta ja vahinkotapahtuma on sattunut työssä, jota vahingoittunut teki eläkkeellä ollessaan, työsuhdeansioiden osalta vuosityöansio määritetään vuositasolla vastaamaan sitä työansiota vahinkotapahtuman sattuessa, jonka vahingoittuneen voidaan arvioida todennäköisesti jatkuvasti saavan.

Päivärahaa myönnettäessä edellä mainittua säännöstä sovelletaan työsuhdeansioiden osalta vasta 28 päivän kuluttua vahinkopäivästä lukien sitä lukuun ottamatta. Vuosityöansion määrittämisessä otetaan huomioon vanhuuseläkeaikaisen työnteon ja vahinkopäivän työn luonne, kesto ja ansiot, työn jatkuminen sekä muut vanhuuseläkeaikaisen työnteon jatkuvuuteen vaikuttavat seikat. Nämä asiat selvitetään lähikohtaisesti työnantajalta. Esimerkiksi, jos henkilö on ilmoittanut olevansa valmis työskentelemään niin paljon kuin työtä on tarjolla ja henkilö on ehtinyt työskennellä vuoden, kyseisen vuoden ansioita käytetään vuosityöansiona.

Kun henkilö jää työeläkelakien mukaiselle työeläkkeelle, hänen pakollinen MATA-vakuutuksensa päätetään. Jos hän on ottanut työajan vapaaehtoisin MATA-vakuutuksen, ei vuosityöansiossa oteta huomioon työsuhdeansioita. Työsuhdeansioihin liittyvä vanhuuseläkkeellä olevan vuosityöansioita koskeva säännös voikin tulla sovellettavaksi lähinnä vain tilanteissa, jossa henkilö on jäänyt kansaneläkelain mukaiselle vanhuuseläkkeelle, mutta ei työeläkelakien mukaiselle tai saa ulkomailta maksettavaa työeläkelakien tai kansaneläkelain mukaista vanhuuseläkettä vastaavaa etuutta, mutta hän ei saa työeläkelakien mukaista vanhuuseläkettä. Edellä mainitulla vanhuuseläkkeellä olevalla voi olla työsuhdetyön rinnalla pakollinen MATA-vakuutus ja työsuhhteissa tehtyä työtä. Käytännössä edellä mainittu tilanne on harvinainen.

Nuoren henkilön vuosityöansio

Työsuhdeansioiden osalta sovelletaan myös TyTAL:n 78 §:n säännöstä nuoren henkilön vuosityöansiosta. Säännös otetaan huomioon silloin, kun on kysymys 28 päivän jälkeiseltä ajalta maksettavasta päivärahasta eli sellaisesta päivärahasta, jota laskettaessa työsuhdeansioille määritetään vuosityöansio. Kun kyseessä on nuori henkilö, jolla on pakollinen MATA-vakuutus ja työsuhdeansioita, 28 päivän ajalta päivärahan perusteena on MATA-toiminnan vuosityöansio sekä sairausajan palkka tai sairausajan palkkaa edeltävät neljän viikon ansiot, jos sairausajan palkkaa ei ole maksettu tai sitä on maksettu vain osittain.

Nuoren henkilön vuosityöansio määritetään 28 päivän kuluttua vahinkopäivästä sitä lukuun ottamatta. Nuorella henkilöllä tarkoitetaan henkilöä

- joka on päättänyt peruskoulun enintään viisi vuotta ennen vahinkopäivää ja
- jolla ei ole työttömyyden, työn tilapäisyyden tai muun niihin rinnastettavan syyntä vakiintuneita työansioita, eikä
- kyseessä ole päätoimisesti ammattiin opiskeleva henkilö

27.12.2024

Käytännössä nämä nuoret ovat 16–21-vuotiaita. Heillä on usein ollut muutaman vuoden ajan tilapäistöitä. Tähän ryhmään voivat kuulua myös nuoret, jotka eivät ole vielä hakeutuneet tai päässeet opiskelemaan.

Nuoren henkilön vuosityöansiona työsuhdeansioiden osalta käytetään tällöin työansiota, jonka hän olisi vahinkopäivänä tekemässään työssä todennäköisesti ansainnut kolmen vuoden työkokemuksen jälkeen. Tämä vuosityöansio lasketaan yhteen MATA-vuosityöansion kanssa, jos kysymyksessä on pakollisesti MATA-vakuutettu henkilö.

Jos nuorella henkilöllä on työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus, säännöstä nuoren henkilön vuosityöansiosta ei noudateta, koska työsuhdeansioita ei oteta muutoinkaan huomioon.

c) TyTAL:n soveltamisalaan kuulumattomassa työssä saadut työansiot

Muussakin kuin TyTAL:n soveltamisalaan kuuluvassa työssä saatu TyTAL 81 §:n mukainen työansio otetaan huomioon vuosityöansiota ja työansion vähentymistä määritettäessä, ei kuitenkaan TyTAL 12 §:ssä tarkoitettuun urheilemisesta saatua työansiota. Näillä ansioilla tarkoitetaan muita kuin työ- tai virkasuhteessa saatuja työansioita. Lain esitöiden mukaan säännöksessä tarkoitetaan esimerkiksi luottamustoimesta saatuja palkkioita tai freelancerin toimeksiantosuhteessa saamia työkorvauksia.

Tapaturma-asiain korvauslautakunnan ohjeet

Tapaturma-asiain korvauslautakunta on antanut työsuhdeansioiden vuosityöansion määrittämisestä tarkempia ohjeita. Näitä ohjeita noudatetaan myös laskettaessa ansionmenetystä työsuhdeansioiden osalta MATAL:n mukaista ansionmenetykskorvausta.

Muut työansiot ja MATAL:n mukaiset vapaaehtoiset vakuutukset

Työajan vapaaehtoisessa MATA-vakuutuksen ja vapaa-ajan MATA-vakuutuksen vuosityöansiossa ei oteta huomioon työsuhdeansioita, nuoren henkilön vuosityöansiosäännöstä, TyTAL:n mukaan vakuutettua yritystoimintaa eikä myöskään TyTAL:n soveltamisalaan kuulumattomia ansioita.

4.4.2.3 Päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansio

MATAL 64 §

Päätoimisesti ammattiin opiskelevan vahingoittuneen vuosityöansio määräytyy siten, että huomioon otetaan pakollisesti MATA-vakuutettu MATA-työ, mahdollinen työajan vapaaehtoisesta MATA-vakuutuksesta vuosityöansio sekä TyTAL 76 §:n säännösten mukaan määräytyvä opiskelijan vuosityöansio, kuitenkin niin, että opiskelijan vuosityöansio otetaan huomioon vasta vahinkotapahtumaa seuranneen 28 päivän jälkeen silloin, kun vahinkotapahtuma on sattunut 2021 tai sen jälkeen.

27.12.2024

Päätoimisesti ammattiin opiskelevaa ei ole lainsäädännössä tarkemmin määritelty. Opintojen tulee olla päätoimisia ja ammattiin johtavia.

Jos kyseessä on päätoimisesti ammattiin opiskeleva MATA-vakuutettu, jolla on myös työsuhdeansioita, 28 päivän ajalta vahinkotapahtumasta lukien sitä lukuun ottamatta, päiväraha määräytyy työnantajan maksaman sairausajan palkan perusteella tai sitä edeltävän neljän viikon ansioiden perusteella. Tältä ajalta päivärahan suuruus määräytyy MATA-toiminnan vuosityöansion ja työsuhdeansioiden osalta sairausajan palkan perusteella. TyTAL:n 76 §:n mukaisesti 28 päivän jälkeiseltä ajalta määritetään päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansio.

TyTAL:n mukaan päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansiona pidetään työansiota, jonka hän valmistuttuaan olisi ammattia vastaavassa työssä vahinkotapahtuman sattuessa kolmen vuoden työkokemuksen jälkeen todennäköisesti ansainnut.

Jos kyseessä on pelkästään pakollisesti vakuutettua MATA-toimintaa harjoittava päätoiminen opiskelija, vuosityöansio on MATA-vakuutetun toiminnan ja päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansion yhteismäärä. Vuoden 2021 alusta voimaan tulleen lainmuutoksen myötä edellä tarkoitetun vakuutetun ansionmenetykskorvausta maksetaan ensimmäisen 28 päivän ajalta ainoastaan MATA-vakuutetun toiminnan ansioiden menetyksen perusteella. Tämän ajankohdan jälkeiseltä ajalta maksettava ansionmenetykskorvaus on MATA-työansioden ja opiskelijan vuosityöansion yhteismäärä, eikä muiden työansioden menetyksiä huomioida.

Edellä mainitun tavoin määräytyvää vuosityöansiota käytetään vuosityöansiona myös silloin, kun vahinkotapahtuma sattuu vuoden kuluessa päätoimiseen ammattiin johtaneen opiskelun päättymisestä ja vahingoittuneen työansio vahinkotapahtuman sattuessa jää alemmaksi kuin vuosityöansio, joka määrättäisiin päätoimisesti ammattiin opiskelevalle. Aina kun vahinkotapahtuma sattuu vuoden sisällä ammattiin johtaneiden opintojen päättymisestä, ansionmenetykskorvausta määrättäessä on tehtävä vertailulaskelma, jossa verrataan päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansiota vahinkotapahtumahetken työansioihin.

Päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansiosäännöstä ei sovelleta henkilöön, jolla on pelkkä työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus. Vahingoittuneen ansionmenetykskorvaus määräytyy tällöin työajan vapaaehtoisessa MATA-vakuutuksessa sovitun vuosityöansion perusteella. Myöskään vapaa-ajan vakuutuksesta myönnettävää ansionmenetykskorvausta määrättäessä ei sovelleta säännöstä päätoimisen opiskelijan vuosityöansiosta.

4.4.2.4 Koululaisen vuosityöansio

MATAL 65 §

Perusopetuslain (628/1998) ja lukiolain (629/1998) mukaisessa opetuksessa olevan vahingoittuneen vuosityöansio määräytyy noudattaen, mitä työtaturma- ja ammattitautilain 77 §:ssä säädetään. Vuosityöansio on tällöin vähimmäisvuosityöansio

27.12.2024

kaksinkertaisena eli 33 900 euroa vuonna 2025. Päivärahan määrä on tällöin 1/360 edellä mainitusta vuosityöansioista eli 94,17 euroa päivässä vuonna 2025.

Jos koululaisen vuosityöansio, joka määräytyy pakollisesti MATA-vakuutetun toiminnan ja mahdollisten työsuhdeansioiden ja muiden ansioiden perusteella on suurempi kuin yllä mainittu koululaisen vuosityöansio, vuosityöansio määrätään normaalisäännön työansioiden perusteella MATAL 61 §:n ja 63 §:n mukaisesti.

Tällöin yllä mainittujen säännösten mukaisesti huomioon otetaan MATA-toiminnan vuosityöansio ja vuosityöansio työsuhdetöistä, muusta yritystoiminnasta sekä mahdollisista TyTAL 82 §:n mukaisista ansioista. Koululaisen ollessa kyseessä, sovellettavaksi voi tulla työsuhdeansioiden osalta myös nuoren henkilö vuosityöansiota koskevat säännökset (ks. kohta nuoren henkilön vuosityöansio). Koululaisen kohdalla ansiomenetyskorvausta myönnettäessä on aina tehtävä vertailulaskelma, jossa verrataan kaksinkertaista vähimmäisvuosityöansiota työansioiden mukaiseen vuosityöansioon.

Koululaisen vuosityöansiosäännöstä ei sovelleta henkilöön, jolla on pelkkä vapaaehtoinen työajan MATA-vakuutus. Vahingoittuneen ansiomenetyskorvaus määräytyy tällöin työajan vapaaehtoisessa MATA-vakuutuksessa sovitun vuosityöansion perusteella. Myöskään vapaa-ajan vakuutuksesta myönnettävää päivärahaa määrättäessä ei sovelleta säännöstä päätoimisen opiskelijan vuosityöansioista.

4.4.2.5 Ammattitaudin ilmeneminen eläkkeellä oloaikana

MATAL 48 §

Jos ammattitauti ilmenee aikana, jolloin vahingoittunut on vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeellä, ja altistus on tapahtunut ennen eläkkeelle jäämistä, oikeus päivärahaan arvioidaan sen työn perusteella, jota hän viimeksi teki ennen siirtymistään eläkkeelle. Tällöin päivärahan määrä perustuu kaikkien työansioiden osalta MATAL 62 §:n perusteella määräytyvään vuosityöansioon. Tällöin ei myöskään työsuhdeansioiden osalta noudateta 28 päivän sääntöä.

MATAL 62 §:n mukaan, jos vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeellä olevalla ilmenee ammattitauti, jonka aiheuttanut altistus on tapahtunut ennen eläkkeelle jäämistä, vuosityöansiota määritettäessä vahinkotapahtuman sattumisajankohtana pidetään eläkkeelle jäämisen ajankohtaa. Työansio tarkistetaan ammattitaudin ilmenemisvuoden indeksitasoon työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

4.4.2.6 Vähimmäisvuosityöansio

MATAL 66 §

Jos vuosityöansio jää pienemmäksi kuin vähimmäisvuosityöansio (vähimmäisvuosityöansion määrä vuonna 2025 on 16 950 euroa vuodessa ja 47,08 euroa/pvä), ansiomenetyskorvaus määritetään vähimmäisvuosityöansion perusteella.

Vähimmäisvuosityöansion määrää tarkistetaan vuosittain palkkakertoimella. Tarkistettu rahamäärä pyöristetään lähimmäksi täydeksi kymmeneksi euroksi.

27.12.2024

Poikkeus vähimmäisvuosityöansion soveltamiseen

Päivärahaa, kuntoutusrahaa tai tapaturmaeläkettä ei kuitenkaan koroteta vähimmäisvuosityöansion suuruiseksi, jos vahingoittunut vahinkotapahtuman sattuessa sai vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä. Jos kyseinen eläke on alkanut vasta vahinkotapahtuman sattumisen jälkeen, sillä ei ole vaikutusta vähimmäisvuosityöansiosäännöksen soveltamiseen.

Vanhuuseläke

Vanhuuseläkkeellä tarkoitetaan MATAL 4 §:n 6 kohdan mukaan

1. työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen työeläkelakien tai niitä aikaisemman lainsäädännön mukaista vanhuuseläkettä,
2. kansaneläkelain mukaista vanhuuseläkettä, tai
3. edellisiä vastaavaa ulkomailta maksettavaa eläkettä.

Työkyvyttömyyseläke

Työkyvyttömyyseläkkeellä tässä yhteydessä tarkoitetaan

1. työntekijän eläkelain 3 §:ssä tarkoitettujen lakien tai niitä aikaisempien lakien mukaista **toistaiseksi myönnettyä täyttä työkyvyttömyyseläkettä**,
2. kansaneläkelain mukaista toistaiseksi myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä ja työuraeläkettä,
3. edellisiä vastaavaa ulkomaista etuutta,
4. luopumistukea,
5. lakisääteistä toistaiseksi myönnettyä 100 %:n työkyvyn alentuman perusteella myönnettyä tapaturmaeläkettä ja sitä vastaavaa ulkomailta maksettavaa eläkettä, ja
6. liikennevakuutuslain mukaista 100 %:n työkyvyn alentuman perusteella myönnettyä ansionmenetykskorvausta ja sitä vastaavaa ulkomailta maksettavaa eläkettä.

Muut eläkkeet

Vähimmäisvuosityöansion soveltamiseen eivät vaikuta seuraavat etuudet:

- työeläkelakien mukainen osatyökyvyttömyyseläke tai täysi - tai osakuntoutustuki tai sitä vastaava ulkomailta maksettava etuus tai osittainen varhennettu vanhuuseläke
- kansaneläkelain mukainen kuntoutustuki tai sitä vastaava ulkomailta maksettava etuus
- lakisääteinen tapaturmaeläke / sitä vastaava ulkomainen etuus, jossa työkyvyn alentuma alle 100 %

27.12.2024

- liikennevakuutuslain mukainen ansionmenetyskorvaus /sitä vastaava ulkomainen etuus, jossa työkyvyn alentuma alle 100 %.

Poikkeus

Jos on kuitenkin kysymys tilanteesta, jossa ammattitauti on ilmennyt vasta eläkkeellä oloaikana, vähimmäisvuosityöansiosäännöstä sovelletaan sekä päivärahan että tapaturmaeläkkeen osalta, vaikka kyseessä on vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeellä oleva vahingoittunut.

Vapaaehtoiset MATA-vakuutukset ja vähimmäisvuosityöansio

Työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen perusteella maksettavaan ansionmenetyskorvaukseen ei sovelleta vähimmäisvuosityöansiosäännöstä.

Vapaa-ajan MATA-vakuutuksen perusteella maksettavaan ansionmenetyskorvaukseen ei sovelleta vähimmäisvuosityöansiosäännöstä, jos on kysymys työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen rinnalle otetusta vapaa-ajan MATA-vakuutuksesta.

Jos on kyseessä pakollisen MATA-vakuutuksen rinnalla oleva vapaa-ajan MATA-vakuutus, vähimmäisvuosityöansiosäännöstä sovelletaan.

4.4.3 Päivärahan määrään vaikuttavat muut säännökset**4.4.3.1 Päivärahan vähentäminen vahingoittuneen myötävaikutuksen perusteella**

MATAL 52 §, TyTAL 61 § Päivärahaa voidaan vähentää, jos vahinkotapahtuman pääasiallisena syynä on ollut vahingoittuneen

1. alkoholin tai huumausaineen vaikutuksenalaisuus tai lääkeaineen väärinkäyttö
2. tahallinen tai törkeän huolimaton menettely työssä työturvallisuusmääräysten vastaisesti tai
3. muu menettely, jossa on ollut kysymys törkeästä huolimattomuudesta tai rikollisesta toiminnasta.

Vähentämisen edellytyksiä ja vähennyksen suuruutta arvioitaessa otetaan huomioon, onko vähennystä pidettävä kohtuullisena ottaen huomioon vahingoittuneelle aiheutuneen vamman tai sairauden laatu ja muu erityisen painava syy. Vähennys on enintään puolet päivärahan määrästä.

4.4.3.2 Päivärahasta tehtävä palkansaajamaksujen vähennys

MATAL 53 § Siltä osin kuin päiväraha tai sen suuruisena maksettava kuntoutusraha perustuu työsuhteen ansioihin, päivärahaan sovelletaan, mitä TyTAL 62 §:ssä säädetään palkansaajamaksujen vähentämisestä päivärahasta. Päivärahasta vähennetään tällöin palkansaajamaksujen perusteella 3,54 prosenttia (vuonna 2025).

27.12.2024

Vähennyistä ei tehdä päivärahaa, joka

1. maksetaan työnantajalle
2. perustuu yrittäjän vuosityöansioon tai maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaan vakuutettuun työhön
3. perustuu MATAL:n mukaiseen vähimmäisvuosityöansioon.

Vastaavat vähennykset, mitä tehdään päivärahaan, tehdään myös päivärahan suuruisena maksettavaan kuntoutusrahaan.

4.4.3.3 Työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus ja päiväraha

Työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen nojalla on oikeus kaikkiin samoihin etuuksiin kuin pakollisen MATA-vakuutuksen osalta. Koska vuosityöansio määräytyy työajan vapaaehtoisessa MATA-vakuutuksessa eri tavalla, lakiin on otettu erityissäännöksiä koskien päivärahaa.

Päiväraha on 1/360 vakuutus sopimuksessa sovitusta vuosityöansiosta. Päivärahassa ei oteta huomioon muuta kuin työajan vapaaehtoisella vakuutuksella vakuutettu toiminta ja siitä sovittu vuosityöansio.

Jos vahingoittunut on osittain kykenemätön tekemään työtään, päiväraha on työkyvyn heikentymistä vastaava suhteellinen osa työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansiosta. Työkyvyn heikentymä arvioidaan vamman tai sairauden maatalousyrittäjätölle aiheuttamien rajoitusten perusteella ja päiväraha on työkyvyn heikentymistä vastaava suhteellinen osa päivärahan täydestä määrästä.

4.4.3.4 Vapaa-ajan MATA-vakuutus ja päiväraha

Vapaa-ajan MATA-vakuutuksen nojalla on oikeus kaikkiin samoihin etuuksiin kuin pakollisen MATA-vakuutuksen osalta. Koska vuosityöansio määräytyy työajan vapaaehtoisessa MATA-vakuutuksessa eri tavalla, lakiin on otettu erityissäännöksiä koskien päivärahaa.

Maatalousyrittäjän ja apurahansaajan vapaa-ajan vakuutukseen perustuva päiväraha on 1/360 vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansiosta. Päivärahassa otetaan huomioon vain työajan MATA-vakuutuksella vakuutettu toiminta.

Jos vahingoittunut on osittain kykenemätön tekemään työtään, päiväraha on työkyvyn heikentymistä vastaava suhteellinen osa vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansiosta. Työkyvyn heikentymä arvioidaan vamman tai sairauden maatalousyrittäjätölle tai apurahansaajan työlle aiheuttamien rajoitusten perusteella ja päiväraha on työkyvyn heikentymistä vastaava suhteellinen osa päivärahan täydestä määrästä.

27.12.2024

4.4.4 Tapaturmaeläke

4.4.4.1 Oikeus tapaturmaeläkkeeseen

MATAL 54 §

Vahingoittuneella on oikeus tapaturmaeläkkeeseen vahinkopäivän vuosipäivästä alkaen, jos työkyvyn voidaan arvioida vahingon johdosta heikentyneen vähintään 10 prosenttia. Esimerkiksi, jos vahinkopäivä on ensimmäinen päivä helmikuuta 2016, niin vuosipäivä on ensimmäinen päivä helmikuuta 2017 eli sama kalenteripäivä vuoden päästä vahinkopäivästä. Työkyvyn heikentymän tulee olla vähintään 10 prosenttia, jotta tapaturmaeläkettä voitaisiin myöntää.

Työkyvyn heikentymän arviointi

Työkyvyn heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon vahingoittuneen jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja sellaisella saatavissa olevalla työllä, jota vahingoittuneen voidaan kohtuudella edellyttää tekevän. Tällöin otetaan huomioon vahingoittuneen koulutus, aikaisempi toiminta, ikä, asuinpaikka ja muut näihin rinnastettavat seikat. Kyseessä ei ole pelkästään lääketieteellinen toimintakyvyn arviointi vaan olennaista on arvioida työansioden menetystä. Tällöin arvioidaan vahingoittuneen kykyä hankkia ansiotuloja sellaisella saatavissa olevalla työllä, jota hänen voidaan kohtuudella edellyttää tekevän.

Työkyvyn heikentymää määritettäessä selvitetään työansioden vähentymisen syy yhteys vahinkotapahtumaan. Verrattaessa vahinkotapahtuman jälkeen saatuja työansioita vahingoittuneen vuosityöansioon, vuosityöansio tarkistetaan vertailuajankohdan tasoon työntekijän eläkelain 96 §:n mukaisella palkkakertoimella.

Jos vahingoittunut kykenee osittain vahinkotapahtuman jälkeen työskentelemään, hänen siitä työstä saamiaan ansioita verrataan hänen vuosityöansioonsa. Ansioden erotus muutetaan prosenteiksi, jota käytetään kuvaamaan työkyvyn heikentymistä.

MYEL-työtulo vahinkotapahtuman jälkeen

Maatalousyrittäjän työkyvyn heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon hänen MYEL-työtulonsa, joka on voimassa vahinkotapahtuman jälkeen. Jos maatalousyrittäjän työkyvyn arvioidaan heikentyneen maatalousyrittäjätyössä, maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta toistaiseksi myönnettävään tapaturmaeläkkeeseen, mikäli mainittua työtuloa ei ole pienennetty vahinkotapahtuman jälkeen. Tämä tarkoittaa, että verrattaessa maatalousyrittäjän vuosityöansiota vahinkotapahtuman jälkeiseen tilanteeseen, maatalousyrittäjätyön osalta vertailu tapahtuu MYEL-työtulon perusteella.

Jos maatalousyrittäjän työkyvyn voidaan arvioida heikentyneen maatalousyrittäjätyössä, pysyvää tapaturmaeläkettä ei voida myöntää, jos MYEL:n mukaista työtuloa ei ole pienennetty vahinkotapahtuman jälkeen. Tapaturmaeläkevaiheessa – toisin kuin päivärahakaudella – edellytetään siis MYEL-työtulossa muutosta, jotta pysyvää ansionmenetystä maatalousyrittäjätyöstä voidaan korvata.

27.12.2024

Jos maatalousyrittäjällä on muita ansiotöitä maatalousyrittäjätyön rinnalla ja maatalousyrittäjä ei kykene vahingosta johtuen vahinkotapahtuman jälkeen jatkamaan enää muussa kuin maatalousyrittäjätyössä, työkyvyn heikentymää arvioitaessa otetaisiin huomioon muussa ansiotyössä vähentyneet ansiot sekä muut työkyvyn arvioinnissa huomioon otettavat seikat. Toistaiseksi myönnettävän osittaisen tapaturmaeläkkeen myöntäminen ei edellytä MYEL-työtulon pienentämistä silloin, jos työkyky maatalousyrittäjätyössä ei ole heikentynyt.

Tilapäistä työkyvyttömyyttä ei eläkevaiheessa arvioida samalla tavoin kuin pitkäaikaista työkyvyn heikentymää eikä esimerkiksi leikkauksen jälkeinen työkyvyttömyys tai muu vielä tilapäiseksi arvioitava työkyvyn heikkeneminen edellytä MYEL-työtulon muuttamista, jotta määräaikainen tapaturmaeläke voitaisiin myöntää.

Selvitykset

Ansiotason vertailua varten tarvitaan selvitystä hakijan terveydentilasta ja työskentelystä. Terveystila ennen vahinkotapahtumaa ja tapaturmaeläkettä myönnettäessä selviää lääkärinlausunnoista. Samalla tavalla kuin MYEL-työkyvyttömyyseläkkeessä on tapaturmaeläkeasiassa selvittävät muutokset toisaalta yrityksen tasolla ja toisaalta vahingoittuneen kohdalla.

Maatalousyrityksen toimintaa ja siinä tapahtuneita muutoksia selvittäessä vahingoittuneelta pyydetään työskentelyselvitys (tilatieto-lomake). Sen tiedoista nähdään, onko yrityksen toimintaa supistettu ja ovatko muutokset todennäköisesti johtuneet vahinkotapahtumasta. Jos yrityksen toimintaa ei ole supistettu, on selvittävää, mistä töistä vahingoittunut on joutunut luopumaan ja kuka tekee hänen työnsä.

Apurahansaaja ja toistaiseksi myönnettävä tapaturmaeläke

Apurahansaajiin ei sovelleta säännöstä, jonka mukaan MYEL-työtulon tulee pienentyä vahinkotapahtuman jälkeen, jotta apurahansaajalle voidaan myöntää toistaiseksi voimassa olevat tapaturmaeläke. Apurahansaajille MYEL-vakuutus vahvistetaan määrääjäksi, eikä työtulon tarkistaminen ole mahdollista kesken vakuutuskauden kuin tietyissä laissa säädetyissä erityistilanteissa (vakuutuksen yhdistäminen, MYEL-työkyvyttömyyseläkkeen myöntäminen, ks. tarkemmin apurahansaajan vakuutusopas).

Tapaturmaeläke osittaisen työkyvyttömyyden perusteella

Jos vahingoittuneen työkyky on osittain heikentynyt, tapaturmaeläke on työkyvyn heikentymistä vastaava suhteellinen osa täyden tapaturmaeläkkeen määrästä. Työkyvyn heikentymän suhteellinen osuus pyöristetään lähimpään viiteen prosenttiin. Osittaista työkyvyn heikentymää arvioitaessa otetaan maatalousyrittäjätyön osalta ansiovertailussa huomioon maatalousyrittäjän eläkelain mukainen työtulo. Osittainen työkyvyn heikentymä määritetään viiden prosenttiyksikön tarkkuudella.

27.12.2024

Tapaturmaeläkkeen myöntäminen määräajaksi tai toistaiseksi

Tapaturmaeläke myönnetään joko määräajaksi tai toistaiseksi. Tapaturmaeläkettä ei voida myöntää toistaiseksi ennen kuin kuntoutuksen tarve ja mahdollisuudet on selvitetty.

4.4.4.2 Tapaturmaeläkkeen määrä ja kertakorotus

Tapaturmaeläkkeen enimmäismäärä on vuodessa 85 prosenttia MATAL:n mukaisesta vuosityöansiosta siihen asti, kunnes vahingoittunut on täyttänyt 65 vuotta, minkä jälkeen se on 70 prosenttia vuosityöansiosta (vuosityöansion määrittäminen ks. kohta 4.4.2)

Eläkkeeseen tehdään lisäksi kertakorotus. Maksussa olevan tapaturmaeläkkeen perusmäärää korotetaan sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä tapaturman sattumista seuraavan kalenterivuoden alusta on kulunut viisi kalenterivuotta (korotusvuosi).

Korotusprosentin suuruus määräytyy sen mukaan, minkä ikäinen vahingoittunut on korotusvuoden alussa. Korotusprosentti on 16, jos vahingoittunut on korotusvuoden alussa alle 31-vuotias. Korotusprosentti pienenee 0,457 prosenttiyksiköllä kutakin 30 vuoden ylittävää ikävuotta kohden siten, että korotusprosentti on 0,462, jos vahingoittunut on korotusvuoden alussa 64-vuotias. Korotusta ei tehdä, jos vahingoittunut on korotusvuoden alussa yli 64-vuotias. Korotus tehdään tällöin kuitenkin, jos vahingoittunut täyttää korotusvuoden ensimmäisenä päivänä (1.1.) 65 vuotta.

Tapaturmaeläke tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitetulla työeläkeindeksillä.

4.4.4.3 Oikeus tapaturmaeläkkeeseen vanhuuseläkkeellä sattuneen vahinkotapahtuman perusteella

MATAL 58 §

Jos vanhuuseläke on alkanut vahingoittuneen täytettyä 63 vuotta ja vahinkotapahtuma on sattunut työssä, jota vahingoittunut teki eläkkeellä ollessaan, oikeus tapaturmaeläkkeeseen päättyy, kun vahinkopäivästä on kulunut kolme vuotta tai kun vahingoittunut on sitä aikaisemmin täyttänyt työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan. Vakuuttamisvelvollisuuden yläikäraja on vuonna 1957 ja sitä ennen syntyneillä 68 vuotta, vuosina 1958–1961 syntyneillä 69 vuotta ja vuonna 1962 ja sen jälkeen syntyneillä 70 vuotta.

Säännös ei koske sellaista tilannetta, jossa vahinkotapahtuma on sattunut ennen vanhuuseläkkeelle jäämistä eikä tilannetta, jossa vanhuuseläke on alkanut aikaisemmin kuin vakuutetun täytettyä 63 vuotta. Näissä tilanteissa tapaturmaeläke maksetaan normaalisti toistaiseksi myönnettynä.

27.12.2024

Jos vanhuuseläke on alkanut vahingoittuneen täytettyä 63 vuotta ja vahinkotapahtuma on sattunut vanhuuseläkkeellä ollessa ja vahinkotapahtuma sattuu vuotta ennen työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan täyttämistä, vahingoittuneella ei ole lainkaan oikeutta tapaturmaeläkkeeseen. Tämä johtuu siitä, että edellä mainitussa tilanteessa oikeus tapaturmaeläkkeeseen päättyy, kun vahingoittunut on täyttänyt työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan. Tapaturmaeläke voidaan myöntää vasta vuoden kuluttua vahinkotapahtumasta.

Työajan vapaaehtoisesta MATA-vakuutuksesta ja vapaa-ajan MATA-vakuutuksesta myönnettävään tapaturmaeläkkeeseen sovelletaan myös yllä selostettua säännöstä siitä, että oikeus tapaturmaeläkkeeseen lakkaa työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan täytyttyä.

4.4.4.4 Työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus ja tapaturmaeläke

Myös työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen perusteella myönnettävässä tapaturmaeläkkeessä otetaan huomioon työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansio, joka on voimassa vahinkotapahtuman jälkeen. Jos maatalousyrittäjän työkyvyn arvioidaan heikentyneen maatalousyrittäjätyössä, maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta toistaiseksi myönnettävään tapaturmaeläkkeeseen, mikäli työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansiota ei ole pienennetty vahinkotapahtuman jälkeen.

Työajan vapaaehtoiseen MATA-vakuutukseen perustuvaa täyttä tai osittaisen työkyvyn aleneman perusteella myönnettävää tapaturmaeläkettä laskettaessa käytetään vuosityöansiona aina vain MATAL 117 §:n mukaista sovittua vuosityöansiota. Jos vahingoittuneen työkyky on osittain heikentynyt, tapaturmaeläke on työkyvyn heikentymää vastaava suhteellinen osuus täyden eläkkeen määrästä.

4.4.4.5 Vapaa-ajan MATA-vakuutus ja tapaturmaeläke

Vapaa-ajan vakuutuksesta myönnettävän tapaturmaeläkkeen osalta otetaan huomioon vapaa-ajan MATA-vakuutuksen vuosityöansio, joka on voimassa vahinkotapahtuman jälkeen. Jos maatalousyrittäjän työkyvyn arvioidaan heikentyneen maatalousyrittäjätyössä, maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta toistaiseksi myönnettävään tapaturmaeläkkeeseen, mikäli vuosityöansiossa huomioon otettava MYEL-työtuloa tai työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansiota ei ole pienennetty vahinkotapahtuman jälkeen. Apurahansaajia ei koske vastaava ehto, koska MYEL-työtulon tarkistaminen on mahdollista vain tietyissä MYEL:ssä säädettyissä tilanteissa.

Vapaa-ajan vapaaehtoiseen MATA-vakuutukseen perustuvaa täyttä tai osittaisen työkyvyn aleneman perusteella myönnettävää tapaturmaeläkettä laskettaessa käytetään vuosityöansiona aina vain vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansiota, jossa on otettu huomioon vain MATA-vakuutettu toiminta. Jos vahingoittuneen työkyky on osittain heikentynyt, tapaturmaeläke on työkyvyn heikentymää vastaava suhteellinen osuus täyden eläkkeen määrästä.

27.12.2024

4.4.5 Opiskelijan ansionmenetykskorvaus opiskelun estyessä

MATAL 60 §

Jos vahinkotapahtuma sattuu päätoimisesti opiskelevalle, 28 päivän jälkeiseltä ajalta vahinkopäivää lukuun ottamatta päivärahaa ja tapaturmaeläkettä maksetaan täyden työkyvyttömyyden mukaan, jos vahinko estää pääasiallisesti opiskelun.

Päivärahaa tai tapaturmaeläkettä maksetaan puolet täyden työkyvyttömyyden mukaisesta ansionmenetykskorvauksesta, jos vahinko merkittävästi rajoittaa opiskelua.

Jos vahingoittuneelle maksetaan tällä perusteella maksettavaa päivärahaa tai tapaturmaeläkettä, ei erikseen korvata opiskelun aikaisen muun kuin MATA-vakuutetun työn ansioiden menetystä (ks. kohta 4.4.2.3).

Opiskelijan ansionmenetykskorvausta opiskelujen estymisestä koskevaa säännöstä ei sovelleta, jos on kysymyksessä vahinko, jota korvataan työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen tai vapaa-ajan vakuutuksen nojalla.

4.4.6 Kuntoutusraha

MATAL 59 §

Vahingoittuneella on oikeus kuntoutusrahaan siltä ajalta, jolta hän on MATAL:n mukaisessa ammatillisessa kuntoutuksessa. Samalta ajalta ei ole oikeutta päivärahaan eikä tapaturmaeläkkeeseen.

Kuntoutusraha on yhden vuoden ajan vahinkopäivästä lukien täysimääräisen päivärahan suuruisen työkyvyn heikentymisestä riippumatta. Sen jälkeen kuntoutusraha on täysimääräisen tapaturmaeläkkeen suuruisen työkyvyn heikentymisestä riippumatta. Jos kuntoutus ei kuitenkaan estä vahingoittunutta tekemästä hänelle sopivaa ansiotyötä, oikeus kuntoutusrahaan määräytyy osittaista päiväraha- ja tapaturmaeläkettä koskevien säännösten mukaisesti.

Kuntoutusrahaa maksetaan myös kuntoutuksena myönnetyn ammatillisen koulutuksen opetusohjelmaan kuuluvan loman ajalta samansuuruisena kuin varsinaisen koulutuksen aikana. Työansiot, joita kuntoutuja saa vain loma-aikana, eivät vaikuta kuntoutusrahaan.

4.5 Haittaraaha

Pysyvän haitan korvaaminen

MATAL 67 §, TyTAL 83 - 87 §

Haittaraaha maksetaan vahingoittuneelle, jolle jää tapaturmavammasta tai ammattitaudista pysyvää yleistä haittaa.

Haittaraahalla ei korvata vahinkotapahtuman aiheuttamaa työkyvyn heikentymistä, hoidon tai avun tarpeesta johtuvia kustannuksia eikä muuta vahinkoa, josta säädetään erikseen korvaus MATAL:ssa.

27.12.2024

Yleisellä haitalla tarkoitetaan vahinkotapahtumasta aiheutuvaa toimintakyvyn heikentymistä (*toiminnanvaja*us). Toimintakykyä verrataan samanikäisen terveen henkilön toimintakykyyn. Tällöin otetaan huomioon rajoitukset, joita vammasta tai sairaudesta huomioon ottaen sen laatu ja vaikeusaste yleensä aiheutuu jokapäiväisessä elämässä.

Toimintakykyä arvioitaessa ei oteta huomioon ammattia, elin- ja asuinoloja eikä vahingoittuneen muita yksilöllisiä olosuhteita. Toimintakykyä arvioitaessa otetaan huomioon tekonivelen, proteesin tai muun apuvälineen avulla saavutettu toimintakyvyn parantuminen. Haitta katsotaan pysyväksi, kun vamman tai sairauden tila ei lääketieteellisen todennäköisyyden mukaan enää parane, kuitenkin aikaisintaan vuoden kulluttua vahinkopäivästä. Aikaisintaan haittaa voidaan määrittää vahingon vuosipäivän aikaan. Ohimenevää lyhyehköä haittaa ei kuitenkaan korvata, vaikka haittaa on vielä vuosipäivän aikaan, mutta se ei ole pysyvä.

Yleisen haitan suuruuden arvioimiseksi erilaisten vammojen ja sairauksien aiheuttamat haitat suhteutetaan toisiinsa jakamalla vammat ja sairaudet niiden lääketieteellisen laadun ja vaikeusasteen perusteella 20 haittaluokkaan.

Haittaluokissa 1–5 korvaus on kertakaikkinen, eli siinä haittarahan perussumma kerrotaan ikäkertoimella. Haittaluokissa 6–20 korvaus on jatkuva, paitsi syöpätapauksissa, joissa on oma erillinen haittarahasäännöksensä.

Haittarahaan ei vaikuta vahingoittuneen ansiotaso. Haittaraha on verovapaa korvaus eikä sitä saa ulosmitata.

Haittaluokan määrittäminen

Valtioneuvoston asetuksessa on määritelty tarkemmin kaksikymmentä eri haittaluokkaa. Haittaluokituksessa otetaan huomioon mm. se, voidaanko apuvälineillä, protetiikalla tai tekonivelleikkauksella vähentää toiminnanvajausta.

Haittaluokat määritetään yhtä tai useampaa vammaa tai sairautta mahdollisimman läheisesti kuvaavin nimikkein, raajan, aistin tai muun toiminnallisen kokonaisuuden toiminnanvajausta kuvaavin yleisimmin nimikkein tai kuvaamalla vammasta tai sairaudesta aiheutuvaa yleistä toiminnanvajausta. Jollei haittaluokan perusteissa erikseen toisin säädetä, haittaluokkaan sisältyy kysymyksessä olevaan vammaan ja sairauteen yleisen lääketieteellisen kokemuksen mukaan tavanomaisesti liittyvä kipu.

Haittaluokka määritetään etsimällä haittaluokituksesta yhtä tai useampaa vammaa tai sairautta mahdollisimman tarkoin kuvaava nimike ja sitä vastaava haittaluokka. Jos soveltuvaa nimikettä ei ole tai jos nimikettä koskeva haittaluokka ei vamman tai sairauden erityisen laadun, laajuuden tai vaikeusasteen vuoksi vastaa aiheutuvaa haittaa, haittaluokka määritetään koko raajan, aistin tai muun toiminnallisen kokonaisuuden toiminnanvajausta kuvaavan yleisemmän nimikkeen perusteella. Haittaluokka voidaan määrittää viimeksi mainituin tavoin myös, jos samaan raajaan, aistiin

27.12.2024

tai muuhun toiminnalliseen kokonaisuuteen kohdistuu useita vammoja tai sairauksia.

Haittaluokkaa korotetaan, jos vammasta tai sairaudesta aiheutuu erityisen kiputilan vuoksi enemmän toiminnanvajausta kuin siitä sen laadun vuoksi yleensä muuten aiheutuisi. Keskivaikean kiputilan perusteella haittaluokkaa korotetaan vähintään yhdellä ja enintään kahdella haittaluokalla. Vaikean kiputilan perusteella haittaluokkaa voidaan korottaa tätäkin enemmän. Korotusta ei tehdä, jos kiputila otetaan sovellettavan nimikkeen mukaan muutoin erikseen huomioon haittaluokkaan vaikuttavana tekijänä.

Haittaluokkaa korotetaan vammojen ja sairauksien laatu ja vaikeusaste huomioon ottaen, jos MATAL:n mukaan korvattava vamma tai sairaus kohdistuu elimeen tai toimintoon, joka oli jo ennen vahinkotapahtumaa vahingoittuneelle poikkeuksellisen tärkeä hänen aikaisemman vammansa tai sairautensa takia.

Kokonaishaitan määrittäminen

Kahden tai useamman vamman tai sairauden haittaluokat yhdistetään kokonaishaitan määrittämiseksi käyttämällä seuraavaa laskukaavaa:

$$K = A + B - \frac{A \times B}{20}$$

Kaavassa K tarkoittaa kokonaishaitan luokkaa sekä A suurempaa ja B pienempää tai toista yhtä suurta haittaluokkaa. Kolmen vamman ja sairauden yhteinen haittaluokka saadaan käyttämällä kaavassa lukuna A edellä mainituin tavoin yhdistettyä kahden vamman tai sairauden haittaluokkaa ja sijoittamalla luvuksi B pienin tai kolmas samansuuruinen haittaluokka. Jos vammoja tai sairauksia on useampia kuin kolme, laskutoimitus toistetaan vastaavalla tavalla käyttäen lukuna B aina seuraavaksi pienintä haittaluokkaa. Laskukaavaa käytettäessä haittaluokkaa tarkoittava luku pyöristetään lähimpään kokonaislukuun.

Edellä selostettua laskukaavaa ei käytetä laskettaessa yhteen haittaluokkia vammoista ja sairauksista, jotka kohdistuvat samanaikaisesti toisiaan korvaaviin parillisiin elimiin tai sekä näkö- että kuuloaistiin.

Jos haittaa ei voida määrittää edellä selostetuin tavoin tai jos edellä kuvatulla tavalla määritetty haittaluokka poikkeaa olennaisesti haitasta, joka vahinkotapahtumasta aiheutuu yleisen toiminnanvajauksen perusteella arvioituna, haittaluokka arvioidaan yleisen toiminnanvajauksen perusteella. Vahinkotapahtumasta aiheutuva kokonaishaitan haittaluokka ei voi olla suurempi kuin 20.

Haittarahan maksaminen

Haittaluokkiin 1–5 kuuluvista vammoista ja sairauksista maksetaan haittaraha kertakaikkisena. Haittaluokkiin 6–20 kuuluvista vammoista ja sairauksista haittaraha maksetaan jatkuvana.

27.12.2024

Sairauksista, joille on lääketieteellisen kokemuksen mukaan ominaista, että ne aiheuttavat ja johtavat nopeasti kuolemaan, maksetaan haittaluokkaa 10 vastaava kertakaikkinen haittaraha. Useimmiten tällöin on kysymyksessä asbestin aiheuttama syöpä. Haittaluokan ylittäessä 10 haittaraha maksetaan jatkuvana sen haittaluokan mukaisesti, joka lääketieteellisen kokemuksen mukaan on ennakoitavissa ottaen huomioon sairauden pahentuminen. Jatkuvasta haittarahasta ei vähennetä kertakaikkisena maksetun haittarahan pääoma-arvoa. Haittaraha maksetaan näissäkin tapauksissa aikaisintaan, kun vuosi on kulunut ammattitaudin ilmenemisestä. Jatkuvana maksettavaa haittarahan osuutta ei voi vaihtaa kertakaikkisena maksettavaksi, vaikka kyseessä on nopeasti kuolemaan johtava sairaus.

Kertakaikkinen haittaraha lasketaan haittarahan pääoma-arvoa vastaavaksi pääomaksi huomioon ottaen vahingoittuneen tilastollisin perustein arvioitu keskimääräinen jäljellä oleva elinikä vahingotapahtuman sattuessa. Tämä kertakaikkisena maksettava haittaraha on korvausta pysyvästä haitasta koko loppuelämän ajaksi.

Pääoma-arvon laskentaperusteena käytetään julkisten tilastojen perusteella tehtyä arviota kuhunkin ikä- ja syntymävuosiluokkaan kuuluvien henkilöiden odotettavissa olevasta jäljellä olevasta eliniästä. Naisen ja miehen ikäkertoimet ovat samat. Korkokantana pääoma-arvojen laskennassa käytetään arviota tulevasta pidemmän aikavälin riskittömästä korosta. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan enintään kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan tarkemmat säännökset kertakaikkisen haittarahan pääoma-arvon määrittämisestä.

Jatkuvana maksettavaa haittarahaa ei voida vaihtaa kertakaikkisena maksettavaksi. Jatkuvana maksettava haittaraha tarkistetaan vuosittain työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitetulla työeläkeindeksillä.

Haittarahan määrä

Haittarahan suuruus määräytyy haittaluokan suuruuden mukaan. Haittaluokissa 1–5 haittaraha on kertakaikkinen ja sen määrään vaikuttaa vahingoittuneen ikä.

Haittarahan suuruus vuodessa määräytyy vamman ja sairauden haittaluokan perusteella 15 260 euron suuruudesta perusmäärästä (vuonna 2025) alla olevan taulukon mukaan.

Haittaluokka	Määrä prosentteina perusmäärästä
1	1,15
2	2,27
3	3,36
4	4,42
5	5,45
6	6,45
7	7,42

27.12.2024

Haittaluokka	Määrä prosentteina perusmäärästä
8	8,36
9	9,27
10	10,15
11	13
12	16
13	19
14	22
15	25
16	32
17	39
18	46
19	53
20	60

Haittaluokissa 1–5 haittarahan suuruus on haittaluokan mukaan 1,15–5,45 prosenttia perusmäärästä. Tämä haittaraha kerrotaan ikäkertoimella.

Haittaluokissa 6–20 haittaraha on jatkuva, jolloin sen vuotuinen määrä on esimerkiksi haittaluokan 20 mukaan $60\% \times 15\,260 = 9\,156$ €. Korvausta maksetaan koko elämän ajan.

Haittarahan perusmäärää tarkistetaan vuosittain työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitettulla työeläkeindeksillä. Tarkistettu perusmäärä pyöristetään lähimmäksi tädeksi kymmeneksi euroksi.

Haittaluokan tarkistaminen ylös- tai alaspäin

Jos haittaluokka myöhemmin vamman tai sairauden pahentumisen takia nousee vähintään yhdellä, haittarahaa maksetaan muuttuneiden olosuhteiden mukaisesti. Maksettavasta haittarahasta vähennetään pääoma-arvoa vastaava haittarahan määrä, paitsi niissä tilanteissa, joissa on kysymys sairauksista, jotka pahenevat ja johtavat nopeasti kuolemaan.

Jos haittaraha on maksettu kertakaikkisena ja haittaluokkaa myöhemmin tarkistetaan ylöspäin siten, että se muuttuu jatkuvana maksettavaksi, vähennetään maksettavasta haittarahasta kertakaikkisen haittarahan pääoma-arvoa vastaava määrä. Jatkuvana maksettavaa haittarahaa ryhdytään kuitenkin maksamaan vasta siinä vaiheessa, kun sitä vahingoittuneen jo saama kertakaikkisen haittarahakorvauksen pääoma vähennyksenä huomioon ottaen tulee alkaa maksaa.

27.12.2024

Jos jatkuvan haittarahan haittaluokka myöhemmin laskee vähintään yhdellä haittaluokalla, maksetaan haittarahaa muuttuneiden olosuhteiden mukaisesti siitä ajankohdasta lukien, jolloin muutoksen on luotettavasti osoitettu tapahtuneen. Haittaluokan pieneneminen ei vaikuta jo maksettuun kertakaikkiseen korvaukseen.

4.6 Kuntoutuskorvaukset

Kuntoutuksen yleiset edellytykset

MATAL 68 §, TyTAL 88 § Kuntoutuksesta aiheutuvia kustannuksia korvataan vahingoittuneelle, jonka työ- tai toimintakyky tai ansiomahdollisuudet ovat vahingon vuoksi heikentyneet. Kuntoutuksesta aiheutuvia kustannuksia korvataan myös, jos on todennäköistä, että vahingoittuneen työ- tai toimintakyky tai ansiomahdollisuudet voivat vahingon vuoksi myöhemmin olennaisesti heikentyä.

Kuntoutuksen korvaamisen edellytyksenä on, että kuntoutustarve johtuu korvattavasta vammasta tai sairaudesta.

Melan on viimeistään kolmen kuukauden kuluttua työkyvyttömyyden alkamisesta selvitettävä tarve ammatillisen kuntoutuksen aloittamiseen. Jos kuntoutusselvittelyn aloittamiselle ei ole vielä tällöin tarvetta, arviointia on tehtävä vähintään kolmen kuukauden välein ja tämän on ilmentävä korvausasiakirjoista. Tapaturmaeläkettä ei voida myöntää toistaiseksi ennen kuin ammatillisen kuntoutuksen tarve ja mahdollisuudet on selvitetty. Melan on lisäksi huolehdittava, että kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien selvittämien toteutuu joutuisasti.

Ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksetaan ansionmenetykskorvauksena kuntoutusrahaa, joka on samansuuruinen kuin samalta ajalta maksettava päiväraha tai tapaturmaeläke olisi.

Ammatillinen kuntoutus Vahingoittuneelle korvataan ammatillisena kuntoutuksena kohtuulliset kustannukset sellaisista vahingon vuoksi tarpeellisista toimenpiteistä, joiden avulla vahingoittunut vamma tai sairauden aiheuttamista rajoituksista huolimatta kykenee jatkamaan entisessä työssään tai ammatissaan tai siirtymään uuteen työhön tai ammattiin, josta hän voi saada pääasiallisen toimeentulonsa.

Kuntoutustarvetta arvioitaessa otetaan huomioon seuraavat tekijät:

- vahingoittuneen ikä
- ammatti
- aikaisempi toiminta
- koulutus
- asumisolosuhteet,
- vammasta tai sairaudesta aiheutuvat rajoitukset ja
- hänen mahdollisuutensa sijoittua kuntoutuksen päätyttyä työhön tai ammattiin työmarkkinoilla yleisesti noudatetuin ehdoin.

27.12.2024

Kuntoutustarvetta arvioitaessa huomioon otettavat tekijät ovat samat kuin tapaturmaeläkkeen edellyttämää työkyvyn heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon. Ammatillisen kuntoutuksen tavoitteena on, että vahingoittunut voi joko jatkaa entisessä työssään tai siirtyä uuteen työhön, josta hän voi saada pääasiallisen toimeentulonsa.

Kuntoutusta suunniteltaessa otetaan huomioon edellä luetellut kriteerit. Koska tavoitteena on, että vahingoittunut voi jatkaa työelämässä niin, että hän voi ansaita pääasiallisen toimeentulonsa, tulee näiden kriteerien lisäksi kuntoutustoimenpiteitä suunniteltaessa ottaa huomioon vahingoittuneen entinen ansiotas.

Kun kuntoutustarvetta arvioidaan, on ensimmäiseksi kysyttävä, onko vahingoittunut vamman tai sairauden vuoksi menettänyt pysyvästi mahdollisuutensa toimia aiemmassa ammatissaan tai sen mukaisissa työtehtävissä. Ammatillisen kuntoutuksen tarve on kyseessä silloin, kun henkilön työkyky on merkittävästi ja pysyvästi heikentynyt tai jos tällainen uhka on todennäköinen tulevaisuudessa. Samanlaisen vamman tai sairauden aiheuttama menetys on eri vahingoittuneilla erilainen (esim. nuori vailla ammattikoulutusta ja työkokemusta oleva henkilö verrattuna hyvän ammattikoulutuksen ja työkokemuksen hankkineeseen henkilöön). Samoin vahingoittuneen työssäkäyntialue ja vahingoittuneen mahdollisuudet työllistyä työmarkkinoilla yleisesti noudatetuin ehdoin on otettava huomioon.

Arvio työkyvystä ja kuntoutustarpeesta on aina tehtävä yksilöllisesti kussakin tapauksessa erikseen. Tapauskohtaisessa arvioinnissa on otettava huomioon muut kuntoutustarpeen arviointikriteerit. Esim. jalkavamman ei välttämättä aiheuta ammatillisen kuntoutuksen tarvetta istumatyötä tekeväälle, mutta johtaa ammatilliseen kuntoutukseen kylläkin monissa liikkumisesta ja jalkeilla oloa vaativissa töissä.

Ammatillisen kuntoutuksen toimenpiteitä ovat

1. kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittävät tutkimukset
2. työ- ja koulutuskokeilut
3. työhönvalmennus entisessä tai uudessa työssä
4. koulutus soveltuvaan työhön tai ammattiin ja tällaisen koulutuksen suorittamiseksi välttämätön peruskoulutus
5. elinkeinon tai ammatin harjoittamisen tukemiseksi avustus tai koroton laina työvälineiden ja työkoneiden hankkimista ja oman yrityksen perustamista tai muuttamista varten
6. vahingoittuneen käyttöön tarkoitetut apuvälineet ja laitteet sekä niihin rinnastettavat rakenteet, jotka ovat tarpeellisia työtehtävistä suoriutumisessa vamman tai sairauden aiheuttamat toiminnanrajoitukset huomioon ottaen ja
7. avustus tai koroton laina kulkuneuvon hankkimiseksi asunnon ja työpaikan välisiä matkoja varten, jos kulkuneuvon tarve johtuu vamman aiheuttamista rajoituksista käyttää yleisiä kulkuneuvoja.

27.12.2024

Ammatillisena kuntoutuksena pidetään myös kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien selvittelyaikaa ja kuntoutuksen alkamisen odotusaikaa, kun ne johtuvat edellä luetelluista toimenpiteistä. Kun kuntoutusselvittely aloitetaan, ansionmenetykskorvauksena maksetaan kuntoutusrahaa. Kuntoutusrahaa maksetaan myös esimerkiksi sinä aikana, jona vahingoittunut odottaa opintojen alkamista esimerkiksi pääsykokeiden jälkeen.

Ammatillisessa kuntoutuksessa voidaan erottaa kolme vaihetta

- kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien arviointi
- kuntoutusohjelman suunnittelu ja
- ohjelman toteutus, seuranta ja mahdolliset tukitoimet.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta on antanut tarkemmat ohjeet ammatillisen kuntoutuksen korvaamisesta ja korvauskäsittelystä (kiertokirje 5/2015). Ohjeessa on käsitelty tarkemmin kuntoutustarpeen arviointi, kuntoutusmahdollisuudet ja kuntoutusohjelman suunnittelu ja toteutus. Tapaturma-asiain korvauslautakunnan antamia ohjeita noudatetaan myös MATAL:n mukaista ammatillista kuntoutustarvetta arvioitaessa ja ammatillista kuntoutusta korvattaessa.

4.6.1 Kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittävät tutkimukset

Usein kuntoutusmahdollisuuksien selvittelyä hoitaa Melan toimeksiannosta ulkopuolinen palveluntuottaja. Tällöin Mela hankkii ja toimittaa kuntoutuksen selvittämiseksi tarpeelliset asiakirjat palveluntuottajalle. Vakuutuskuntoutus Verve on yksi keskeisimmistä palveluntuottajista, joka tekee kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittäviä tutkimuksia. Vastuu kuntoutusasian selvittämisestä on kuitenkin vakuutuslaitoksella, jonka vastuulle korvattava vahinko kuuluu. Melalla on velvollisuus huolehtia kuntoutustarpeen ja -selvittelyn joutuisasta toteuttamisesta. Melan on muun muassa seurattava aktiivisesti kuntoutusasian selvittelyn edistymistä palveluntuottajalla.

Kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittäviä tutkimuksia voivat olla myös

- työvoima- ja elinkeinohallinnon toimesta suoritettava ammatinvalinnanohjaus
- vajaakuntoisten työ- ja suorituskykyä selvittävät ja edistävät toimet
- terveydenhuollon piirissä tehtävät työkykyä selvittävät tutkimukset.

4.6.2 Työ- tai koulutuskokeilu

Työkokeilussa työpaikalla selvitetään vahingoittuneen mahdollisuudet suoriutua työtehtävistä vahingosta aiheutuneista rajoitteista huolimatta. Työkokeilun pituus on yleensä 1–3 kuukautta.

Koulutuskokeilu on kokeilu, jossa selvitetään, mikä opetusvaihtoehto on sovelias vahingoittuneelle ja mitkä ovat vahingoittuneen valmiudet selviytyä opinnoista. Koulutuskokeilut ovat lyhyitä jaksoja, jotka sisältävät esimerkiksi tutustumiskäyntejä eri oppilaitoksiin.

27.12.2024

4.6.3 Työhönvalmennus entisessä tai uudessa työssä

Työhönvalmennusta voidaan käyttää joko

1. keinona, jolla parannetaan vahingoittuneen mahdollisuuksia sijoittua suoraan työhön tai
2. keinona, jolla parannetaan vahingoittuneen mahdollisuuksia työllistyä ammat-
tiinsa ammatillisena kuntoutuksena korvatus koulutuksen suorittamisen jälkeen.

Työhönvalmennuksen kesto on yleensä enintään kuusi kuukautta. Koulutuksen jäl-
keisen työhönvalmennusjakson pituus on pääsääntöisesti 2–3 kuukautta ja aina
enintään kuusi kuukautta.

4.6.4 Koulutus soveltuvaan työhön tai ammattiin ja tällaisen koulutuksen suorittamiseksi välttämätön peruskoulutus

Koulutusta voidaan korvata uuteen ammattiin tai lisäkoulutuksena vanhaan työhön.
Koulutus voi olla kestoaltaan ja järjestelyiltään monenlaista.

Ammatilliset perustutkinnot on mahdollista suorittaa joko ammatillisena peruskou-
lutuksena, oppisopimuskoulutuksena tai aikuisten ammatillisena näyttötutkintona.
Lisäksi kyseeseen voivat tulla koulutuksen suorittamiseksi välttämättömät muut
opinnot. Tällaisena valmentavana koulutuksena voidaan korvata joko aikoinaan
puutteelliseksi jääneen perusopetuksen täydentämistä, erilaista perus- tai ammatti-
tutkintoon valmentavaa koulutusta tai valmennuskursseja.

Uuteen ammattiin suuntaavat opinnot kestävät usein muutaman vuoden. Koko
ajalta vahingoittuneelle maksetaan kuntoutusrahaa. Jos ammatillisen kuntoutuksen
toimenpiteet osuvat vuoden sisään vahinkopäivästä, kuntoutusraha on täysimääräi-
sen päivärahan suuruinen. Vuosipäivästä alkaen kuntoutusraha on täysimääräisen
tapaturmaeläkkeen suuruinen. Jos kuntoutus ei estä ansiotyön tekemistä, Mela sel-
vittää maksetaanko kuntoutusraha osaprosentilla.

Ammatillisena kuntoutuksena korvataan myös opiskelusta ja opintovälineistä aiheu-
tuvat kustannukset edellä tarkoitetussa koulutuksessa. Lukukausi-, kurssi-, tutkinto-
tai muuta pakolliset maksut korvataan todellisten kulujen mukaan. Oppikirjojen ja
muiden opintovälineiden osalta valtioneuvoston asetuksella on säädetty normikor-
vaus näiden kulujen kattamiseen.

Jos koulutuksen kesto on 6–12 kuukautta, maksetaan 250 euroa. Jos koulutuksen
kesto on yli 12 kuukautta, maksetaan 500 euroa vuosittain. Korvauksen saamiseksi ei
tarvitse esittää selvitystä aiheutuneista kustannuksista. Jos opiskelu välttämättä
edellyttää erityislaitteiden, -tarvikkeiden tai -ohjelmistojen hankkimista, korvataan
näitä todellisten kulujen mukaan 500 euroon saakka. Pelkästään tietokone ei ole täl-

27.12.2024

lainen erityislaite, vaan kyseeseen tulee esimerkiksi opinnoissa tarpeelliset kuvankäsittely-, videoeditointi ja vastaavat sovellusohjelmat, joiden tarpeellisuudesta on toimitettava oppilaitoksen antama todistus.

Opinnoista voi aiheutua myös ylimääräisiä elinkustannuksia, jos opinnot ovat kotipaikkakunnan ulkopuolella, Valtioneuvoston asetuksessa on säädetty näiden kulujen korvaamisesta. Korvaus maksetaan Verohallinnon määrittelemän osapäivärahan mukaan. Jos opintoihin kuuluu maksuton asunto, lisäkustannuksia ei katsota aiheutuvan.

4.6.5 Elinkeinon tai ammatin harjoittamisen tukemiseksi avustus tai koroton laina työvälineiden ja työkalu- ja koneiden hankkimista ja oman yrityksen perustamista tai muuttamista varten (yritystuki)

Yritystuki koskee niitä vahingoittuneita, jotka kuntoutuksen keinoin työllistävät itsensä ryhtymällä itsenäisiksi yrittäjiksi tai jatkamalla jo olemassa olevaa yritystoimintaansa. Yleisenä edellytyksenä yritystuen myöntämiselle on, että vahingoittunut todennäköisesti pystyy yritystoiminnalla hankkimaan pääasiallisen elantonsa. Ennen yritystuen myöntämistä hankitaan selvityksiä yritystoiminnan kannattavuudesta. Näitä selvityksiä voivat olla ELY-keskuksen, uusyrityskeskusten tai elinkeinoasiamiehen lausunto.

Yritystuen päätarkoituksena on avustuksen tai lainan antaminen elinkeinon tai ammatin vaatimien työvälineiden ja -koneiden hankkimiseksi sekä oman yrityksen perustamiseksi. Elinkeinosta riippuen tukea voidaan antaa myös kiinteisiin rakennuksiin, jotka eivät ole työvälineitä ja -koneita. Tukea ei yleensä myönnetä kaikkiin yrityksen käynnistämiseen aiheutuviin kuluihin, vaan yleensä edellytetään, että oman ja muualta saatavan rahoituksen osuus on vähintään puolet perustamiskustannuksista. Yritystukea voidaan myöntää myös olemassa olevan yrityksen kehittämiseen tai tuotantosuunnan muuttamiseen.

Yritystuki on joko avustusta tai korotonta lainaa tai kumpaakin. Avustusta tai korotonta lainaa voidaan myöntää hankkeeseen, josta kuntoutuja saa pääasiallisen toimeentulonsa. Tätä arvioitaessa kiinnitetään huomiota erityisesti kuntoutujan yrittäjävalmiuksiin ja hankkeen toimintaedellytyksiin.

Avustuksen päätarkoituksena on korvata työvälineiden ja -koneiden sekä raaka-ainesten hankkimista. Muihin toimenpiteisiin tuki myönnetään pääasiassa lainana. Avustusta tai lainaa voidaan myöntää oman yrityksen perustamiseen tai tuotantosuunnan muuttamiseen. Yritysmuodon on oltava sellainen, että kuntoutujalla on yrityksessä määräysvalta.

Työvälineet ja työkalut

Vahingoittuneelle voidaan korvata kuntoutuksena koneita ja laitteita, joilla turvataan hänen työskentelymahdollisuutensa entisessä työssä. Korvattavia ovat vain MATAL:n mukaan korvattavan vahingon vuoksi tarpeelliset koneet ja laitteet. Maatilan toiminnan kehittämiseen liittyviä laitteita ei korvata ammatillisena kuntoutuksena.

27.12.2024

Avustusta tai lainaa myönnetään useimmin astmaan tai homepölykeuhkoon sairastuneille maatalousyrittäjille sellaisiin järjestelyihin, joilla ratkaisevasti vähennetään sairautta aiheuttavaa altistetta työympäristössä.

4.6.6 Vahingoittuneen käyttöön tarkoitetut apuvälineet ja laitteet sekä niihin rinnastettavat rakenteet

Kuntoutustoimenpiteenä voidaan korvata vahingoittuneen käyttöön tarkoitetut apuvälineet ja laitteet sekä niihin rinnastettavat rakenteet, jotka ovat tarpeellisia työtävistä suoriutumisen vammaan tai sairauden aiheuttamat toiminnanrajoitukset huomioon ottaen.

MATAL:sta korvattavat yleisimmät apuvälineet ovat moottoroidut hengityssuojaimet ja suojäkäsineet. Moottoroitu hengityksensuojain korvataan homepölykeuhkoon tai ammattiasmaan taikka astmatyyppisesti oireilevaan ammattinuhan sairastuneelle maatalousyrittäjälle, joka jatkaa työtään sairaudelle altistavassa työympäristössä. Korvaus kattaa myös suojaimen käyttö- ja huoltokustannukset. Myöntäessään hengityksensuojaimen vakuutetulle apuvälineeksi, Mela antaa tietoa ja ohjeistusta suojaimen käytöstä.

4.6.7 Avustus tai koroton laina kulkuneuvon hankkimiseksi asunnon ja työpaikan välisiä matkoja varten, jos kulkuneuvon tarve johtuu vammaan aiheuttamista rajoituksista käyttää yleisiä kulkuneuvoja

Avustusta tai lainaa myönnetään vaikeasti vammaiselle auton tai muun kulkuneuvon hankkimista varten silloin, kun kulkuneuvon tarve johtuu vammaan aiheuttamista rajoitteista käyttää julkisia kulkuneuvoja työmatkan tekoon. Tukea auton hankintaan voi saada vain työssä käyvä henkilö.

Avustus tai laina auton hankintaan edellyttää kulkuneuvon tarpeen syy-yhteyttä korvattuun vammaan tai sairauteen. Tämä tarkoittaa myös sitä, että jos henkilö joutuisi joka tapauksessa käyttämään omaa autoa työmatkoilla esimerkiksi julkisten kulkuneuvojen puuttumisen vuoksi, ei oman kulkuneuvon tarve ole syy-yhteydessä korvattuun vahinkoon. Uuden auton hankintakulusta puolet myönnetään avustuksena ja puolet lainana.

4.6.8 Ammatillinen kuntoutus ulkomailla

EU/ETA-maassa järjestettävä koulutus

Edellä selostettuja ammatillisen kuntoutuksen korvaamisen periaatteita ja toimenpiteitä sovelletaan myös toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa annettuun ammatilliseen kuntoutukseen.

Muussa kuin Euroopan unionin jäsenvaltiossa annettu ammatillinen kuntoutus korvataan vain, jos kuntoutusta ei ole voitu antaa Suomessa tai sen antamiseen ulkomailla on muu erityinen syy.

27.12.2024

Ulkomailla annetusta ammatillisesta kuntoutuksesta aiheutuneet kustannukset korvataan enintään siihen määrään, joka olisi korvattu, jos kuntoutusta olisi annettu MATAL:n mukaisesti Suomessa. Jos vahingoittunut on saanut ulkomailta korvausta samoista kuntoutuksen kustannuksista, joista hän olisi oikeutettu saamaan korvausta Suomesta, vahingoittuneelle maksetaan korvausta MATAL:n perusteella vain siltä osin kuin sen määrä ylittää ulkomailta maksetun korvauksen.

4.6.9 Ammatillisessa kuntoutuksessa olevan työtapaturma- ja ammattitautiturva

Melan on vakuutettava vahingoittunut TyTAL:n mukaisella työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksella kuntoutukseen sisältyvässä työ- ja koulutuskokeilussa, työhön valmennuksessa ja työharjoittelussa sattuvan vahinkotapahtuman varalta.

Jos ammatilliseen kuntoutukseen sisältyvässä työ- ja koulutuskokeilussa, työhönvalmennuksessa tai työharjoittelussa sattuu vahinkotapahtuma, ansionmenetykskorvauksia määrättäessä vuosityöansiona käytetään sen vahinkotapahtuman vuosityöansiota, jonka perusteella ammatillista kuntoutusta korvataan. Tämä vuosityöansio tarkistetaan vahinkotapahtumavuoden tasoon työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitettulla palkkakertoimella.

Päiväraha on tällöin 1/360 vuosityöansiosta.

4.6.10 Kuntoutusraha ammatillisen kuntoutuksen jälkeen

Kun vahingoittuneelle ammatillisena kuntoutuksena korvattu koulutus soveltuvaan työhön tai ammattiin on päättynyt, hänellä on enintään koulutuksen päättymistä seuraavan kuuden kuukauden ajalta oikeus kuntoutusrahaan, jos hänen työansionsa vuositasolla ovat pienemmät kuin hänen vuosityöansionsa. Verrattaessa työansioita vuosityöansioon korotetaan vuosityöansio vertailuajankohdan tasoon työntekijän eläkelain 96 §:n mukaisella palkkakertoimella.

Kuntoutusrahan suuruus on ennen vahinkopäivän vuosipäivää työansioden vähentymistä vastaava suhteellinen osa täysimääräisestä päivärahasta. Tämän jälkeen kuntoutusrahan suuruus on työansioden vähentymistä vastaava suhteellinen osa täysimääräisestä tapaturmaeläkkeestä. Suhteellinen osuus pyöristetään lähimpään viiteen prosenttiin.

4.6.11 Palveluasuminen

Palveluasumisesta aiheutuvista lisäkustannuksista maksetaan korvausta vaikeasti vahingoittuneelle enintään 71,03 euroa päivältä (vuonna 2025). Palveluasumisesta aiheutuneita lisäkustannuksia korvataan vain vaikeasti vahingoittuneille. Korvaamisen edellytyksenä on, että palveluasumisen tarve on syy-yhteydessä korvattuun vahinkotapahtumaan. Korvattavaksi voi tulla vain hyvinvointialueen vammaispuolustuksen perusteella järjestämä palveluasuminen.

27.12.2024

Kun hyvinvointialue on tehnyt vahingoittunutta koskevan palveluasumispäätöksen, MATAL:n nojalla voidaan korvata palveluasumisesta aiheutuvia lisäkustannuksia. Korvaus maksetaan palveluasumisen järjestäneelle hyvinvointialueelle. Palveluasuminen ei rajoita muiden korvausten maksamista. Vahingoittuneella on edelleen oikeus esimerkiksi sairaanhoitoon, apuvälineisiin ja hoitotukeen, jos niiden korvaamista koskevat edellytykset täyttyvät.

Palveluasumisesta aiheutuvien lisäkustannusten päiväkohtaisen korvauksen määrää tarkistetaan vuosittain työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitetulla työeläkeindeksillä.

4.6.12 Päivittäisissä toiminnoissa tarvittava apuväline

Suurin osa apuvälineistä korvataan osana lääkinnällistä kuntoutusta sairaanhoidon kustannusten korvauksina. Vahingoittunut voi tarvita myös apuvälineitä suoriutuakseen päivittäisistä toiminnoista ja näitä korvataan osana kuntoutuksen korvauksia vaikeasti vahingoittuneelle. Tällaisella apuvälineellä tarkoitetaan päivittäisissä toiminnoissa käytettävää tavanomaisen tasoista välinettä tai laitetta, jota vahingoittunut vammansa tai sairautensa vuoksi välttämättä tarvitsee liikkumisessa, henkilökohtaisessa suoriutumisessa kotona tai vapaa-ajan toiminnoissa. Esimerkiksi auton muutostyöt ja lisälaitteet sekä harrastusvälineiden lajikohtaisista apuvälineistä aiheutuvat lisäkustannukset voivat olla edellä tarkoitettuja apuvälineitä.

Tavanomaisina pidettäviä laitteita (esimerkiksi pyykinpesukone, mikroaaltouuni) tai auton hankintakustannuksia ei korvata. Myöskään kiinteistönhoidon apuvälineitä ei pidetä kyseisessä säännöksessä tarkoitettuina apuvälineinä. Kiinteistöhoito liittyy kodinhoitamiseen ja kodinhoidon lisäkustannusten korvaamisesta on oma säännöksensä (ks. kohta 4.3.4).

Jos apuvälineen hankkimisesta aiheutuu myös matkakustannuksia, korvataan ne kuntoutuksen matka- ja majoituskuluina.

4.6.13 Asunnonmuutostyöt

Vakinaisen asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien apuvälineiden ja laitteiden hankkimisesta aiheutuvista tarpeellisista ja kohtuullisista kustannuksista maksetaan korvausta vaikeasti vahingoittuneelle, joka vammansa tai sairautensa vuoksi välttämättä tarvitsee näitä toimenpiteitä suoriutuakseen tavanomaisista päivittäisistä toiminnoista.

Korvattavia asunnon muutostöitä ovat esimerkiksi ovien leventäminen, kiinteiden luiskien rakentaminen, kaapistojen asentaminen oikealle korkeudelle ja korkeussäädettävien lauteiden asentaminen. Myös asunnon muutostöiden suunnittelu ja esteiden poistaminen lähiympäristöstä ovat korvattavia kustannuksia.

Asuntoon kuuluvia apuvälineitä ja laitteita ovat esimerkiksi nostolaitteet, hälytyslaitteet tai vastaavat muut asuntoon kiinteästi asennettavat välineet ja laitteet.

27.12.2024

Kustannuksia ei korvata, jos vahingoittuneen huolenpitoa ei voida turvata avohuollon toimenpitein. Kustannukset korvataan enintään kerran viidessä vuodessa, jollei erityisen painavia syitä ole aikaisemmin tehtäville muutostöille.

4.6.14 Tulkkauspalvelut vahinkotapahtuman aiheuttaman näkö-, kuulo- tai puhevamman johdosta

Tulkkauspalveluista maksetaan korvausta, jos vahingoittunut vahinkotapahtuman aiheuttaman vaikean näkö-, kuulo- tai puhevamman johdosta tarvitsee tulkkauspalveluja. Tulkkauspalveluita korvataan enintään se määrä, jonka Kansaneläkelaitos järjestää vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluista annetun lain (133/2010) nojalla.

Jos palvelut on hankittu Kansaneläkelaitoksen kautta, kustannukset maksetaan Kansaneläkelaitokselle. Muullakin tavalla järjestetty tulkkauspalvelu korvataan, mutta korvattava enimmäismäärä määräytyy Kelan järjestämän palvelun mukaan.

4.6.15 Korvaus omaisen sopeutumisvalmennuksessa mukanaolosta

Sen lisäksi, mitä lääkinnällisen kuntoutuksen korvaamisesta säädetään 37 §:ssä, korvataan vahingoittuneen omaisen tai hänestä tosiasiallisesti huolehtivan henkilön sopeutumisvalmennuksessa mukanaolosta aiheutuneet välttämättömät matka- ja asu-
miskustannukset sekä ansionmenetykset.

4.6.16 Kuntoutuksen matka- ja majoituskustannusten korvaaminen

Vahingoittuneelle korvataan ammatillisen kuntoutuksen toimenpiteessä, apuvälineen hankkimisesta ja omaisen sopeutumisvalmennuksessa mukanaolosta aiheutuvat välttämättömät matkakulut. Välttämättömillä matkakuluilla tarkoitetaan kustannuksia, jotka aiheutuvat edestakaisesta matkasta julkisella liikennevälineellä. Jos matka on tehty yksityisellä autolla, matkakuluina korvataan vahingoittuneelle puolet Verohallinnon vuosittain vahvistamasta verovapaasta kilometrikorvauksesta.

Muun kuin edellä tarkoitetun ajoneuvon käytöstä vahingoittuneelle aiheutuneet kustannukset korvataan, jos vahingoittuneen vamma, sairaus tai liikenneolosuhteet edellyttävät kyseisen ajoneuvon käyttöä.

Vahingoittuneelle aiheutuneet välttämättömät majoituskulut korvataan, jos vahingoittunut on kuntoutuksen vuoksi tai liikenneolosuhteista johtuvista syistä joutunut yöpymään tämän lain perusteella korvattavalla matkalla.

Saattajan matka- ja majoituskulut korvataan edellä selostetuin periaattein vahingoittuneen matkakuluina, jos saattaja on ollut matkan aikana välttämätön.

Valtioneuvoston asetuksella on annettu tarkempia säännöksiä opiskelusta aiheutuvien matkakustannusten korvaamisesta. Päivittäisiä opiskelusta aiheutuvia matkakustannuksia korvataan enintään 800 euroa kuukaudessa.

27.12.2024

MATAL 86 §	Korvausta kuntoutuksen matka- ja majoituskustannuksista sekä saattajan matka- ja majoituskustannuksista on haettava itse. Hakemus tulee tehdä vuoden kuluessa kustannusten syntymisestä. Jos Mela on evännyt oikeuden korvaukseen, määräaika lasketaan siitä, kun muutoksenhakuelimen päätös, jonka perusteella hoidon kustannukset tulevat korvattaviksi, tuli lainvoimaiseksi. Jos korvausasia ei ole vireillä Melassa kustannusten syntymisajankohtana, määräaika lasketaan kuitenkin aikaisintaan korvausasian vireille tulosta.
4.7 Perhe-eläke	
MATAL 72 §, TyTAL 9–108 §	<p>Kun vahingoittunut on kuollut MATAL:ssa tarkoitetun vahinkotapahtuman seurauksena, maksetaan hänen jälkeensä perhe-eläkettä. Perhe-eläke maksetaan leskeneläkkeenä ja lapseneläkkeenä.</p> <p>Kun tapaturma on aiheuttanut kuoleman heti tai pian vahingoittumisen jälkeen, todetaan syy-yhteys lääkärinlausunnon ja tarvittaessa esitutkintapöytäkirjan perusteella. Sama koskee ammattitautia.</p> <p>Jos tapaturma tai ammattitauti on aiheuttanut kuoleman tai epäillään, että kuolema johtuu näistä syistä, poliisin on suoritettava asiassa tutkimus (laki kuolemansyy selvittämisestä) Tarvittaessa suoritetaan oikeuslääketieteellinen ruumiinavaus.</p>
Tahallinen teko	Toisen henkilön tahallinen teko, joka johtaa vahingoittuneen kuolemaan, voi olla työtapaturmana korvattava vahinkotapahtuma (ks. kohta 3.1.19).
Myöhempi kuolema	<p>Vahinkotapahtuma saattaa aiheuttaa kuoleman myöhemmin vahingoittuneen saatua jo päivärahaa ja muitakin korvauksia. Silloin vamman ja sairauden yhteys korvattavaan vahinkotapahtumaan on jo selvitetty aikaisempia korvauksia myönnettäessä. Lääketieteellisen selvityksen perusteella on ratkaistava, aiheutuiko kuolema korvattavasta vammasta tai sairaudesta.</p> <p>Sellaisen vahingoittuneen kuolema, jonka haittaluokka on vähintään 18, katsotaan MATAL:ssa tarkoitetun vahinkotapahtuman seuraukseksi, jollei voida pitää todennäköisenä, että vahinkotapahtuman aiheuttamalla vammalla tai sairaudella ei ollut siihen olennaista vaikutusta.</p>
Kadonnut henkilö	Perhe-eläkettä maksetaan myös silloin, kun vahingoittunut on kadonnut ja häntä on kadotessa todennäköisesti kohdannut MATAL:ssa tarkoitettu vahinkotapahtuma, joka on aiheuttanut välittömän hengenvaaran eikä ole syytä olettaa hänen pelastuneen. Tällöin perhe-eläke myönnetään vuoden määräajaksi, kuitenkin enintään siihen asti, kun kuolleeksi julistamisesta annettuun lakiin (127/2005) perustuva tuomioistuimen päätös on lainvoimainen.

27.12.2024

4.7.1 Lesken oikeus eläkkeeseen

Avioliitossa tai avoliitossa vahingoittuneen kuolinhetkellä

Leskeneläkkeeseen on oikeus vahingoittuneen aviopuolisolla. Aviopuoliso on rinnastetaan myös henkilö, jolla on kuolinhetkellä ollut vahingoittuneen kanssa rekisteröity parisuhde.

Leskeneläkkeeseen on oikeus myös sellaisella henkilöllä

- jonka kanssa vahingoittunut kuollessaan avioliittoa solmimatta jatkuvasti eli yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa ja jonka kanssa vahingoittuneella on tai on ollut yhteinen lapsi. Leskeneläkkeeseen on oikeus myös silloin, kun yhteinen lapsi syntyi vahingoittuneen kuoleman jälkeen.
- jonka kanssa vahingoittunut kuollessaan avioliittoa solmimatta jatkuvasti eli yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa ja jonka kanssa vahingoittunut oli tehnyt julkisen notaarin oikeaksi todistaman sopimuksen keskinäisestä elatuksesta. Avopuolison MYEL-vakuutus ei ole laissa edellytetty sopimus keskinäisestä elatuksesta. MATAL:n mukainen perhe-eläke edellyttää aina edellä mainittua julkisen notaarin oikeaksi todistamaa sopimusta keskinäisestä elatuksesta, jos avoparilla ei ole tai ole ollut yhteistä lasta.

Avopuolison oikeus leskeneläkkeeseen edellyttää lisäksi, että vahingoittunut ei kuollessaan ollut avioliitossa. Jos vahingoittunut kuollessaan eli avioliitonomaisissa olosuhteissa erillään aviopuolisostaan ja avioerohakemus oli vireillä, avopuolisolla on edellytykset täyttäessään oikeus leskeneläkkeeseen aviopuolison sijaan.

4.7.2 Lapsen oikeus eläkkeeseen

Lapseneläkkeeseen on oikeus vahingoittuneen lapsella, joka vahingoittuneen kuollessa ei ollut täyttänyt 18 vuotta.

Opiskeleva lapsi

Päätoimisesti opiskelevalla 18 vuotta täyttäneellä lapsella on oikeus lapseneläkkeeseen opintojen ajan, enintään kuitenkin siihen ikään saakka, kun hän täyttää 25 vuotta. Lapsen ei tarvitse opiskella kuoleman sattuessa, vaan opiskelu ja lapseneläke voi alkaa myöhemminkin. Opiskeleva lapsi voi asua omassa taloudessa. Lapseneläke päättyy opintojen päättyessä tai viimeistään aina 25 vuoden iän täyttämiseen.

Työkyvytön lapsi

Lisäksi 18 vuotta täyttäneellä lapsella, joka vahingoittuneen kuollessa oli sairaudesta, viasta tai vammasta aiheutuvan työkyvyttömyyden vuoksi kykenemätön itsensä elättämiseen, on oikeus lapseneläkkeeseen niin kauan kuin tämä olosuhde jatkuu, enintään kuitenkin siihen saakka, kun hän täyttää 25 vuotta. Lapsen tulee olla työkyvyttömyytensä vuoksi kykenemätön elättämään itsensä. Pelkän kansaneläkkeen saaminen ei estä perhe-eläkkeen maksamista.

27.12.2024

Perhe-eläkettä ei myönnetä, jos lapsi saa täyteen ansionmenetykseen perustuvaa omaa eläkettä esimerkiksi työtapaturman tai liikennevahingon vuoksi tai työeläkettä.

Lapseneläkettä saa aina vahingoittuneen oma lapsi sekä ottolapsi. Lapseneläkettä voidaan myöntää myös aviopuolison tai avopuolison lapselle, jonka elatuksesta vahingoittunut huolehti.

Useita lapseneläkkeitä eri edunjättäjiltä

Lapsella on oikeus lapseneläkkeeseen aina oman vanhemman jälkeen. Lapseneläkettä ei kuitenkaan makseta useamman kuin kahden edunjättäjän jälkeen samanaikaisesti. Jos kahden edunjättäjän jälkeen lapseneläkettä saavalle lapselle myönnetään myöhemmin lapseneläke oman vanhemman jälkeen, muun edunjättäjän jälkeen ensiksi myönnetty lapseneläke lakkaa siitä ajankohdasta, josta oman vanhemman jälkeen myönnettävä lapseneläke alkaa.

4.7.3 Oikeus perhe-eläkkeeseen vahinkotapahtuman jälkeen alkaneen avioliiton tai avoliiton perusteella

Avioliittoon tai avoliittoon vasta vahinkotapahtuman jälkeen

Joskus avioliitto on solmittu vasta sen jälkeen, kun vahinkotapahtuma on jo sattunut. Tällöin leskeneläkkeen saamiselle on säädetty tiukemmat edellytykset. Kun avioliitto on solmittu sen vahinkotapahtuman jälkeen, jonka seurauksena on vahingoittuneen kuolema, aviopuolisolla on oikeus leskeneläkkeeseen, jos avioliitosta on syntynyt lapsi, tai liitto on jatkunut vähintään kolme vuotta ennen vahingoittuneen kuolemaa.

Jos avoliitto on alkanut vahinkotapahtuman jälkeen, avopuolisolla on samoin ehdoin oikeus leskeneläkkeeseen kuin muutoinkin, mutta vastaavasti edellytetään, että avioliitosta on syntynyt lapsi, tai että avoliitto on jatkunut vähintään kolme vuotta ja että oli tehty julkisen notaarin vahvistama sopimus keskinäisestä elatuksesta.

Ellei avio- tai avopuolisolla ole oikeutta leskeneläkkeeseen, ei myöskään hänen lapsellaan ole oikeutta lapseneläkkeeseen vahingoittuneen jälkeen.

4.7.4 Perhe-eläkeoikeuden alkaminen ja päättyminen

Oikeus perhe-eläkkeeseen alkaa kuolin- tai katoamispäivän jälkeisestä päivästä tai sen päivän jälkeen, kun 18 vuotta täyttänyt lapsi on aloittanut päätoimiset opinnot.

Perhe-eläkkeen hakeminen

Avopuolison on haettava perhe-eläkettä itse. Hänen on toimitettava Melalle selvitys eläkeoikeutensa perusteista eli toimitettava sellaiset selvitykset, joiden nojalla Mela voi todeta oikeuden avopuolison perhe-eläkkeeseen olevan olemassa. Jos puolisoilla

27.12.2024

ei ole tai ei ole ollut yhteistä lasta hänen on mm. toimitettava julkisen notaarin oikeaksi todistama sopimus puolisoiden keskinäisestä elatuksesta.

Hakemuksen voi tehdä vahinkoilmoituskaavakkeella tai vapaamuotoisesti.

Leskeneläkeoikeuden päättyminen

Oikeus leskeneläkkeeseen päättyy, kun

- leskeneläkkeeseen oikeutettu solmii avioliiton tai
- leskeneläkkeeseen oikeutettu avioliittoa solmimatta jatkuvasti elää yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa toisen henkilön kanssa ja hänelle syntyisi kyseisen avioliiton perusteella oikeus perhe-eläkkeeseen (puolisoilla on yhteinen lapsi /julkisen notaarin vahvistama sopimus keskinäisestä elatuksesta).

Lapseneläkeoikeuden päättyminen

Oikeus lapseneläkkeeseen päättyy, jos edellytykset lapseneläkkeen maksamiselle päättyvät tai jos lapsi sitä ennen on annettu ottolapseksi muulle kuin vahingoittuneen jälkeen leskeneläkettä saaneelle tai tämän puolisolle. Lapseneläkkeen maksaminen päättyy 18 vuoden iän täyttämiseen, ellei kysymyksessä ole 18 vuoden iän täyttämisen jälkeen päätoimisesti opiskeleva tai työkyvytön lapsi. Viimeistään lapseneläkkeen maksaminen päättyy 25 vuoden iässä.

Perhe-eläkkeen päättyminen vanhuuseläkkeellä olleen vahingoittuneen jälkeen

Jos vanhuuseläke on alkanut vahingoittuneen täytettyä 63 vuotta ja vahinkotapahduma on sattunut työssä, jota vahingoittunut on tehnyt eläkkeellä ollessaan, oikeus perhe-eläkkeeseen päättyy viimeistään, kun vahinkopäivästä on kulunut kolme vuotta tai kun vahingoittunut olisi sitä aikaisemmin täyttänyt työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan. Myös lapseneläke päättyy, vaikka vahingoittuneen lapsi olisi tuolloin edelleen iältään alle 18 vuotta.

Työeläkelakien mukaisella vanhuuseläkkeellä oleva voi saada ainoastaan työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen. Jos hän on jäänyt vanhuuseläkkeelle 63-vuotiaana ja vahinkotapahduma sattuu työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan täyttämisen jälkeen, ei hänen jälkeensä makseta lainkaan perhe-eläkettä. Tällöin myöskään vahingoittuneen lapsella ei ole oikeutta lapseneläkkeeseen, vaikka hän olisi alle 18-vuotias.

Jos vahingoittunut on jäänyt vanhuuseläkkeelle aikaisemmin kuin 63 vuoden iässä, ei sovelleta säännöstä kolmen vuoden määräaikaisesta eläkkeestä ja eläkkeen päättymisajankohdasta. Tällöin perhe-eläke myönnetään toistaiseksi. Jos vahinkotapahduma edellä mainitussa tilanteessa sattuu sen jälkeen, kun vahingoittunut oli täyttänyt työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan, on vahingoittuneen leskellä ja lapsilla oikeus perhe-eläkkeeseen normaalisäännöin.

27.12.2024

4.7.5 Perhe-eläkkeen määrä

Perhe-eläkkeen enimmäismäärä on vuodessa 70 prosenttia vahingoittuneen vuosityöansioista (vuosityöansion määräytyminen ks. kohta 4.4.2).

Vahingoittuneen vuosityöansio

Perhe-eläke määrätään edunjättäjän MATAL:n mukaisesta vuosityöansioista vahinkotapahtuman sattumishetkellä (vuosityön määrittäminen ks. kohta 4.3.7).

Leskeneläke

Leskeneläkkeen enimmäismäärä on vahingoittuneen vuosityöansioista

- 1) 40 prosenttia, jos lapseneläkkeeseen oikeutettuja ei ole
- 2) 35 prosenttia, jos edunsaajana on myös yksi lapseneläkkeeseen oikeutettu
- 3) 30 prosenttia, jos edunsaajina on myös kaksi lapseneläkkeeseen oikeutettua
- 4) 20 prosenttia, jos edunsaajina on myös kolme lapseneläkkeeseen oikeutettua sekä
- 5) 15 prosenttia, jos edunsaajina on myös neljä tai sitä useampi lapseneläkkeeseen oikeutettu.

Leskeneläkkeeseen tehdään tulosovitus lesken omien tulojen perusteella aikaisintaan kahdentoista kalenterikuukauden kuluttua kuolemasta.

Lapseneläke

Lapseneläkkeen yhteismäärä on vahingoittuneen vuosityöansioista

- 1) 25 prosenttia, jos lapseneläkkeeseen oikeutettuja on yksi
- 2) 40 prosenttia, jos lapseneläkkeeseen oikeutettuja on kaksi
- 3) 50 prosenttia, jos lapseneläkkeeseen oikeutettuja on kolme sekä
- 4) 55 prosenttia, jos lapseneläkkeeseen oikeutettuja on neljä tai useampia.

Lapseneläkkeen yhteismäärä jaetaan tasan eläkkeeseen oikeutettujen lasten kesken.

Jos eläkkeeseen oikeutettuina on lapsia, joilla ei ole kumpaakaan vanhempaa, lisätään lapseneläkkeen yhteismäärään 15 prosenttia vahingoittuneen vuosityöansioista, mutta enintään kuitenkin niin paljon, ettei lesken- ja lapseneläkkeen yhteismäärä ylitä perhe-eläkkeen enimmäismäärää (70 % vahingoittuneen vuosityöansioista). Lisä jaetaan mainittujen täysorpojen lasten kesken tasan.

27.12.2024

Jos perhe-eläkkeeseen oikeutettujen lukumäärä muuttuu tai lapseneläkkeeseen oikeutetusta lapsesta tulee täysorpo, perhe-eläkkeen määrä ja jakautuminen siihen oikeutettujen kesken tarkistetaan muutosta seuraavan kuukauden alusta ottaen myös huomioon, mitä TyTAL 108 §:n 2 momentissa säädetään.

Kansaneläkelain mukainen lapseneläke vähennetään

MATAL:n mukaisesta lapseneläkkeestä vähennetään kansaneläkelain mukaisen lapseneläkkeen perusmäärä. Kansaneläkelain mukainen lapseneläke vähennetään määrältään sen suuruisena kuin perusmäärä oli MATAL:n mukaisen perhe-eläkeoikeuden alkamisvuoden alussa. Vähennystä laskettaessa kansaneläkelain mukainen lapseneläkkeen perusmäärä tarkistetaan eläkeoikeuden alkamisvuoden tasosta vahinkotapahtuman sattumisvuoden tasoon työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitetulla työeläkeindeksillä.

Kansaneläkelain mukaista lapseneläkettä myönnetään enintään 21 vuoden ikään saakka.

Perhe-eläkkeen maksamisen estävä seikka

Perhe-eläkettä ei makseta henkilölle, joka on tahallisesti aiheuttanut maatalousyrittäjän tai apurahansaajan kuoleman.

Perhe-eläke evätään edellä mainitulta henkilöltä, mutta se ei vaikuta muille edunsaajille maksettavien perhe-eläkkeiden määriin.

4.7.6 Leskeneläkkeen lakkaaminen ja kertasuoritus

Leskeneläkkeeseen oikeutetulle, jonka oikeus eläkkeen saamiseen lakkaa avioliiton taikka avioliitonomaisissa olosuhteissa elämisen vuoksi, maksetaan kertasuorituksena määrä, joka on yhtä suuri kuin hänen leskeneläkkeensä olisi ollut kolmen vuoden ajalta.

Perusteena käytetään viimeksi maksettua kuukausieläkettä. Jos leskeneläkkeeseen oikeutetulla uudesta avioliitosta taikka avioliitonomaisissa olosuhteissa elämisestä huolimatta on oikeus saman kuoleman johdosta työntekijän eläkelain mukaiseen leskeneläkkeeseen, kertasuorituksesta maksetaan kuitenkin vain se osa, joka ylittää mainitun perhe-eläkkeen määrän kolmen vuoden ajalta.

4.7.7 Leskeneläkkeen tulosoitus

Leskeneläke maksetaan täytenä aina kahdentoista ensimmäisen täyden kalenterikuukauden aikana. Tänä aikana Mela selvittää lesken tulot ja antaa päätöksen tulojen vaikutuksesta lesken eläkkeeseen. Tulosoitus koskee samalla lailla aviopuolisoita ja leskeneläkkeeseen oikeutettuja avopuolisoita.

27.12.2024

Tulosovitus tehdään ensimmäisen kahdentoista täyden kalenterikuukauden jälkeen, jollei leskellä ole lapseneläkkeeseen oikeutettuja lapsia. Jos lesken huollettavana kuoleman sattuessa olleita lapsia on eläkkeensaajana, tulosovittaminen tehdään vasta, kun lapset eivät saa enää lapseneläkettä.

Tulosovituksessa vähennetään lesken eläkettä, jos lesken tulot ylittävät tulosovitusperusteen. Tämä tulosovitusperuste on määrältään 2,15 x vähimmäisvuosityöansio vahingoittuneen kuollessa (2025 raja on 2,15 x 16 950 euroa = 36 442,50). Jos lesken tulot ovat siten suuremmat kuin edellä mainittu rajamäärä, hänen eläkettään vähennetään tulosovituksella. Vähennyksen suuruus on 30 prosenttia työtulon tai eläketulon ja tulosovitusperusteen erotuksesta. Tulosovitusrajan yli menevistä lesken tuloista lasketaan 30 prosenttia ja se määrä vähennetään leskeneläkkeestä.

Tulosovitusta varten vahvistetaan leskeneläkkeeseen oikeutetulla vahingoittuneen kuollessa ollut työtulo tai eläketulo. Lesken tulot voivat kasvaa tai laskea myöhemmin, mutta muutoksella ei ole enää vaikutusta eläkkeeseen.

Joskus tulosovitus voidaan tehdä alaikäisten lasten vuoksi vaikkapa 15 vuoden kuluttua vahingoittuneen kuolemasta. Tällöinkin tulosovituksessa huomioidaan leskellä vahingoittuneen kuollessa olleet tulot.

Tulosovitukselta aiheutuva vähennys leskeneläkkeeseen tehdään tarkistamalla vähennettävä määrä vahinkotapahtuman sattumisvuoden tasoon työntekijän eläkelain 96 §:n mukaisella palkkakertoimella.

Työtulon määräytyminen	Työtulo määritetään kuten leskelle olisi määritetty vuosityöansio vahingoittuneen kuollessa. Työtulon määräytymisestä on voimassa, mitä TyTAL 71–78 §:ssä säädetään. Vähimmäisvuosityöansiosäännöstä ei sovelleta.
Työsuhdeansiot	Työsuhdeansioiden osalta määritetään vuosityöansio noudattaen samoja periaatteita kuin edellä on selostettu kohdassa 4.4.2.2 b) työsuhdeansiot ja vuosityöansion määrittäminen. Tätä vuosityöansiota pidetään lesken työtulona työsuhdeansioiden osalta vahingoittuneen kuolinpäivänä.
MATA-toiminta	MATA-toiminnan osalta työtulona otetaan huomioon edunjättäjän kuolinpäivänä pakollisesti ja vapaaehtoisesti vakuutettu MATA-toiminnan vuosityöansio.
TyTAL:n mukaan vakuutettu yritystoiminta	Työtuloon lasketaan mukaan vapaaehtoisesti vakuutetun yrittäjätöön vuosityöansio edunjättäjän kuolinpäivänä.
Päätoiminen opiskelija	Vuosityöansiona pidetään työsuhdeansioiden sijaan sitä työansiota, jonka leski olisi ammattia vastaavassa työssä vahinkotapahtuman sattuessa kolmen vuoden työkokemuksen jälkeen todennäköisesti saanut. Tällöin päätoimisesti opiskelevan lesken työtulossa otetaan huomioon lisäksi MATA-toiminnan ansiot ja TyTAL:n mukaan vakuutetun yritystoiminnan ansiot edunjättäjän kuolinpäivänä.

27.12.2024

Koululainen

Vuosityöansiona pidetään vähimmäisvuosityöansiota kaksinkertaisena edunjättäjän kuolinpäivänä. Tällöin lesken työtulossa otetaan huomioon lisäksi MATA-toiminnan vuosityöansio ja TyTAL:n mukaan vakuutetun yritystoiminnan vuosityöansio, mutta ei työsuhdeansioita.

Eläketulot

Eläketuloina otetaan huomioon vahingoittuneen kuollessa jatkuvana maksettavat

1. työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien mukaiset eläkkeet ja niitä vastaavat perhe-eläkkeet
2. maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) mukainen luopumistuen perusmäärä, maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukainen luopumistuen perusmäärä, luopumiseläkelain (16/1974) mukainen vähennetty luopumiseläke
3. TyTAL:n, tapaturmavakuutuslain, MATAL:n ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain, sotilastapaturmalain (1211/1990) ja sotilasvammalain (404/1948) sekä muun lain, jonka korvaus määräytyy tämän lain säännösten mukaan, perusteella toistaiseksi myönnetty tapaturmaeläke, elinkorko, perhe-eläke ja huoltoeläke sekä niitä vastaava liikennevakuutuslain mukainen korvaus
4. urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain 6 ja 14 §:n mukainen toistaiseksi myönnetty eläke ja
5. vastaavat vieraasta valtiosta maksettavat etuudet.

Sellaista perhe-eläkettä tai sitä vastaavaa korvausta, johon leskeneläkkeeseen oikeutetulla on oikeus nyt korvattavan kuoleman johdosta, ei kuitenkaan oteta tulosovituksessa huomioon.

Jos leskeneläkkeeseen oikeutetun työkyvyttömyytensä perusteella saama eläke tai sitä vastaava muu korvaus ei ollut täysimääräinen, otetaan se tulosovituksessa huomioon täyden etuuden määräisenä. Leskeneläkkeeseen oikeutetun saama osa-aikaeläke huomioidaan tulosovituksessa niin ikään täyden vanhuuseläkkeen määräisenä.

Jos leskeneläkkeeseen oikeutettu saa edellä tarkoitettua perhe-eläkettä, huoltoeläkettä, elinkorkoa, luopumistuen perusmäärää tai luopumiseläkelain mukaista vähennettyä luopumiseläkettä, tulosovituksessa otetaan lisäksi huomioon hänen työtulonsa tai työkyvyttömyytensä perusteella saama eläketulo taikka osa-aikaeläke.

4.7.8 Leskeneläkkeen tulosovituksen ajankohta

Leskeneläke maksetaan tulosovitettuna vahingoittuneen kuolemaa seuraavan kolmannentoista kalenterikuukauden alusta. Jos leskeneläkkeeseen oikeutetulla oli vahingoittuneen kuollessa huollettavanaan lapsi tai lapsia, joilla on oikeus lapseneläkkeeseen vahingoittuneen jälkeen, tulosovitus tehdään kuitenkin vasta siitä

27.12.2024

alkaen, kun kaikkien tällaisten lasten oikeus lapseneläkkeeseen on päättynyt. Jos lapsi ei ollut leskeneläkkeensaajan huollossa edunjättäjän kuollessa, tulosovituksen ajankohtaa ei siirretä.

Tulosovitus tehdään vain kerran. Jos lapseneläkettä ryhdytään maksamaan lapsen opiskelun tai ammatillisen koulutuksen alkamisen vuoksi sen jälkeen, kun leskeneläke on myönnetty tulosovitetuna, maksetaan leskeneläke myös tältä ajalta sen tulosovitetun eläkkeen suuruisena, jota leskeneläkkeeseen oikeutettu viimeksi ennen opiskelun alkamista sai.

Leskeneläke maksetaan kuitenkin tällöin enintään sen suuruisena, ettei sen ja lapseneläkkeen yhteismäärä ylitä perhe-eläkkeen enimmäismäärää (70 % vahingoittuneen vuosityöansiosta).

4.8 Hautausapu ja vainajan kuljetuskustannukset

MATAL 73 §, TyTAL 109 § Hautausapuna maksetaan 5 840 euroa (vuoden 2025 tasossa). Hautausavun määrä tarkistetaan vuosittain TyEL 98 §:ssä tarkoitetulla työeläkeindeksillä. Hautausavun määrä on hautauskustannusten aiheutumivuoden mukainen.

Hautausapu maksetaan vahingoittuneen kuolinpesälle, jos hautauskustannukset on maksettu sen varoista. Muussa tapauksessa maksetaan hautaamisesta aiheutuneiden kustannusten määrä niille, jotka huolehtivat vahingoittuneen hautajaisista, ei kuitenkaan enempää kuin kuolinpesälle olisi ollut maksettava.

Perhe-eläkkeen maksamisesta on erityissäännös tilanteessa, jossa vahingoittunut on kadonnut ja häntä kadotessa on todennäköisesti kohdannut korvattava vahinkotahtuma. Tällaisessa tilanteessa hautausapua ei makseta ennen kuin henkilö on julistettu kuolleeksi.

Vainajan kuljettamisesta kuolinpaikalta asuin- tai kotipaikkakunnalle aiheutuvat välttämättömät ja kohtuulliset kustannukset korvataan. Myös ulkomailta Suomeen tai päinvastoin suuntautuva kuljetus voidaan korvata.

Hautausapu on verovapaa kustannusten korvaus.

4.9 Etuuksien siirto- ja ulosmittauskielto

Vahingoittuneelle tai hänen edunsaajalleen MATAL:n nojalla myönnettyä henkilökohtaista korvausta ei saa siirtää toiselle.

Hoitotukea, vaatelisää, haittaraha, hautausapua tai MATAL:n nojalla maksettavaa kustannusten korvausta ei saa ulosmitata.

27.12.2024

5 Etuuskien toimeenpano

5.1 Yleistä toimeenpanosta ja siihen liittyvistä säännöksistä

MATAL:n toimeenpanosäännösten ulottuvuus

Tässä luvussa käsiteltävät asiat koskevat myös vahinkotapahtumia, jotka ovat sattuneet ennen MATAL:n voimaantuloa 1.1.2016. Näiden vahinkotapahtumien korvattavuutta ja vahinkojen perustella maksettavia korvauksia koskeviin säännöksiin sovelletaan vahinkotapahtuman sattumisaikaan voimassa olleita maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslakia (1026/1981), tapaturmavakuutuslakia (608/1948), ammattitautilakia (1343/1988) ja tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettua lakia (625/1991).

Julkinen hallintotehtävä

Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain toimeenpanossa on kyse perustuslain tarkoittamasta julkisen hallintotehtävän hoitamisesta, joka on lailla säädetty Melan hoidettavaksi. Kun Mela korvausasiaa ratkaistessaan päättää vahingoittuneen oikeudesta korvaukseen ja hänelle maksettavista korvauksista, on siinä kysymys julkisen vallan käyttämisestä. Tämän johdosta toimeenpanossa sovelletaan MATAL:n ja työtapaturma- ja ammattitautilain (TyTAL) ohella muun muassa hallintolakiä, julkisuuslakia, henkilötietolakiä, kielilakiä sekä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia. Toimeenpanossa hallintolaki yleislakina täydentää MATAL:ssa ja TyTAL:ssa olevia, niitä väljempitä tai niistä kokonaan puuttuvia menettelysäännöksiä. Julkisen hallintotehtävän hoitamista koskevat hallintolain säännökset hyvästä hallinnosta ja viranomaisvalvonnasta.

Hallinnon oikeusperiaatteet

Maatalousyrittäjien ja apurahansaajien työtapaturma- ja ammattitautiasioiden korvauskäsittelyyn sovelletaan hallintolain hyvän hallinnon perusteita, joihin kuuluvat muun muassa päätösharkintaa ja muuta käsittelyä ohjaavat hallinnon oikeusperiaatteet, kuten yhdenvertaisuus ja tasapuolinen kohtelu, palveluperiaate ja palvelun asianmukaisuus, neuvonta ja hyvän kielenkäytön vaatimus sekä päätösten perusteleminen.

Melan tulee esimerkiksi neuvoa vahingoittunutta korvausasian vireilletulosta, ohjata häntä korvausasian käsittelyyn liittyvissä velvoitteissaan sekä antaa tietoa korvauksista ja menettelytavoista. Hyvää palvelua ja neuvontaa on tarvittaessa ohjata vahingoittunutta muiden sosiaaliturvajärjestelmien etuuskien hakemisessa. Periaatteet edistävät myös hallintotoiminnalta edellytettävää läpinäkyvyyttä.

Asiointikieli

Vahingoittuneella on oikeus käyttää omaa kieltään, joko suomea, ruotsia tai saamea, kun hän asioi korvausasiassaan. Tästä säädetään kielilaisissa. Vahinkoilmoituksessa vahingoittuneelta kysytään hänen kieltään ja korvauspäätös annetaan tämän mukaisesti suomeksi, ruotsiksi tai saameksi.

27.12.2024

Sähköinen asioiminen viranomaisessa

MATAL:n mukaisissa asioissa sovelletaan lakia sähköisestä asioinnista viranomaistoinnissa (13/2003), jonka mukaan korvausasian vireillepanossa ja muussa käsittelyssä vaatimuksen kirjallisesta muodosta täyttää myös sähköisesti toimitettu asiakirja. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä ole syytä epäillä. Sähköinen asiakirja toimitetaan lähettäjän vastuulla.

Korvaustoiminnan yhtenäisyys

Mela hoitaa maatalousyrittäjien ja apurahansaajien MATA-vakuuttamisen ja siihen perustuvat korvausasiat, kun taas palkansaajien ja muiden yrittäjien työtapaturma- ja ammattitautiturvan toimeenpanosta huolehtivat yksityiset vakuutuslaitokset TyTAL:n mukaisesti. Pyrkimyksenä on yhtenäinen korvaustoiminnan ja korvausperiaatteiden soveltaminen kaikissa vakuutuslaitoksissa. Tapaturma-asioiden korvauslautakunta TAKO antaa lausuntoja TyTAL:n mukaisissa korvausasioissa. Lisäksi se antaa yleisohjeita ja suosituksia, kuten esimerkiksi lakisääteisen tapaturmavakuutuksen hallinto-ohjeet, vakuutus- ja korvausasioiden tietosuojasäännökset tai ohje terveydentilätietojen toimittamisesta vakuutuslaitoksille työtapaturma- ja ammattitautiasioista ja tiedoista maksettavat korvaukset, joita myös Mela noudattaa MATAL:n mukaisia korvausasioita käsitellessään. Tapaturmavakuutuskeskus antaa suosituksia työtapaturma- ja ammattitautilainsäädännön yhdenmukaisen toimeenpanon edistämiseksi ja järjestää alan koulutusta. Tapaturma- ja ammattitautijärjestelmän oikeusturvakeinot ovat helposti käytettävissä, ja muutoksenhakuelimet ratkaisullaan varmistavat toimeenpanon yhdenmukaisuutta. Viranomaisvalvontaa hoitavat eduskunnan oikeusasiamies ja Finanssivalvonta.

MATAL:n mukaisten korvausasioiden käsittelyn kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi TyTAL:n mukaisten korvausasioiden käsittelyn kanssa toimii MATA-korvauslautakunta, joka antaa lausuntoja ja ratkaisusuosituksia periaatteellista laatua olevista kysymyksistä sekä yksittäisissä korvausasioissa. MATA-korvauslautakunnan puheenjohtajana toimii sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön edustaja. Ratkaisutoiminnan oikeellisuutta seuraa myös Melan hallinnollinen toimielin ratkaisutoiminnan valvojat.

5.2 Korvausasian ilmoittaminen ja vireilletulo

5.2.1 Vahinkotapahtumasta ilmoittaminen ja ilmoituksen määräaika

Työtapaturma tai ammattitauti

MATAL 74 §

Vahingoittuneen tulee ilmoittaa kaikista työtapaturmista ja ammattitaudeista Melalle 60 päivän kuluessa vahinkopäivästä eli työtapaturman sattumisesta tai ammattitaudin ilmenemisestä.

Vahinkoilmoitus on toimitettu ajoissa, kun se on Melassa tai Melan asiamiehellä viimeistään 60 päivän määräajan viimeisenä päivänä. Kun määräajan viimeinen

27.12.2024

päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto, arkilauantai, saa hakemuksen toimittaa ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Vahingoittuneen vahingon ilmoittamista koskevaa määräaika on pidennetty 30 päivästä 60 päivään 1.1.2017 voimaan tulleella lailla. Jos vahinkoa on tullut vireille ennen vuotta 2017 vahingoittuneen ilmoituksella tai hoitolaitoksen toimesta, sovelletaan aikaisempaa säännöstä 30 päivän ilmoitusajasta.

Ilmoituksen vahinkotapahtumasta voi lähettää myös telefaksilla tai sähköpostilla osoitteeseen **mata-korvaukset@mela.fi** ja se on myös tällöin toimitettava edellä kerrottuun määräpäivään mennessä. Koska Melan ja asiakkaan välinen sähköpostiyhteys on suojaamaton, luottamuksellisia henkilötietoja sisältävän ilmoituksen lähettäminen tapahtuu asiakkaan omalla vastuulla. Melan internetsivujen kautta on mahdollista lähettää suojatun yhteyden kautta sähköpostiviesti Melalle. Viestin vastaanottajaksi valitaan vastaanottajia koskevasta valikosta **mata-korvaukset**.

Vahinkoasiaan liittyviä tietoja voi vireille tulon jälkeen täydentää lisäselvityksillä koko vireillöaloajan, ja korvauspäätöksen antamisen jälkeenkin aina uudella selvityksellä, jolloin asia otetaan uuteen käsittelyyn.

Ilmoitusvelvollisuuden peruste

Maatalousyrittäjän ja apurahansaajan työajan vakuutukseen perustuva korvaus on lakisääteinen ja ensisijainen korvaus muihin sosiaalivakuutusetuksiin nähden. Ensisijainen korvaus vaikuttaa muihin sosiaalivakuutusetuksiin. Näin ollen maatalousyrittäjä tai apurahansaaja ei voi itse päättää, hakeeko hän korvausta työtapaturman aiheuttamasta työkyvyttömyydestä sairausvakuutuksen vai MATAL:n perusteella. Myös julkisen terveydenhuollon oikeus täyskustannusmaksuun järjestämästään työtapaturmavammamman tai ammattitaudin sairaanhoidosta edellyttää aina korvausasian ratkaisemista.

Ilmoituksen viivästymisen seuraukset

Jos vahingoittunut ei ole ilmoittanut työtapaturmasta tai ammattitaudista ajoissa, korvaus voidaan evätä kokonaan tai osittain vahinkoilmoituksen saapumista edeltävältä ajalta.

Melaan 60 päivän määräajan jälkeen saapuneiden vahinkoilmoitusten kohdalla selvitetään, mistä syystä ilmoitus on myöhässä ja arvioidaan, onko korvausten epäminen olosuhteet huomioon ottaen kohtuullista. Jos katsotaan, että viiveelle on perusteltu syy, ei takautuvaa korvausta evätä. Perusteltu syy voi olla kyseessä esimerkiksi, kun vahingoittunut ei ole voinut tehdä ilmoitusta vammamman tai sairauden luonteen tai tilan vuoksi tai maatalousyrittäjä- tai apurahansaajatyöhön liittyvä erityisolosuhte tai muu poikkeuksellinen olosuhde vahinkotapahtuman sattumisajankohtana. Tällöinkin vahinkoilmoitus tulisi tehdä viiveettä esteen tai erityistilanteen päättymisen jälkeen.

27.12.2024

Kohtuullisuusharkinnassa voidaan lain esitöiden mukaan ottaa huomioon myös vahingoittuneen oma aktiivinen toiminta vahinkoilmoituksen toimittamiseksi, menettävien korvausten euromäärä, vahingoittuneen taloudellinen tilanne, viiveen kesto, viiveen suhde menetettävään korvaukseen sekä muut vastaavat seikat.

Kun korvaus evätään vahingoittuneelta viiveen vuoksi, korvausta ei suoriteta myöskään MATAL 97 §:ssä tarkoitetuille muille tahoille, joilla voisi olla oikeus korvaukseen työtapaturma- ja ammattitautilain 139–143 §:n mukaisesti. Edellä tarkoitettuja korvaukseen oikeutettuja tahoja voivat olla muun muassa vahingoittuneen työsuhde-työn työnantaja, Kela, työeläkelaitokset ja hyvinvointialue (aiemmin kunta). Täyskustannusmaksu sen sijaan suoritetaan hyvinvointialueelle (vuosina 2005–2022 kunnalle tai kuntayhtymälle), koska vahinko kuuluu työtapaturmajärjestelmän vastuulle.

Jos vahinkoasia on tullut vireille vahingoittuneen tai hoitolaitoksen toimesta ennen 1.1.2017, korvauksen osittainen epääminen ei ole mahdollista. Korvaus voidaan tällöin evätä joko kokonaan tai se on myönnettävä viivästyisestä huolimatta, jos siihen on olemassa perusteet.

Vapaa-ajan tapaturma

Vapaa-ajalla sattuneiden vahinkotapahtumien ilmoittamista ei koske 60 päivän määräaika. Vapaaehtoisen vapaa-ajan vakuutuksen perusteella maksettavat korvaukset eivät ole ensisijaisia korvauksia, eikä niiden perusteella makseta täyskustannusmaksua. Korvausta saadaksesen vapaa-ajalla sattuneesta vahinkotapahtumasta tulee kuitenkin ilmoittaa Melaan ja antaa korvausratkaisua varten kaikki tarvittavat tiedot.

5.2.2 Vahinkoilmoitus

MATAL 75 §

Vahingosta ilmoitetaan Melan vahvistamalla vahinkoilmoituksella. Ilmoituksen voi täyttää paperisena tai sähköisesti Melan nettisivujen kautta. Sen voi myös tehdä yhdessä Melan asiamiehen avustamana. Eri vahinkoilmoitukset löytyvät Melan nettisivuilta www.mela.fi/lomakkeet.

Vahinkoilmoituksessa selvitetään vahingoittunutta koskevien tietojen ohella korvausratkaisun kannalta keskeiset tiedot vahinkotapahtuman sattumisolosuhteista, syistä ja seurauksista. Vahingoittuneen yksityiskohtainen sanallinen kuvaus tapahtumista ja olosuhteista on keskeinen selvitys korvauspäätöstä tehtäessä. Lisäksi vahinkoilmoituksessa selvitetään tietoja aiheutuneesta vahingosta ja missä sen johdosta on annettu hoitoa, sekä tietoja korvausten maksamista varten, kuten esimerkiksi mahdollisia työ- tai muita yrittäjätoimia, joiden ansiotuloilla on vaikutusta työvahinkokorvauksen määrään.

Tavoitteena on, että vahinkoilmoituksen perusteella vahinkoasia voidaan käsitellä ja antaa korvausasiassa päätös. Korvausasian sujuvan käsittelyn vuoksi ja tarpeettomien lisäselvitysten välttämiseksi on tärkeää, että vahingoittunut ottaa kantaa kaikkiin vahinkoilmoituksen kysymyksiin. Allekirjoituksellaan vahingoittunut vahvistaa vahinkoilmoituksessa ilmoittamansa tiedot.

27.12.2024

Vakuutustodistuksella ilmoittaminen

Vakuutustodistus on osoitus voimassa olevasta työajan MATA-vakuutuksesta. Vakuutustodistuksen voi tulostaa Melan asiointipalvelussa tai sen voi pyytää Melasta. Vahingoittunut voi vakuutustodistuksen hoitolaitoksessa esittäessään saada työtapa-turman ja ammattitaudin vaatiman hoidon maksutta, ja hoitolaitos laskuttaa kulut suoraan Melalta. Vakuutustodistuksessa on erikseen kohta, johon vahingoittuneen tulee kuvata sattunut vahinkotapahtuma, sen syyt ja seuraukset sekä sattumisolo-suhteet.

Vakuutustodistuksesta ei ole säännöksiä MATAL:ssa, mutta Mela hyväksyy sen käytön vahinkotapahtumasta ilmoittamisessa silloin, kun kysymys on selvästi maatalousyrittäjätyössä tai apurahatyössä sattuneesta vähäisestä vahingosta, josta aiheutuu ainoastaan kulukorvauksia, mutta ei esimerkiksi työkyvyttömyyttä. Tällainen vahinko on esimerkiksi haava sormessa tai roska silmässä, joka kuitenkin on saattanut vaatia jonkinlaista lääkärinhoitoa tai lääke- ja sidostarpeiden hankintaa. Näissä tapauksissa vakuutustodistuksessa kerrotut tiedot yleensä riittävät korvausasian käsittelemiseksi ja päätöksen antamiseksi asiassa. Vakuutustodistuksen riittävyyden ilmoituksen muodoksi ja siinä ilmoitettujen tietojen riittävyyden korvausoikeuden ratkaisemiseksi Mela arvioi tapauskohtaisesti.

Työvahinkojen tilastointi

Vahinkoilmoituksella kerätään tietoa myös työturvallisuuden kehittämistä varten. Mela tilastoi MATAL 75 §:n mukaisesti käsittelemänsä maatalousyrittäjien ja apurahansaajien tapaturmat ja ammattitaudit osana EU-tasoista tilastoa.

Korvausasian vireilletulo

MATAL 76 §

Työtapa-turmaa ja ammattitautia koskeva korvausasia tulee vireille Melassa

- vahingoittuneen vahinkoilmoituksella tai
- julkisen terveydenhuollon toimintayksikön toimittamalla ilmoituksella annetusta hoidosta eli nk. täyskustannusmaksuilmoitus tai
- yksityisen terveydenhuollon toimintayksikön toimittamalla ilmoituksella, joka sisältää vahingoittuneen hoitokäyntiä koskevat potilasmerkinnät.

Korvausasian vireilletulo terveydenhuollon toimintayksikön ilmoituksella edellyttää, että ilmoitus sisältää tiedot vahingoittuneen henkilön nimestä, syntymäajasta tai henkilötunnuksesta, vahingoittuneen yhteystiedot sekä tiedot vahinkotapahtumasta.

Kun kysymyksessä on kohdassa 5.2.2 kerrotusta vähäisestä työvahingosta, jonka Mela hyväksyy ilmoitettavan vakuutustodistuksella eikä korvausasian käsittely vaadi vahinkoilmoitusta, voidaan korvausasian katsoa tulevan vireille tämän vahingoittuneen allekirjoittaman vakuutustodistuksen sisältämän ilmoituksen saapumisesta Me-laan.

27.12.2024

Vapaa-ajan vahingot	Vapaa-ajalla sattunut vahinkotapahtuma tulee vireille vahingoittuneen toimittamalla vahinkoilmoituksella. Se voi tulla vireille myös terveydenhuollon toimintayksikön hoitomerkitäilmoituksella, vaikka vahingoittunut itse tietoisesti haluaisi jättää vahinkotapahtumasta ilmoittamatta esimerkiksi siitä syystä, että kyse on vähäisestä vahingosta. Tässäkin tapauksessa Melalla on velvollisuus lähteä selvittämään vahinkotapahtumaa ja sen sattumisolosuhteita vahingoittuneelta. Selvitysvelvollisuus perustuu julkisen terveydenhuollon toimintayksikön oikeuteen täyskustannusmaksusta, jos kyseessä on työvahinko. Yksityisen terveydenhuollon hoitomerkitöjen mukana saapuu usein lasku sen antamasta hoidosta. Selvittääkseen velvollisuuttaan täyskustannusmaksun tai laskun maksamiseen vahingoittuneen vapaa-ajan vakuutuksen perusteella, Mela pyytää vahingoittuneelta vahinkoilmoitusta.
Ilmoitus väärälle taholle	Korvausasia tulee vireille vasta, kun vahinkoilmoitus on saapunut asiassa toimivaltaiselle vakuutuslaitokselle eli sille taholle, joka on edellytysten täytyessä korvausvastuussa vahingosta. Jos ilmoitus tai hoitomerkitätiedot on toimitettu väärään vakuutuslaitokseen, on vakuutuslaitoksen hallintolain säännösten mukaisesti viipymättä siirrettävä asiakirjat toimivaltaiseen vakuutuslaitokseen. Siirrosta tulee ilmoittaa vahinkoilmoituksen tehneelle.
Vireilletulosta ilmoittaminen	
MATAL 77 §	<p>Kun korvausasia on tullut vireille, Mela aloittaa korvausasian selvittämisen. Jos korvausasia tulee vireille muulla tavoin kuin vahingoittuneen ilmoituksella, Mela ilmoittaa viivytyksettä ja viimeistään seitsemän arkipäivän kuluessa vakuutetulle asian vireilletulosta ja samalla pyytää vakuutettua toimittamaan vahinkoilmoituksen korvausasian käsittelyä varten 60 päivän määräajassa. Jos määräaika on jo ylittynyt, pyydetään vahingoittuneelta selvitystä viiveen syystä.</p> <p>Vireilletuloilmoituksessa vakuutetulle kerrotaan tiedot vireilletulon ajasta, ilmoituksen tekijästä sekä ilmoitetusta vahinkotapahtumasta, sen sattumisajasta, -tavasta, -paikasta ja olosuhteista, siten kun ne ovat vireille tuloon johtaneessa ilmoituksessa mainittuna.</p>
5.2.3 Viiden vuoden määräaika korvausasian vireille saattamiseksi	
MATAL 79 §	<p>Korvausasia tulee saattaa vireille viiden vuoden kuluessa vahinkopäivästä, jotta korvausoikeus ei vanhenisi. Ammattitautina korvattavien sairauksien osalta määräaika lasketaan ammattitaudin ilmenemisajan sijaan päivästä, jolloin lääkäri on ensimmäisen kerran arvioinut sairauden johtuvan työstä. Tämä perustuu sairauksien työperäisyyden usein pitkäänkin selvittämiseen.</p> <p>Jos korvausasia on tullut vireille yli viiden vuoden kuluttua, korvausasia voidaan jättää viiveen johdosta tutkimatta. Viiveestä huolimatta oikeus korvaukseen voidaan tutkia ja edellytysten täytyessä korvauksia maksaa, jos viivästyminen ei ole aiheutunut vahingoittuneesta johtuvasta syystä ja korvausoikeuden tutkimatta jättäminen olisi olosuhteet huomioon ottaen kohtuutonta.</p>

27.12.2024

Lainsäätäjän mukaan tietämättömyys lain asettamista velvoitteista on lähtökohtaisesti vahingoittuneesta johtuva syy. Sen sijaan vahingoittuneesta johtuva viivästyminen ei olisi kysymyksessä esimerkiksi silloin, kun vahingoittuneella todetun vamman syy-yhteys vahinkoon on selvinnyt vasta viiden vuoden kuluttua vahinkotapahtumasta. Näin ei myöskään olisi tilanteessa, jossa vahinkotapahtumasta ilmoittaminen on viivästynyt sen vuoksi, että vamma tai sairaus alkaa oirehtia vasta myöhemmin. Arvioitaessa tutkimatta jättämisen kohtuuttomuutta tulisi ottaa huomioon vamman aiheuttamat seuraukset. Kysymys on tapauskohtaisesta harkinnasta ja näytön arvioinnista.

Vireille tulleeeseen korvausasiaan liittyvät hakemukset

Kerran vireille tultuaan korvausasia ei enää vanhene. Tapaturmasta tai ammattitaidusta aiheutuvaa sairaanhoitoa ja työkyvyttömyyttä sekä muita kustannuksia korvataan niin kauan kuin korvaukseen oikeuttava vamma tai sairaus vaatii. Korvausasian käsittely käynnistyy jälleen, kun Melaan saapuu asiaan liittyvä uusi selvitys, kuten esimerkiksi hoitomerkintä lääkärikäyntiin liittyen tai kuitti aiheutuneesta hoito- tai lääkekustannuksesta. Kululuonteisten korvausten hakemiselle on säädetty vuoden haku-aika kustannuksen syntymisestä (kohta 5.5.2).

Kun vahingoittuneelle aiheutuu korvausasiassa kuluja esimerkiksi sairaanhoitoon liittyvistä matkoista tai lääkeostoista, tulee hänen hakea korvaukset kirjallisesti toimittamalla niistä selvitys ja kulutusitteet Melaan suoraan tai asiamiehen kautta. Matkakuluista voi ilmoittaa Melan nettisivuilta löytyvällä matkalaskulomakkeella.

5.3 Asianosaiset ja puhevallan käyttö

Asianosaisuus

Melan käsitellessä korvausasiaa on asianosaisena MATAL:n 80 §:n mukaan vahingoittunut tai hänen edunsaajansa siinä tapauksessa, että vahingoittunut on menehtynyt. Heillä on oikeus saada nähdäkseen korvausasiaansa koskevat tiedot, jotka Mela on korvausasiaa käsitellessään saanut ja hankkinut.

Asiaa Melassa käsiteltäessä korvausasian asianosaisina eivät ole vahingoittuneen työnantaja, vahingoittuneelle sairaanhoitoa antanut terveydenhuollon ammattihenkilö, hoitolaitos eikä sairaanhoidon järjestämisvastuussa oleva hyvinvointialue (aiemmin kunta tai kuntayhtymä), eikä myöskään muu taho, esimerkiksi Kansaneläkelaitos, eläkelaitos tai liikennevakuutuslaitos, jolle Mela maksaa tapaturmakorvauksia.

Hyvinvointialueella (aiemmin kunnalla tai kuntayhtymällä) ja terveydenhuollon ammattihenkilöllä sekä työnantajalla on tarkemmin kohdassa 7.1 kerrotuin edellytyksin rajatuilta osin oikeus muutoksenhakuun.

Puhevallan käyttö

Puhevallan käyttämisellä tarkoitetaan muun muassa asian vireillepanoa, vaatimuksen esittämistä asiassa tai sellaisesta luopumista, suostumuksen tai selvityksen antamista ja päätöksestä valittamista.

27.12.2024

Yleensä asianosainen käyttää itse puhevaltaa eli toimii itse omassa asiassaan. Asianosaisen puhevaltaa voi käyttää lain sallimissa tai määräämissä rajoissa myös joku muu silloin kun asianosaisella on este tai siltä puuttuu kelpoisuus toimia asiassaan tai sen toimintakelpoisuutta on rajoitettu esimerkiksi iän, vamman tai sairauden johdosta.

Alaikäisen puhevalta	Alaikäinen on vajaavaltainen, jonka puhevaltaa käyttää hänen huoltajansa, edunvalvojansa tai muu laillinen edustaja. Vajaavaltaisella on kuitenkin oikeus käyttää yksinään puhevaltaa asiassa, joka koskee hänen vallitsemaansa tuloa tai varallisuutta. 15–17-vuotiaalla alaikäisellä ja hänen huoltajallaan tai muulla laillisella edustajallaan on kummallakin oikeus erikseen käyttää puhevaltaa asiassa, joka koskee alaikäisen henkilöä taikka henkilökohtaista etua tai oikeutta.
Asiamies tai avustaja	Asianosainen saa halutessaan käyttää asiansa hoitamisessa asiamiestä tai avustajaa. Asiamies toimii asianosaisen edustajana hänen nimissään ja hänellä tulee olla valtuutus hoitaa asiaa, yleisimmin kirjallinen valtakirja, joka toimitetaan Melalle tiedoksi. Julkinen oikeusavustaja ja Suomen asianajajaliittoon kuuluva asianajaja eivät tarvitse valtakirjaa, ellei ole syytä epäillä valtuutuksen todenperäisyyttä. Avustaja toimii asianosaisen apuna ja rinnalla.
Edunvalvoja	Jos asianosaiselle on määrätty edunvalvoja, huolehtii tämä edunvalvontamääräyksen laajuudessa asianosaisen eduista ja oikeuksista. Edunvalvojamääräyksestä tulee esittää selvitys.
Väliaikainen puhevalta	Melan hyväksymä vahingoittuneen tai edunsaajan lähiomainen tai vahingoittuneesta huolehtinut henkilö voi käyttää rajoitetusti vahingoittuneen puhevaltaa Melan käsitellessä korvausasiaa, jos vahingoittunut tai hänen edunsaajansa ei kykene itse hoitamaan korvausasiaansa iän, vamman, sairauden tai muun niihin rinnastettavan syyn takia. Oikeus väliaikaisen puhevallan käyttöön on siihen saakka, kunnes vahingoittuneelle on määrätty edunvalvoja.

5.4 Korvausasian käsittely ja päätöksen antaminen

5.4.1 Korvausasian selvittäminen

MATAL 82 §
Kun korvausasia on tullut vireille, Mela aloittaa korvausasian selvittämisen viipymättä, viimeistään lain määräämän seitsemän arkipäivän kuluessa vireilletulosta. Jos korvausasia on tullut vireille muuten kuin vahingoittuneen ilmoituksella, Mela ilmoittaa vireilletulosta vahingoittuneelle MATAL 77 §:n mukaisesti viipymättä ja pyytää vahingoittuneen viipymättä toimittamaan vahinkoilmoituksen korvausasian käsittelyä varten. Vireilletulosta ilmoitettaessa vahingoittuneelle kerrotaan asian vireilletuloajasta, ilmoituksen tekijästä ja ilmoitetusta vahinkotapahtumasta.

Jos Melaan toimitetut asiakirjat eivät ole ratkaisun tekemiseksi riittäviä, pyydetään lisäselvityksiä. Puutteiden täydentämiseksi ja ristiriitaisuuksien selvittämiseksi ollaan tarvittaessa yhteydessä vahingoittuneeseen. Vahingoittuneen lisäksi lisätietoja hankitaan muun muassa terveydenhuollon toimijoilta, mahdolliselta työnantajalta,

27.12.2024

verottajalta tai muilta viranomaisilta. Lisäselvityksiä pyydetessä vastauksen antamiselle varataan kohtuullinen aika ja siitä ilmoitetaan selvityspyynnössä. Melan tulee huolehtia, että ennen korvausasian ratkaisemista sillä on käytettävissään kohtuulliseksi katsottavat riittävät selvitykset asiasta. Melan tiedonsaantioikeudesta korvausasiassa kerrotaan tarkemmin kohdassa 8.2.

Selvitettävät asiat

Keskeisiä selvitettäviä asioita on muun muassa se, onko ilmoitetussa vahinkotapahtumassa kysymys MATAL:n mukaan korvaukseen oikeuttavasta vahinkotapahtumasta ja mihin korvauksiin se oikeuttaa. Selvittämisvelvollisuus vaatii vahinkotapahtuman sattumisolosuhteiden selvittämisen lisäksi myös riittävän selvityksen hankkimisen siitä, onko vahinkotapahtuman ja todetun vamman tai sairauden välillä lääketieteellisesti arvioiden todennäköinen syy-yhteys.

Lisäselvitys voi tarkoittaa myös Melan ulkopuolisen asiantuntijalääkärin lausunnon hankkimista asiassa tai vahingoittuneen ohjaamista terveydentilansa ja työ- ja toimintakykynsä selvittämistä koskevaan tutkimukseen, joka on tarpeen korvausoikeuden selvittämistä varten.

Tarpeellisten selvitysten hankkimisesta aiheutuneet kustannukset Mela korvaa MATAL:n 36–37 §:n mukaisina sairaanhoito- ja tutkimuskuluina. Näitä kuluja ovat esimerkiksi lääkärin vastaanottokäyntipalkkio tai tutkimus vamman tilan selvittämiseksi. Vamman tai sairauden hoitokäyntiin liittyvät hoitomerkinnot Melalla on oikeus saada terveydenhoitopalvelun järjestävältä taholta viivytyksettä ja MATAL:n 157 ja 168 §:n mukaisesti maksutta (kohta 8.2 ja 8.5.1).

Kun Melan velvollisuutena on huolehtia korvausasian joutuisasta käsittelystä, tulee sen varmistaa, että kaikki tarvittavat selvitykset hankitaan mahdollisuuksien mukaan samalla kertaa. Selvittelyä voi viivästyttää esimerkiksi työtehtävissä sattuneen liikennevahingon sattumisolosuhteiden selvittämiseksi tarpeellisen poliisitutkinnan hidas valmistuminen tai tarpeellisen lääketieteellisen selvityksen hankkimisen pitkittyminen ammattitaudiksi epäillyn sairauden vaatimien tutkimusten kestäessä.

Selvittämisvelvollisuus tarkoittaa myös sen selvittämistä, mihin korvauksiin vahinkotapahtuma oikeuttaa. Vahingoittuneen ei tarvitse erikseen tietää, mihin MATAL:n mukaan maksettaviin korvauksiin hänellä saattaisi olla oikeus hakeakseen niitä. Korvausetuuksia ei tarvitse erikseen hakea, lukuun ottamatta kohdassa 5.5.2 tarkoitettuja määrääjassa haettaviksi säädettyjä kululuonteisia etuuksia sekä kohdassa 5.5.3 tarkoitettua leskeneläkettä.

Melaan saapuu myös pyytämättä selvityksiä eri tahoilta kuten esimerkiksi hoitolaitoksilta, lääkäreiltä, hyvinvointialueilta (aiemmin kunnilta) tai apteekeista. Ne kootaan vahinkoasiakirjoihin ja otetaan huomioon vahingon korvattavuuden arvioinnissa sekä korvausten maksamisessa.

Asianosaisen kuuleminen

Selvittämisvelvollisuuteen sisältyy asianomaisen kuuleminen asiassa hallintolain mukaisesti. Hallintolain pääsääntönä on se, että asianosaiselle on ennen asian

27.12.2024

ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun.

Kuulemisen tavoitteena on edesauttaa korvausasian selvittelyä antamalla vahingoittuneelle tai tämän edunsaajalle mahdollisuus lausua oma käsityksensä asiassa. Milloin asianosaisen puhevaltaa käyttää tämän huoltaja, edunvalvoja tai muu laillinen edustaja, tulee tätä kuulla, jos kuuleminen on tarpeen asianosaisen edun vuoksi tai asian selvittämiseksi muuten.

Mela arvioi erikseen kussakin tapauksen kuulemisen tarpeen. Lähtökohtaisesti vahingoittunutta on kuultava asiasta ja selvityksestä, joka saattaa vaikuttaa asian ratkaisuun siltä osin, kun häntä ei ole selvityksen hankkimisen yhteydessä kuultu. Kuulemisesta voidaan poiketa vain, kun hyväksytään vaatimus, joka ei koske toista asianosaista tai kuuleminen muusta syystä on ilmeisen tarpeetonta.

Kuuleminen on tarpeen muun muassa silloin, kun korvausasiassa on saatu samasta asiasta keskenään ristiriitaista selvitystä, kun kyse on korvauksen katkaisemisesta tai takaisinperinnästä ja kun Mela on hankkinut asiassa asiantuntijalääkärilausunnon Melan ulkopuoliselta asiantuntijalta. Kuuleminen taas on tarpeetonta, kun vaatimus hyväksytään, ja myös yleensä silloin, kun ratkaisu perustuu lääketieteelliseen syy-yhteysarviointiin vamman ja sattuneen vahinkotapahtuman välillä tai viranomaisen rekisteristä saatuun tietoon.

Todistajien kuulustelu

Melalla on MATAL:n 172 §:n mukaan oikeus kuulusteluttaa todistajia hallinto-oikeudessa omasta aloitteestaan tai asianosaisen pyynnöstä käsiteltävänä olevan asian selvittämistä varten.

Hoitotiedot, lääkärinlausunnot ja laskut

Korvausasiassa tarvittavat hoitomerkinnot saapuvat Melaan yleensä suoraan hoitavalta taholta, ja joskus myös vahingoittuneelta. Tapaturman ja ammattitaudin hoitokäyntiin liittyvät hoitomerkinnot Melalla on oikeus saada hoitolaitokselta tai lääkäriltä viivytyksettä. Joskus korvausoikeuden varmistamiseksi on tarpeellista hankkia myös tarkempia selvityksiä vamman tai sairauden tutkimuksista tai käsiteltävänä olevaa vahinkotapahtumaa edeltävien hoitokäyntien merkintöjä esimerkiksi silloin, kun tiedossa on, että samaa kehonosaa on hoidettu myös aikaisemmin.

Työtapaturman ja ammattitaudin tutkimukseen ja hoitoon liittyvät laskut hoitolaitos voi toimittaa vakuutustodistuksen perusteella suoraan Melaan. Hoito- ja muunkin kulun korvattavuus ratkeaa vasta Melan korvausasiassa antaman ratkaisun perusteella. Jotta kulu korvataan, tulee vamman tai sairauden olla MATAL:n mukaiseen korvaukseen oikeuttava, taikka kyseessä tulee olla vähintäänkin perusteltu ja tarpeelliseksi arvioitu tutkimus vamman tai sairauden työperäisyyden selvittämiseksi.

Jos Mela evää oikeuden korvaukseen, palauttaa se laskut takaisin hoitolaitokselle, joka sitten laskuttaa vahingoittunutta. Julkisen terveydenhuollon antamasta hoidosta voidaan laskuttaa vahingoittuneelta vain hoidon asiakasmaksuosuus, ei hoidon

27.12.2024

järjestämisestä aiheutuneita täysimääräisiä kustannuksia täysimääräisesti eli nk. täyskustannusmaksua. Se voi tulla vain työtapaturman tai ammattitautin korvaavan vakuutusyhtiön maksettavaksi.

Maksusitoumuspyyntö

Hoitolaitoksen tai lääkärin tulee kohdissa 4.2.3 ja 4.2.4 tarkemmin kuvatuissa tilanteissa erikseen pyytää Melalta maksusitoumusta tutkimuksen tai toimenpiteen toteuttamiseksi. Tällöin hoitolaitoksen tulee informoida myös vahingoittunutta ennen hoitokäyntiä ja toimenpidettä siitä, että maksusitoumus on edellytys toimenpiteen korvaamiselle. Vahingoittunut voi halutessaan toteuttaa hoitokäynnin ja edetä toimenpiteeseen jo ennen maksusitoumuksen antamista.

Hoitolaitos pyytää maksusitoumusta kirjallisesti toimittamalla Melaan vahingoittuneen hoitokäyntiä ja suunniteltua hoitokäyntiä koskevat tarpeelliset merkinnät, joissa on yksilöity tarpeelliseksi arvioitu jatkotoimenpide ja sen kustannusarvio.

Mela arvioi maksusitoumuspyynnön MATAL:n perusteella, ja antaa asiassa vahingoittuneelle päätöksen ja ilmoittaa kirjallisesti ratkaisun maksusitoumusta pyytäneelle hoitolaitokselle. Kun Mela katsoo ehdotetun hoidon tai tutkimuksen perustelluksi, voi se halutessaan ohjata vahingoittuneen valitsemaansa hoitopaikkaan maksusitoumuksessa esitettyä toimenpidettä varten.

Maksusitoumuspyynnön voi toimittaa Melaan käsittelyä varten sähköisesti osoitteeseen **mata-korvaukset@mela.fi**.

Vapaa-ajan tapaturmat

Vapaa-ajan tapaturman vaatimaan sairaanhoitoon vahingoittunut ei voi käyttää edellä mainittua vakuutustodistusta. Hoitokulut vahingoittuneen tulee maksaa ensin itse ja toimittaa kuitit korvauksen maksamista varten Melaan. Käytännössä näissäkin tapauksissa vahingoittunut voi toimittaa avoimen laskun Melaan sen maksamista varten. Mela regressoi Kansaneläkelaitokselta sairausvakuutuslain mukaisen osuuden maksamastaan korvauksesta.

Täyskustannusmaksua julkisen terveydenhoidossa annetusta sairaanhoidosta ei vapaa-ajanvahinkojen osalta tule maksettavaksi MATAL:n perusteella. Hyvinvointialue (ennen vuotta 2023 kunta tai kuntayhtymä) ei voi laskuttaa sitä myöskään vahingoittuneelta tai tämän edunsaajalta.

5.4.1.1 Toimivaltaisen laitoksen selvittäminen

Jos Mela ja toinen vakuutuslaitos eivät pääse yksimielisyyteen siitä, kumpi niistä on korvausasiassa toimivaltainen, alistaa ilmoituksen saanut vakuutuslaitos asian tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan ratkaistavaksi. Tätä ennen työtapaturma- ja ammattitautilaisissa tarkoitettun vakuutuslaitoksen tulee hankkia asiassa lausunto Tapaturma-asiain korvauslautakunnalta.

27.12.2024

5.4.1.2 Viivästydistus

Kun korvausasian selvittäminen vahingoittuneesta johtumattomasta syystä pitkittyy, hänelle voidaan antaa viivästydistus, jonka perusteella Kansaneläkelaitos voi maksaa hänelle sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa. Kun korvausasia on Melassa ratkaistu, ja vahinkotapahtuman johdosta maksetaan korvauksia, Mela maksaa Kansaneläkelaitokselle regressinä sen osuuden ansionmenetykskorvauksesta, joka vastaa Kansaneläkelaitoksen samalta ajalta maksamaa päivärahaa.

5.4.1.3 Ammatillisen kuntoutuksen tarpeen selvittely

MATAL 83 §

Vahingosta aiheutuneen työkyvyttömyyden pitkittyessä, Mela selvittää vahingoittuneen tarpeen MATAL:n 69 §:ssä säädetyn ammatillisen kuntoutuksen aloittamiseen viimeistään kolmen kuukauden kuluttua työkyvyttömyyden alkamisesta ja sen jälkeen vähintään kolmen kuukauden välein. Korvausasiakirjoihin tehdään merkintä ammatillisen kuntoutuksen tarpeen arvioimisen ajankohdasta ja siitä, mikä on ollut arviointiajankohdan mukainen tilanne asiassa.

Kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien selvittäminen on tarkoituksenmukaista toteuttaa joutuisasti kuntoutustarpeen mahdollisimman aikaiseksi tunnistamiseksi, jotta työkyvyttömyyden uhka voidaan huomioida oikeanlaisilla käytettävissä olevilla soveltuvilla kuntoutuskeinoilla. Tavoitteena on myös kuntoutustoimenpiteiden toteutumisen tehokas seuranta. Tämä edesauttaa vahingoittuneen paluuta vamman tai sairauden kannalta soveltuvaan työhön.

Kuntoutustarpeiden ja -mahdollisuuksien selvittäminen edeltää MATAL:n 56 §:n mukaisesti myös pysyvän tapaturmaeläkkeen päätöksen antamista selviä tapauksia lukuun ottamatta. Selvittelyn tarkoituksena on välttää ennen aikaista eläkkeelle jäämistä.

5.4.1.4 Lääkäriasiantuntijan osallistuminen korvausasian käsittelyyn

MATAL 83 §, TyTAL 121 §

Kun korvausasia koskee lääketieteellisen seikan arviointia, osallistuu Melan lääkäriasiantuntija asian valmisteluun, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta. Lääkäriasiantuntija kirjaa korvausasiakirjoihin perustellun arvionsa ja johtopäätöksensä vahingoittuneen potilasasiakirjoissa olevista keskeisistä sairautta ja vammaa koskevista löydöksistä ja havainnoista. Kyse on lääketieteellisen syy-yhteyden arvioinnista vahinkotapahtuman ja vamman tai sairauden välillä sekä korvattavan vamman tai sairauden tarpeellisen hoidon ja kuntoutuksen arvioimisesta. Lääkäriasiantuntija huolehtii siitä, että keskeiset ratkaisuun vaikuttavat lääketieteelliset seikat on otettu huomioon, ja että ne voidaan sisällyttää ratkaisun perusteluihin oikein ja perusteellisesti yleisesti tunnettuja käsitteitä käyttäen. Tekemänsä arvion lääkäriasiantuntija vahvistaa lausumalla "käytettävissä olevien tietojen, asiantuntemukseni ja omantuntoni kautta".

Lääketieteellinen arvio on yksi osa korvausasian kokonaisharkinnasta. Lääkäriasiantuntijan ei kuitenkaan tarvitse osallistua asian käsittelyyn silloin, kun se on ilmeisen

27.12.2024

tarpeetonta. Asia olisi mahdollista ratkaista ilman lääkärin kannanottoa muun muassa silloin, kun kysymys olisi vähäisestä tai lyhytkestoisesta etuudesta, joka myönnetään täysin hakemuksen mukaisesti.

5.4.2 Päätös korvausasiassa

MATAL 84 §, TyTAL 124 § Mela ratkaisee oikeuden MATAL:n mukaiseen korvaukseen antamalla siitä asianosaiselle kirjallisen päätöksen. Päätös annetaan tiedoksi postitse lähettämällä se vastaanottajalle hänen ilmoittamaansa osoitteeseen.

5.4.2.1 Päätöksen sisältö

Päätös pitää sisällään ratkaisun ja sen perustelut sekä muutoksenhakuosoituksen. Jos päätöksellä on maksettu korvauksia, on päätöksessä tieto maksettavasta etuudesta ja sen määrästä.

Kun korvausasiassa annetaan samanaikaisesti ratkaisu useamman eri etuuden osalta, annetaan yleensä kustakin asiasta omat päätökset, jotta ne olisivat ymmärrettävämpiä ja selkeitä kokonaisuuksia kunkin etuusasian ratkaisun osalta. Esimerkiksi vahingoittuneen työ- ja toimintakyvyn alentumasta annettaisiin erilliset päätökset työkyvyttömyyden johdosta maksettavasta ansionmenetykskorvauksesta ja pysyvän haitan johdosta maksettavasta haittarahasta. Kululuonteisia korvauksia maksetaan muiden korvausten yhteydessä.

Jos korvausasia on vielä osittain selvittävänä, esimerkiksi ansionmenetykskorvauksen maksamisen osalta, mutta muuten perusteluiltaan selvä ja riidaton, voidaan riidaton osuus ratkaista ja maksaa korvauksensaajalle.

Myös silloin, kun asiaa ei ole saatettu vireille viiden vuoden määräajassa, vaan viiveellä vasta myöhemmin, asiasta annetaan päätös. Ratkaisuna on joko viivästyimestä johtuva asian tutkimatta jättäminen tai asiassa voidaan antaa ratkaisu oikeudesta korvaukseen, jos perustelut asian tutkimiselle viiveestä huolimatta on olemassa.

Päätöksen perustelut

Päätöksen perusteluista säädetään hallintolaissa ja täydentäviä säännöksiä on MATAL:ssa ja TyTAL:ssa. Hallintolain mukaan perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun. Myös sovelletut säännökset on mainittava. Perusteluilla on tarkoitus kertoa päätöksen saajalle, mitkä seikat ovat johtaneet ratkaisun tekemiseen. Oikeus saada perusteltu päätös kuuluu jokaisen perustuslailliseen oikeuteen ja perusteluilla on keskeinen merkitys asianosaisen oikeusturvan kannalta.

Yleinen perusteluvollisuus koskee kaikkia MATAL:n nojalla annettavia päätöksiä. Perustelut voi jättää esittämättä vain hallintolaissa erikseen säädettyissä tilanteissa ja näin on muun muassa silloin, kun perusteleminen on ilmeisen tarpeetonta ja kun päätöksellä hyväksytään vaatimus.

27.12.2024

Tapaturma- ja ammattitautiasioissa keskeistä on syy-yhteyden edellytys vahinkotapahtuman ja vamman tai sairauden välillä. Korvausta ei tästä johtuen myönnetä tapaturmavammasta tai sairaudesta tai ammattitaudista riippumattoman syyn, kuten muun perussairaudesta johdosta. Päätöksessä tulee siten kertoa erityisesti ne lääketieteellistä syy-yhteyttä koskevat perustelut, joilla korvaus evätään kokonaan tai myönnetään vain osittain. Päätöksestä tulee käydä ilmi korvausoikeuden lääketieteelliseen arviointiin keskeisesti vaikuttaneet olosuhdetiedot, tutkimuslöydökset ja niiden perustella tehdyt johtopäätökset.

Päätöksen liitteet

Päätöksen liitteenä on muutoksenhakuosoitus, jossa kerrotaan vahingoittuneelle tai tämän edunsaajalle, miten ja missä ajassa tulee toimia, jos haluaa valittaa saamastaan korvauspäätöksestä.

Työtapaturma- ja ammattitautipäätöksen liitteenä Mela lähettää vahingoittuneelle tai edunsaajalle myös esitteen, jossa selvitetään korvausten myöntämisperusteita, niiden maksamista, veronpidätystä ja korvauksensaajalta odotettavia toimia asiassa.

Ennakkopäätös

Ennakkopäätös annetaan esimerkiksi silloin, kun korvauksensaajan suuruudesta on vireillä muutoksenhakuasia, jonka aikana korvauksen maksua jatketaan aiemman suuruisena tai pienempänä.

Ennakkopäätös on muodoltaan lopullisen päätöksen kaltainen, mutta siihen ei liitetä muutoksenhakuosoitusta. Vasta siinä vaiheessa, kun ennakkopäätös vahvistetaan ja annetaan ns. lopullinen päätös, siihen liitetään muutoksenhakuosoitus.

Väliaikainen päätös

Väliaikainen päätös koskee muutoksenhakutilanteita, kun korvauksensaaja on valittanut saamastaan päätöksestä ja Mela tämän jälkeen hyväksyy valituksessa esitetyt vaatimukset, mutta vain osittain. Tällöin väliaikaisella päätöksellä voidaan oikaista aikaisempaa päätöstä siltä osin kuin valituksessa esitetyt vaatimukset hyväksytään. Muilta osin asia siirretään muutoksenhakuelimen ratkaistavaksi. Väliaikaisella päätöksellä ei voi hylätä mitään. Väliaikaiseen päätökseen ei myöskään voi hakea muutosta. Muutoksenhakuelimen päätöksen antamisen jälkeen Melan väliaikainen päätös vahvistetaan, ellei muutoksenhakuviranomaisen ratkaisu vaikuta siihen joltain osin.

Päätöksen antaminen työnantajalle**MATAL 84 §, TyTAL 125 §**

Työnantajalle annetaan MATAL:n mukainen päätös vain niissä tilanteissa, kun maatalousyrittäjällä tai apurahansaajalla on vahinkotapahtuman sattuessa maatalousyrittäjätyön tai apurahansaajatyön rinnalla työsuhde, jonka perusteella työnantaja on maksanut vahingoittuneelle palkkaa.

Työnantaja ei ole vahingoittuneen korvausasiassa asianosainen. Työnantajalla on kuitenkin oikeus päätökseen siltä osin, kun se on maksanut vahingoittuneelle sairautensaajan palkkaa tai kun se on maksanut TyTAL 139 §:n 4 momentin mukaisesti vahingoittuneen sairaanhoitokustannuksia, ja Mela antaa päätöksen MATAL:n mukaisesti.

27.12.2024

sen ansionmenetykskorvauksen, jonka perusteessa on huomioon otettu myös työsuhteen ansiot, tai hoitokulun maksamisesta tai epäamisestä. Näissä tapauksissa työnantajalla on välitön oikeudellinen intressi korvausasiassa, ja päätöksen antaminen on edellytyksenä sille, että työnantaja voi hakea muutosta. Työnantajan muutoksenhakuoikeuden ratkaisee viime kädessä muutoksenhakuelin (kohta 7.1).

Kun työnantaja valittaa päätöksestä ja muutoksenhakuelin katsoo työnantajalla olevan valitusoikeuden, saa työnantaja oikeuden kaikkiin tietoihin muutoksenhaun asianosaisen tavoin.

Päätöksen perustelut

Koska työnantaja ei ole korvausasian asianosainen, ei edellä kerrotut päätöksen perusteluvaatimukset koske sitä. Työnantajalla ei ole lähtökohtaisesti oikeutta vahingoittuneen terveydentilatietoihin ja muihin salassa pidettäviin tietoihin. Niinpä työnantajalle annettavassa päätöksessä saadaan, salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä, ilmoittaa vain seuraavat tiedot:

- vahingoittuneen nimi ja henkilötunnus
- vahinkopäivä
- asian ratkaisu
- korvattava etuus ja
- korvauksen määrä.

Myös työnantajan päätökseen tulee liittää muutoksenhakuosoitus.

5.4.2.2 Päätöksen antamisen ja täytäntöönpanon määräaika

MATAL 84 §, TyTAL 127 §

Päätös korvausasiassa on annettava asianosaiselle eli vahingoittuneelle tai hänen edunsaajalleen, viivytyksettä ja viimeistään 30 päivän kuluessa siitä, kun Mela on saanut asian ratkaisemiseksi tarvittavat selvitykset ja asiakirjat.

Poikkeuksena edellä kerrotusta määräajasta on kohdassa 4.7.7 tarkoitettua leskeneläkkeen tulosovitusta koskeva päätös, joka on annettava vuoden kuluessa siitä, kun Melalta on haettu korvausta MATA-vakuutetun kuoleman tai katoamisen johdosta, koska tulosovitus tehdään kuolemaa seuraavan kolmannentoista kalenterikuukauden alusta.

Muutoksenhakuelimen päätös on pantava täytäntöön viivytyksettä ja viimeistään 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on tullut lainvoimaiseksi ja Mela on saanut täytäntöönpanoa varten tarvittavat selvitykset.

Korvausasian vireilläolon kesto

Korvausasian käsittelyprosessi kestää lyhimmillään yhden käsittelykerran päätöksiin ja korvausten maksuineen. Näin on vahinkotapauksissa, joissa on aiheutunut vähäinen vahinko ja vain yksittäinen hoitokulu tai kun ilmoitettu vahinko ei ole MATAL:n mukaan korvattava ja asiassa annetaan epäyspäätös. Jälkimmäisessä tapauksessa päätöstä saattaa seurata muutoksenhakuasian käsittely, jonka aikana kor-

27.12.2024

vausasiaan liittyviä asiakirjoja käsitellään myös Melassa. Silloin kun kysymys on pitempiketoisesti hoitoa ja työkyvyttömyyttä aiheuttavasta tai pysyvästä vammasta on käsittely luonteeltaan jatkuvaa ja korvauksia saatetaan maksaa vuosikymmeniä. Tällöin asiassa annetaan useita päätöksiä eri etuuksiin liittyen.

5.4.2.3 Päätöksen antaminen terveydenhoitopalvelun järjestäjälle maksuista ja kustannuksista

MATAL 85 §, TyTAL 40–41 § Hyvinvointialueella (ennen vuotta 2023 kunnalla tai kuntayhtymällä) on oikeus saada täyskustannusmaksu työtapaturma- ja ammattitautipotilaan hoidosta, jos hoitolaitos on toimittanut vakuutuslaitokselle sairaanhoitokäyntejä koskevat tiedot ja hoito on korvattavan vamman tai sairauden johdosta tarpeellinen ja korvattava.

Jos täyskustannusmaksua ei makseta tai siitä maksetaan vain osa, annetaan kunnalle päätös, koska kunnalla on oikeus hakea muutosta täyskustannusmaksun osalta. Kunnalle annetaan päätös myös, kun täyskustannusmaksu hylätään sillä perusteella, ettei hoitolaitos ole täyttänyt sille säädettyä ilmoitusvelvollisuutta vahingoittuneen hoitokäyntiin ja annettuun sekä suunniteltuun sairaanhoitoon tai tutkimukseen liittyen. Päätös maksusta annetaan myös, jos hyvinvointialue (aiemmin kunta tai kuntayhtymä) sitä Melalta erikseen pyytää.

Hyvinvointialueen (vuosina 2005–2022 kunnan ja kuntayhtymän) oikeus täyskustannusmaksuun syntyy aina vahingoittuneen korvausoikeuden kautta ja edellyttää myös, että hoitolaitos on noudattanut laissa säädettyjä määräaikoja. Niissä tilanteissa, joissa korvaus sattuneesta vahingotapahtumasta evätään vahingoittuneelta vain vahinkoilmoituksen tekemisessä tapahtuneen viiveen vuoksi viivästymisajalta eli vahinkoilmoituksen saapumista edeltävältä ajalta, hyvinvointialueella (aiemmin kunnalla ja kuntayhtymällä) on kuitenkin oikeus täyskustannusmaksuun.

Jos vahingoittuneelle annettu hoito ei ole MATAL:n nojalla korvattava, hyvinvointialueelle (aiemmin kunnalle ja kuntayhtymälle) annetaan päätös vain pyynnöstä. Lähtökohtaisesti hyvinvointialueelle ilmoitetaan täyskustannusmaksun korvaamatta jäämisestä muulla tavoin, esimerkiksi kirjeitse. Hyvinvointialueella ei ole valitusoikeutta siltä osin, onko kyseessä tapaturma tai ammattitauti tai mikä on korvattava vamma.

Jos hoito katsotaan korvattavaksi vain joltain osin, voidaan täyskustannusmaksu korvausoikeutta vastaavalta osin maksaa hyvinvointialueelle (vuosina 2005–2022 kunnalle tai kuntayhtymälle), vaikka vahingoittuneelle asiassa annettu päätös ei vielä olisi lainvoimainen.

5.4.2.4 Päätöksen oikaisu

Jos Melan antama päätös osoittautuu virheelliseksi päätöksen antamisen jälkeen saadun uuden selvityksen, esimerkiksi uuden lääketieteellisen selvityksen perusteella, on Melan tutkittava asia uudelleen. Päätöksen oikaisumenettelystä kerrotaan tarkemmin kohdassa 7.2 Oikaisumenettely ja päätöksen poistaminen.

27.12.2024

5.4.3 Korvauksen maksaminen

5.4.3.1 Korvauksen erääntyminen ja maksutapa

MATAL 93 §

Päätökseen perustuva korvaus on maksettava viivytyksettä. Käytännössä korvaukset maksetaan pääsääntöisesti korvauspäätöksellä eli korvaussuoritus pannaan maksuun päätöksen antamisen yhteydessä. Korvaus maksetaan Melan kustannuksella korvauksensaajan ilmoittamalle tilille.

Korvauksista päiväraha tai sen suuruinen maksettava kuntoutusraha maksetaan ainakin kerran kuukaudessa jälkikäteen. Tapaturmaeläke tai sen suuruinen maksettava kuntoutusraha, jatkuvana maksettava haittaraaha ja MATAL:n mukainen määräajaksi tai toistaiseksi myönnetty hoitotuki ja vaatelisä sekä perhe-eläke maksetaan kuukausittain etukäteen siten, että korvaus on nostettavissa maksukuukauden ensimmäisenä pankkipäivänä.

Korvauksen maksamista koskevat säännökset koskevat myös 104 §:ssä tarkoitettua viivästyskorotusta, koska sitä pidetään MATAL:n mukaisena korvauksena.

Päätöksessä ilmoitetaan myönnetyn korvauksen määrä ja korvauserän tai -erien eräpäivä, kun päätöksellä myönnetty korvaus joltain osin erääntyy maksettavaksi vasta myöhemmin.

Ennakonpidätys

MATAL:n perusteella maksettavat ansionmenetykskorvaukset eli päiväraha, kuntoutusraha ja tapaturmaeläke sekä perhe-eläke ja tutkimuksen ajalta maksettava ansionmenetykskorvaus ovat veronalaista tuloa, joista Mela tekee ennakonpidätyksen ennakkoperintälain (1118/1996) mukaisesti.

Pakollisen työajan MATA-vakuutuksen päiväraha korvauksen ja sen mukaisena maksettavan kuntoutusrahakorvauksen sekä tutkimusajalta maksettavan ansionmenetykskorvauksen ennakonpidätykseen käytetään vahingoittuneen palkkaverokortin mukaista veroprosenttia, joka saadaan suoraan verottajalta. Pidätys on aina kuitenkin vähintään 25 prosenttia, ja jos vahingoittuneella ei ole palkkaverokorttia on pidätysprosentti 40. Halutessaan voi hankkia verottajalta juuri kyseessä olevaan ansionmenetykskorvausta varten lasketun ennakonpidätystiedon.

Tapaturmaeläkkeen ja sen suuruinen maksettavan kuntoutusrahan, samoin kuin perhe-eläkkeen sekä takautuvalta ajalta maksettavan korvauksen ennakonpidätys tehdään 40 prosentin suuruinen, ellei kyseessä olevaa etuutta varten hanki verottajalta uutta ennakonpidätystietoa. Jos ansionmenetykskorvausta maksetaan ajalta, joka kohdistuu kuluvaan vuoteen edeltävään aikaan, on ennakonpidätys 50 prosenttia. Kun ansionmenetykskorvausten maksaminen jatkuu seuraavan vuoden puolelle, Mela saa ennakonpidätystiedon suoraan verottajalta.

27.12.2024

Työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutukseen ja vapaa-ajan MATA-vakuutukseen perustuvien edellä lueteltujen veronalaisten korvauksien ennakonpidätys on 50 prosentin suuruinen. Vahingoittunut voi halutessaan toimittaa kyseiselle etuudelle verottajan laskeman ennakonpidätyksen määrän.

Lesken uudelleen avioitumisen johdosta leskeneläkkeen lakkaamisen yhteydessä maksettavan kertasuorituksen ennakonpidätyksen määrä on 50 prosenttia.

Mela lähettää verottajalle tiedot maksetuista ansionmenetykskorvauksista ja perhe-eläkkeistä sekä niistä pidätetyn veron määrän kalenterivuoden päätyessä.

Palkansaajamaksujen vähennys

Maatalousyrittäjälle ja apurahansaajalle maksettavaan päivärahaan ja sen suuruisena maksettavaan kuntoutusrahaan tehdään palkansaajamaksuvähennys TyTAL:n 62 §:n mukaisesti sille osalle ansionmenetykskorvausta, jonka perusteena ovat yrittäjätyn rinnalla vahinkotapahtuman sattuessa tehtyyn työsuhteeseen perustuvat ansiot.

5.4.3.2 Korvauksen myöntäminen määräaikaisena

MATAL 94 §

Silloin kun vamman tai sairauden tilan kehitystä tai työkyvyn heikentymisen kestoa ei voida käytettävissä olevalla selvityksellä riittävällä varmuudella arvioida, korvaus myönnetään määräajaksi. Jatkokorvauksen saamista varten korvauksensaajan tulee esittää uusi selvitys korvauksen suuruuteen tai keston vaikuttavista seikoista.

5.4.3.3 Korvauksen tarkistaminen olosuhdemuutoksen takia

MATAL 95 §

Kun korvaukseen vaikuttavissa olosuhteissa tapahtuu olennainen muutos, korvaus tarkistetaan vastaamaan muuttuneita olosuhteita siitä ajankohdasta lukien, jolloin muutoksen luotettavasti osoitetaan tapahtuneen.

Olosuhdemuutoksen ajankohta on kyseessä esimerkiksi terveydentilan ja työkyvyn kohdalla, kun tilan muutos on lääkärintutkimuksilla todettu. Muutos voi myös perustua ansiomenetykskorvaustapauksissa esimerkiksi siihen, että henkilö on palannut työhönsä korvauksen maksun aikana tai hänen terveydentilansa muutoksen voidaan arvioida toteutuneen selvästi jo lääkäriissäkäyntiä aikaisempaan ajankohtana.

Säännös koskee kaikkia korvauslajeja, mutta käytännössä tarkistaminen tulee kysymykseen ansionmenetykskorvauksissa ja muissa korvauksissa, joita maksetaan pidemmältä ajalta.

Kun tieto korvausedellytysten lakkaamisesta tai korvausmäärän alentamiseksi tulee takautuvasti, se johtaa usein takaisinperintätilanteisiin. Melalla on mahdollisuus keskeyttää korvauksen maksu heti muutoksesta tiedon saatuaan (kohta 5.7.1). Tällöin asiassa annetaan korvauksen tarkistamispäätös.

27.12.2024

Nyt tarkoitettussa tarkistamista koskevassa tilanteessa on kysymys niin sanotusta jälkiseikasta. Korvaus tarkistetaan, kun se on alun perin ollut oikea, mutta olosuhteissa on korvausta koskevan päätöksen antamisen jälkeen tapahtunut muutoksia. Tällöin päätöstä ei tarvitse poistaa, vaan korvaus tarkistetaan vastaamaan muuttuneita olosuhteita. Edellä tarkoitettussa tilanteessa ei siis ole kysymys asiavirheen korjaamisesta ja lainvoimaisen päätöksen poistamisesta, joista tarkemmin kohdassa kohta 7.2.

5.4.3.4 Haittarahan tarkistaminen

MATAL 95 § ja TyTAL 87 § Jos haittaluokka myöhemmin vamman tai sairauden pahentumisen takia nousee vähintään yhdellä, maksetaan haittarahaa muuttuneiden olosuhteiden mukaisesti. Maksettavasta haittarahasta vähennetään tällöin jo maksettua pääoma-arvoa vastaava haittarahan määrä, paitsi MATAL:n 87 §:n 2 momentin mukaisessa nopeasti pahenevien ja kuolemaan johtavien sairauksien tapauksissa, joissa ei vähennetä kertakaikkisena maksetun haittaluokan 10 mukaista haittarahan pääoma-arvoa.

Jatkuvan haittarahan haittaluokan myöhemmin laskiessa vähintään yhdellä haittaluokalla, maksetaan haittarahaa muuttuneiden olosuhteiden mukaisesti siitä ajankohdasta lähtien, jolloin muutoksen on luontevasti osoitettu tapahtuneen.

5.4.3.5 Korvauksen ennakon maksaminen ilman päätöstä

MATAL 96 § Jos Mela katsoo oikeuden korvaukseen riidattomaksi, mutta päätöstä korvauksen myöntämisestä ei vielä voida antaa, voidaan maksaa korvauksen ennakkoa ilmoittamalla korvauksensaajalle kirjallisesti maksettavan korvauksen määrästä. Ennakko vähennetään korvauksensaajalle myöhemmin myönnettävästä korvauksesta.

Tällainen tilanne on esimerkiksi silloin kuin Melalla olevien asiakirjojen perusteella voidaan arvioida, että ammattitaudista aiheutuva pysyvä haitta oikeuttaa ainakin haittaluokan kaksi mukaiseen haittarahaan, mutta saattaa käynnissä olevien tutkimusten perusteella muodostua suuremmaksi. Tutkimusten valmistuttua Mela arvioi haitan lopullisen tason ja antaa muutoksenhakukelpoisen päätöksen.

5.4.3.6 Korvauksen maksaminen muulle kuin vahingoittuneelle

Korvauksen maksaminen työnantajalle ja sairauskassalle

Vahinkotapahtuma sattunut vuodesta 2021 lukien

MATAL 97 a §, TyTAL 139 § Kun vahingoittuneelle myönnetään pakollisen työajan MATA-vakuutuksen perusteella ansionmenetykskorvausta ja yksi tai useampi työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta lain tai sopimuksen perusteella palkkaa, MATAL:n 50 §:n 1 momentin mukaan määräytyvä ansionmenetykskorvaus työsuhdetyöstä vahinkotapahtuman sattumista seuraavan 28 päivän ajalta maksetaan enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä kullekin palkkaa maksaneelle työnantajalle. Vahingoittuneelle

27.12.2024

maksetaan tältä ajalta ansionmenetystä MATA-työansion ja työtaturma- ja ammattitautilain mukaisen yrittäjän vapaaehtoisen työajan vakuutuksen vuosityöansion mukaan.

Esimerkkilaskelma

Edellä todetun mukaisesta tilanteesta on laskuesimerkki kohdassa 4.4.2.2. Työnantaja maksanut sairausajan palkkaa sairausloman ajalta.

Korvauksen maksaminen 28 päivän jälkeen

Edellä tarkoitetun 28 päivän jälkeen ansionmenetyskorvaus samalta ajalta lain tai sopimuksen perusteella palkkaa maksaneen yhden tai useamman työnantajan ja vahingoittuneen välillä jaetaan maksettujen palkkojen sekä MATA-työansion ja työtaturma- ja ammattitautilain mukaisen yrittäjän vapaaehtoisen työajan vakuutuksen (TyTAL 188-190 §) vuosityöansion suhteessa. Jakoa varten maksettu palkka ja edellä tarkoitetut vuosityöansiot muutetaan päiväkohtaiseksi ansioksi siten, että kuukaudessa katsotaan olevan 30 päivää ja jako tehdään käsittelyssä olevan työkyvyttömyysjakson ensimmäisen päivän tilanteen mukaisena. Korvaus maksetaan työnantajalle kuitenkin aina enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä.

Vahingoittunut saa jaossa näin ollen MATAL:n ja TyTAL:n nojalla vakuutetun ansion suhteellisen osuuden ja kukin työnantaja edellä selostetulla tavalla lasketun suhteellisen osuuden ansionmenetyskorvauksesta, kuitenkin enintään maksamansa palkan määrään saakka. Jaettavan ansionmenetyskorvauksen määrässä voi tällöin olla mukana myös sellaisia vuosityöansioissa mukana olevia työsuhdeansioita, joissa työnantaja ei ole maksanut sairausajan palkkaa.

Työkyvyttömyysajalta maksettu palkka ja maksuajankohtana MATA-vakuutettu ansio sekä mahdollinen TyTAL 188-190 §:n mukaisen vakuutuksen vuosityöansio on muutettava samaan aikayksikköön osuuksien laskemista varten siten, että muuntamisen yhteydessä kuukaudessa katsotaan olevan aina 30 päivää. Palkan kanssa samalta ajalta maksettava ansionmenetyskorvaus jaetaan lähtökohtaisesti käsittelyssä olevan yhdenjaksoisen työkyvyttömyysjakson ensimmäisen päivän tilanteen perusteella. Mikäli jaon perusteena olevissa seikoissa, kuten esimerkiksi palkan määrässä tai yritystoiminnan työtuloissa tai ansionmenetyskorvauksen määrässä tapahtuisi muutoksia (esimerkiksi palkassa tapahtuu muutos, päiväraha muuttuu tapaturma-eläkkeeksi tai työkyvyttömyysprosentti muuttuu) käsiteltävän työkyvyttömyysjakson sisällä, jakso jaetaan osiin ja jako tehdään kunkin osuuden osalta erikseen.

MATAL:n mukaan vakuutettu toiminta ja TyTAL:n mukaan vakuutettu yrittäjätoiminta ovat jaossa mukana aina vain niissä tilanteissa, kun ansionmenetyskorvauksen maksuajankohtana niistä on MATAL:n tai TyTAL 188-190 §:n mukainen työajan vakuutus voimassa. Maksuajankohdalla tarkoitetaan sitä ajankohtaa, josta lukien ansionmenetyskorvausta maksetaan. Eli esimerkiksi, jos korvauspäätös annetaan 30.3.2021 ja kysymys on ajalle 1.2.2021-28.2.2021 maksettavasta korvauksesta, jakosäännön soveltamisen kannalta ratkaisevaa on MYEL-vakuutustilanne 1.2.2021.

27.12.2024

Esimerkki 1 Korvauksen jakaminen ansioiden suhteessa vahingoittuneen ja työnantajan kesken

Vahinkotapahtuman sattuessa 5.1.2021 vahingoittuneen MATA-toiminnan työtulo on 15 000 €. Tämän lisäksi hänellä on työsuhde, jossa vuosiansio on 25 000 €. Vahinkotapahtumahetken vuosityöansio on ansioiden yhteismäärä 40 000 €. Vakuutettu on vahingon johdosta täysin työkyvytön molempiin töihin ja on sairauslomalla 20.2. - 31.3.2021 (40 pvä).

Päiväkohtainen korvaus vuosityöansiosta saadaan jakamalla vuosityöansio päiväkohtaiseksi määräksi eli $(40\,000\text{ €} / 360) 111,11\text{ €/pvä}$. Sairausloma-ajalta maksettava kokonaispäiväraha on $(111,11\text{ €} \times 40) 4\,444,40\text{ €}$.

Maksettava päiväraha korvaus jaetaan vakuutetun ja sairausajan palkkaa maksaneen työnantajan kesken ansioiden suhteessa seuraavasti:

Työkyvyttömyysjakson alkamispäivänä 20.2.2021 vahingoittuneen MATA-työtulo on 15 000 € vuodessa ja työnantajan ilmoittama sairausajan palkka (40 päivän työkyvyttömyysjaksolta) on 3 000 €. Ansiot muutetaan päiväkohtaisiksi ansioiksi, jolloin päiväkohtainen MATA-ansio on $(15\,000/360) 41,67\text{ €/pvä}$ ja työsuhteen päiväpalkka $(3\,000/40) 75,00\text{ €/pvä}$.

MATA-ansion ja sairausajan palkan suhde saadaan jakamalla ansion osuus ansioiden yhteenlasketulla määrällä ja kertomalla sadalla. Tämän mukaisesti kokonaiskorvauksesta MATA-työtulon osuus on 36 % $[41,67 / (41,67 + 75,00 = 116,67) \times 100]$ ja sairausajan palkan osuutta 64 %. Työkyvyttömyysajalta myönnettävästä kokonaispäivärahasta 4 444,40 € maksetaan vahingoittuneelle 1 587,29 € (36 %) ja työnantajalle 2 857,11 € (64 %).

Esimerkki 2 Korvauksen jakaminen ansioiden suhteessa, kun työsuhde alkaa vahinkotapahtuman jälkeen

Vahinkotapahtuman sattuessa 5.1.2021 vahingoittuneen MATA-toiminnan työtulo on 15 000 €. Työsuhdetyö alkaa 1.8.2021. Vakuutettu on vahingon johdosta täysin työkyvytön molempiin töihinsä ja on sairauslomalla 1.9.-10.10.2021 (40 pvä). Työsuhteen sairausajan palkka on 3 000 €.

Työkyvyttömyysajan päiväraha korvaus perustuu MATA-työtuloon ja on $[(15\,000\text{ €} / 360) \times 40] 1\,666,80\text{ €}$. Tämä korvaus jaetaan maksettavaksi vahingoittuneelle ja työnantajalle.

Työkyvyttömyysjakson alkamispäivänä 1.9.2021 vahingoittuneen MATA-työtulo on 15 000 € ja työnantajan ilmoittama sairausajan palkka (40 päivän työkyvyttömyysjaksolta) on 3 000 €. Ansiot muutetaan päiväkohtaisiksi ansioiksi, jolloin päiväkohtainen MATA-ansio on $(15\,000 / 360) 41,67\text{ €/pvä}$ ja työsuhteen päiväpalkka $(3\,000 / 40) 75,00\text{ €/pvä}$.

27.12.2024

MATA-ansion ja sairausajan palkan suhde saadaan jakamalla ansion osuus ansioiden yhteenlasketulla määrällä ja kertomalla sadalla. Tämän mukaisesti MATA-työtulon osuus on 36 % ja sairausajan palkan osuutta 64 %. Työkyvyttömyysajalta myönnettävästä päivärahasta 1 666,80 € maksetaan vahingoittuneelle 595,29 € (36 %) ja työnantajalle 1071,51 € (64 %).

Osittainen työkyvyttömyys

Jos korvausta maksetaan osittaisen työkyvyttömyyden perusteella, otetaan korvausta jaettaessa huomioon vahingoittuneen MATAL:n säännösten mukaisesti arvioitu työkyvyn heikentyminen kunkin työn osalta. Tällöin ansionmenetykskorvausta jaettaessa on huomioitava myös ansionmenetykskorvauksen määrään vaikuttavat Melan arvioimat työkyvyttömyysprosentit kuhunkin työhön. Työkyvyttömyysprosentti on määritettävä jokaisen työsuhteen ja niihin rinnastettavan MATAL- ja TyTAL-vakuutetun työn osalta erikseen. Ansionmenetykskorvaus jaetaan vahingoittuneen ja palkkaa maksaneen työnantajan välillä samalta ajalta työnantajien maksamien palkkojen, MATA-työansion ja TyTAL 188-190 §:n mukaan vakuutetun yritystoiminnan vuosityöansion suhteessa. Kutakin ansiolähdettä painotettaisiin jaossa kyseiseen työhön määritellyllä työkyvyttömyysprosentilla. Jakoa varten vuosityöansiot ja palkka muutetaan samaan aikayksikköön. Silloin kun aikayksikkönä on kuukausi, kuukaudessa katsotaan olevan 30 päivää.

Vapaaehtoiset vakuutukset

Vapaaehtoisten työajan ja vapaa-ajan MATA-vakuutusten perusteella maksettavaan ansionmenetykskorvaukseen ei edellä kerrottua jakoa tehdä, vaan korvaus maksetaan vahingoittuneelle. (kohdat 6.1.3 ja 6.2.4)

Muita maksutilanteita

Jos vahingoittuneella ei enää ole voimassa pakollista tai vapaaehtoista työajan MATA-vakuutusta eikä työtapaturma- ja ammattitaitulain mukaista työajan vakuutusta muuhun yrittäjätoimintaan, ansionmenetykskorvaus vahinkotapahtuman sattumista seuranneen 28 päivän jälkeen maksetaan samalta ajalta lain tai sopimuksen perusteella palkkaa maksaneelle työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä. Jos useampi työnantaja on maksanut vahingoittuneelle edellä tarkoitettua palkkaa, jaetaan työnantajalle maksettava korvaus työnantajien kesken heidän samalta ajanjaksolta maksamiensa palkkojen suhteessa.

Vastaavasti työnantajalla, joka on maksanut vahingoittuneelle palkkaa MATAL:n mukaisena kuntoutuksena korvatun ammatillisesta kuntoutuksesta annetun lain (531/2017) 70 §:ssä tarkoitetun oppisopimuskoulutuksen perusteella, on oikeus saada vastaavalta ajalta vahingoittuneelle myönnetty ansionmenetykskorvaus enintään sanotun palkan määrään saakka.

Jos työnantajan sijaan sairauskassa maksaa edellä kerrotun mukaisesti palkkaa vastaavaa etuutta ansionmenetykskorvauksen maksuajalta, on sillä vastaava oikeus ansionmenetykskorvaukseen etuuden määrään saakka vahinkotapahtuman sattumista seuraavan 28 päivän ajalta.

27.12.2024

Jos työnantaja on laissa säädetyn tai sopimukseen perustuvan velvollisuuden nojalla maksanut työntekijän sairaanhoitokustannuksia, maksetaan MATAL:n mukainen korvaus näistä sairaanhoitokustannuksista työnantajalle.

Vahinkotapahtuma sattunut ennen vuotta 2021

MATAL 97 §, TyTAL 139 § Kun vakuutuslaitos on myöntänyt vahingoittuneelle ansionmenetykskorvausta ja työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta lain tai sopimuksen perusteella palkkaa, maksaa Mela tältä ajalta ansionmenetykskorvauksen työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä. Jos useampi työnantaja on maksanut vahingoittuneelle edellä kerrottua palkkaa, jaetaan työnantajille maksettava korvaus työnantajien kesken heidän samalta ajanjaksolta maksamiensa palkkojen suhteessa.

Jos työnantajan sijaan sairauskassa maksaa edellä kerrotun mukaisesti palkkaa vastaavaa etuutta ansionmenetykskorvauksen maksuajalta, on sillä vastaava oikeus ansionmenetykskorvaukseen etuuden määrään saakka.

Työnantajalla, joka on maksanut vahingoittuneelle palkkaa MATAL:n mukaisen kuntoutuksena korvatus ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain (630/1998) 17 §:ssä tarkoitetun oppisopimuskoulutuksen perusteella, on oikeus saada vastaavalta ajalta vahingoittuneelle myönnetty ansionmenetykskorvaus sanotun palkan määrään saakka.

Esimerkki 1 Korvauksen jakaminen vahingoittuneen ja työnantajan kesken

Vahinkotapahtuman sattuessa 5.1.2020 vahingoittuneen MATA-toiminnan työtulo on 15 000 €. Tämän lisäksi hänellä on työsuhde, jossa vuosiansio on 25 000 €. Vahinkotapahtumahetken vuosityöansio on ansioiden yhteismäärä eli 40 000 €. Vakuutettu on vahingon johdosta täysin työkyvytön molempiin töihin ja on sairauslomalla 20.2. -31.3.2020 (40 pvä).

Päiväkohtainen korvaus vuosityöansiosta saadaan jakamalla vuosityöansion määrä vuoden jakajalla (40 000 € / 360) 111,11 €/pvä. Sairausloma-ajalta maksettava kokonaispäiväraha on (111,11 € x 40) 4 444,40 €.

Työkyvyttömyysjakson alkamispäivänä 20.2.2020 vahingoittuneen MATA-työtulo on 15 000 € ja työnantajan ilmoittama sairausajan palkka on 3 000 €. Myönnettävästä päivärahakorvauksesta 4 444,40 € maksetaan työnantajalle sairausajan palkan mukainen määrä 3 000 €. Vahingoittuneelle maksetaan korvauksen ja työnantajalle maksettavan määrän erotus eli 1 444,40 €.

Esimerkki 2 Korvauksen jakaminen, kun työsuhde alkaa vahinkotapahtuman jälkeen

Vahinkotapahtuman sattuessa 5.1.2020 vahingoittuneen MATA-toiminnan työtulo on 15 000 €. Työsuhdetyö alkaa 1.8.2020. Vakuutettu on vahingon johdosta täysin työkyvytön molempiin töihin ja on sairauslomalla 1.9.-10.10.2020 (40 pvä). Työsuhdetteen sairausajan palkaksi työnantaja ilmoittaa 3 000 €.

27.12.2024

Työkyvyttömyysajan päiväraha korvaus perustuu MATA-työtuloon ja on $[(15\,000\text{ €} / 360) \times 40] 1\,666,80\text{ €}$. Tämä korvaus maksetaan sairausajalta palkkaa maksaneelle työnantajalle. Vahingoittuneelle ei jää korvausta maksettavaksi.

Jos työnantaja on maksanut lakiin perustuvan tai sopimukseen perustuvan velvollisuutensa nojalla työntekijän sairaanhoitokustannuksia, maksetaan MATAL:n mukainen korvaus kyseisistä sairaanhoitokuluista työnantajalle.

Korvauksen maksaminen eläkelaitokselle

MATAL 97 §, TyTAL 140 § Jos vahingoittunut on saanut työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen työeläkeläiden, muun muassa maatalousyrittäjien eläkelain mukaista eläkettä tai perhe-eläkettä ajalta, jolta hänelle on myönnetty MATAL:n mukaista ansionmenetykskorvausta tai perhe-eläkettä takautuvasti, maksaa Mela eläkelaitoksen vaatimuksesta takautuvan ansionmenetykskorvauksen tai perhe-eläkkeen eläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua työeläkeläiden mukaisen eläkkeen tai perhe-eläkkeen määrää.

Takautuvan korvauksen maksaminen työttömyysetuuden ajalta työttömyyskassalle ja Kansaneläkelaitokselle

MATAL 97 §, TyTAL 141 § Jos vahingoittunut on saanut työttömyysturvalain (1290/2002) mukaista työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea samalta ajalta, jolta hänelle on myönnetty MATAL:n mukaista ansionmenetykskorvausta takautuvasti, Mela maksaa työttömyyskassan tai Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta takautuvalta ajalta maksettavan ansionmenetykskorvauksen työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua työttömyyspäivärahan tai työmarkkinatuen määrää.

Takautuvan muun korvauksen maksaminen Kansaneläkelaitokselle

MATAL 97 §, TyTAL 142 § Jos vahingoittunut tai hänen edunsaajansa on saanut Kansaneläkelaitoksen maksamaa

- sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa
- Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaista kuntoutusrahaa
- takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) mukaista takuueläkettä
- kansaneläkelain mukaista kansaneläkettä
- kansaneläkelain mukaista leskeneläkkeen täydennysmäärää
- kansaneläkkeen yhteydessä maksettavaa eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) mukaista eläkkeensaajan asumistukea tai

27.12.2024

- opintotukilain (65/1994) mukaista opintorahaa tai asumislisää

samalta ajalta, jolta hänelle on myönnetty takautuvasti MATAL:n mukaista ansionmenetykskorvausta tai perhe-eläkettä, Mela maksaa Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta takautuvasti maksettavan ansionmenetykskorvauksen tai perhe-eläkkeen Kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa Kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaan maksaman etuuden määrää.

Jos Kansaneläkelaitos on Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain nojalla järjestänyt vahingoittuneelle MATAL:n mukaan korvattavaa kuntoutusta, Mela maksaa Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta MATAL:n mukaisen korvauksen Kansaneläkelaitokselle.

Korvauksen maksaminen hyvinvointialueelle, kunnalle tai Kansaneläkelaitokselle

MATAL 97 §, TyTAL 143 § Jos hyvinvointialue (aiemmin kunta tai kuntayhtymä) on järjestänyt MATAL:n mukaiseen korvaukseen oikeutetulle laitoshoidon, laitoshuoltoa tai perhehoitoa, Mela maksaa hyvinvointialueen vaatimuksesta korvaukseen oikeutetulle myönnettävän tapaturmaeläkkeen tai perhe-eläkkeen laitoshoidon, laitoshuollon tai perhehoidon ajalta hyvinvointialueelle käytettäväksi asiakasmaksulaisissa tarkoitetulla tavalla.

Jos kunta on muun lainsäädännön nojalla antanut MATAL:n mukaiseen korvaukseen oikeutetulle kuntoutuspalveluja ja tukitoimia, jotka kohdistuvat samaan tarkoitukseen ja samaan aikaan kuin vahingoittuneelle MATAL:n mukaan korvattava kuntoutus, oikeus korvaukseen siirtyy tältä osin kunnalle.

Jos vahingoittunut on saanut toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 23 §:ssä tarkoitettua toimeentulotukea ennakkona, vastaavalla ajalla myönnetty ansionmenetykskorvaus maksetaan toimeentulotuen korvaamiseksi Kansaneläkelaitokselle tai sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:n 1 momentissa tarkoitetulle toimielimelle sen hakemuksesta.

Korvauksen maksaminen Melalle

MATAL 97 § 2 mom. Jos vahingoittunut on saanut sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjillä annetun lain (118/1991) mukaista korvausta saman työkyvyttömyyden perusteella ja samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti MATAL:n mukaista ansionmenetykskorvausta 1.1.2021 tai sen jälkeen aiheutuneen työtapaturman tai ilmenneen ammattitaudin perusteella, maksetaan MATAL:n mukainen korvaus Melalle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain mukaisen korvauksen määrää.

27.12.2024

5.4.3.7 Korvausten maksamisen etusijajärjestys

Jos korvaus on MATAL:n tai muun lain nojalla maksettava muulle kuin sille, jolle se on MATAL:n perusteella myönnetty ja kahdella tai useammalla viranomaisella, kunnalla, laitoksella, toimielimellä tai muulla taholla on siihen oikeus, korvaus maksetaan seuraavassa järjestyksessä:

Vahinkotapahtuma sattunut 1.1.2021 alkaen

1. Melalle MATAL:n 112 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen pakollisten MATA-vakuutusten maksamattomat vakuutusmaksut ja lain 107 §:n mukainen laiminlyöntimaksu viivästyskorkeineen
2. Melalle sen aiheuttomasti maksaman korvauksen MATAL:n 145 §:n tarkoitettuna takaisinperintänä
3. Kansaneläkelaitokselle sairausvakuutuslain (1224/2004) 12 luvun 2 §:n ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain (566/2005) 22 §:n nojalla
4. Melalle sen saman työkyvyttömyyden perusteella samalta ajalta aikaisemmin maksaman sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain (118/1991) mukaisen korvauksen määrä 97 §:n 2 momentin nojalla
5. työnantajalle ja sairauskassalle 97 a §:n ja valtiolle palkkaturvain (866/1998) 16 §:n nojalla
6. Melalle MATAL:n 112 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaisesti maksamattomat MYEL:n 10 ja 10 a §:n mukaisten vakuutusten vakuutusmaksut ja mainitun lain 24 §:n mukainen laiminlyöntimaksu viivästyskorkeineen sekä MYEL:n mukaiset ryhmähenkivakuutusmaksut viivästyskorkeineen
7. työttömyyskassalle työtapaturma- ja ammattitautilain 141 §:n ja Kansaneläkelaitokselle työtapaturma- ja ammattitautilain 141 tai 142 §:n nojalla
8. eläkelaitokselle työtapaturma- ja ammattitautilain 140 §:n nojalla
9. Kansaneläkelaitokselle työtapaturma- ja ammattitautilain 143 §:n 3 momentin nojalla
10. kunnalle työtapaturma- ja ammattitautilain 143 §:n nojalla
11. Kansaneläkelaitokselle opintotukilain (65/1994) 28 §:n nojalla
12. ulosottoviranomaiselle ulosottokaaren (705/2007) 4 luvun 2 §:n nojalla.

27.12.2024

Vahinkotapahtuma sattunut ennen 1.1.2021

1. Melalle MATAL:n 112 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut pakollisten MATA-vakuutusten maksamattomat vakuutusmaksut korotuksineen ja viivästyskorotuksineen
2. Melalle sen aiheuttomasti maksaman korvauksen MATAL:n 145 §:n tarkoitettuna takaisinperintänä
3. Kansaneläkelaitokselle sairausvakuutuslain (1224/2004) 12 luvun 2 §:n ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 22 §:n mukaisesti
4. työnantajalle ja sairauskassalle TyTAL:n 139 §:n ja valtiolle palkkaturvain (866/1998) 16 §:n nojalla
5. Melalle MATAL:n 112 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaisesti maksamattomat MYEL:n 10 ja 10 a §:n mukaisten vakuutusten vakuutusmaksut sekä MYEL:n mukaiset ryhmähenkivakuutusmaksut korotuksineen ja viivästyskorotuksineen
6. työttömyyskassalle TyTAL:n 141 §:n ja Kansaneläkelaitokselle TyTAL:n 141 §:n tai 142 §:n nojalla
7. eläkelaitokselle TyTAL:n 140 §:n nojalla
8. Kansaneläkelaitokselle työtapaturma- ja ammattitautilain 143 §:n 3 momentin mukaisesti
9. kunnalle TyTAL:n 143 §:n nojalla
10. Kansaneläkelaitokselle opintotukilain (65/1994) 28 §:n nojalla sekä
11. ulosottoviranomaiselle ulosottokaaren (705/2007) 4 luvun 2 §:n nojalla

Korvauksen epääminen viivästymisen vuoksi ja korvaukseen oikeutetut muut tahot

Mitä edellä on selostettu korvauksen maksamisesta muille tahoille, ei noudateta silloin, kun vahingoittunut on viivästynyt vahinkoilmoituksen tekemisessä 60 päivän määräajasta, ja häneltä sen johdosta evätään korvaus viivästymisajalta eli ajalta ennen vahinkoilmoituksen saapumista Melaan. Korvausta ei tällöin edellä tarkoitetulta viivästymisajalta makseta esimerkiksi työnantajalle, joka on maksanut vahingoittuneelle sairausajan palkkaa. Jos muulla taholla on oikeus korvaukseen myös viivästymisajan jälkeiseltä ajalta, korvaus suoritetaan viivästymisajan jälkeiseltä ajalta vahingoittuneelle ja korvaukseen oikeutetulle muulle taholle siten ja siinä etusijajärjestyksessä kuin edellä on selostettu.

27.12.2024

5.4.3.8 Ansionmenetykskorvauksen maksun keskeytyminen vankeusrangaistuksen ajalta

MATAL 99 §, TyTAL 144 § Ansionmenetykskorvauksen maksaminen keskeytetään korvauksensaaja suorittaessa vankeusrangaistusta, kun rangaistuksen suorittaminen on kestänyt kuukauden. Hakemuksesta ansionmenetykskorvauksen maksamista kuitenkin jatketaan, jos vankeusrangaistuksen suorittaminen ei estä häntä hankkimasta ansiotuloja yrittäjänä tai tekemästä työsopimuslain tarkoittamaan ansiotyötä.

Keskeytettyä ansionmenetykskorvausta aletaan hakemuksesta maksaa korvauksensaajalle vapautumista seuraavasta päivästä lähtien. Keskeytetty ansionmenetykskorvaus tai osa siitä voidaan hakemuksesta maksaa korvauksensaajan

- aviopuolisolle
- henkilölle, jonka kanssa vahingoittunut avioliittoa solmimatta jatkuvasti on elänyt yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa ja jonka kanssa vahingoittuneella on tai on ollut yhteinen lapsi
- henkilölle, jonka kanssa vahingoittunut avioliittoa solmimatta jatkuvasti on elänyt yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa ja jonka kanssa vahingoittuneella on julkisen notaarin oikeaksi todistama sopimus keskinäisestä elatuksesta tai
- alle 18-vuotiaalle lapselle,

kun korvauksensaaja huolehtii edellä luetellun henkilön elatuksesta, jos se on tarpeen henkilöiden elatuksen turvaamiseksi.

Korvauksen palauttaminen Melalle kuolinpesätilanteessa

Jos Mela on maksanut korvauksensaajan rahalaitoksessa olevalle tilille aiheettomasti korvausta, joka kohdistuu korvauksensaajan kuolinkuukauden jälkeiseen aikaan, Melalla on oikeus saada suoritus takaisin rahalaitokselta ilman kuolinpesän suostumusta ja takaisinperintäpäätöstä.

5.4.4 Melaa koskevia muita korvausasian käsittelyyn liittyviä menettelysääntöjä

5.4.4.1 Asiakirjan saapumismerkintä

Melaan saapuneeseen vahinkoilmoitukseen, valitukseen, lääkärinlausuntoon ja kaikkiin muihinkin asiakirjoihin ja selvityksiin on merkittävä selvästi ja luotettavasti päivämäärä, jona se on saapunut perille. Saapumismerkinnän kirjaaminen asiakirjoihin on tärkeää MATAL:iin säädettyjen määräaikaisten ja niiden laskemisten vuoksi.

27.12.2024

5.4.4.2 Neuvonta- ja informointivelvollisuus

Melan tulee hallintolain mukaisen neuvontavelvollisuuden perusteella antaa vakuutetulle muun muassa korvausasian hoitamiseen liittyvää yleistä neuvontaa ja vastattava korvausasiaa koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Neuvontavelvollisuuteen kuuluu vahingoittuneen informointi tämän velvollisuuksista korvausasiassa, siitä minkälainen määräaika tälle toimimiselle varataan ja mitä toimintavelvollisuuksien laiminlyönnistä voi seurata.

Neuvontavelvollisuuden perusteella Melan tulee esimerkiksi pyytää vahingoittunutta täydentämään puutteelliseksi osoittautunut asiakirja, informoida vahingoittunutta kululuonteisten korvausten hakemiseen liittyvästä yhden vuoden määräajasta, tai neuvoa leskeneläkkeeseen mahdollisesti oikeutettua henkilöä eläkkeen hakemiseen, jos asiakirjojen perusteella näyttää siltä, että tällä saattaisi olla eläkeoikeus.

5.4.4.3 Takautumisoikeus korvauksista ja täyskustannusmaksuista

Melalla on oikeus saada maksamansa korvaus takaisin siltä, joka on korvausvastuussa vahingoittuneelle vahingonkorvauslain tai muun lain nojalla. Takautumiskorvaus voi olla enintään sen suuruinen, mitä korvausvastuussa olisi velvollinen korvaamaan vahingoittuneelle.

Tavallisimmat tilanteet, joissa takautumisoikeutta käytetään, ovat työmatkalla sattuneet liikenne- ja liukastumisvahingot, jolloin takautumisvaatimus esitetään liikennevakuutuslaitokselle taikka tie- tai katualueen hoidosta vastuussa olevalle kiinteistön omistajalle. Takautumisvaatimuksia voi tulla esitettäväksi myös muun muassa raide liikenne-, potilas-, lääke- ja pahoinpitelyvahingoissa sekä työturvallisuusrikkomus- ja rikosvahingoissa. Luonnollista henkilöä kohtaan takautumisoikeus on vain silloin, kun vahinko on aiheutettu tahallisesti tai törkeällä tuottamuksella.

Melalla on myös oikeus saada takaisin maksamansa täyskustannusmaksu liikennevakuutuslaitokselta siihen määrään, jonka korvausvastuussa oleva liikennevakuutusyhtiö olisi velvollinen hoitolaitokselle liikennevakuutuslain nojalla maksamaan. Silloin kun liikennevakuutuslain nojalla maksuun on voitu tehdä myötävaikutusvähennys, saadaan takaisin vähennetyin maksun määrä.

5.4.4.4 Toimeenpanosta vastaavan henkilön esteellisyys ja virkavastuu

Esteellisyys

Esteellisyyden sovelletaan mitä hallintolaissa säädetään. Melan toimihenkilö ja hallituksen jäsen ei MATAL:n 173 §:n mukaan kuitenkaan ole esteellinen käsitellessään tämän lain täytäntöönpanoon kuuluvaa asiaa, joka koskee Melassa työtapaturma- ja ammattitautivakuutusturvan järjestänyttä maatalousyrittäjää tai apurahansaajaa.

Virkavastuu

MATAL:n toimeenpanoon sisältyy julkisen vallan käyttöä päätettäessä vahingoittuneen tai tämän edunsaajan oikeuksista ja velvollisuuksista. Julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja toiminnassa tulee noudattaa lakia. Julkista hallintotehtävää

27.12.2024

hoitavalla on rikos- ja vahingonkorvausoikeudellinen virkavastuu tehtävää suorittaessaan aiheuttamastaan lainvastaisesta toimenpiteestä tai laiminlyönnistä.

5.5 Vahingoittunutta ja muuta korvauksenhakijaa koskevat menettelysäännökset korvausasiassa

5.5.1 Vahinkotapahtumasta ilmoittaminen ja vireilletulosta huolehtiminen määräajassa

MATAL 74 ja 79 § Työtapaturmasta ja ammattitaudista tulee aina ilmoittaa Melaan. Ilmoituksen määräaika vahinkotapahtuman sattumisesta on 30 päivää.

Niin työajan kuin vapaa-ajan vahinkotapahtumat tulee saattaa vireille viiden vuoden kuluessa vahinkotapahtumasta.

Määräaikojen ylitys voi johtaa korvausoikeuden menettämiseen, tai ilmoituksen viivästyessä korvausten epäämiseen vahinkotapahtuman ja siitä ilmoittamisen väliseltä takautuvalta ajalta kokonaan.

Korvausasian ilmoittamisesta ja vireilletulosta tarkemmin kohdassa 5.2.

5.5.2 Kulukorvausten hakeminen määräajassa

MATAL 86 § Melan tulee lähtökohtaisesti selvittää korvausasia päätöksen antamista ja korvausten maksamista varten. Tästä pääsäännöstä poikkeuksena ovat tässä mainitut kulu- luontoiset etuudet, joita vahingoittuneen tulee itse hakea vuoden kuluessa kustannusten syntymisestä. Hakemuksenvaraisia kuluja ovat

- lääkkeitä ja hoitotarvikkeista aiheutuneet kustannukset
- tutkimusajan ansionmenetykset
- matka- ja majoituskulut sairaanhoidon ja kuntoutuksen osalta
- kodinhoidon lisäkustannukset ja
- vahinkotapahtuman yhteydessä särkyneet henkilökohtaisessa käytössä olleet esineet.

Kustannuksia edellä mainitusta korvauksista haetaan toimittamalla Melalle selvitys ja kulutosite tai lasku aiheutuneesta kustannuksesta, kustannuksen perusteesta sekä siitä, mihin vahinkotapahtumaan kustannus liittyy.

Poikkeukset vuoden määräajasta

Silloin kun korvausasia ei ole vireillä Melassa kustannusten syntymisajankohtana, määräaika lasketaan edellä kerrotusta poiketen vasta aikaisintaan korvausasian vireilletulosta.

Jos Mela on evännyt oikeuden korvaukseen vahingosta, määräaika lasketaan siitä, kun muutoksenhakuelimen päätös, jonka perusteella hoidon kustannukset tulevat korvattavaksi, tuli lainvoimaiseksi.

27.12.2024

Jos korvausta ei ole painavan syyn vuoksi voitu hakea määräajan kuluessa, sitä on haettava viimeistään vuoden kuluessa esteen lakkaamisesta. Painava syy voilla olla esimerkiksi sairaus tai vaikea elämäntilanne, josta johtuva toimintakyvyttömyys estää vahingoittunutta hakemasta korvausta määräajassa. Korvausta olisi haettava kuitenkin viimeistään vuoden kuluttua syyn lakkaamisesta. Korvauksen hakijan tulee hakemuksessa perustella viiveen syytä.

Jos vahingoittuneelle on määrätty edunvalvoja, on edunvalvojan haettava korvausta vuoden määräajassa. Jos vahingoittuneelle ei ole määrätty edunvalvojaa sinä aikana, kun kustannusten syntymisestä on kulunut vuosi, edunvalvojan on haettava korvausta viimeistään vuoden kuluessa edunvalvontaa koskevasta määräyksestä.

5.5.3 Leskeneläkkeen hakeminen

MATAL 87 §

Leskeneläkettä saadakseen tulee seuraavien henkilöiden erikseen hakea korvausta Melalta:

1. Henkilö, jonka kanssa vahingoittunut kuollessaan avioliittoa solmimatta jatkuvasti eli yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa ja jonka kanssa vahingoittuneella on tai on ollut yhteinen lapsi. Myös silloin, kun yhteinen lapsi syntyy vahingoittuneen kuoleman jälkeen.
2. Henkilön, jonka kanssa vahingoittunut kuollessaan avioliittoa solmimatta jatkuvasti eli yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa ja jonka kanssa vahingoittuneella on julkisen notaarin oikeaksi todistama sopimus keskinäisestä elatuksesta.

Hakeminen tapahtuu toimittamalla Melalle selvitys eläkeoikeuden perusteista.

5.5.4 Velvollisuus edistää korvausasian selvittämistä

MATAL 88 §

Vahingoittunut on velvollinen myötävaikuttamaan työtapaturmaa tai ammattitautia koskevan korvausasian selvittämiseen ja antamaan pyynnöstä tiedot, jotka ovat välttämättömiä MATAL:n mukaisen korvausasian selvittämiseksi. Näin on myös silloin, kun vahingoittunut hakee korvauksia vapaa-ajalla sattuneesta tapaturmasta vapaaehtoisen vapaa-ajanvakuutuksensa perusteella.

Vastaavasti vahingoittuneen edunsaaja on korvauksen saamiseksi velvollinen antamaan perhe-eläkeoikeuden ratkaisemista varten välttämättömät tiedot.

Säännöksen tarkoituksena on edistää korvausasian käsittelyä korvausoikeuden selvittämiseksi sekä korvausten ja täyskustannusmaksujen maksamista varten. Vahingoittuneen tulee esimerkiksi ilmoittaa Melaan myös vähäinen työtapaturma ja ammattitauti siitäkkin huolimatta, ettei siitä olisi hänelle itselleen aiheutunut juurikaan kuluja. Melalla on velvollisuus muun muassa hyvinvointialueen (aiemmin kunnan tai kuntayhtymän) julkisen terveydenhuollon täyskustannusmaksuoikeuden johdosta

27.12.2024

arvioida vahinkotapahtuman MATAL:n mukainen korvattavuus ja sattumisolosuhteet sekä antaa siitä päätös vahingoittuneelle.

Velvollisuuden laiminlyöntiin liittyvästä sanktiosta säädetään MATAL:n 100 §:ssä (kohta 5.7).

5.5.5 Velvollisuus edistää ammatillisen kuntoutuksen toteutumista

MATAL 89 § Vahingoittunut on velvollinen myötävaikuttamaan ammatillista kuntoutusta koskevan selvityksen ja kuntoutustoimenpiteiden toteutumiseen. Tavoitteena on saada vahingoittunut osallistumaan aktiivisesti työkykynsä palauttamiseen ja nopeuttaa hänen työllistymistään.

Velvollisuuden laiminlyöntiin liittyvästä sanktiosta säädetään MATAL:n 100 ja 101 §:ssä (kohta 5.7).

5.5.6 Velvollisuus mennä tutkimuksiin

MATAL 90 § Vahingoittunut on velvollinen korvauksen saamiseksi menemään viivytyksettä Melan osoittamaan tarpeelliseen tutkimukseen vammansa tai sairautensa taikka työ- ja toimintakykynsä selvittämistä varten. Tutkimusten tulee perustua lääketieteellisesti hyväksytyyn hyvään hoito- ja toimintakäytäntöön.

Tarpeelliseksi katsottavat tutkimukset Mela korvaa MATAL 36–37 §:ssä sairaanhoito- ja tutkimuskulujen korvaamisesta säädetyn mukaisesti (kohta 4.2.6).

Velvollisuuden laiminlyöntiin liittyvästä sanktiosta säädetään MATAL:n 100 §:ssä (kohta 5.7).

5.5.7 Velvollisuus ottaa vastaan sairaanhoitoa

MATAL 91 § Vahingoittunut on velvollinen korvauksen saamiseksi ottamaan vastaan lääkärin määräämään korvattavan vamman tai sairauden vuoksi tarpeellista sairaanhoitoa, joka todennäköisesti parantaa hänen työ- tai toimintakykyään.

Sairaanhoidolla tarkoitetaan lääketieteellisesti hyväksyttyä ja hyvään hoito- ja toimintakäytäntöön perustuvaa hoitoa. Joissakin vammoissa tai sairauksissa hoitosuosituksen mukainen ensisijainen hoitomuoto voi olla konservatiivinen hoito ja operatiiviseen hoitoon päädytään vasta sen jälkeen, kun asianmukainen konservatiivinen hoito ei johda tavoiteltuun hoitotulokseen.

Säännöksellä ei ole tarkoitus puuttua potilaan itsemääräämisoikeuteen. Kyse on korvauksen määrään vaikuttavasta säännöksestä.

Velvollisuuden laiminlyöntiin liittyvästä sanktiosta säädetään MATAL:n 100 ja 103 §:ssä (kohta 5.7).

27.12.2024

5.5.8 Velvollisuus ilmoittaa korvaukseen vaikuttavista muutoksista

MATAL 92 §

Korvauksensaaja on velvollinen viipymättä oma-aloitteisesti ilmoittamaan Melalle korvaukseen vaikuttavista muutoksista seuraavasti:

1. päivärahaa tai tapaturmaeläkettä saava terveydentilansa, työkykynsä, työnteonsa tai työansionsa olennaisesta muutoksesta
2. haittarahea tai hoitotukea saava avun tarpeen tai haitan muutoksesta
3. kuntoutuskorvausta saava kuntoutuksen keskeytymisestä tai olennaisesta viivästyisestä
4. leskeneläkettä saava uuden avioliiton alkamisesta tai siitä ajankohdasta, kun hän avioliittoa solmimatta muuttaa yhteiseen talouteen avioliitonomaisiin olosuhteisiin sen henkilön kanssa, jonka kanssa leskellä on tai on ollut yhteinen lapsi taikka julkisen notaarin oikeaksi todistama sopimus keskinäisestä elatuksesta
5. lapseneläkettä 17 ikävuoden jälkeen saava opiskelun tai koulutuksen päättymisestä ennen 25 ikävuoden täyttämistä.

Vahingoittuneen ja perhe-eläkettä saavan on Melan pyynnöstä toimitettava väestörekisteriviranomaisen todistus tai muu luotettava selvitys, josta ilmenee korvauksensaajan olleen elossa aikana, jolta korvausta maksetaan.

Velvollisuuden laiminlyöntiin liittyvästä sanktiosta säädetään MATAL:n 100 §:ssä (kohta 5.7).

5.6 Terveydenhuollon toimintayksikön tai palveluntarjoajan velvollisuus korvausasiassa

Ilmoitus hoidosta ja hoitomerkitöjen toimittaminen

Julkisen terveydenhuollon toimintayksiköllä on täyskustannusmaksun saamiseksi ilmoitusvelvollisuus vahingoittuneen tapaturmavamman tai ammattitaudin hoitokäyntiin liittyvistä merkinnöistä viipymättä hoitokäynnin jälkeen. Mela tarvitsee tiedot, jotta se voi ratkaista, onko kyseessä korvattavan vamman tai sairauden vuoksi annettu hoito ja onko kyse MATAL:n mukaan korvattavasta sairaanhoidosta. Hyvinvointialueen (vuosina 2005–2022 kunnan tai kuntayhtymän) oikeus täyskustannusmaksuun edellyttää, että vahingoittuneella on oikeus korvaukseen saamastaan hoidosta.

Jos hoitokäynnin yhteydessä päätetään, että tarvitaan muita kuin vähäisiä jatkotutkimuksia tai -toimenpiteitä, täyskustannusmaksun saamisen edellytyksenä on, sen lisäksi, että vahingoittuneella tulee olla oikeus MATAL:n mukaiseen korvaukseen, että vakuutuslaitokselle on määrääjassa tehty ilmoitus toimenpiteen tarpeesta. Jos ilmoitusta ei ole tehty määrääjassa, julkisessa terveydenhuollossa annetusta jatkohoidosta maksetaan vain vahingoittuneen maksettavaksi määrättävä asiakasmaksu.

27.12.2024

Yksityisen terveydenhuollon palvelun antajalla on velvollisuus antaa Melalle vahingoittuneen tapaturmavamman tai ammattitaudin hoitokäyntiin liittyvät tarpeelliset tiedot annetusta ja suunnitellusta hoidosta sekä sen seurannasta. Melalla on oikeus saada tiedot maksutta.

Yksityisessä terveydenhuollossa annettavasta hoidosta tulee pyytää ennen hoidon aloittamista maksusitoumus, ellei kysymyksessä ole kiireellisestä sairaanhoidosta tai yksittäisestä vastaanottokäynnistä ja sen yhteydessä tehtävästä vähäisestä tutkimus- tai hoitotoimenpiteestä.

Terveydenhoitoa antavan on ilmoitettava hoitoon hakeutuvalla vahingoittuneelle ennen hoidon alkamista maksusitoumuksen tarpeellisuudesta.

Jos hoito annetaan muualla kuin maksusitoumuksen osoittamassa hoitopaikassa tai vakuutuslaitos ei ole antanut laissa edellytettyä maksusitoumusta, hoidosta korvataan vahingoittuneelle enintään asiakasmaksu, jonka vahingoittunut olisi joutunut asiakasmaksulain mukaan itse maksamaan vastaavasta hoidosta julkisessa terveydenhuollossa.

Sairaanhoidon korvaamisesta laajemmin kohdassa 4.2.

Velvollisuus hoidon järjestämiseen

Julkisen terveydenhuollon toimintayksikkö ei voi jäädä odottamaan antaako vakuutuslaitos maksusitoumuksen suunniteltuun hoitoon, vaan hoito on annettava sen kiireellisyyden edellyttämässä ajassa. Kunnan velvollisuudesta tarpeellisen hoidon järjestämiseen säädetään terveydenhuoltolainsäädännössä.

5.7 Velvoitteen laiminlyönnin vaikutus korvausasian käsittelyyn

5.7.1 Korvausasian käsittelyn ja maksamisen keskeyttäminen sekä asian ratkaiseminen

MATAL 100 §

Korvausasian käsittely voidaan keskeyttää, jos

- vahingoittunut tai hänen edunsaajansa laiminlyö tietojen antamisvelvollisuuden korvausasiassa eikä omalla toiminnallaan edistä korvausasian selvittämistä
- vahingoittunut laiminlyö velvollisuutensa mennä tutkimuksiin korvausoikeuden selvittämiseksi tai
- vahingoittunut laiminlyö velvollisuutensa ottaa vastaan sairaanhoitoa.

Mela ilmoittaa vahingoittuneelle tai tämän edunsaajalle, mitä tietoja tai toimenpiteitä häneltä odotetaan korvausasian käsittelemiseksi ja missä ajassa hänen tulee asiassa toimia. Samoin vahingoittuneelle tai tämän edunsaajalle kerrotaan asian käsittelyn keskeyttämisestä siksi ajaksi, kunnes asian ratkaisemiseksi on käytettävissä

27.12.2024

ne tiedot, joita häneltä on pyydetty tai, että asia ratkaistaan käytettävissä olevan selvityksen perusteella, jos hän ei toimi pyydetyllä tavoin.

Jos vahingoittunutta tai tämän edunsaajaa ei ole erikseen tiedotettu hänen toimintavelvollisuudestaan, on vahingoittuneen kuuleminen ennen päätöksen antamista tarpeen. Tällöin kerrotaan, miksi käsittely on keskeytetty, mitä toimia vahingoittuneelta odotetaan ja mitä toimintavelvoitteen laiminlyönnistä seuraa, jos sitä ei täytä kohtuullisessa määräajassa.

Jos vahingoittunut ei noudata velvollisuuttaan kohtuullisessa ajassa, ratkaistaan oikeus korvaukseen käytettävissä olevien selvitysten perusteella. Päätös on annettava viivytystä toimintavelvoitteen täyttämiseksi varatun kohtuullisen ajan jälkeen. Useimmiten tällöin korvaus joudutaan epäämään kokonaan tai osittain.

Korvauksen väliaikainen keskeyttäminen

Mela voi väliaikaisesti keskeyttää korvauksen maksamisen, jos korvausta saava laiminlyö 92 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuutensa (kohta 5.5.8) tai muutoin on ilmoittanut, että edellytykset myönnetyn korvauksen maksamisen jatkamiselle eivät enää täyty.

Maksamisen keskeyttämisestä ilmoitetaan viivytystä vahingoittuneelle tai hänen edunsaajalleen. Tässä tapauksessa Melan on ratkaistava oikeus korvaukseen käytettävissä olevien selvitysten perusteella ja annettava asiassa päätös viivytystä. Ennen asian ratkaisemista vahingoittuneelle varataan tilaisuus tulla kuulluksi.

Kun Mela on edellä kerrotun mukaisesti ratkaissut asian käytettävissä olevilla selvityksillä, voi vahingoittunut tai hänen edunsaajansa saattaa asian uudestaan vireille uudella selvityksellä, jolloin Mela antaa asiassa uuden päätöksen. Päätöksen antamiselta vaadittu 30 päivän määräaika ei koske näitä tilanteita.

5.7.2 Takautuvan korvauksen maksaminen keskeyttämisen jälkeen

MATAL 102 §

Kun keskeytetyn korvausasian käsittelyä jatketaan tai keskeytettyä korvausta ryhdytään maksamaan uudelleen, ei korvausta ilman erityistä syytä makseta vuotta pidemmältä ajalta takautuvasti.

Erityisellä syyllä tarkoitetaan esimerkiksi tosiasiallista estettä velvollisuuden täyttämiseen, kuten sitä, että vahingoittunut ei vakavan sairauden vuoksi pystynyt täyttämään hänelle säädettyä velvollisuutta.

5.7.3 Ammatillisen kuntoutuksen keskeyttäminen

MATAL 101 §

Kun MATAL:n mukainen kuntoutus tai kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien selvittäminen keskeytyy tai kuntoutuksen alkaminen viivästyy vahingoittuneesta riippuvasta syystä, joka ei ole korvattavan vamman tai sairauden seurausta, ei keskeytymi-

27.12.2024

sen tai viivästymisen ajalta makseta kuntoutusrahaa. Tällöin vahingoittuneelle maksetaan ansionmenetyskorvausta työkyvyn heikentymisen perusteella, kun taas kuntoutusraha on lähtökohtaisesti täysimääräinen.

5.7.4 Sairaanhoidoa koskevan veloitteen laiminlyönnin vaikutus korvaukseen

MATAL 103 §

Vahingoittuneella on velvollisuus ottaa vastaan lääkärin määräämää korvattavan vamman tai sairauden vuoksi tarpeellista lääketieteellisesti hyväksyttyä ja hyvään hoito- ja toimintakäytäntöön perustuvaa sairaanhoidoa, joka todennäköisesti parantaisi hänen työ- ja toimintakykyään.

Jos vamma tai sairaus on olennaisesti pitkittynyt tai se on olennaisesti pahentunut vahingoittuneen laiminlyötyä tämän velvollisuutensa, korvausta ei makseta siltä osin kuin se aiheutuu mainitusta syystä. Näin ollen esimerkiksi laiminlyönnistä johtuva työkyvyttömyysajan pitkittyminen ei oikeuta korvaukseen.

5.7.5 Viivästyskorotus

MATAL 104 §

Jos päätöksen antaminen tai korvauksen maksaminen viivästyy eikä tapahdu 30 päivän määräajassa siitä, kun Mela on saanut korvausasian ratkaisemiseksi riittävät selvitykset, on Melan maksettava korvaus viivästysajalta korotettuna. Viivästyskorotus on korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukainen.

Korvauksensaajan ei tarvitse erikseen hakea viivästyskorotusta, Mela huolehtii maksuperusteiden täytyessä sen maksamisesta oma-aloitteisesti. Käytännössä viivästyskorotusta tulee maksettavaksi silloin, kun korvausasiassa maksetaan jotain korvauksia.

Viivästyskorotusta tulee maksettavaksi myös, jos annetun päätöksen mukaisesti määräajoin maksettavan korvauksen, kuten esimerkiksi kerran kuukaudessa ennakoon maksettavan tapaturmaeläkkeen, maksaminen vahingoittuneen tilille myöhästyy säädetystä eräpäivästä esimerkiksi teknisen käyttöyhteyden virheestä johtuen.

Muutoksenhakuelimen päätös tulee panna täytäntöön viivytyksettä ja viimeistään 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on tullut lainvoimaiseksi ja Mela on saanut täytäntöönpanoa varten tarvittavat selvitykset. Melan maksettavaksi määrättäville korvauksille maksetaan viivästymiskorotusta muutoksenhakuelimen päätöksen mukaisesti. Lisäksi viivästyskorotusta maksetaan myös viivästyneelle viivästyskorotukselle, koska korotuksessa on kyse MATAL:n mukaisesta korvauksesta.

Viivästyskorotus lasketaan jokaiselta päivältä, kun suoritus on viivästynyt. Saman päätöksen perusteella myöhemmin maksettavalle korvauserälle viivästyskorotus kuitenkin lasketaan vasta korvauserän eräpäivästä.

Korvauksensaajalle maksettavat etuudet voivat erääntyä maksettavaksi hyvinkin eri ajankohtina ja tapaturma- ja ammattitautikorvauksia maksettaessa tämä on tavan-

27.12.2024

omaista, kun esimerkiksi vamman ja sairauden hoitoon liittyviä kuluja tulee käsiteltäväksi eriaikaisesti ja eri etuuksien korvausarvioinnissa tarvitaan erilaisia selvityksiä. Eräntymisen ajankohta määräytyy kunkin korvauksen osalta sen selvityksen, jolla maksamisen peruste ja määrä katsotaan selväksi, mukaan.

Koska viivästyskorotuksessa on kyse MATAL:n mukaisesta korvauksesta, käyttäytyy se verotuksellisesti samalla tavoin kuin se korvaus, jolle sitä maksetaan. Siten esimerkiksi viivästyneelle päivärahakorvaukselle maksettava viivästyskorotus on myös ennakonpidätyksenalaista tuloa.

Poikkeukset viivästyskorotuksen maksamisessa

Kun Mela ei voi maksaa korvausta oikeassa ajassa korvauksensaajasta johtuvasta syystä, ei se ole velvollinen maksamaan viivästyskorotusta pidemmältä ajalta kuin siitä päivästä, jolloin se on saanut tietää esteen lakkaamisesta.

Jos korvauksen maksaminen viivästyy lain säännöksen johdosta, yleisen liikenteen tai maksuliikenteen keskeytymisen tai muun niihin rinnastettavan ylivoimaisen esteen vuoksi, Mela ei ole velvollinen maksamaan viivästyskorotusta tällaisen esteen aiheuttamalta viivästysajalta.

Viivästyskorotusta, joka määrältään on pienempi kuin 9,02 euroa (vuonna 2025), ei makseta. Edellä mainittua määrää tarkistetaan vuosittain työntekijän eläkelain mukaisella palkkakertoimella.

Vakuutus- ja eläkelaitosten korvausten yhteensovituksiin tai takautumisoikeuteen perustuvilla suorituksilla ei tarvitse maksaa viivästyskorotusta.

27.12.2024

6 Vapaaehtoisten vakuutusten erityispiirteitä

6.1 Työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus

Vapaaehtoinen työajan MATA-vakuutus voidaan myöntää maatalousyrittäjälle, poronhoitajalle, kalastajalle ja metsänomistajalle, kun vakuuttamisen edellytykset täyttyvät. Erona pakolliseen vakuutukseen on:

- myös alle 5 MYEL-hehtaarin viljelmältä voi tulla vakuutukseen
- työtulo voi olla alle pakollisen vakuuttamisen työtulorajan eli vakuuttamisen alaraja on vapaaehtoisessa vakuutuksessa puolet pakollisen vakuuttamisen työtulorajasta eli 2 302,11 euroa (vuonna 2025)
- vakuutus voidaan tehdä alle 18-vuotiaalle
- perheenjäsenelle ei makseta palkkaa
- henkilö voi olla vanhuuseläkkeellä tai hänelle voidaan maksaa luopumistukea

Vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen edellytyksistä tarkemmin vakuutusoppaan luvussa 3. Apurahansaaja ei voi vakuuttaa työtään vapaaehtoisesti.

6.1.1 Vakuutus sopimus ja voimassaolo

Vapaaehtoinen työajan MATA-vakuutus tulee voimaan hakemuspäivää seuraavasta päivästä. Melan on myönnettävä vakuutus asiakkaan sitä hakiessa. Ainoastaan, jos asiakkaalla on maksamattomia vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen maksuja, Mela ei voi myöntää vakuutusta. Mela toimittaa asiakkaalle kirjallisen vakuutus sopimuksen sekä vakuutusehdot. Samoin toimitaan vuosityöansion muuttuessa.

Vakuutus jatkuu niin kauan, kun vakuutuksen edellytykset täyttyvät tai vakuutus muuttuu pakolliseksi tämän työn osalta. Päätymisestä annetaan päätös. Vakuutetulla on oikeus irtisanoa vakuutus ja vakuutus päättyy tällöin aikaisintaan hakemuspäivään.

Jos vakuutusmaksut jää maksamatta, Melalla on oikeus irtisanoa vakuutus. Jos vakuutusmaksu jää vapaaehtoisesta vakuutuksesta maksamatta vielä maksukehotuksen jälkeen, Mela lähettää asiakkaalle irtisanomis ilmoituksen. Vakuutus sanotaan irti 30 päivän kuluttua irtisanomis ilmoituksesta, jos vakuutusmaksu on edelleen maksamatta. Irtisanomisesta annetaan päätymispäätös.

75 vuotta täyttäneeltä edellytetään selvitystä työskentelystä ja työkyvystä Melan sitä pyytäessä. Mikäli selvitystä ei saada, Mela päättää vakuutuksen kuulemiskirjeen palautuspäivään. Katso tarkemmin vakuutusoppaan luvusta 3.

6.1.2 Vuosityöansio

Vakuutusta otettaessa sovitaan vakuutuksen vuosityöansio, jota käytetään vakuutuksessa ansionmenetykskorvausten, perhe-eläkkeen ja vakuutusmaksun perusteena.

27.12.2024

Vuosityöansio vahvistetaan maatalousyrittäjätöön osalta maatalousyrittäjän työpanosta vastaavan vuotuisen työtulon suuruiseksi noudattaen maatalousyrittäjän eläkelaiassa säädettyjä MYEL-työtulon vahvistamisen periaatteita. Vuosityöansio määritellään samoin perustein kuin MYEL-työtulo. Työtulon määräytymisestä tarkemmin vakuutusoppaassa. Kun työskentelyolosuhteet muuttuvat, vuosityöansiota tarkistetaan hakemuspäivästä eteenpäin.

Vakuutus sopimuksessa sovittu vuosityöansio tarkistetaan vuosittain työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

Korvauksia määrättäessä työajan vapaaehtoisten MATA-vakuutusten osalta korvausten perusteena on vain vakuutus sopimuksessa sovittu vuosityöansio maatalousyrittäjätoiminnasta vahinkotapahtuman sattumishetkellä. Työajan vapaaehtoisen vakuutuksen vuosityöansioon ei sovelleta vähimmäisvuosityöansiota, eli korvaukset määräytyvät aina sovitun vuosityöansion perusteella. Mukaan ei oteta mitään muita työansioita kuten esimerkiksi työsuhdetyön, YEL-vakuutetun yrittäjätoiminnan tai pakollisen MATA-vakuutetun työn ansioita, vaikka maatalousyrittäjä tulisi vapaaehtoisesti vakuutetussa maatalousyrittäjätöössä sattuneen vahinkotapahtuman johdosta näihin töihin työkyvyttömäksi. Vuosityöansiossa voidaan ottaa huomioon vain työajan vapaaehtoisella MATA-vakuutuksella vakuutettu työskentely.

Työajan vapaaehtoiseen MATA-vakuutuksen vuosityöansioon ei sovelleta päätoimisesti ammattiin opiskelevan eikä koululaisen vuosityöansiosäännöksiä (MATAL 64 § ja 65 §).

Vuosityöansio ammattitaudin ilmetessä eläkkeelle jäämisen jälkeen

Lähtökohtaisesti vahinkotapahtuman korvaaminen työajan vapaaehtoisesta MATA-vakuutuksesta edellyttää, että vakuutus on voimassa vahinkotapahtumahetkellä eli silloin, kun työtapaturma sattui tai ammattitauti ilmeni. Poikkeuksena on kuitenkin tilanne, jossa ammattitauti ilmenee vasta eläkkeelle jäämisen jälkeen.

Työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus ennen eläkkeelle jäämistä

Työajan vapaaehtoiseen MATA-vakuutukseen sovelletaan MATAL 62 §:n säännöstä vuosityöansiosta ammattitaudin ilmetessä eläkeaikana. Jos maatalousyrittäjä oli ennen vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeelle jäämistä vakuutettu työajan vapaaehtoisella vakuutuksella maatalousyrittäjätööstä, jossa altistuminen oli tapahtunut, vuosityöansiota määritettäessä vahinkotapahtuman sattumisajankohtana pidetään eläkkeelle jäämisen ajankohtaa. Tällöin mainittuna ajankohtana voimassa ollut työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansio tarkistetaan ammattitaudin ilmenemisvuoden tasoon TyEL 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. Huomioon ei tällöin oteta muita ansioita kuin työajan vapaaehtoisella MATA-vakuutuksella vakuutettu toiminta. Säännöstä sovelletaan vain niissä tilanteissa, joissa altistuminen olisi tapahtunut ennen eläkkeelle jäämistä tehdyssä työssä.

27.12.2024

Mikäli työajan vapaaehtoinen vakuutus ei ollut voimassa eläkkeelle jäämisen ajankohtana, vahinkotapahtuman sattumisajankohtana pidetään sitä ajankohtaa, jona työajan vapaaehtoinen vakuutus oli viimeksi voimassa, jos altistuminen oli tapahtunut aikana, jona vakuutus oli voimassa. Tällöin kyseisenä ajankohtana voimassa olleen MATA-vakuutuksen vuosityöansio tarkistettaisiin ilmenemisvuoden tasoon.

Mikäli maatalousyrittäjä on työskennellyt maatalousyrittäjätyössä siten, että altistumista olisi tapahtunut ennen ja jälkeen eläkkeelle jäämisen, eikä altistumisen voitaisi osoittaa tapahtuneen ennen eläkkeelle jäämistä tehdyssä työssä, vuosityöansio määräytyisi normaalein periaattein ilmenemisajankohdan perusteella.

Pakollinen MATA-vakuutus ennen eläkkeelle jäämistä

Jos vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeellä, työuraeläkkeellä tai osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalla työajan vapaaehtoisella vakuutuksella vakuutetulla maatalousyrittäjällä ilmenee ammattitauti, jonka aiheuttanut altistus on tapahtunut ennen eläkkeelle jäämistä hänen ollessaan vakuutettu pakollisella MATA-vakuutuksella, vuosityöansio määräytyy pakollista vakuutusta koskevien säännösten mukaisesti. Jos maatalousyrittäjätyö on vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeelle, työuraeläkkeelle tai osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle jäämisen jälkeen jatkunut siten, että maatalousyrittäjä on eläkkeellä oloaikana tekemässään maatalousyrittäjätyössä altistunut samalle altisteelle kuin ennen eläkkeelle jäämistä, turva määräytyy työajan vapaaehtoista vakuutusta koskevien säännösten mukaisesti. Vuosityöansio on tällöin ilmenemisajankohdan mukainen vuosityöansio.

Vuosityöansion tarkistaminen

Jos maatalousyrittäjän työpanokseen liittyvät olosuhteet muuttuvat, vuosityöansio tarkistetaan muuttuneita olosuhteita vastaavaksi. Tällaisia olosuhdemuutoksia ovat esimerkiksi viljelmän pinta-alamuutokset, muutokset maatalousyrittäjätoiminnan yhteydessä harjoitetussa liitännäistoiminnassa tai maatalousyrittäjän terveydentilassa tapahtuneet muutokset.

Vuosityöansiota ei voi tarkistaa takautuvasti.

Ilmoitusvelvollisuus

Maatalousyrittäjä on velvollinen ilmoittamaan Melalle työpanokseensa ja vakuutettuun maatalousyrittäjätyöhön liittyvien olosuhteiden muuttumisesta vuosityöansion tarkistamista varten. Vakuutussopimukseen on merkitty edellä mainittu ilmoitusvelvollisuus.

6.1.3 Etuudet ja etuuksia koskevat erityissäännökset

Työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen nojalla on oikeus kaikkiin samoihin etuuksiin kuin pakollisen MATA-vakuutuksen osalta. Koska vuosityöansio määräytyy työajan vapaaehtoisessa MATA-vakuutuksessa eri tavalla, lakiin on otettu eräitä erityissäännöksiä koskien päivärahaa, tapaturmaeläkettä ja kuntoutusrahaa.

27.12.2024

Päiväraha

Päiväraha on 1/360 vakuutus sopimuksessa sovitusta vuosityöansiosta. Päivärahassa ei oteta huomioon muuta kuin työajan vapaaehtoisella vakuutuksella vakuutettu toiminta ja siitä sovittu vuosityöansio.

Jos vahingoittunut on osittain kykenemätön tekemään työtään, päiväraha on työkyvyn heikentymistä vastaava suhteellinen osa työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansiosta. Työkyvyn heikentymä arvioidaan vamman tai sairauden maatalousyrittäjätyölle aiheuttamien rajoitusten perusteella ja päiväraha on työkyvyn heikentymistä vastaava suhteellinen osa päivärahan täydestä määrästä.

Työajan vapaaehtoisesta vakuutuksesta myönnettävään päivärahaan ei sovelleta MATAL 60 §:n säännöstä, joka koskee päätoimisen opiskelijan ansionmenetykskorvausta opiskelun estyessä.

Vapaaehtoisesta työajan vakuutuksesta myönnettävään päivärahaan ei sovelleta vähimmäisvuosityöansiosäännöstä.

Tapaturmaeläke

Arvioitaessa oikeutta tapaturmaeläkkeeseen MATAL 54 §:n mukaan otetaan 54 §:n 2 ja 3 momentissa mainittujen seikkojen lisäksi huomioon työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansio, joka on voimassa vahinkotapahtuman jälkeen. Jos maatalousyrittäjän työkyvyn arvioidaan heikentyneen maatalousyrittäjätyössä, maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta toistaiseksi myönnettävään tapaturmaeläkkeeseen, mikäli työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansiota ei ole pienennetty vahinkotapahtuman jälkeen.

Työajan vapaaehtoiseen MATA-vakuutukseen perustuvaa täyttä tai osittaisen työkyvyn aleneman perusteella myönnettävää tapaturmaeläkettä laskettaessa käytetään vuosityöansiona aina vain MATAL 117 §:n mukaista sovittua vuosityöansiota. Jos vahingoittuneen työkyky on osittain heikentynyt, tapaturmaeläke on työkyvyn heikentymää vastaava suhteellinen osuus täyden eläkkeen määrästä.

Tapaturmaeläkkeeseen ei sovelleta MATAL 60 §:n säännöstä, joka koskee päätoimisen opiskelijan ansionmenetykskorvausta opiskelun estyessä.

Työajan vapaaehtoisesta vakuutuksesta myönnettävään tapaturmaeläkkeeseen ei sovelleta vähimmäisvuosityöansiosäännöstä.

Vanhuuseläkkeellä olevan oikeus tapaturmaeläkkeeseen

Työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutukseen sovelletaan MATAL 58 §:ää. Säännöksen mukaan, jos vanhuuseläke on alkanut vahingoittuneen täytettyä 63 vuotta ja vahinkotapahtuma on sattunut työssä, jota vahingoittunut teki eläkkeellä ollessaan, oikeus tapaturmaeläkkeeseen päättyy, kun vahinkopäivästä on kulunut kolme vuotta tai kun vahingoittunut on sitä aikaisemmin täyttänyt työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan. Vakuuttamisvelvollisuuden yläikäraja on vuonna 1957 ja sitä ennen syntyneillä 68 vuotta, vuosina 1958–1961 syntyneillä 69 vuotta ja vuonna 1962 ja sen jälkeen syntyneillä 70 vuotta.

27.12.2024

Säännös ei koske sellaista tilannetta, jossa vahinkotapahtuma on sattunut ennen vanhuuseläkkeelle jäämistä eikä tilannetta, jossa vanhuuseläke on alkanut aikaisemmin kuin vakuutetun täytettyä 63 vuotta. Näissä tilanteissa tapaturmaeläke maksetaan normaalisti toistaiseksi myönnettynä.

Jos vanhuuseläke on alkanut vahingoittuneen täytettyä 63 vuotta, vahinkotapahtuma on sattunut vanhuuseläkkeellä ollessa ja vahinkotapahtuma sattuu vuotta ennen työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan täyttämistä, vahingoittuneella ei ole lainkaan oikeutta tapaturmaeläkkeeseen. Tämä johtuu siitä, että edellä mainitussa tilanteessa oikeus tapaturmaeläkkeeseen päättyy, kun vahingoittunut on täyttänyt työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan. Tapaturmaeläke voidaan myöntää vasta vuoden kuluttua vahinkotapahtumasta.

Vanhuuseläkkeellä olevan oikeus päivärahaan

MATAL 58 § koskee aikaisintaan 63-vuotiaana vanhuuseläkkeelle jääneen oikeutta tapaturmaeläkkeeseen, kun vakuutettu oli vahinkotapahtumahetkellä vähintään 63-vuotias, mutta ei vielä täyttänyt työeläkelakien mukaista vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajaa. Jos vahinkotapahtuma on sattunut vanhuuseläkkeellä ollessa ja vakuutettu oli vahingon sattumishetkellä jo täyttänyt työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan, hänellä on edelleen oikeus vahinkotapahtuman perusteella päivärahaan, koska päiväraho-oikeutta ei ole sidottu vahingoittuneen ikään.

Kuntoutusraha

Kuntoutusraha on yhden vuoden ajan vahinkopäivästä lukien työajan vapaaehtoisen vakuutuksen perusteella maksettavan täysimääräisen päivärahan suuruisen työkyvyn heikentymisestä riippumatta. Sen jälkeen kuntoutusraha on työajan vapaaehtoisen vakuutuksen perusteella maksettavan täysimääräisen tapaturmaeläkkeen suuruisen työkyvyn heikentymisestä riippumatta.

Jos työajan vapaaehtoiseen MATA-vakuutukseen perustuva kuntoutus ei estä vahingoittunutta tekemästä hänelle sopivaa ansiotyötä, kuntoutusraha määräytyy samoin kuin edellä on selostettu osittaisen päivärahan ja tapaturmaeläkkeen osalta.

Ansionmenetykskorvauksen maksaminen työnantajalle

Vapaaehtoisen työajan vakuutuksen perusteella maksettavaa ansionmenetykskorvausta ei makseta koskaan työnantajalle, kun vahinkotapahtuma on sattunut 1.1.2021 tai sen jälkeen (ks. kohta 5.4.3.6).

Kun vahinkotapahtuma on sattunut ennen vuotta 2021, maksetaan MATA-ansionmenetykskorvauksesta lain tai sopimuksen perusteella palkkaa maksaneelle työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määrä. (ks. tarkemmin kohta 5.4.3.6 Vahinkotapahtuma sattunut ennen vuotta 2021). Tämä saattaa johtaa joskus tilanteeseen, että työnantajalle maksetun korvauksen jälkeen vahingoittuneelle itselleen ei jää ansionmenetykskorvauksesta mitään maksettavaa, vaikka ansionmenetystä MATA-vakuutetussa toiminnassa olisi osoitettavissa.

27.12.2024

6.1.4 Työajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus ja muut etuusjärjestelmät

Työajan vapaaehtoisesta MATA-vakuutuksesta maksettavista korvauksista ei vähennetä muista etuusjärjestelmistä myönnettyjä etuuksia. Työeläkelainsäädännössä ja sairausvakuutuslainsäädännössä sen sijaan on vähentämissäännöksiä, jotka koskevat työajan vapaaehtoisia MATA-vakuutuksia.

MATAL:n mukaista ansionmenetykskorvausta saavalle myönnetään työeläke

Maatalousyrittäjälle myönnettävästä työeläkkeestä vähennetään maatalousyrittäjän saama ensisijainen etuus. Ensisijaisena etuutena pidetään maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilakiin perustuvaa ansionmenetykskorvausta (päiväraha, kuntoutusraha tai tapaturmaeläke). Työeläkejärjestelmästä myönnettävästä perhe-eläkkeestä vähennetään ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Vähentäminen koskee sekä pakollisesta että vapaaehtoisesta MATA-vakuutuksesta maksettavaa ansionmenetykskorvausta ja perhe-eläkettä.

Ensisijaisen etuuden vähentämisen jälkeen työeläke on kuitenkin vähintään ensisijaisen etuuden vahinkotapahtumavuoden jälkeen maatalousyrittäjälle työansioden perusteella karttuneen eläkkeen suuruinen. MATAL:n mukainen ansionmenetykskorvaus ei siten vähennä sitä työeläkettä, jota on karttunut vahinkotapahtumavuoden jälkeen tehdystä työstä.

Poikkeus vähentämissääntöön

Ensisijaisena etuutena ei pidetä MATAL 58 §:n mukaista enintään kolme vuotta vahinkopäivästä tai työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajaan saakka maksettavaa tapaturmaeläkettä. Ensisijaisena etuutena ei pidetä myöskään ennen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan täyttämistä maksettavaa päivärahaa, joka perustuu MATAL 58 §:ssä tarkoitettuun vahinkotapahtumaan. Jos työtaturma on sattunut vanhuuseläkkeellä ollessa maatalousyrittäjälle, jonka vanhuuseläke on alkanut 63 vuoden iässä, työeläkettä ja tapaturmaeläkettä maksetaan rinnakkain enintään kolme vuotta vahinkopäivästä tai työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajaan saakka. Tämän jälkeen MATA-korvaus lakkaa ja työeläkkeen maksaminen jatkuu.

Jos kysymyksessä on maatalousyrittäjä, joka on jäänyt vanhuuseläkkeelle ennen 63 vuoden ikää, MATAL 58 §:ää ei sovelleta. Tällaiselle maatalousyrittäjälle päiväraha ja tapaturmaeläke myönnetään normaalisäännöin ja tällöin ne myös vähennetään työeläkkeestä.

Työeläkejärjestelmästä myönnettävästä perhe-eläkkeestä vähennetään ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. MATAL 58 §:n mukainen tapaturmaeläke ei ole ensisijainen etuus. Perhe-eläkettä, joka on myönnetty MATAL 72 §:n ja TyTAL 103 §:n 4 momentin mukaan vastaavasti enintään kolmeksi vuodeksi vahinkotapah-

27.12.2024

tumasta tai maksimissaan edunjättäjän työeläkelakien mukaiseen vakuuttamisvelvollisuuden yläkäräjaan saakka ei sen vuoksi vähennetä työeläkejärjestelmän mukaisesta perhe-eläkkeestä.

Jos edunjättäjä oli jäänyt ennen 63 vuoden ikää vanhuuseläkkeelle, ei häneen sovelleta MATAL 72 §:ää tai TyTAL 103 §:n 4 momenttia. Tällöin perhe-eläke myönnetään toistaiseksi ja se vähennetään normaalisäännöin työeläkejärjestelmän perhe-eläkkeestä.

30 päivän -sääntö

MATAL:n mukainen ansionmenetykskorvaus otetaan huomioon sellaisena kuin se on työeläkkeen alkaessa eli sellaisena kuin se on kyseisen kalenterikuukauden 1. päivänä. Edellytyksenä kuitenkin on, että etuutta maksetaan vähintään 30 päivältä. Alle 30 päivän ajalta maksettavaa etuutta ei oteta huomioon.

Työeläkkeellä olevalle myönnetään MATAL:n mukainen ansionmenetykskorvaus

Neljän kuukauden -sääntö

Jos maatalousyrittäjä on jo työeläkkeellä siinä vaiheessa, kun hänelle myönnetään työajan vapaaehtoisesta MATA-vakuutuksesta ansionmenetykskorvausta, työeläkkeestä vähennetään mainittu ansionmenetykskorvaus, jos se on myönnetty yli neljän kuukauden ajalle. Tällöin noudatetaan muutoin samoja vähentämissääntöjä kuin edellä on selostettu (MATAL 58 §:n mukaista määräaikaista tapaturmaeläkettä ja sitä edeltävää päivärahaa ei vähennetä työeläkkeestä, kuten ei myöskään MATAL 72 §:n mukaista määräaikaista perhe-eläkettä).

Työeläkkeen määrää ei tarkisteta, jos MATA-korvaus myönnetään tai sen määrä muuttuu enintään neljän kuukauden ajaksi etuuden alkamisesta tai sen muuttumisesta laskettuna.

Osatyökyvyttömyyseläkkeellä oleva ja MATA-päiväraha

Osatyökyvyttömyyseläkkeellä olevan eläkkeestä ei vähennetä MATAL:n mukaista päivärahaa, jos se on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneen vahinkotapahtuman perusteella. MATA-korvaus vähennetään osatyökyvyttömyyseläkkeestä vasta siinä vaiheessa, kun päiväraha muuttuu tapaturmaeläkkeeksi.

Sairauspäiväraha

Sairausvakuutuslain mukaisesta päivärahasta vähennetään samalta ajalta ja saman työkyvyttömyyden vuoksi työtapaturman ja ammattitaudin perusteella myönnetty MATAL:n mukainen ansionmenetykskorvaus (päiväraha, kuntoutusraha ja tapaturmaeläke). Vähentäminen tehdään sekä pakollisesta että työajan vapaaehtoisesta MATA-vakuutuksesta myönnetyn ansionmenetykskorvauksen perusteella.

Mela-päiväraha

Maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta Mela-sairauspäivärahaan, jos hän saa saman työkyvyttömyyden johdosta työtapaturman tai ammattitaudin perusteella MATAL:n mukaista ansionmenetykskorvausta pakollisen tai vapaaehtoisen työajan MATA-vakuutuksen perusteella.

27.12.2024

6.2 Vapaa-ajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus

Vapaa-ajan MATA-vakuutuksen edellytyksenä on samanaikainen työajan vakuutus. Vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansio on henkilön työajan vakuutusten yhteenlaskettu vuosityöansio.

Vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansio on kuitenkin vähintään vähimmäisvuosityöansion verran eli 16 950 euroa vuoden 2025 tasossa, kun se on voimassa pakollisen MYEL-vakuutuksen rinnalla. Tästä mainitaan vakuutus sopimuksella. Vähimmäisvuosityöansiota ei kuitenkaan sovelleta, jos pakollisen vakuutuksen voimassaollessa asiakkaalle maksetaan työeläkelakien mukaista vanhuuseläkettä tai pysyvää täyttä työkyvyttömyyseläkettä, Kelan työkyvyttömyyseläkettä tai vanhuuseläkettä tai täyttä ansionmenetykskorvausta liikennevahingon tai lakisääteisestä tapaturma- ja ammattitautivakuutuksesta.

6.2.1 Vakuutus sopimus ja voimassaolo

Vakuutetulle lähetetään vakuutus sopimus vakuutuksen alkaessa ja vakuutusta tarkistaessa. Hänelle toimitetaan samalla myös vakuutusehdot. Vapaa-ajan MATA-vakuutus tulee voimaan hakemuspäivää seuraavasta päivästä. Melan on myönnettävä vakuutus asiakkaan sitä hakiessa, ainoastaan, jos asiakkaalla on maksamattomia vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen maksuja, Mela ei voi myöntää vakuutusta. Vakuutuksen alkaessa Mela toimittaa asiakkaalle kirjallisen vakuutus sopimuksen sekä vakuutusehdot. Samoin toimitaan vuosityöansion muuttuessa.

Vakuutuksen edellytyksenä on samanaikainen työajan vakuutus. Ainoastaan, jos asiakkaalla on maksamattomia vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen maksuja, Mela ei voi myöntää vakuutusta.

Vakuutus jatkuu niin kauan, kunnes työajan vakuutus päättyy. Päätymisestä annetaan päätös. Vakuutetulla on oikeus irtisanoa vakuutus ja vakuutus päättyy tällöin aikaisintaan hakemuspäivään.

Jos vakuutusmaksut jää maksamatta, Melalla on oikeus irtisanoa vakuutus. Jos vakuutusmaksu jää vapaaehtoisesta vakuutuksesta maksamatta vielä maksukehotuksen jälkeen, Mela lähettää asiakkaalle irtisanomis ilmoituksen. Vakuutus sanotaan irti 30 päivän kuluttua irtisanomis ilmoituksesta, jos vakuutusmaksu on edelleen maksamatta. Irtisanomisesta annetaan päätymispäätös.

6.2.2 Vahinkotapahtuman korvattavuus

Korvattava vahinkotapahtuma

Vakuutuksen perusteella korvataan vahinkotapahtumana tapaturma, joka on sattunut vapaa-ajalla. Tällöin edellytetään, ettei vahinko ole tapahtunut MATAL 18–28

27.12.2024

§:ssä tarkoitetuissa olosuhteissa (maatalousyrittäjän ja apurahansaajan työtapaturmaolosuhteet) eikä myöskään työtapaturma- ja ammattitautilain vastaavissa työntekijän tai yrittäjän työtapaturmaolosuhteissa.

Vahinkotapahtuman korvaaminen edellyttää, että tapaturman sattuessa maatalousyrittäjällä tai apurahansaajalla on vapaa-ajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus voimassa tai vakuutushakemus vireillä, joka sittemmin johtaa siihen, että hänellä on vapaa-ajan MATA-vakuutus voimassa tapaturman sattumishetkellä. Vapaa-ajan vakuutusta ei voi saada takautuvasti.

Korvattavuuden rajoitukset vapaa-ajan vakuutuksessa

Vapaa-ajan vakuutuksen perusteella ei korvata MATAL 29–31 §:ssä tarkoitettua ammattitautia, MATAL 32 §:ssä tarkoitettua ammattitautina korvattavaa vamman tai sairauden olennaista pahenemista, MATAL 33 §:ssä tarkoitettua työliikekipeytymistä eikä toisen henkilön tahallaan aiheuttamaa vahinkoa.

Vapaa-ajan vakuutuksen perusteella ei korvata myöskään

1. potilasvahinkolaissa tarkoitettua vahinkoa
2. vahinkotapahtumaa, jonka johdosta vahingoittuneella on oikeus työtapaturma- ja ammattitautilain tai muun lain nojalla työtapaturma- ja ammattitautilain mukaiseen korvaukseen
3. liikennevakuutuslaissa tai muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion vastaavassa laissa tarkoitettua liikennevahinkoa
4. raideliikennevastuulaissa tai muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion vastaavassa laissa tarkoitettua raideliikennevahinkoa.

Vapaa-ajan vakuutus muussa tapaturmavakuutusyhtiössä

Vahingoittuneella on kuitenkin oikeus korvaukseen vapaa-ajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen perusteella, mikäli toinen vakuutusyhtiö suorittaa korvausta työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen vapaa-ajan vakuutuksen perusteella.

Tällaisessa rinnakkaistilanteessa vapaa-ajan MATA-vakuutuksen perusteella ei kuitenkaan makseta seuraavia korvauksia, jotka on edellä mainitun toisen vapaa-ajan vakuutuksen perusteella jo korvattu vahingoittuneelle:

1. sairaanhoidon ja tutkimuskulujen korvaukset
2. matka- ja majoituskulukorvaukset, kodinhoidon lisäkustannuksia koskevat korvaukset ja eräiden henkilökohtaisessa käytössä olleiden esineiden korvaamisesta aiheutuneet kustannusten korvaukset

27.12.2024

3. muut kuntoutuskorvaukset kuin ansionmenetykskorvaukset
4. hoitotuki
5. vaatelisä
6. haittaraha
7. hautausapu ja vainajan kuljetuskustannukset.

Muussa tapaturmavakuutusyhtiössä oleva työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen vapaa-ajan vakuutus ei korvaa ansionmenetystä maatalousyrittäjätystä tai apurahansaajan työstä. Ansionmenetykskorvauksen MATA-vakuutetusta työstä vapaa-ajalla sattuneen vahingon johdosta myöntää vain Mela vapaa-ajan MATA-vakuutuksen perusteella.

6.2.3 Vuosityöansio

Vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansiota käytetään perusteena ansionmenetykskorvauksissa, perhe-eläkkeessä sekä vakuutusmaksussa. Vuosityöansio tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 96 §:n mukaisella palkkakertoimella.

Pakollisen työajan MATA-vakuutuksen rinnalla olevan vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansio

Vuosityöansio on aina kulloinkin voimassa oleva MATAL:n mukaisten työajan vakuutusten vuosityöansioiden yhteismäärä. Mukaan otetaan kaikki MATAL:n mukaan vakuutettu toiminta: pakollisesti vakuutettu maatalousyrittäjätö ja apurahansaajan työ sekä jos rinnalla on myös vapaaehtoisesti vakuutettua MATA-työtä, myös tämän työajan vapaaehtoisen vakuutuksen vuosityöansio otetaan huomioon.

Pakollisen vakuutuksen rinnalla olevan vapaa-ajan MATA-vakuutuksen ansionmenetykskorvauksiin sovelletaan vähimmäisvuosityöansiota. Jos henkilöllä on useampia eri MATA-vakuutuksia, mukaan lasketaan kaikkien toimintojen vuosityöansiot ennen kuin vuosityöansiota verrataan vähimmäisvuosityöansioon.

Poikkeus vähimmäisvuosityöansion soveltamiseen

Vähimmäisvuosityöansiota ei sovelleta silloin, kun on kysymys MATAL 41 §:n mukaisesta ansionmenetyksen korvaamisesta tutkimusajalta (ks. kohta 4.2.6). Myöskään pakollisesta työajan vakuutuksesta maksettavassa korvauksessa ei tällöin sovelleta vähimmäisvuosityöansiota.

Muut vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansiota koskevat säännökset

Vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansiossa ei oteta huomioon muusta toiminnasta saatuja ansioita kuten työsuhdeansioita tai yrittäjätöiminnasta vahvistettua YEL-työtuloa.

27.12.2024

Vuosityöansioon ei sovelleta, mitä MATAL:ssa säädetään päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansiosta tai koululaisen vähimmäisvuosityöansiosta.

Koska vapaa-ajan vakuutuksesta ei korvata ammattitauteja, ei myöskään sovelleta säännöstä vuosityöansiosta ammattitaudin ilmetessä eläkeaikana.

Vanhuuseläkkeellä ja työkyvyttömyyseläkkeellä olevan vuosityöansio

Pakollisen MATA-vakuutuksen rinnalla olevan vapaa-ajan vakuutuksen ansionmenetyskorvaukset määräytyvät vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeellä olevilla siten, että vähimmäisvuosityöansiota ei sovelleta.

Se, mitä pidetään vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeenä, määräytyy samoin kuin on edellä kohdassa 4.4.2.6 selostettu MATAL:n 4 §:n mukaisista eläkkeistä.

Työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen rinnalla olevan vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansio

Vuosityöansio on sama kuin sovittu vuosityöansio työajan vapaaehtoisessa MATA-vakuutuksessa (ks. kohta 6.1.2).

Vuosityöansioon ei sovelleta, mitä MATAL:ssa säädetään päätoimisesti ammattiin opiskelevan vuosityöansiosta tai koululaisen vähimmäisvuosityöansiosta.

Vähimmäisvuosityöansiota ei sovelleta eikä myöskään MATAL 62 §:ssä olevaa säännöstä vuosityöansiosta ammattitaudin ilmetessä eläkeaikana.

6.2.4 Etuudet ja etuuksia koskevat erityissäännökset

Päiväraha

Maatalousryttäjän ja apurahansaajan vapaa-ajan vakuutukseen perustuva päiväraha on 1/360 vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansiosta. Päivärahassa otetaan huomioon vain työajan MATA-vakuutuksella vakuutettu toiminta.

Jos vahingoittunut on osittain kykenemätön tekemään työtään, päiväraha on työkyvyn heikentymistä vastaava suhteellinen osa vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansiosta. Työkyvyn heikentymä arvioidaan vamman tai sairauden maatalousryttäjätyölle tai apurahansaajan työlle aiheuttamien rajoitusten perusteella ja päiväraha on työkyvyn heikentymistä vastaava suhteellinen osa päivärahan täydestä määrästä.

Vapaa-ajan vakuutuksesta myönnettävään päivärahaan ei sovelleta MATAL 60 §:n säännöksiä päätoimisen opiskelijan ansionmenetyskorvauksesta opiskelun estyessä.

Työajan vapaaehtoiseen vakuutukseen liitetyn vapaa-ajan vakuutuksen perusteella myönnettyyn päivärahaan ei sovelleta vähimmäisvuosityöansiosäännöstä. Päivärahan määrä määräytyy vapaaehtoisen työajan vakuutuksen vuosityöansion perusteella.

27.12.2024

Tapaturmaeläke

Arvioitaessa oikeutta tapaturmaeläkkeeseen otetaan muiden MATAL 54 §:ssä mainittujen seikkojen lisäksi huomioon vapaa-ajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansio, joka on voimassa vahinkotapahtuman jälkeen. Jos maatalousyrittäjän työkyvyn arvioidaan heikentyneen maatalousyrittäjätyössä, maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta toistaiseksi myönnettävään tapaturmaeläkkeeseen, mikäli vuosityöansiossa huomioon otettavaa maatalousyrittäjän eläkelain mukaista tuloa tai työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansiota ei ole pienennetty vahinkotapahtuman jälkeen. Apurahansaajia ei koske vastaava ehto, koska MYEL-työtulon tarkistaminen on mahdollista vain tietyissä MYEL:ssä säädetyissä tilanteissa.

Vapaa-ajan vapaaehtoiseen MATA-vakuutukseen perustuvaa täyttä tai osittaisen työkyvyn aleneman perusteella myönnettävää tapaturmaeläkettä laskettaessa käytetään vuosityöansiona aina vain vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansiota, jossa on otettu huomioon vain MATA-vakuutettu toiminta. Jos vahingoittuneen työkyky on osittain heikentynyt, tapaturmaeläke on työkyvyn heikentymää vastaava suhteellinen osuus täyden eläkkeen määrästä.

Tapaturmaeläkkeeseen ei sovelleta MATAL 60 §:n säännöstä, joka koskee päätoimisen opiskelijan ansionmenetykskorvausta opiskelun estyessä.

Vapaa-ajan vakuutuksesta myönnettävään tapaturmaeläkkeeseen ei sovelleta vähimmäisvuosityöansiosäännöstä, mikäli on kysymys työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen rinnalle otetusta vapaa-ajan vakuutuksesta.

Vanhuuseläkkeellä olevan oikeus tapaturmaeläkkeeseen

Vapaa-ajan MATA-vakuutukseen sovelletaan MATAL 58 §:ää. Vapaa-ajan vakuutusten osalta se tarkoittaa, että jos vanhuuseläke on alkanut vahingoittuneen täytettyä 63 vuotta ja tapaturma on sattunut vanhuuseläkkeellä ollessa, oikeus tapaturmaeläkkeeseen päättyy, kun vahinkopäivästä on kulunut kolme vuotta tai kun vahingoittunut on sitä aikaisemmin täyttänyt työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan.

Säännös ei koske sellaista tilannetta, jossa vahinkotapahtuma on sattunut ennen vanhuuseläkkeelle jäämistä eikä tilannetta, jossa vanhuuseläke on alkanut aikaisemmin kuin vakuutetun täytettyä 63 vuotta. Näissä tilanteissa tapaturmaeläke voidaan maksaa normaalisti toistaiseksi myönnettynä.

Jos vanhuuseläke on alkanut vahingoittuneen täytettyä 63 vuotta ja vahinkotapahtuma on sattunut vanhuuseläkkeellä ollessa vuotta ennen kuin vahingoittunut oli täyttänyt työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan, hänellä ei ole lainkaan oikeutta tapaturmaeläkkeeseen. Vanhuuseläkkeellä sattuneen vahinkotapahtuman osalta oikeus tapaturmaeläkkeeseen päättyy, kun vahingoittunut on täyttänyt vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan. Tapaturmaeläke voidaan myöntää vasta vuoden kuluttua vahinkotapahtumasta. Edellä mainitussa tilanteessa vahingoittuneella on oikeus vain päivärahaan.

27.12.2024

Vanhuuseläkkeellä olevan oikeus päivärahaan

MATAL 58 § koskee oikeutta tapaturmaeläkkeeseen. Jos vahinkotapahtuma on sattunut vanhuuseläkkeellä ollessa ja vakuutettu oli vahingon sattumishetkellä työeläkelakien mukaisen vakuuttamisen yläikärajan täyttänyt, hänellä on edelleen oikeus vahinkotapahtuman perusteella päivärahaan, koska päivärahoikeutta ei ole sidottu vahingoittuneen ikään.

Kuntoutusraha

Kuntoutusraha on yhden vuoden ajan vahinkopäivästä lukien vapaa-ajan vapaaehtoisen vakuutuksen perusteella maksettavan täysimääräisen päivärahan suuruinen työkyvyn heikentymisestä riippumatta. Sen jälkeen kuntoutusraha on vapaa-ajan vakuutuksen perusteella maksettavan täysimääräisen tapaturmaeläkkeen suuruinen työkyvyn heikentymisestä riippumatta.

Jos vapaa-ajan vapaaehtoiseen MATA-vakuutukseen perustuva kuntoutus ei estä vahingoittunutta tekemästä hänelle sopivaa ansiotyötä, kuntoutusraha määräytyy samoin kuin edellä on selostettu osittaisen päivärahan ja tapaturmaeläkkeen osalta.

Ansionmenetykskorvauksen maksaminen työnantajalle

Vapaaehtoisen vapaa-ajan vakuutuksen perusteella maksettavaa ansionmenetykskorvausta ei makseta koskaan työnantajalle, kun vahinkotapahtuma on sattunut 1.1.2021 tai sen jälkeen (ks. kohta 5.4.3.6).

Kun vahinkotapahtuma on sattunut ennen vuotta 2021, maksetaan MATA-ansionmenetykskorvauksesta lain tai sopimuksen perusteella palkkaa maksaneelle työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määrän. (ks. tarkemmin kohta 5.4.3.6 Vahinkotapahtuma sattunut ennen vuotta 2021). Tämä saattaa johtaa tilanteeseen, että työnantajalle maksetun korvauksen jälkeen vahingoittuneelle itselleen ei jää ansionmenetykskorvauksesta mitään maksettavaa, vaikka ansionmenetystä MATA-vakuutetussa toiminnassa olisi osoitettavissa.

6.2.5 Vapaa-ajan vapaaehtoinen MATA-vakuutus ja muut etuusjärjestelmät

Vapaa-ajan MATA-vakuutuksesta maksettavista korvauksista ei vähennetä muista etuusjärjestelmistä myönnettyjä etuuksia. Työeläkelainsäädännössä on kuitenkin vähentämissäännöksiä, jotka koskevat vapaa-ajan MATA-vakuutuksia.

MATAL:n mukaista ansionmenetykskorvausta saavalle myönnetään työeläke

Maatalousyrittäjälle ja apurahansaajalle myönnettävästä työeläkkeestä vähennetään hänen saamansa ensisijainen etuus. Ensisijaisena etuutena pidetään maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilakiin perustuvaa ansionmenetykskorvausta (päiväraha, kuntoutusraha tai tapaturmaeläke). Työeläkejärjestelmästä myönnettävästä perhe-eläkkeestä vähennetään ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Vähentäminen koskee sekä pakollisesta että vapaaehtoisesta MATA-vakuutuksesta maksettavaa ansionmenetykskorvausta ja perhe-eläkettä.

27.12.2024

Ensisijaisen etuuden vähentämisen jälkeen työeläke on kuitenkin vähintään ensisijaisen etuuden vahinkotapahtumavuoden jälkeen maatalousyrittäjälle työansioiden perusteella karttuneen eläkkeen suuruinen. MATAL:n mukainen ansionmenetykskorvaus ei siten vähennä sitä työeläkettä, jota on karttunut vahinkotapahtumavuoden jälkeen tehdystä työstä.

Poikkeus vähentämissääntöön

Ensisijaisena etuutena ei pidetä MATAL 58 §:n mukaista enintään kolme vuotta vahinkopäivästä tai työeläkelakien mukaiseen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajaan saakka maksettavaa tapaturmaeläkettä. Ensisijaisena etuutena ei myöskään pidetä ennen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan täyttämistä maksettavaa päivärahaa, joka perustuu MATAL 58 §:ssa tarkoitettuun vahinkotapahtumaan. Jos tapaturma on sattunut vanhuuseläkkeellä ollessa vahingoittuneelle, jonka vanhuuseläke on alkanut 63 vuoden iässä, työeläkettä ja tapaturmaeläkettä maksetaan rinnakkain enintään kolme vuotta vahinkopäivästä tai vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajaan saakka. Tämän jälkeen MATA-korvaus lakkaa ja työeläkkeen maksaminen jatkuu.

Jos kysymyksessä on maatalousyrittäjä tai apurahansaaja, joka on jäänyt vanhuuseläkkeelle ennen 63 vuoden ikää, MATAL 58 § ei sovellu. Tällaiselle vahingoittuneelle päiväraha ja tapaturmaeläke myönnetään normaalisäännöin ja tällöin ne myös vähennetään työeläkkeestä.

Työeläkejärjestelmästä myönnettävästä perhe-eläkkeestä vähennetään ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. MATAL 58 §:n mukainen tapaturmaeläke ei ole ensisijainen etuus. Perhe-eläkettä, joka on myönnetty MATAL 72 §:n ja TyTAL 103 §:n 4 momentin mukaan vastaavasti enintään kolmeksi vuodeksi vahinkotapahtumasta tai maksimissaan edunjättäjän työeläkelakien mukaiseen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajaan saakka ei sen vuoksi vähennetä työeläkejärjestelmän mukaisesta perhe-eläkkeestä. Jos edunjättäjä oli jäänyt ennen 63 vuoden ikää vanhuuseläkkeelle, ei häneen sovelleta MATAL 72 §:ää tai TyTAL 103 §:n 4 momenttia. Tällöin perhe-eläke myönnetään toistaiseksi ja se vähennetään normaali säännöin työeläkejärjestelmän perhe-eläkkeestä.

30 päivän sääntö

MATAL:n mukainen ansionmenetykskorvaus otetaan huomioon sellaisena kuin se on työeläkkeen alkaessa eli sellaisena kuin se on kyseisen kalenterikuukauden 1. päivänä. Edellytyksenä kuitenkin on, että etuutta maksetaan vähintään 30 päivältä. Alle 30 päivän ajalta maksettavaa etuutta ei oteta huomioon.

Työeläkkeellä olevalle myönnetään MATAL:n mukainen ansionmenetykskorvaus

Neljän kuukauden -sääntö

Jos maatalousyrittäjä tai apurahansaaja on jo työeläkkeellä siinä vaiheessa, kun hänelle myönnetään vapaaehtoisesta MATA-vakuutuksesta ansionmenetykskorvausta, työeläkkeestä vähennetään mainittu ansionmenetykskorvaus, jos se on myönnetty yli neljän kuukauden ajalle. Tällöin noudatetaan muutoin samoja vähentämissääntöjä kuin edellä on selostettu (MATAL 58 §:n mukaista määräaikaista tapaturmaeläkettä

27.12.2024

tai päivärahaa ei vähennetä työeläkkeestä, kuten ei myöskään MATAL 72 §:n mukaista määräaikaista perhe-eläkettä).

Työeläkkeen määrää ei tarkisteta, jos MATA-korvaus myönnetään tai sen määrä muuttuu enintään neljän kuukauden ajaksi etuuden alkamisesta tai sen muuttumisesta laskettuna.

Osatyökyvyttömyyseläkkeellä oleva ja MATA-päiväraha

Osatyökyvyttömyyseläkkeellä olevan eläkkeestä ei vähennetä MATAL:n mukaista päivärahaa, jos se on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneen vahinkotapahtuman perusteella. Eläkelaitos vähentää MATA-korvauksen osatyökyvyttömyyseläkkeestä vasta siinä vaiheessa, kun päiväraha muuttuu tapaturmaeläkkeeksi.

Sairauspäiväraha

Sairausvakuutuslain mukaisesta päivarahasta ei vähennetä vapaa-ajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen ansionmenetyskorvausta.

Mela-päiväraha

Vapaa-ajan vakuutuksen ansionmenetyskorvaukset eivät vaikuta oikeuteen saada Mela-päivärahaa.

27.12.2024

7 Muutoksenhaku, oikaisumenettely ja takaisinperintä

7.1 Muutoksenhaku

Melan antamasta MATA-vakuutus- tai korvauspäätöksestä voi valittaa tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakuntaan ja sieltä edelleen vakuutusoikeuteen.

Vakuutusoikeuden päätökseen saa hakea tietyissä asioissa muutosta korkeimmalta oikeudelta, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan.

Melan antamaan päätökseen liitetään valitusosoitus, joka sisältää selvityksen siitä, mihin, missä ajassa ja kuinka valitus tulee tehdä.

Valitusaika

Melan päätökseen voi hakea muutosta viimeistään 30 päivänä sen jälkeen, kun muutoksenhakija sai tiedon päätöksestä. Samassa määräajassa tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätöksestä voi valittaa vakuutusoikeuteen.

Muutoksenhakijan katsotaan saaneen tiedon päätöksestä seitsemäntenä päivänä sen päivän jälkeen, jona päätös on postitettu maatalousyrittäjän, apurahansaajan tai edunsaajan ilmoittamaan osoitteeseen. Käytännössä valitus tulee siten tehdä viimeistään 30 + 7 päivän kuluessa päätöksen postituspäivästä lukien.

Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkipäivä, valituksen voi toimittaa ensimmäisenä arkipäivänä varsinaisen määräajan jälkeen.

Haettaessa muutosta vakuutusoikeuden päätökseen korkeimmalta oikeudelta noudatetaan soveltuvin osin, mitä oikeudenkäymiskaaren 30 luvussa säädetään muutoksenhausta hovioikeuden ratkaisuun. Määräaika valitusluvan pyytämiseen ja valituksen tekemiseen on 60 päivää siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon vakuutusoikeuden päätöksestä.

Kuka voi hakea muutosta päätökseen

MATAL 136 §:n mukaan asianosainen, joka ei tyydy Melan antamaan päätökseen voi hakea siihen muutosta valituksella. Korvauksenhakija tai hänen edunsaajansa on asianosainen korvausasiassa.

Asianosainen, joka ei tyydy tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan antamaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta vakuutusoikeudelta. Korvauksenhakijan ja hänen edunsaajansa lisäksi Melalla on oikeus hakea muutosta muutoksenhakuelimen antamaan päätökseen.

Hyvinvointialue (kunta tai kuntayhtymä)

27.12.2024

Hyvinvointialue (vuoteen 2023 saakka kunta tai kuntayhtymä) ei ole asianosainen asiassa, joka koskee maatalousyrittäjän tai apurahansaajan oikeutta MATAL:n mukaiseen korvaukseen, sillä perusteella, että se on järjestänyt hoitoa maatalousyrittäjälle tai apurahansaajalle.

Täyskustannusmaksua ei pidetä varsinaisena laissa tarkoitettuna korvauksena, koska on kysymys muusta kuin vahingoittuneelle aiheutuneen menetyksen korvaamisesta.

Hyvinvointialue (kunta tai kuntayhtymä) saa kuitenkin hakea muutosta täyskustannusmaksua koskevaan päätökseen, esimerkiksi, jos Mela ei ole maksanut täyskustannusmaksua vaaditun suuruisena tai jos täyskustannusmaksu on evätty sillä perusteella, ettei hyvinvointialue (kunta) ole täyttänyt maksun määrää ja hoidon aloittamista koskevaa ilmoitusvelvollisuutta.

Muutoin asianosaisuuteen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 7 §:n 1 momentissa säädetään. Päätöksestä saa valittaa se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa.

Työnantaja

Oikeuskäytännössä on vakiintuneesti katsottu työnantajalla olevan valitusoikeus siltä osin, kun se on maksanut vahingoittuneelle sairausajan palkkaa tai korvannut sairaanhoitokuluja. MATA-korvauksissa työnantaja voi olla asianosainen niissä tilanteissa, joissa MATA-vakuutettu on vahinkotapahtuman sattuessa ollut työsuhteessa, ja työnantaja on maksanut sairausajan palkkaa.

Viime kädessä muutoksenhakuelin ratkaisee, kuka on asianosainen.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa Melaan tai Melan asiamiehelle.

Valituksen on saavuttava Melalle viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen aukioloajan päättymistä. Aukioloaika päättyy maanantaista perjantaihin klo 16, paitsi uudenvuodenaattona ja kiirastorstaina klo 13.

Valituksen voi lähettää myös Melan sähköisessä asiointipalvelussa tai Melan nettisivuilta löytyvää suojattua sähköpostiyhteyttä käyttäen. Valitus on mahdollista lähettää myös osoitteeseen muutoksenhaku@mela.fi, mutta tämä yhteys on suojaamaton. Viimeksi mainitussa tilanteessa luottamuksellisia henkilötietoja sisältävän valituksen lähettäminen tapahtuu asiakkaan omalla vastuulla. Valitusosoituksessa on varoitettu tietoturvariskistä. Valituksen on myös tällöin sähköisen lähettämisen tapauksissa saavuttava yllä mainittuun määräaikaan mennessä.

Valitusta voi valitusajan päättymisen jälkeen täydentää lisäselvityksillä.

Valituksen myöhästyminen

Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta, vakuutusosoikeus tai korkein oikeus voivat myöhästymisestä huolimatta käsitellä valituksen, jos myöhästymiseen on ollut painava syy.

27.12.2024

Valituskirjelmän sisältö

Valituksen tulee olla kirjallinen. Valituskirjelmässä tulee omien tunnistetietojen lisäksi ilmoittaa

1. päätös, johon haetaan muutosta
2. miltä osin muutosta haetaan
3. muutosvaatimuksen perustelut.

Käytännössä valituskirjelmä on kuitenkin vapaamuotoinen ja asian käsitteleminen valituksena edellyttää lähinnä, että muutoksenhakija on kirjallisesti ilmoittanut olevansa tyytymätön tiettyyn päätökseen.

Valituskirjelmä tulee allekirjoittaa. Jos valituskirjelmän allekirjoittaa muu kuin muutoksenhakija itse, tulee valituskirjelmään oheistaa vakuutetun allekirjoittama valtakirja, ellei ole kysymys yleisestä oikeusavustajasta, asianajajasta tai luvan saaneesta oikeudenkäyntiavustajasta (ns. lupalakimies).

Jos valitus on toimitettu sähköisesti, asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä, eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Valitusasian käsittely Melassa

Jos Mela hyväksyy valituksessa esitetyt vaatimukset kaikilta osin, Mela antaa muutoksenhakijalle oikaisupäätöksen. Tästä oikaisupäätöksestä voi myös valittaa.

Jos Mela ei voi hyväksyä kaikkia valituskirjelmässä esitettyjä vaatimuksia, valitus siirretään tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnalle tai, jos kyseessä on jatkovalitus, vakuutusosastolle.

Jos valitus hyväksytään osittain, Mela antaa asiassa väliaikaisen päätöksen, josta ei erikseen voi valittaa. Valitus siirretään muilta osin muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi, ja muutoksenhakuelimelle ilmoitetaan annetusta väliaikaisesta päätöksestä.

Valituksen siirtäminen muutoksenhakuelimelle

Melan on siirrettävä valituskirjelmä muutoksenhakuelimelle 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä. Valitus voidaan toimittaa viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä, jos valituksen johdosta tarpeellisen lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää.

Valitusasian siirron yhteydessä Mela toimittaa muutoksenhakuelimelle lausuntonsa asiassa. Mela ilmoittaa myös muutoksenhakijalle kirjeellä valituksen siirtämisestä muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Samassa yhteydessä muutoksenhakijalle lähetetään Melan valituskirjelmän johdosta antama lausunto tiedoksi, ja hänelle varataan tilaisuus antaa oma lausuntonsa asiasta suoraan muutoksenhakuelimelle 30 päivän määräajassa.

27.12.2024

Muutoksenhakuelimen päätös

Muutoksenhakuelin käsittelee valitusasian ja joko hylkää valituksen tai muuttaa Melan antamaa päätöstä.

Valitus voidaan myös jättää tutkimatta esim. myöhästymisen takia tai muutoksenhakuelin voi antaa nk. palautuspäätöksen, jossa se palauttaa asian Melalle uudelleen käsiteltäväksi ottamatta itse asiaan kantaa.

Jos muutoksenhakuelimen päätöksestä voi valittaa, päätökseen oheistetaan valitusosoitus. Jos päätöksestä ei voi valittaa, asiasta mainitaan muutoksenhakuelimen päätöksessä.

Muutoksenhaku korkeimpaan oikeuteen

Muutoksenhakua vakuutusoikeuden päätöksestä korkeimpaan oikeuteen on rajattu. Muutosta voi hakea korkeimpaan oikeuteen vain, jos vakuutusoikeuden päätöksessä on ratkaistu kysymys siitä

1. oikeuttaako vamma, sairaus tai kuolema MATAL:n mukaiseen korvaukseen tai
2. kenen on korvaus maksettava.

Korkein oikeus ei käsittele asioita, joissa on kysymys siitä, minkä tyyppisiin tai minkä suuruisiin tai miten kauan maksettaviin korvauksiin vakuutettu on oikeutettu.

Valituksen käsitteleminen edellyttää lisäksi, että korkein oikeus myöntää valitusluvan. Valitusaika ja aika valitusluvan pyytämiseen ovat 60 päivää vakuutusoikeuden päätöksen tiedoksi saamisesta.

Perustevalitus

Vakuutusmaksun maksuunpanosta voi tehdä perustevalituksen, jos katsoo että MATA-vakuutusmaksun maksuunpano on ollut lain tai sopimuksen vastainen.

Perustevalitus toimitetaan kirjallisena tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnalle. Valitusaikaa on vakuutusmaksun maksuunpanovuosi ja kaksi seuraavaa kalenterivuotta. Valitusaika lasketaan vakuutusmaksun maksuunpanosta. Maksuunpanopäivänä pidetään vakuutusmaksun eräpäivää. Jatkovalitus tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan antamasta päätöksestä vakuutusoikeudelle tulee tehdä normaalissa 30 + 7 päivän valitusajassa.

Vakuutusoikeuden perustevalitukseen antamasta päätöksestä voi hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan.

Perustevalitus voi koskea vain vakuutusmaksun maksuunpanoa eli lähinnä sitä, onko vakuutusmaksu lainmukaisesti määrätty ja maksuunpantu. Valitusasia, jonka kohteena on vakuutuksen alkaminen, vakuutusmaksun perusteena olevan MYEL-työtulon määrittäminen tai vakuutuksen päättymisen ei ole perustevalitus, vaan kyseessä on valitus vakuutus päätöksestä.

27.12.2024

Päätöksen täytäntöönpano valitusaikana

Melan antamaa päätöstä noudatetaan muutoksenhausta huolimatta, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Valituksen vireillölon vaikutus korvauskäsittelyyn Melassa

Valituksenalaisesta asiasta ei saa antaa uutta päätöstä. Jos valituksenkohteena on korvaukseen oikeuttava vamma, syy-yhteys tai työkyvyn alentuman arviointi, näillä on vaikutusta tuleviin korvauksiin. Hylkäävää päätöstä ei voi valituksen vireillä ollessa antaa.

Mela voi kuitenkin väliaikaisella päätöksellä muuttaa aikaisempaa päätöstään siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen. Korvaukset maksetaan tässä tapauksessa ennakkokorvauksena. Väliaikaisesta päätöksestä ei ole muutoksenhakuoikeutta. Väliaikainen päätös toimitetaan tiedoksi myös muutoksenhakuelimelle. Kun muutoksenhakuelin on antanut päätöksensä, on Melan annettava tämän jälkeen uusi päätös, jossa ilmenevät myös korvauksen rahamäärät.

7.2 Oikaisumenettely ja päätöksen poistaminen

7.2.1 Lainvoimaisen päätöksen oikaisu

Jos asiassa, jossa on kysymys evätyn korvauksen myöntämisestä tai myönnetyn korvauksen lisäämisestä ilmenee uutta selvitystä, Melan on tutkittava asia uudelleen. Tällainen selvitys voi olla esimerkiksi uutta selvitystä sisältävä lääkärinlausunto.

Mela voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn korvauksen tai myöntää korvauksen aiempaa suurempana. Myös tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosikeus voivat muutoksenhakuasiaa käsitellessään menetellä vastaavasti.

7.2.2 Asia- ja kirjoitusvirheen korjaaminen

Jos Melan päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, Mela voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen. Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää kuitenkin, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen. Jos asianosainen ei anna suostumustaan, Melan on mahdollista hakea tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnalta tai vakuutusosikeudelta lainvoimaisen päätöksen poistamista (kohta 7.2.3).

27.12.2024

Melan on korjattava päätöksessään oleva ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe tai muu niihin verrattava selvä virhe. Virhettä ei saa kuitenkaan korjata, jos korjaaminen johtaa asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen. Tarvittaessa Mela voi hakea lainvoimaisen päätöksen poistamista (kohta 7.2.3).

7.2.3 Lainvoimaisen päätöksen poistaminen

Melan päätös

Jos Melan antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lain vastainen, tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta voi asianosaisen tai Melan vaatimuksesta poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi.

Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluiksi ennen asian ratkaisemista. Kuuleminen toimitetaan tiedoksi siten kuin hallintolain 59 §:ssä säädetään eli postitse kirjeellä vastaanottajalle. Vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei muuta näytetä.

Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan poistohakemuksen johdosta antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan tai vakuutusosoikeuden päätös

Jos tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan tai vakuutusosoikeuden antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lain vastainen, vakuutusosoikeus voi asianosaisen tai vakuutuslaitoksen vaatimuksesta poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi.

Vakuutusosoikeuden on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluiksi ennen asian ratkaisemista. Kuuleminen toimitetaan tiedoksi siten kuin hallintolain 59 §:ssä säädetään eli postitse kirjeellä vastaanottajalle. Vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei muuta näytetä.

Melan poistohakemus ja etuuden maksaminen

Jos Mela tekee päätöksen poistamista koskevan vaatimuksen, se voi keskeyttää etuuden maksamisen tai maksaa sen vaatimuksensa mukaisena siihen asti, kunnes asia on uudelleen ratkaistu.

Määräaika poistohakemuksen tekemiselle

Päätöksen poistamista on haettava viiden vuoden kuluessa siitä, kun päätös sai lainvoiman. Erityisen painavista syistä päätös voidaan poistaa määräajan jälkeenkin tehdyistä hakemuksesta.

27.12.2024

7.2.4 Muutoksenhaun maksullisuus

Itse muutoksenhakumenettely Melassa ja tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnassa on maksutonta. Vakuutusosoikeudessa on vuoden 2016 alusta lukien peritty muutoksenhakumenettelystä oikeudenkäyntimaksu asian käsittelystä ja suorite-
tuista toimenpiteistä tietyissä muutoksenhakuasioissa.

Maksuttomat asiat

Valitusasian käsittely on vakuutusosoikeudessa maksutonta, jos asian käsittely koskee yksityishenkilön

- oikeutta etuuteen
- etuuden suuruutta
- etuuden takaisinperintää.

Maksulliset asiat

Yksityishenkilölle maksullisia ovat kuitenkin asiat, joissa ei ole kysymys hänen välittömästä etuudestaan. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi

- yksityishenkilö hakee ylimääräistä muutoksenhakua vakuutus- tai korvausasiassa (mm. lainvoimaisen päätöksen poistoa vakuutusosoikeudelta)
- yksityishenkilö panee valitusasian vireille vakuutusosoikeudessa esimerkiksi työnantajan tai yksityisyrittäjän roolissa (esimerkiksi vakuuttamisvelvollisuutta tai vakuutusmaksuja koskevat asiat)
- asia raukeaa, jää silleensä tai jää tutkimatta yllä mainituissa tilanteissa.

Oikeudenkäyntimaksun määrä

Yksityishenkilön oikeudenkäyntimaksu on 310 euroa. Maksun suuruus on sama yksityishenkilöille myös silloin, kun yksityishenkilöt toimivat työnantajan tai yksityisyrittäjän roolissa.

Muiden muutoksenhakijoiden (esim. työnantaja, tapaturmalaitos) oikeudenkäyntimaksu vakuutusosoikeudessa on 610 euroa.

Oikeudenkäyntimaksu peritään päätöksen antamisen jälkeen.

Oikeudenkäyntimaksun suuruus tarkistetaan kolmivuotiskausittain oikeusministeriön asetuksella rahan arvon muutosta vastaavasti. Maksujen määrät pyöristetään lähimpään täyteen kymmeneen euroon.

Oikeudenkäyntimaksua ei peritä

Oikeudenkäyntimaksua ei kuitenkaan peritä seuraavissa tilanteissa:

- valituksenalainen päätös muutetaan muutoksenhakijan eduksi
- ylimääräinen muutoksenhaku hyväksytään
- asia palautetaan aineellisia kysymyksiä osaksikaan ratkaisematta alemman viranomaisen käsiteltäväksi

27.12.2024

- asia siirretään toimivaltaiselle viranomaiselle
- yksityishenkilö tai elinkeinonharjoittaja (ei koske yhtiötä tai yhteisöä) on vapautettu oikeusapulain (257/2002) nojalla käsittelymaksuista
- vakuutusosoikeus katsoo yksittäistapauksessa maksun perimisen ilmeisen kohtuuttomaksi yksityishenkilöltä tai yritykseltä.

Oikeudenkäyntimaksu korkeimmassa oikeudessa

Korkeimmassa oikeudessa oikeudenkäyntimaksu on 530 euroa.

7.2.5 Takaisinperintä

Jos henkilö on saanut MATAL:n mukaista korvausta aiheetta tai enemmän kuin tässä laissa säädetään, Melan on perittävä takaisin aiheettomasti maksettu korvaus.

Ennen takaisinperintään ryhtymistä on ensin selvitettävä edellyttääkö takaisinperintä korvauksen myöntämistä koskevan päätöksen oikaisemista vai onko kysymys myönnetyn etuuden tarkistamisesta.

Päätösvirhe

Päätös on yleensä oikaistava, jos korvauksen myöntämistä koskeva päätös perustuu puutteelliseen tai väärään selvitykseen tai on ilmeisesti lainvastainen ja korvausta on alusta alkaen maksettu aiheetta tai määrältään liian suurena. Päätös voidaan oikaista korvauksensaajan suostumuksella tai tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan Melan poistohakemuksen johdosta antaman poistopäätöksen jälkeen annettavalla uudella päätöksellä. Takaisinperintäpäätös annetaan vasta, kun virheelinen korvauspäätös on saatu oikaistua.

Maksuvirhe

Takaisinperinnän syynä voi olla myös maksuvirhe. Tällöin korvauspäätös on oikea, mutta korvausta on maksettu päätöksestä poikkeavalla tavalla. Tällöin annettua päätöstä ei tarvitse oikaista. Korvauksensaajalle ilmoitetaan virheestä ja maksun muutoksesta. Maksuvirhe voidaan korjata seuraavasta maksupäivästä alkaen ja tämän jälkeen harkitaan takaisinperintää.

Korvauksen tarkistaminen

MATAL 95 §:n mukaan korvaus voidaan tarkistaa olosuhdemuutoksen takia. Jos korvaukseen vaikuttavissa olosuhteissa on tapahtunut olennainen muutos, korvaus tarkistetaan vastaamaan muuttuneita olosuhteita siitä ajankohdasta lukien, jolloin muutoksen on luotettavasti osoitettu tapahtuneen. Tällöin on kysymys nk. jälkiseikasta eli päätöksen antamisen jälkeen ilmenneestä olosuhdemuutoksesta. Korvaus voidaan tällöin tarkistaa olosuhteiden muuttumisesta lukien, myös takautuvasti. Haittaraha voidaan tarkistaa työtapaturma- ja ammattitautilain 87 §:ssä säädettyllä tavalla. Jos jatkuvan haittarahan haittaluokka myöhemmin laskee vähintään yhdellä haittaluokalla, maksetaan haittarahaa muuttuneiden olosuhteiden mukaisesti siitä ajankohdasta lukien, jolloin muutoksen on luotettavasti osoitettu tapahtuneen.

Ennen takaisinperintäpäätöksen antamista takaisinperinnän perustetta koskevan päätöksen on oltava lainvoimainen (oikaisupäätös tai tarkistamispäätös).

27.12.2024

Takaisinperinnän kohtuullistaminen

Aiheettomasti maksetun korvauksen takaisinperinnässä lain mukaan lähtökohtana on, että koko aiheettomasti maksettu määrä peritään takaisin.

Aiheettomasti maksettu korvaus voidaan kuitenkin jättää osittain tai kokonaan perimättä takaisin, jos se katsotaan kohtuulliseksi ja korvauksen maksamisen ei ole katsottava johtuneen korvauksensaajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä taikka jos takaisin perittävä määrä on vähäinen.

Jos korvauksen aiheeton maksaminen johtuu korvauksensaajan vilpillisestä menettelystä, kohtuullistaminen ei ole mahdollista. Vähäisenä pidetään bruttomäärältään enintään 300 euron suuruista aiheettomasti maksettua korvausta. Edellä mainittua euromäärää ei indeksitarkisteta vuosittain.

Takaisinperinnän kohtuullistamista koskevien seikkojen arvioimiseksi korvauksensaajaa kuullaan ennen takaisinperintäpäätöksen antamista ja hänellä on mahdollisuus antaa selvitystä esimerkiksi taloudellisesta tilanteestaan ja terveydentilastaan sekä kertoa näkemyksensä siitä, miksi takaisinperintää pitäisi kohtuullistaa.

Takaisinperittävän määrän kohtuullistamista koskeva ratkaisu tehdään aina kokonaisarvion perusteella, missä otetaan huomioon erilaisia tekijöitä. Takaisinperittävän määrän kohtuullistamista harkittaessa otetaan huomioon muun muassa

- virheellisen maksun kesto
- virheen laatu (päätosvirhe vai maksatusvirhe). Kun kyseessä on maksatusvirhe eli maksettava määrä poikkeaa päätöksellä ilmoitetusta, puoltaa se vähemmän kohtuullistamista kuin päätös virhe.
- korvauksensaajan tuottamuksen aste
- korvauksensaajan taloudellinen tilanne
- korvauksensaajaan liittyvät tekijät
- se, kenestä virhe johtuu.

Kohtuullistamista puoltavat seuraavat seikat:

- kyseessä on Melan virhe
- pitkään jatkunut virheellinen maksu
- korvauksensaajan heikko taloudellinen tilanne
- korvauksensaajan vähäinen tuottamus
- korvauksensaajan korkea ikä
- korvauksensaajan heikko terveydentila.

Aiheettomasti maksetun etuuden kuittaaminen korvauksista

Kun takaisinperinnän perusteena oleva päätös (oikaisupäätös tai tarkistamispäätös) on lainvoimainen, voidaan antaa takaisinperintäpäätös. Kun takaisinperintäpäätös

27.12.2024

on annettu, aiheettomasti maksettu korvaus saadaan periä takaisin joko perintämenettelyllä tai kuittaamalla korvauksensaajalle vastaisuudessa maksettavista korvauksista.

Kuittaamista ei kuitenkaan saa tehdä seuraavista korvauksista:

- hoitotuki
- vaatelisä
- haittaraha
- hautausapu
- MATAL:n mukaan maksettava kustannusten korvaus.

Käytännössä aiheettomasti maksettu korvaus voidaan periä takaisin vain ansionmenetykskorvauksista kuittaamalla.

Kulloinkin maksettavasta korvauserästä ei saa korvauksensaajan suostumuksetta kuitenkaan vähentää enempää kuin kuudesosan siitä korvauserän osasta, joka jää jäljelle sen jälkeen, kun korvauserästä on ennakoperintälain (1118/1996) nojalla pidätetty ennakko tai rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain (627/1978) nojalla lähdevero.

Jos korvaukseen on lain mukaan oikeutettu muitakin tahoja kuin Mela, MATAL 98 §:n mukaisen etusijajärjestyksen mukaan aiheettomasti maksettu, MATAL 145 §:n nojalla takaisinperittävä etuus on edellä muita saajia (sijalla 2).

Vanhentumisaika

Aiheettomasti maksettu korvaus on perittävä Melan antamalla takaisinperintäpäätöksellä takaisin kymmenen vuoden kuluessa siitä, kun aiheeton korvaus on maksettu. Sen jälkeen, kun takaisinperintäpäätös on annettu, takaisinperintäpäätöksellä vahvistettu saatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua päätöksen antamisesta, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistetun saatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 ja 11 §:ssä säädetään. Vanhentumisajan katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika.

Takaisinperintä ilman takaisinperintäpäätöstä kuolinpesätilanteessa

Jos Mela on maksanut korvauksensaajan rahalaitoksessa olevalle tilille aiheettomasti korvausta, joka kohdistuu korvauksensaajan kuolinkuukauden jälkeiseen aikaan, Melalla on oikeus saada suoritus takaisin rahalaitokselta ilman kuolinpesän suostumusta ja takaisinperintäpäätöstä.

27.12.2024

8 Tietojen luovuttaminen ja asiakirjojen säilyttäminen

8.1 Julkisuuslain soveltaminen Melaan

Melan toimintaan sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (jäljempänä julkisuuslaki) siltä osin kuin Mela käyttää julkista valtaa. Julkisen vallan käyttämisellä tarkoitetaan sellaisten päätösten tekemistä, jotka kohdistuvat yksittäisen henkilön tai työnantajan oikeuksiin tai velvollisuuksiin tai vaikuttavat suoraan hänen asemaansa. Julkisuuslaista sovelletaan kuitenkin aina säännöksiä, jotka koskevat

1. asiakirjasalaisuutta
2. vaitiolo-velvollisuutta
3. hyväksikäyttökieltoa
4. salassa pidettäviä asiakirjoja
5. salassapidosta poikkeamista
6. salassapidon lakkaamista.

Julkisuuslain säännökset vaikuttavat siihen, miten ja mitä tietoja ja asiakirjoja Melasta voi luovuttaa ja mitkä tiedot ja asiakirjat ovat salassapidettäviä.

Maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilaissa on lisäksi julkisuuslain säännöksiä täydentäviä erityissäännöksiä tietojen antamisesta ja saamisesta sekä viittauksia julkisuuslakiin.

Salassapitovelvoite ja salassapidettävät asiakirjat

Salassapitovelvollisuus pitää sisällään salassapitovelvollisuuden, vaitiolo-velvollisuuden ja hyväksikäyttökiellon. Salassapitovelvollisuus tarkoittaa kieltoa näyttää tai luovuttaa sivulliselle salassa pidettävää asiakirjaa tai sen kopiota tai tulostetta tai antaa sitä teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla tavalla sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi.

Vaitiolo-velvollisuus tarkoittaa kieltoa paljastaa asiakirjan tai tiedon sisältö kertomalla siitä sivulliselle.

Hyväksikäyttökielto tarkoittaa kieltoa käyttää salassa pidettäviä tietoja omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi.

Julkisuuslain mukaan salassa pidettävä on muun muassa asiakirja, joka sisältää yksittäisen henkilön terveydentilaa, taloudellista asemaa ja henkilökohtaisia oloja koskevia tietoja tai yrityksen liike- tai ammattisalaisuuksia.

Asiakirjat, joita maatalousyrittäjien työtaturma- ja ammattitautilakia toimeenpantaessa käsitellään, ovat pääsääntöisesti salassapidettäviä. Tietoja voidaan muille tahoille tällöin luovuttaa vain lain säännöksen tai asianomaisen henkilön suostumuksen nojalla. Maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilaissa on tämän

27.12.2024

johdosta erityissäännöksiä koskien Melan ja muutoksenhakuelinten oikeutta salassa pidettävien tietojen saamiseen muilta tahoilta tai Melan oikeudesta luovuttaa tietoja muille tahoille.

Maatalousyrittäjän ja apurahansaajan taloudellista asemaa koskevat tiedot

Sen lisäksi, mitä julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 20 kohdassa säädetään elinkeinonharjoittajaa koskevien tietojen salassa pitämisestä, salassa pidettäviä ovat myös sellaiset MATAL:n toimeenpanoon perustuvat asiakirjat ja tiedot, jotka koskevat maatalousyrittäjän tai apurahansaajan taloudellista asemaa.

8.2 Eri tahojen oikeus saada korvaus- tai vakuutusasiaa koskevia tietoja

8.2.1 Asianosaisen oikeus saada tietoja korvausasiasta

Vahingoittuneen tai hänen edunsaajansa oikeus saada korvausasiaa koskevia tietoja

Melan on annettava vahingoittuneelle tai hänen edunsaajalleen pyynnöstä hänen korvausasiaansa koskevat tiedot.

Samalta viljelmältä vakuutetun oikeus saada tietoja

MYEL-vakuutuksessa viljelmälle vahvistetaan työtulo, joka jaetaan viljelmällä työskentelevien kesken työpanosten mukaan. MATAL:n mukaisen korvausasian osalta samalta viljelmältä vakuutetulla ei ole oikeutta saada toisen viljelmältä vakuutetun korvausasiaa koskevia tietoja.

Mikäli korvausasian sijasta on kysymys MYEL- tai MATA-vakuutusmaksuun liittyvästä toissijaisvastuusta, Melan on annettava tiedot, jotka vaikuttavat henkilön toissijaiseen vakuutusmaksuvastuuseen. (ks. vakuutusmaksuopas luku 8).

Työnantajan oikeus saada tietoja

Mela antaa työnantajalle, joka on maksanut MATA- vakuutetulle sairausajan palkkaa oman päätöksen ansionmenetykskorvauksen maksamisesta tai epäämisestä. Työnantajalle annettavassa päätöksessä ilmoitetaan vain erikseen laissa säädetyt tiedot. Päätöksestä tulee käydä ilmi vahingoittuneen nimi ja henkilötunnus, vahinkopäivä, asian ratkaisu, etuus ja korvauksen määrä.

Jos työnantaja valittaa saamastaan päätöksestä, hänellä on oikeus saada asianosaisena ne tiedot, jotka asianosaisella on julkisuuslain 11 §:n nojalla oikeus saada. Työnantajan tietojen saamisoikeus on valitusvaiheessa laajempi kuin käsiteltäessä asiaa Melassa.

27.12.2024

8.2.2 Melan ja muutoksenhakuelimen oikeus saada tietoja

MATAL 157 § sisältää erityissäännökset siitä, miltä tahoilta, milloin ja mitä tietoja muutoksenhakuelimellä on oikeus saada vakuutus- ja korvausasiaa käsiteltäessä. Melalla ja MATAL:n mukaista vakuutus- tai korvausasiaa käsittelevällä muutoksenhakuelimellä on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada seuraavilta tahoilta jäljempänä luettelossa mainitut tiedot:

1. Lakisääteistä vakuutusta toimeenpaneavat tahot ja viranomaiset

Näitä tahoja ovat

- lakisääteistä vakuutusta toimeenpaneavat vakuutus- ja eläkelaitokset
- Tapaturmavakuutuskeskus
- viranomaiset ja muut tahot, johon julkisuuslakia sovelletaan.

Edellä mainituilta tahoilta on oikeus saada seuraavat tiedot:

- tiedot työntekijän työsuhteista
- tiedot yrittäjätystä ja ansioista
- tiedot maksetuista etuuksista sekä muista seikoista, jotka ovat välttämättömiä käsiteltävänä olevan MATA-vakuutus- tai korvausasian ratkaisemista varten tai jotka muuten ovat välttämättömiä MATAL:ssa, EU:n sosiaaliturvasäätöksissä tai sosiaaliturvasopimuksessa säädettyjen tehtävien toimeenpanossa.

2. Työnantaja

Melalla ja muutoksenhakuelimellä on oikeus saada työnantajalta

- tiedot vahinkotapahtumasta, sen sattumisolosuhteista, syistä ja seurauksista, työntekijän työstä, työnantajan hänelle maksamista vastikkeista ja niiden perusteista sekä
- muut tiedot, jotka ovat välttämättömiä käsiteltävänä olevan vakuutus- tai korvausasian ratkaisemista varten tai jotka muuten ovat välttämättömiä MATAL:ssa, EU:n sosiaaliturvasäätöksissä tai sosiaaliturvasopimuksessa säädettyjen tehtävien toimeenpanossa.

Mela voi joutua tiedustelemaan yllä mainittuja tietoja esimerkiksi selvitellessä sitä, onko vahinkotapahtuma sattunut maatalousyrittäjätöissä vai työsuhdetyössä. Työnantajalta voidaan joutua hankkimaan tietoja myös ansionmenetykskorvauksen määrittämiseksi.

Pyydettyessä työnantajalta korvausasian käsittelyä varten tarvittavia tietoja työnantajalle saa ilman vahingoittuneen suostumusta ilmoittaa vain ne vahingoittunutta koskevat salassa pidettävät tiedot, jotka ovat välttämättömiä työnantajalta pyydettyjen tietojen yksilöimiseksi.

27.12.2024

3. Terveydenhuoltojärjestelmä

Terveydenhuoltojärjestelmään kuuluvia tahoja ovat

- lääkärit ja muut terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitetut ammattihenkilöt
- potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettu terveydenhuollon toimintayksikkö
- vahingoittuneen kuntoutusta toimeenpanevalta taho
- muut terveydenhuollon toimintayksiköt sekä sosiaalipalveluiden tuottajat tai hoitolaitokset.

Melalla ja muutoksenhakuelimellä on oikeus saada pyynnöstä

- edellä mainitun tahon laatima lausunto
- käsiteltävänä olevan vakuutus- tai korvausasian ratkaisemiseksi välttämättömät tiedot potilasasiakirjoista, terveydentilasta, työkyvystä, hoidosta ja kuntoutuksesta.

4. Eläkelaitos tai Eläketurvakeskus

Melalla ja muutoksenhakuelimellä on oikeus saada pyynnöstä eläkelaitokselta ja Eläketurvakeskukselta vakuutus- tai korvausasian käsittelyä varten välttämättömät tiedot yrittäjän eläkelain mukaisesta vakuutuksesta ja mainitun lain 112 §:n mukaisesta yrittäjän työtulosta.

Tekninen käyttöyhteys

Edellä kohdissa 1–4 tarkoitettuja tietoja saa hakea teknisen käyttöyhteyden avulla ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

Säännös mahdollistaa muun muassa vahingoittuneen työansiotietojen hakemisen Eläketurvakeskuksen ansiorekisteristä.

Melan oikeus saada tietoja apurahan myöntäjältä

Melalla on oikeus käsiteltävänä olevan asian ratkaisemiseksi saada maksutta maatalousyrittäjän eläkelain 8 a §:ssä tarkoitetun apurahan myöntäjältä asian ratkaisemiseksi välttämättömät tiedot myönnetystä apurahasta sekä sen perusteena olevasta hakemuksesta.

Melan oikeus saada tietoja vakuutusmaksualennusjärjestelmän toimeenpanoa varten

Melalla on oikeus saada maksutta maatalousyrittäjien työterveyshuollon palvelujen tuottajilta työajan MATA-vakuutusmaksualennusjärjestelmän toimeenpanoa varten välttämättömät tiedot työterveyshuoltoon kuuluvista maatalousyrittäjistä.

27.12.2024

Alennuksen myöntämistä varten Mela tarvitsee tiedon kunakin vuonna 1.10. maatalousyrittäjien työterveyshuollon piiriin kuuluvista maatalousyrittäjistä sekä tiedon siitä, onko työpaikkaselvitys toteutettu alennusjärjestelmän edellyttämällä tavalla.

8.3 Melan oikeus antaa tietoja muille tahoille

Melalla on MATAL 158 §:n nojalla salassapitosäynnösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa MATAL:n toimeenpanoon perustuvia tietoja seuraavasti:

1. Asianomaiselle viranomaiselle ja toimielimelle ne tiedot, jotka ovat välttämättömiä Suomea sitovan sosiaaliturvasopimuksen taikka sosiaaliturvaa koskevan kansainvälisen säädöksen mukaisten tehtävien toimeenpanossa.
2. Ministeriölle, Verohallinnolle ja lakisääteistä sosiaalivakuutusjärjestelmää hoitavalle laitokselle tai yhteisölle, jonka hoidettavaksi kuuluvaan sosiaaliturvaetuuteen tämän lain mukainen korvaus vaikuttaa, seuraavat tiedot:
 - MATAL:n mukaista korvausta saaneen henkilön henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot
 - tiedot maksetuista korvauksista
 - tiedot työnantajasta ja muut näihin rinnastettavat tiedot, jotka ovat välttämättömiä sosiaaliturvaan kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten selvittämiseksi suoritettavaa henkilötietojen yhdistämistä ja muuta kertaluonteista valvontatointia varten
 - poliisi- ja syyttäjäviranomaiselle edellä mainitut tiedot, jotka ovat välttämättömiä rikosten selvittämistä ja syytteen esenpanoa varten.
3. Työtapaturma- ja ammattitautilain, liikennevakuutuslain tai potilasvahinkolain mukaista vakuutusta toimeenpanevalla vakuutuslaitokselle, Liikennevakuutuskeskukselle ja Potilasvakuutuskeskukselle niihin kohdistuvan rikollisuuden ehkäisemiseksi seuraavat tiedot:
 - tiedot Melaan MATAL:n toimeenpanon yhteydessä kohdistuneista rikoksista, Melalle ilmoitetuista vahingoista ja maksetuista korvauksista sekä korvausenhakijoiden ja -saajien henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot; edellytyksenä on lisäksi, että tietosuojalautakunta on antanut tietojen käsittelyyn henkilötietolain 43 §:ssä tarkoitetun luvan.
4. Toiselle lakisääteistä vakuutustoimintaa harjoittavalle vakuutuslaitokselle, Liikennevakuutuskeskukselle ja Potilasvakuutuskeskukselle välttämättömät tiedot sen selvittämiseksi, mikä on näiden vastuu samasta vahingosta.
5. Toiselle vakuutuslaitokselle ja vahingonaiheuttajalle tiedot, jotka ovat välttämättömiä vakuutuslaitoksen takautumisoikeuden toteuttamiseksi.

27.12.2024

6. Luottotietotoimintaa harjoittavalle rekisterinpitäjälle vakuutuksenottajaan ja vakuuttamisvelvolliseen MATAL:n perusteella kohdistuvasta ulosottokelpoisesta saatavastaan.
7. Edellä kohdassa 8.2.2 olevan luettelon 3 kohdassa tarkoitettulle terveydenhuollon toimintayksikölle ja itsenäiselle ammatinharjoittajalle vahingoittunutta koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä maksusitoumuksen antamiseksi tai maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksen pyytäessä asiantuntijalausuntoa korvausasian ratkaisemiseksi.
8. Tilastokeskukselle MATAL:n mukaista korvausta saanutta henkilöä koskevat seuraavat tiedot:
 - henkilötunnus
 - vahinkotapahtuman sattumisaikaa ja -paikkaa, sattumisolosuhteita, syitä ja seurauksia sekä siitä aiheutuneen työkyvyttömyyden kestoa koskevat tiedot
 - muut vahingoittuneen tekemään vahinkoilmoitukseen perustuvat tiedot, jotka ovat välttämättömiä Tilastokeskuksen toimialaan kuuluvien, yhteiskuntaoloja ja niiden kehitystä kuvaavien tilastojen laadintaa varten.
9. Työterveyslaitokselle työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/1978) 2 a §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot työperäisten sairauksien rekisteröintiä varten. Rekisteriin voidaan tallettaa seuraavat tiedot:
 - sairastuneen henkilön nimi, henkilötunnus, ammatti
 - tiedot työnantajasta ja työpaikasta
 - altistumisen laadusta ja kestosta, sairauden toteamisesta ja laadusta sekä sen aiheuttamasta haitasta ja sairauslomasta
 - vakuutuslaitoksen päätös ammattitaudiksi hyväksymisestä ja korvauksesta sekä ammattitaudin aiheuttamasta kuolemasta.
10. Eläketurvakeskukselle tiedot Melan myöntämisestä, työeläkkeeseen vaikuttavista korvauksista.

8.4 Luovutettujen tietojen oikeellisuus ja salassapito

Mela on vastuussa siitä, että sen luovuttamien tietojen sisältö vastaa niitä tietoja, jotka se sai tietojen antajalta.

Tekninen käyttöyhteys

Melalla on sen lisäksi, mitä julkisuuslain 29 §:n 3 momentissa säädetään, oikeus avata tekninen käyttöyhteys

1. lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevalla yhteisöllä tai laitoksella Melan henkilörekisterin sellaisiin tietoihin, jotka yhteisöllä ja laitoksella on MATAL:n tai muun lain perusteella oikeus saada tehtäviensä toimeenpanoa varten

27.12.2024

2. asianomaiselle viranomaiselle ja toimielimelle niiden tietojen antamista varten, jotka ovat tarpeen Suomea sitovan sosiaaliturvasopimuksen taikka sosiaaliturvaa koskevan kansainvälisen säädöksen mukaisten tehtävien toimeenpanossa.

Edellä mainitulla perusteella avatun teknisen käyttöyhteyden avulla saa hakea myös salassa pidettäviä tietoja ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietojen pyytäjän on esitettävä käyttöyhteyden avaajalle selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

8.5 Melassa olevien tietojen ristiinkäyttö

Melan muita etuusjärjestelmiä toimeenpantaessa saatujen tietojen ristiinkäyttöoikeus

Melalla on oikeus yksittäistapauksessa käyttää MATAL:n mukaista vakuutus- tai korvausasiaa käsitellessään Melalle säädettyjen tehtävien hoitamista varten saatuja tietoja, jos

- on ilmeistä, että ne vaikuttavat asian ratkaisuun
- tiedot on lain mukaan otettava huomioon päätöksenteossa
- Melalla olisi oikeus saada tiedot muutoinkin erikseen.

Henkilölle, jonka tiedoista on kysymys, on ilmoitettava etukäteen tietojen mahdollisesta käytöstä.

Melan oikeus käyttää tilakäyntirekisterin tietoja kuntoutusasiaa selvittäessä

Maatalousyrittäjien työterveyshuollon tilakäyntirekisterissä olevia työolosuhdetietoja voidaan maatalousyrittäjän suostumuksella käyttää selvittäessä maatalousyrittäjän MATAL:n mukaista ammatillista kuntoutusta koskevaa asiaa.

8.5.1 Tietojen maksullisuus Melan ja muutoksenhakuelimen pyytäessä tietoja

Maksuttomat tiedot

Melalla ja MATAL:n mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada maksutta tiedot, jotka sillä on MATAL:n mukaan oikeus saada. Jos tiedot tarvitaan tiettyssä muodossa ja siitä aiheutuu tietojen luovuttajalle olennaisia lisäkustannuksia, kustannukset on kuitenkin korvattava. Terveystilätietoja koskee erillinen säännös.

Terveystilätiedoista maksettavat korvaukset

Melalla ja MATAL:n mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada maksutta vahingoittuneen terveystilaa koskevat tiedot, jotka sillä on MATAL:n mukaan oikeus saada.

27.12.2024

Melalla on oikeus saada terveydentilaa koskevat tiedot siinä muodossa kuin se on ne luovutuspyynnössään yksilöinyt. Jos tiedot pyydetään tietystä muodossa, tietojen luovuttajalla on oikeus saada luovuttamistaan tiedoista tietojen pyytäjältä kohtuullinen korvaus tietojen luovuttamisesta aiheutuneesta työstä ja kustannuksesta.

Terveydentilatietoja toimitetaan Melalle joko sairaanhoidon kustannusten korvaamista koskevien menettelytapasäännösten perusteella tai Mela voi pyytää niitä erikseen vakuutuslaitoksen tiedonsaantioikeutta koskevan MATAL 252 §:n perusteella (ks. kohta 8.2.2). Sairaanhoidon kustannusten korvaamiseen liittyvät tiedot Melalla on oikeus saada maksutta (MATAL 168 §, 38 § ja TyTAL 39–41 § sekä MATAL 39 § ja TyTAL 43–45 §)

MATAL:n säännöksiä terveydentilatietojen luovuttamisesta sovelletaan myös ennen vuotta 2016 sattuneisiin vahinkotapahtumiin siltä osin kuin on kysymys täyskustannusvastuun alaisesta julkisesta terveydenhuollosta ja täyskustannusvastuuseen liittyvistä menettelyistä.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta on 17.2.2016 antanut yleisohjeen "Terveydentilatietojen toimittaminen vakuutuslaitoksille työtapaturma- ja ammattitautiasioissa ja tiedoista maksettavat korvaukset". Ohjetta noudatetaan myös MATAL:ia toimeenpantaessa.

Lausuntopalkkiot

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitetulla ammattihenkilöllä on oikeus saada kohtuullinen palkkio MATAL:ssa säädetyn tietojenantovelvollisuuden perusteella antamastaan lausunnosta, jonka Mela on erikseen pyytänyt (MATAL 168 §). Lausunto on annettava Tapaturmavakuutuskeskuksen hyväksymän kaavan mukaista lomaketta käyttäen. Jos lausunnon on antanut hyvinvointialueen, kunnan tai kuntayhtymän järjestämän terveydenhuollon palveluksessa oleva henkilö, palkkio maksetaan hyvinvointialueelle (ennen vuotta 2023 kunnalle tai kuntayhtymälle).

8.5.2 Asiakirjojen säilyttäminen

Melan on säilytettävä tämän lain mukaisen vakuutusturvan järjestämiseen ja korvausasiaan liittyvät asiakirjat siten kuin arkistolaisissa säädetään. Jos arkistolaitos ei ole määrännyt asiakirjoja säilytettäväksi pysyvästi, Melan on säilytettävä asiakirjat ja tiedot seuraavasti:

1. Vähintään 100 vuotta on säilytettävä

- vakuutushakemus, vakuutuksen irtisanomisilmoitus ja muut niihin rinnastettavat vakuutuksen alkamista, voimassaoloa ja päättymistä koskevat asiakirjat ja tiedot
- ilmoitus vahinkotapahtumasta
- vahingoittuneen terveydentilaa, avuntarvetta, työ- ja toimintakykyä, kuntouttamista ja kuolemaa koskevat terveydenhuollon ammattihenkilön ja muun tahon antamat lausunnot, todistukset, kannanotot ja tutkimustulokset

27.12.2024

- vahingoittuneen ja hänen edunsaajansa tulotiedot
 - korvausta koskevat Melan antamat päätökset
 - muut edellä mainittuihin rinnastettavat vahinkotapahtuman sattumisolosuhteita, korvattavuutta, korvausta ja sen lakkaamista koskevat asiakirjat ja tiedot.
2. Vähintään 50 vuotta
- MATAL:n mukaista muutoksenhakuasiaa koskevat asiakirjat, jollei niitä ole 1 kohdan mukaan säilytettävä sitä pidemmän ajan.
3. Vähintään 10 vuotta asiakirjat ja tiedot, jotka koskevat
- vakuutusnottajan yritystoiminnan omistussuhteita
 - työajan vapaaehtoisen MATA-vakuutuksen vuosityöansioon vaikuttavia vakuutusnottajan tuloja ja muita vakuutusmaksun määräytymisen perusteita
 - vakuutusmaksun perintää, korvauksen maksamiskieltoa sekä
 - vakuutuslaitoksen takautumisoikeutta.
4. Vähintään 6 vuotta
- muut MATAL:n toimeenpanoa koskevat asiakirjat vähintään kuuden vuoden ajan.

Säilytysajan alkamisajankohta

MATAL:n mukaista korvausta koskevan asiakirjan ja tiedon säilytysaika alkaa siitä, kun korvausasia on tullut Melassa vireille. Korvausasia voi tulla Melassa vireille vahingoittuneen ilmoituksella vahingosta tai terveydenhuollon tekemällä hoitoilmoituksella.

MATAL:n mukaiseen vakuuttamiseen liittyvän asiakirjan ja tiedon säilytysaika alkaa siitä, kun asiakirja tai tieto saapui Melalle.